

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ
กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

THE CHANGE OF INTERIOR SPACE IN VERNACULAR DWELLINGS
OF TAI-LUE IN CHIANGKHAM DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2561

KMITL-2018-AR-M-003-006

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ
กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

THE CHANGE OF INTERIOR SPACE IN VERNACULAR DWELLINGS
OF TAI-LUE IN CHIANGKHAM DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2561

KMITL-2018-AR-M-003-006

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE CHANGE OF INTERIOR SPACE IN VERNACULAR DWELLINGS
OF TAI-LUE IN CHIANGKHAM DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITETURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITETURE
FACUITY OF ARCHITETURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKABANG
2018

KMITL-2018-AR-M-003-006

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2018

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

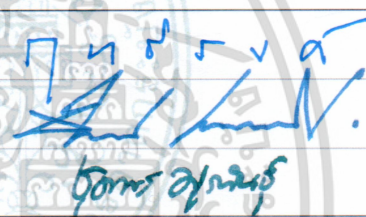
เอกสารนี้เป็นเอกสารทรัพย์สินทางปัญญาที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
THE CHANGE OF INTERIOR SPACE IN VERNACULAR DWELLINGS OF TAI-LUE IN CHIANGKHAM DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

นักศึกษา นางสาวเมธิตา ฤทธิวงศ์
รหัสประจำตัว 58602036
ปริญญา สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์จันทน์ เพชรานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม -

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรงค์ จุฑาทฤดมิก	
รองศาสตราจารย์จันทน์ เพชรานนท์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร มุรพันธ์	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 16 พฤษภาคม 2561
สถานที่สอบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันธิกา สวัสดิ์ศรี)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

วันที่ ๒ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ

กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

นักศึกษา

เมธิศา ถวิลวงค์

รหัสนักศึกษา

58602036

ปริญญา

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรมภายใน

พ.ศ.

2561

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์จันทน์ เพชรานนท์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พศ.2500-2560) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ เชียงคำให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตกลุ่มไทลื้อเชียงคำ โดยเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมา พื้นฐาน ของชาติพันธุ์ และรูปแบบลักษณะของเรือนไทลื้อดั้งเดิมจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้ข้อสรุปถึงพื้นที่ศึกษา และตัวอย่างเรือนที่ใช้เป็นฐานของการวิจัยเชิงสำรวจ คือ พื้นที่ 4 ตำบล 9 หมู่บ้าน ในอำเภอเชียงคำ จำนวน 32 หลัง จากผลการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามหลักวิธีการประเมินหลังการเข้าใช้ สถาปัตยกรรม พบว่าเรือนที่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมและมีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 7 หลัง ซึ่ง จะถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยและรูปแบบของพื้นที่กับเรือนไทลื้อ ที่มีอยู่ในปัจจุบันจำนวน 21 ตัวอย่าง ที่มีอายุเรือนตั้งแต่ 20-40 ปี ด้วยการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ 3 ปัจจัยคือ จำนวนของผู้อยู่อาศัย อาชีพของผู้อยู่อาศัย เทคโนโลยีการก่อสร้าง รูปแบบสถาปัตยกรรม ร่วมกับการเก็บข้อมูลลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอก รูปแบบ พื้นที่ใช้สอยภายใน ลักษณะเครื่องเรือน ด้วยการรังวัด เขียนภาพร่างผังพื้นที่ ถ่ายภาพทัศนียภาพเรือน สังเกตพฤติกรรมผู้อยู่อาศัย และสัมภาษณ์เจ้าของเรือน แล้วทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเรือน ดั้งเดิม พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพของผู้อยู่อาศัย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่และรูปแบบ เรือนมากที่สุดบริเวณใต้ถุนเรือน พื้นที่ค่อมและชานแดดหายไป ในขณะที่อาชีพเกษตรกรรมยังใช้ พื้นที่เหมือนเรือนดั้งเดิม ปัจจัยด้านจำนวนผู้อยู่อาศัย ส่งผลต่อการกั้นพื้นที่ส่วนนอนให้เป็นสัดส่วน มากขึ้น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีในการก่อสร้างทำให้ผู้อยู่อาศัยเลือกใช้วัสดุในวงการก่อสร้างปัจจุบัน ทดแทนการใช้ไม้ แต่มีพื้นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ หิ้งพระ หิ้งบรรพบุรุษ และหิ้งเทวดา เพื่อคง ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทลื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	The Change of interior space in Vernacular dwellings Tai- of Lue in Chiangkham District, Phayao Province
Student	Miss. Metisa Thawinwong
Student ID	58602036
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2018
Thesis Advisor	Assoc.Prof. Jantanee Bejrananda

ABSTRACT

This research is to study the changes of interior space in vernacular dwellings of Tai Lue Chiang Kham from the past to present (1957-2017) as a guideline for development of interior space in vernacular dwellings of Tai Lue Chiang Kham to suit the lifestyle of the Tai Lue Chiang Kham people. The research started from study history and ethnic identities as well as characteristics of traditional vernacular dwellings of Tai Lue from the secondary data. Thus, the research areas and the sample of vernacular dwellings used as the basis of the survey research were 33 houses in 4 sub-districts and 9 villages in Chiang Kham district. From the results of the survey on the physical environment based on the evaluation method after accessing the architecture, it was found that 7 vernacular dwellings are more than 50 years old and maintain their traditional characteristics. These dwellings were used as a basis for comparing the changes in usage and area characteristics with the present Tai Lue house of 21 houses which are 20-40 years old. The survey focused on 3 factors, which affect the change in area, are number of residents, occupation of residents, construction technology. In addition, the researcher also conducted data collection of external physical environment, interior living space layout, type of furniture by taking measurements, drafting floor plan, taking photography of the houses, observing behaviour of residents and interview the owners. The results were then analysed to compare with the traditional dwellings. It was found that the occupational factor of the residents has influence on the change of living area, especially basement of the dwelling as the overlapped area and outdoor balcony are removed. Meanwhile, residents who have farming occupation would maintain characteristics of traditional dwelling. Factor on number of residents has effect on the partition of sleeping area to more suitable proportion. Construction technology factor has enabled the residents to choose present construction materials to replace

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต่อ ๥่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

wood. Meanwhile, there are some unchanged areas which are Buddhist altar, ancestor altar, and angel altar to maintain the identity of the Tai Lue.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ. จันทนิ เพชรานนท์ ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษา มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาสถาปัตยกรรมภายในทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ให้แก่ข้าพเจ้า ตลอดจนถึงคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ

ขอขอบพระคุณเจ้าของเรือนไทยลืออำเภอเชียงคำจำนวนทั้งหมด 28 หลังที่ให้ ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ เป็นอย่างดี รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดีตลอดมา ขอขอบคุณเพื่อนๆที่ให้กำลังใจในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านตลอดระยะเวลาการศึกษา

สำหรับคุณประโยชน์และคุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้ครอบครัวของข้าพเจ้าที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

เมธิตา ถวิลวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง	VII
สารบัญภาพ.....	XII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามของงานวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามคำศัพท์.....	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยลื้อ.....	5
2.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยลื้อ.....	5
2.1.2 การอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยลื้อ	5
2.1.3 ไทยลื้อในเชียงคำ.....	6
2.2 วิถีชีวิต ความเชื่อของชาวไทยลื้อ ลักษณะเด่นทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบเรือนไทยลื้อ.....	8
2.2.1 วิถีชีวิตและพฤติกรรมของชาวไทยลื้อ.....	8
2.2.2 ความเชื่อของชาวไทยลื้อในการสร้างเรือน	8
2.2.3 ลักษณะเด่นทางกายภาพและที่ตั้งของหมู่บ้านไทยลื้อ.....	11
2.3 รูปลักษณ์และองค์ประกอบของเรือนไทยลื้อ.....	12
2.3.1 ผังบริเวณบ้าน.....	12
2.3.2 องค์ประกอบของเรือนไทยลื้อในอดีต.....	13
2.3.3 พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทยลื้อ.....	14
2.4 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	21
2.4.1 แนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	21
2.4.2 ปัจจัยที่ใช้ในการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมเรือนและผังบริเวณ.....	21
2.4.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้น.....	22
2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ V ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 สรุปการทบทวนวรรณกรรม.....	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	31
3.1 การศึกษาเบื้องต้น.....	31
3.2 การดำเนินการวิจัย.....	32
3.2.1 วิธีการดำเนินการวิจัยข้อมูลเรือนไถลั้งดั้งเดิม.....	32
3.2.2 วิธีการดำเนินการวิจัยข้อมูลเรือนไถลั้งปัจจุบัน.....	33
3.3 การเก็บข้อมูล.....	34
3.3.1 การเก็บข้อมูลจากผู้อยู่อาศัย.....	34
3.3.2 การเก็บข้อมูลจากที่อยู่อาศัย.....	34
3.4 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
3.4.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในเรือน.....	35
3.4.2 พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมภายใน.....	35
3.5 การสรุปและประเมินผล.....	36
3.6 ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	37
3.6.1 ข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่.....	37
3.6.2 ข้อจำกัดของระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจ.....	38
บทที่ 4 กรณีศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4.1 ลักษณะทางกายภาพของเรือนไถลั้งดั้งเดิม.....	39
4.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A1).....	40
4.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A2).....	43
4.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A3).....	45
4.1.4 กรณีศึกษาที่ 4 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A4).....	48
4.1.5 กรณีศึกษาที่ 5 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A5).....	50
4.1.6 กรณีศึกษาที่ 6 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A6).....	53
4.1.7 กรณีศึกษาที่ 7 : เรือนไถลั้งดั้งเดิม (A7).....	56
4.2 ลักษณะทางกายภาพของเรือนไถลั้งปัจจุบัน.....	59
4.2.1 กรณีศึกษาที่ B1A.....	61
4.2.2 กรณีศึกษาที่ B1B.....	71
4.2.3 กรณีศึกษาที่ B1D.....	79
4.2.4 กรณีศึกษาที่ B2A.....	85
4.2.5 กรณีศึกษาที่ B3A.....	92
4.2.6 กรณีศึกษาที่ B3B.....	98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อVI างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

4.2.7	กรณีศึกษาที่ B3C.....	106
4.2.8	กรณีศึกษาที่ B3D.....	112
4.2.9	กรณีศึกษาที่ B4B.....	120
4.2.10	กรณีศึกษาที่ B4C.....	128
4.2.11	กรณีศึกษาที่ B5A.....	136
4.2.12	กรณีศึกษาที่ B5C.....	144
4.2.13	กรณีศึกษาที่ B5D.....	151
4.2.14	กรณีศึกษาที่ B6A.....	158
4.2.15	กรณีศึกษาที่ B6B.....	165
4.2.16	กรณีศึกษาที่ B6C.....	170
4.2.17	กรณีศึกษาที่ B6D.....	177
4.2.18	กรณีศึกษาที่ B7A.....	184
4.2.19	กรณีศึกษาที่ B7B.....	191
4.2.20	กรณีศึกษาที่ B9C.....	197
4.2.21	กรณีศึกษาที่ B9D.....	204
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	211
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	211
5.1.1	ผลสรุปรูปแบบเรือนทึบดั้งเดิมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง.....	211
5.1.2	ผลสรุปรูปแบบเรือนทึบปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายใน.....	215
5.1.3	กลุ่มอาชีพค้าขาย.....	218
5.2	แนวทางการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นทึบเชิงคุณค่า.....	220
5.2.1	รูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอกเรือน.....	220
5.2.2	รูปแบบการใช้พื้นที่ภายใน.....	211
5.3	ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	222
5.3.1	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	222
5.3.2	ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	223
	บรรณานุกรม	224
	ภาคผนวก	226
	ประวัติผู้เขียน	236

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อVIIกัองถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	นิยามคำศัพท์ที่ใช้งานวิจัย.....	1
2.1	การศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	23
2.2	ประเด็นปัจจัยที่สนใจ ำไปศึกษาในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อ	29
2.3	การศึกษาเครื่องมือการวิจัยและการคัดเลือกกรณีศึกษา.....	30
4.1	แสดงผลการสำรวจกรณีศึกษาเรือนไทลื้อดั้งเดิมตามเกณฑ์การคัดเลือก.....	38
4.2	แสดงผลการสำรวจการใช้รูปแบบวัสดุของกรณีศึกษาเรือนไทลื้อดั้งเดิม.....	39
4.3	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A1...	41
4.4	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A1.....	42
4.5	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A2...	44
4.6	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A2.....	44
4.7	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A3...	46
4.8	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A3.....	47
4.9	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A4...	49
4.10	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A4.....	49
4.11	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A5...	51
4.12	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A5.....	52
4.13	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A5...	54
4.14	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A6.....	55
4.15	แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A7...	57
4.16	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A7.....	58
4.17	รายชื่อกรณีศึกษาเรือนไทลื้อในแต่ละหมู่บ้านแบ่งตามกลุ่มอาชีพ.....	59
4.18	ผลการเลือกเรือนในแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะอาชีพคล้ายกัน จำนวนสมาชิกใกล้เคียงกัน.....	58
4.19	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B1A.....	63
4.20	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1A.....	66

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญตเห็นาเบไซบระเยชนตั้นการค้ำ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อVIII จึงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.21	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1A.....	69
4.22	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B1B.....	73
4.23	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1B.....	75
4.24	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1B.....	77
4.25	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B1D.....	81
4.26	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1D.....	83
4.27	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1D.....	84
4.28	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B2A.....	87
4.29	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B2A.....	89
4.30	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B2A.....	90
4.31	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B3A.....	94
4.32	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3A.....	96
4.33	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3A.....	97
4.34	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B3B.....	100
4.35	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3B.....	103
4.36	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3B.....	105
4.37	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B3C.....	108
4.38	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3C.....	109
4.39	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3C.....	111
4.40	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B3D.....	114

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ IX ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.41	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3D.....	116
4.42	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3D.....	118
4.43	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B4B.....	122
4.44	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B4B.....	124
4.45	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B4B.....	126
4.46	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B4C.....	130
4.47	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B4C.....	132
4.48	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B4C.....	134
4.49	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B5A.....	138
4.50	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5A.....	140
4.51	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5A.....	142
4.52	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B5C.....	146
4.53	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5C.....	148
4.54	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5C.....	150
4.55	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B5D.....	153
4.56	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5D.....	155
4.57	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5D.....	156
4.58	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B6A.....	160
4.59	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6A.....	162
4.60	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A.....	164

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ ข้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.58	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B6A.....	160
4.59	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6A.....	162
4.60	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A.....	164
4.61	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B6B.....	167
4.62	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6B.....	168
4.63	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6B.....	169
4.64	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B6C.....	172
4.65	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6C.....	174
4.66	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6C.....	176
4.67	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B6D.....	179
4.68	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6D.....	181
4.69	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6D.....	183
4.70	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B7A.....	186
4.71	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B7A.....	188
4.72	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B7A.....	190
4.73	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B7B.....	193
4.74	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B7B.....	194
4.75	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B7B.....	196
4.76	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B9C.....	199
4.77	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B9C.....	201

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.78	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B9C.....	203
4.79	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอย ในเรือน B9D.....	206
4.80	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B9D.....	208
4.81	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B9D.....	210

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อXIIข้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	แสดงแผนที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.....	6
2.2	แสดงลักษณะการแต่งกายและลักษณะของเรือนไทลื้อในอดีต.....	6
2.3	แสดงผังสรุปประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อ.....	7
2.4	แสดงวิถีชีวิตของชาวไทลื้อในอำเภอเชียงคำ.....	8
2.5	แสดงพิธีกรรมเช่นไหว้ผี บนห้างผีมีหมอนและเกล้าเป็นเครื่องเซ่น.....	9
2.6	แสดงภาพสเก็ตตำแหน่งและลักษณะของหิ้งพระและหิ้งบรรพบุรุษ.....	9
2.7	แสดงภาพสเก็ตลักษณะวัดในวัฒนธรรมไทลื้อ.....	10
2.8	แสดงการปักเสาเอ็นของชาวไทลื้อในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.....	10
2.9	แสดงพิธีกรรมส่งเคราะห์บ้านบริเวณ “เสาใจบ้าน” ของชาวไทลื้อบ้านแพด ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.....	11
2.10	แสดงการทำนาพื้นราบของชาวไทลื้อ.....	12
2.11	แสดงผังบริเวณบ้านชาวไทลื้อเชียงคำ บ้านของ นายยอด หอมนาน ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.....	13
2.12	แสดงลักษณะของเรือนไทลื้อ.....	14
2.13	แสดงรูปทรงหลังคาของเรือนไทลื้อทั้ง 6 แบบ.....	14
2.14	แสดงตัวอย่างผังพื้นเรือนแบบขยาย (ประเภทเรือนแฝด)	15
2.15	แสดงตัวอย่างผังพื้นเรือนแบบพัฒนา (ประเภทเรือนแฝดมียุ่งฉาง).....	16
2.16	แสดงพื้นที่ด้านซ้ายนอกชายคาเรียกว่า จานแดด พื้นที่ด้านขวาเป็นแนวยาวไปกับตัวเรือนเรียกว่าจานฮ่อม.....	17
2.17	แสดงพื้นที่ฮ้านนั่งกันตักและฮ้านน้ำที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของงาน.....	17
2.18	แสดงพื้นที่ที่ถูกยกระดับจากงาน เรียกว่าค่อมและสีก.....	18
2.19	แสดงพื้นที่ภายในเฮินนอน การวางที่นอนกับพื้นและพื้นที่หิ้งบรรพบุรุษบริเวณเหนือหัวของที่นอนของเจ้าของเรือนหรือผู้อาวุโสส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออก.....	18
2.20	แสดงภาพสเก็ตลักษณะคร่าวไฟในเรือนไทลื้อสิบสองปันนา.....	19
2.21	แสดงลักษณะพื้นที่เฮินไฟจำลองในเรือนแม่แสงดา สมฤทธิ์ บ้านธาตุสบแวน ตำบลห้วยนอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.....	19
2.22	แสดงลักษณะพื้นที่บริเวณระเบียงยุ่งข้าวใช้เก็บอุปกรณ์ทางการเกษตร.....	20
2.23	แสดงลักษณะพื้นที่บริเวณระเบียงยุ่งข้าวที่มีการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยไปจากเดิม.....	20
2.24	แสดงแนวทางการค้นคว้าอาคารพื้นถิ่น.....	21
3.1	แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	32
3.2	แสดงการเก็บข้อมูลเรือนไทลื้อ.....	34
4.1	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A1.....	40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ XIII กงอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
4.2	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A1.....	41
4.3	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A2.....	43
4.4	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A2.....	43
4.5	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A3.....	47
4.6	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A3.....	47
4.7	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A4.....	48
4.8	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A4.....	48
4.9	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A5.....	50
4.10	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A5.....	50
4.11	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A6.....	53
4.12	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A6.....	54
4.13	แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A7.....	56
4.14	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A7.....	57
4.15	แสดงการแบ่งกลุ่มของหมู่บ้าน.....	60
4.16	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1A.....	61
4.17	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B1A.....	62
4.18	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B1A.....	62
4.19	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1B.....	71
4.20	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1B.....	71
4.21	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B1B.....	72
4.22	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B1B.....	72
4.23	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1D.....	79
4.24	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B1D.....	79
4.25	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B1A.....	80
4.26	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B2A.....	85
4.27	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B2A.....	85
4.28	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B2A.....	86
4.29	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3A.....	92
4.30	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B3A.....	92

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ **xiv** จึงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
4.31	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B3A.....	93
4.32	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3B.....	98
4.33	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B3B.....	98
4.34	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B3B.....	99
4.35	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3C.....	106
4.36	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B3C.....	106
4.37	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B3C.....	107
4.38	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3D.....	112
4.39	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B3D.....	112
4.40	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B3D.....	113
4.41	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B4B.....	120
4.42	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B4B.....	120
4.43	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B4B.....	121
4.44	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B4C.....	128
4.45	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B4C.....	128
4.46	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B4C.....	129
4.47	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5A.....	136
4.48	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B5A.....	136
4.49	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B5A.....	137
4.50	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5C.....	144
4.51	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B5C.....	144
4.52	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B5C.....	145
4.53	แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5D.....	151
4.54	แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B5D.....	151
4.55	แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B5D.....	162

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ xv อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.56 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6A.....	158
4.57 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B6A.....	158
4.58 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A.....	159
4.58 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6B.....	165
4.60 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B6B.....	165
4.61 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B5C.....	166
4.62 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6C.....	170
4.63 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B6C.....	170
4.64 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B6C.....	171
4.65 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6D.....	177
4.66 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B6D.....	177
4.67 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B6D.....	178
4.68 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B7A.....	184
4.69 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B7A.....	184
4.70 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B7A.....	185
4.71 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B7B.....	191
4.72 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B7B.....	191
4.73 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B7B.....	192
4.74 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B9C.....	197
4.75 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B9C.....	197
4.76 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B9C.....	198
4.77 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B9D.....	204
4.78 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B9D.....	204
4.79 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอย เรือน B9D.....	205
5.1 แสดงรูปแบบเรือนไทลื้อดั้งเดิมที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน.....	212

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ **xvi** จึงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
5.2	แสดงรูปแบบผังพื้นเรือนทลื้อดั้งเดิมที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน.....	212
5.3	แสดงลักษณะการใช้วัสดุที่เปลี่ยนไป.....	212
5.4	แสดง diagram พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทลื้อดั้งเดิม.....	213
5.5	แสดง diagram การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทลื้อดั้งเดิม.....	214
5.6	แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนทลื้อดั้งเดิมและปัจจุบัน.....	215
5.7	แสดงการเปรียบเทียบผังพื้นเรือนทลื้อดั้งเดิมและปัจจุบัน.....	215
5.6	แสดงรูปแบบการเลือกใช้วัสดุพื้น ผนัง เพดานของเรือนทลื้อปัจจุบัน.....	216
5.9	แสดง diagram การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทลื้อเนื่องจาก ปัจจัยด้านอาชีพ.....	217
5.10	แสดงแผนผังพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทลื้อปัจจุบันแบ่งตามจำนวนสมาชิก.....	218
5.11	แสดงตัวอย่างการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใน เรือนทลื้อปัจจุบัน.....	219

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย ทั้งในเมืองหลวงแผ่กระจายเข้าสู่ระดับภูมิภาค เกิดภาวะการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว รวมทั้งวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ๆ ของเมืองที่มาพร้อมกับการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต เอกลักษณ์เด่นเฉพาะตัวของชาติพันธุ์หรือชุมชนที่แฝงตัวอยู่ในวัฒนธรรมประเพณี รวมไปถึงในงานสถาปัตยกรรม โดยรูปแบบของอาคารบ้านเรือนของคนและชาติพันธุ์ต่างๆ เหล่านี้ต่างก็เป็นบทสรุปของวิถีการดำรงอยู่ คติความเชื่อ และประสบการณ์การก่อสร้างที่สอดคล้องประสานกับวัสดุในแต่ละภูมิภาค จึงเป็นมรดกทางปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม ของแต่ละกลุ่มชน อันมีคุณค่ายิ่งต่อมนุษยชาติ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ ,2559) และเมื่อเกิดการพัฒนาดังกล่าว ผลที่ตามมาก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายไปของคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมเรือนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ทั้งภายนอกและภายในเรือน ในหลายกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทเหนือที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดทั้งวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย รวมถึงการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะชุมชน และสถาปัตยกรรม เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทลื้อมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของชนกลุ่มอื่น ในปัจจุบันอาณาจักรของชาติพันธุ์ไทลื้อที่เคยมีในอดีต ได้ตกอยู่ใต้การปกครองของประเทศต่างๆ จึงมีการเปลี่ยนผ่านการปกครอง และ ตกอยู่ในสถานะที่ถูกห้อมล้อมจากกลุ่มชนวัฒนธรรมอื่นหลายยุคหลายสมัย (ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติคุณ, 2548)

“คนลื้อ” เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยในภาคใต้ของจีนและตอนเหนือของลาว (Micheal Morman, 2508) ไทลื้อเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่อยู่ทางเหนือของคาบสมุทรอินโดจีน ประกอบด้วยกลุ่มใหญ่หลายกลุ่ม ได้แก่ ไทเขิน ไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ ไทลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่สิบสองปันนา คนจีนมักเรียกไทลื้อในจีนว่า “ไทน้ำ” เพราะทำนาในน้ำ (ระวีวรรณ โอหารรัตน์มณี, 2556) คนไทลื้ออพยพจากสิบสองปันนาไปในหลายพื้นที่ ปัจจุบันมีชุมชนไทลื้อที่กระจายตัวอยู่ในหลายจังหวัดของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน น่าน แพร่และพะเยาด้วย โดยชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยาที่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ค่อนข้างสมบูรณ์และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยไทลื้อในจังหวัดพะเยากระจายตัวอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ โดยส่วนใหญ่แล้วจะพบมากที่สุดในอำเภอภูซาง และอำเภอเชียงคำ โดยพื้นที่ตั้งของอำเภอเชียงคำอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดเชียงราย (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดพะเยา) เป็นแหล่งที่อยู่ของลื้อหลายหัวเมือง ที่อพยพมาจากเมืองต่างๆ ในเขตมณฑลยูนนานตอนใต้และอินโดจีนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ชุมชนชาวไทลื้อใน อำเภอเชียงคำ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่เป็นเครือญาติหรือมาจากหมู่บ้านเดียวกันในสิบสองปันนา บางชุมชนตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิมที่ตนจากมา (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547)

การศึกษาและทำความเข้าใจถึงมุมมองในเชิงสังคมและสถาปัตยกรรมรวมถึงสภาพแวดล้อม บริบท ที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่ที่ส่งผลให้เห็นได้ชัดผ่านรูปแบบและลักษณะของไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือน โดยลักษณะเรือนเหล่านี้ได้ถูกบูรณาการรวมอยู่ในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชาติพันธุ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบวิถีชีวิต สังคมการพัฒนาต่างๆเข้ามาผสมผสานใหม่ในวิถีชีวิตของคน จึงก่อให้เกิดการศึกษาถึงปัจจัย หรือเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือนพื้นถิ่นในชาติพันธุ์ไทลื้อในประเทศไทย พบว่า การศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างพื้นที่คัศจรรย์ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยากับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดย กวิน ว่องวิทย์การและคณะ (2547) และการศึกษาเรื่อง พลวัตของภูมิปัญญาในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างถิ่นกำเนิดในเมืองหลวง สิบสองพันนา กับบ้านหลวงเหนือ-บ้านหลวงใต้ อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ โดย อินทนน สุกรี (2559) ทั้ง 2 งานวิจัยเป็นการศึกษาในแง่ของที่ตั้งเรือน ลักษณะรูปแบบภายนอก โครงสร้าง และพัฒนาการของเรือน นำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพลวัตของภูมิปัญญาในเรือนไทลื้อ แต่ยังไม่ได้ศึกษาในลักษณะการใช้พื้นที่ภายในเท่าที่ควร ในแง่ของพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยและลักษณะพื้นที่ใช้สอยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าวเพื่อเป็นการต่อยอดและนำไปสู่การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ซึ่งจะเน้นการศึกษาพื้นที่ภายในเป็นหลักและพื้นที่ภายนอกที่พฤติกรรมเกี่ยวเนื่องกับภายใน นำข้อมูลมาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำที่เกี่ยวข้องพัฒนาการของพื้นที่ใช้สอยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมมนุษย์และสภาพแวดล้อม นำไปสู่การวิเคราะห์ถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภายใน โดยสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อให้เหมาะสมต่อการใช้งาน แล้วนำมาปรับประยุกต์เพื่อสืบทอดคุณค่าเหล่านั้นอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

1.2 คำถามของงานวิจัย

1. รูปแบบพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2500 – ปัจจุบัน พ.ศ.2560) มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ(พฤติกรรม) และเปลี่ยนแปลงพื้นที่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นชาติพันธุ์ไทลื้อเชียงคำ
  2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นชาติพันธุ์ไทลื้อเชียงคำจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 – ปัจจุบัน พ.ศ.2560)
  3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำให้เหมาะสมกับวิถีกลุ่มไทลื้อเชียงคำในปัจจุบันและอนาคต
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” มุ่งเน้นศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ ปัจจัยที่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพและสังคม ในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 – ปัจจุบัน พ.ศ.2560)

ขอบเขตด้านพื้นที่

จากการทบทวนวรรณกรรมถึงแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทำให้ สามารถกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ โดยในการสำรวจศึกษาลักษณะรายละเอียดลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมเรือนไทลื้อ เชียงคำ ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมภายนอกและสถาปัตยกรรมภายใน การจัดผังบริเวณเรือน การใช้วัสดุในการก่อสร้างเรือนและองค์ประกอบพื้นที่ต่าง ๆ ของเรือน กำหนดพื้นที่ในการศึกษาภายในในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 28 หลัง ซึ่งตั้งอยู่ภายใน 9 หมู่บ้านดังนี้

- บ้านธาตุสบแวน ตำบลห้วยวน
- บ้านม่วง ตำบลห้วยวน
- บ้านแวน ตำบลน้ำแวน
- บ้านเชียงบาน ตำบลเชียงบาน
- บ้านแพด ตำบลเชียงบาน
- บ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน
- บ้านปางวัว ตำบลเชียงบาน
- บ้านหนองลือ ตำบลฝายกวาง
- บ้านล้า ตำบลเวียง

แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มข้อมูล ตามเกณฑ์การคัดเลือกเรือนได้แก่

1) เรือนไทลื้อดั้งเดิม มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเรือนตัวอย่างที่ศึกษาจะพิจารณาจากเรือนพื้นถิ่นไทลื้อในพื้นที่อำเภอเชียงคำ ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดและยังคงแสดงถึงภูมิปัญญาในการปลูกเรือน คติความเชื่อ คุณลักษณะภายใน (Interior Space) ตลอดจนถึงลักษณะทางกายภาพทางสถาปัตยกรรมที่เด่นชัดที่มีอายุเรือนตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 7 หลัง

2) เรือนไทลื้อปัจจุบัน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเรือนตัวอย่างโดยพิจารณาจากเรือนที่มีคนไทลื้ออาศัยอยู่ มีอายุเรือน ตั้งแต่ 20-40 ปี โดยใช้ปัจจัยด้านอาชีพ เป็นเกณฑ์หลักในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 20 หลัง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ พฤติกรรม และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับเรือนพื้นถิ่นไทลื้อดั้งเดิม และ เรือนไทลื้อปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนใหม่ ในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เพื่อเป็นแนวทางการนำข้อมูลไปพัฒนาและออกแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทลื้อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบันและอนาคต

1.7 นิยามคำศัพท์

ตารางที่ 1.1 นิยามคำศัพท์ที่ใช้งานวิจัย

คำศัพท์	ความหมาย
การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายใน	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานภายในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างในด้านกายภาพของพื้นที่ พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้ใช้งาน
เรือนพื้นถิ่น (Vernacular dwelling)	สิ่งปลูกสร้างประเภทที่อยู่อาศัยที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการนั้น ๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต โดยใช้วัสดุก่อสร้างที่หามาได้ตามท้องถิ่นนั้น ๆ
ไทลื้อ	ไทลื้อคือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทเดียวกับ ไทใหญ่ ไทเขิน ไทยวน มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในแคว้นสิบสอง-ปันนาทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการอพยพย้ายถิ่นมายังภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในหลายจังหวัด
เรือนไทลื้อดั้งเดิม	เรือนไทลื้อที่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ อาจเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเล็กน้อย มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป
เรือนไทลื้อปัจจุบัน	เรือนไทลื้อที่คนไทลื้ออาศัยอยู่ในปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนหรือต่อเติมพื้นที่ใช้สอยภายในและภายนอกไปตามความต้องการของคนไทลื้อเพื่อรองรับการใช้พื้นที่ อายุเรือนตั้งแต่ 20-40 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาวิจัย แบ่งเป็นประเด็นการศึกษาเพื่อนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

- 2.1 ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อ
- 2.2 วิถีชีวิต ความเชื่อของชาวไทลื้อ ลักษณะเด่นทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบเรือนไทลื้อ
- 2.3 รูปลักษณ์และองค์ประกอบของเรือนไทลื้อ
- 2.4 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.1 ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อ

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทลื้อ

“คนลื้อ” เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนที่พูดภาษาไทในภาคใต้ของจีนและตอนเหนือของลาว (Michael Morman ,2508) ไทลื้อ เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่อยู่ทางเหนือของคาบสมุทรอินโดจีนประกอบด้วยกลุ่มใหญ่หลายกลุ่ม ได้แก่ ไทเขิน ไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ ไทลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่สิบสองปันนา คนจีนมักเรียก ไทลื้อในจีนว่า “ไทน้ำ” เพราะทำนาในน้ำ (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2556) ไทลื้อเป็นชนชาติหนึ่งใน 56 ชนชาติในประเทศจีน มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตนเองที่ยังคงสืบทอดรักษาไว้ได้อย่างดีจนถึงปัจจุบัน (จุฬาลักษณ์ เหวิน ,2536)มีศูนย์กลางการตั้งถิ่นฐานที่เมืองเชียงรุ่ง สิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

มีความเป็นไปได้ว่าชาวไทลื้อจะเป็นกลุ่มไทแรกเริ่มที่ถือกำเนิดขึ้นในจีนตอนใต้ แล้วเกิดอพยพไปตั้งถิ่นฐานตามแหล่งต่างๆ จนเกิดเป็นกลุ่มไทอื่นๆ ตามมา โดยหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดคือการแตกสายตระกูลออกไปเป็นชาวไทยอง และชาวไทเขินใน เขตเมืองเชียงตุง ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งมีขนบธรรมเนียม ความเชื่อและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันคนไทกลุ่มอื่นในหลายๆ พื้นที่ (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2551)

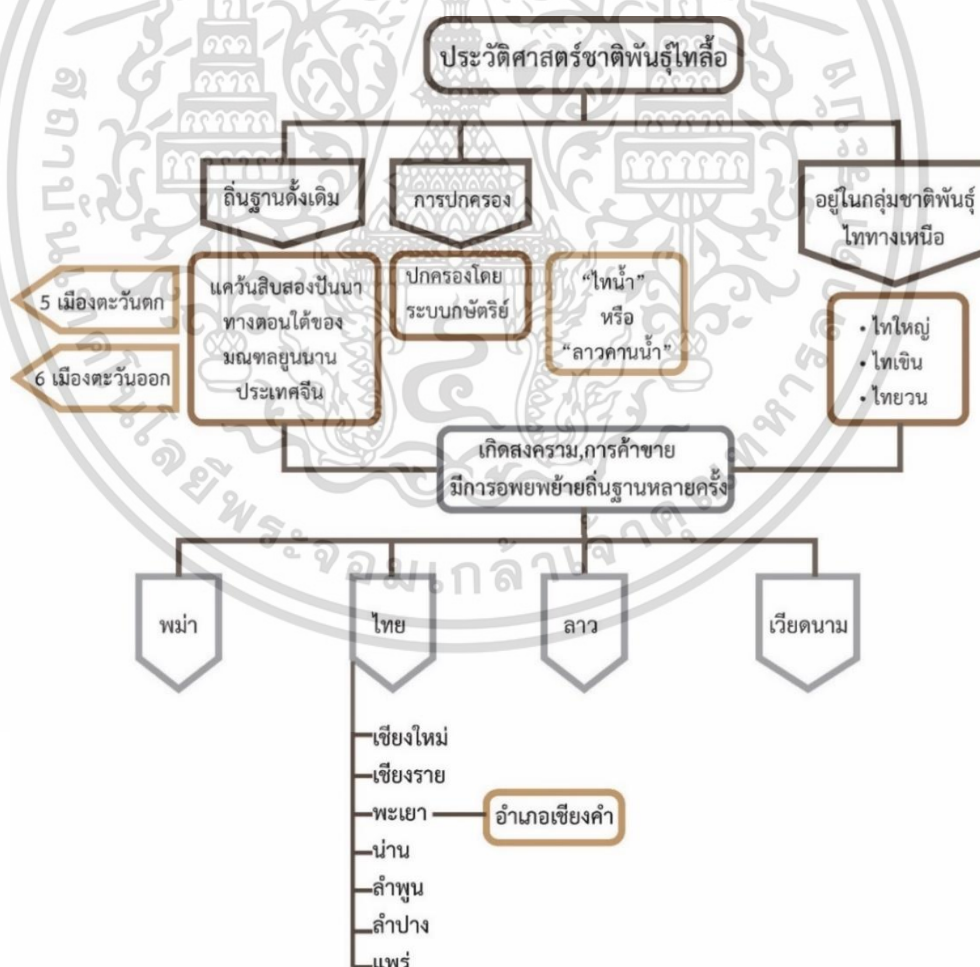
2.1.2 การอพยพย้ายถิ่นของชาวไทลื้อ

กลุ่มไทลื้อมีย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากการถูกกวาดต้อนจากสงคราม การติดตามญาติพี่น้องที่อพยพมา ก่อนแล้ว และหาแหล่งทำกินที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีภูมิประเทศที่เหมาะสม จึงทำให้คนไทลื้อที่ย้ายถิ่นฐานยังคงความเป็นชาวไทลื้อ โดยคนไทลื้ออพยพเข้าสู่ประเทศไทย ทางภาคเหนือ ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา น่าน แพร่ ตั้งแต่อดีตซึ่งได้กวาดต้อนไทลื้อจากสิบสองปันนามาจำนวนมาก บางส่วน ได้อพยพเข้ามาเพิ่มเติมภายหลังเพื่อค้าขาย ติดตามญาติพี่น้อง แต่งงานและแสวงหาที่ทำกินที่เหมาะสมหรือหนีภัยสงคราม และเหตุผลทางการเมืองระหว่างรัฐ ตามนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ของเจ้าผู้ครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มไทลื้อเชียงคำที่อพยพมาจากเมืองปัวซึ่งเป็นกลุ่มที่นับถือเจ้าหลวงเมืองลำ มาตั้งถิ่นฐานในอำเภอเชียงคำ โดยเลือกเอาบริเวณที่ห้วยแม่ตำไหลบรรจบกันกับแม่น้ำแวน (ปัจจุบันคือบ้านหมู่ที่ 1) หลังจากนั้นมีการขยายชุมชนออกไปตั้งอยู่อีกฟากหนึ่งของห้วยแม่ตำ (ปัจจุบันคือหมู่บ้านแวน หมู่ที่ 2) การขยายตัวครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณ พ.ศ.2460 ไปตั้งอยู่อีกฟากหนึ่งของแม่น้ำแวน ซึ่งปัจจุบันคือ บ้านแวนพัฒนา หมู่ 5 ตำบลเชียงบาน ซึ่งไทลื้อกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มเดียวกันกับที่ถูกกวาดต้อนมาจากสิบสองปันนาในสมัยพระเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ และพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช เจ้าผู้ครองนครน่าน บ้านแวนทั้ง 3 หมู่บ้าน ยังมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกลุ่มไทลื้อในอำเภอท่าวังผา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์เครือญาติ ระหว่างบ้านแวนพัฒนา หมู่ 5 กับบ้านหนองบัว คุณจะแนบแฟน เพราะใน พ.ศ. 2495 มีครอบครัวไทลื้อจาก บ้านหนองบัวมาตั้งรกรากอยู่ที่บ้านแวนพัฒนาโดยตรงประมาณ 20 ครอบครัว นอกจากนี้ กลุ่มไทลื้อเชื้อสายเมืองลำ (บ้านหนองบัว ต้นสาบตอนมูล รวมถึงบ้านแวนทั้ง 3 และบ้านลำ) มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับไทลื้อที่เมืองคอบ ซึ่งอยู่ในเขตประเทศลาวปัจจุบัน (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2551) จึงทำให้เชียงคำเป็นเขตไทลื้อขนาดใหญ่อีกแห่งหนึ่งในภาคเหนือรองจากชุมชนไทลื้อเมืองยองที่จังหวัดลำพูน(ฐาปณีย์ เครือระยา ,2558) โดยในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการสำรวจจำนวนหมู่บ้านไทลื้อพบว่าในอำเภอเชียงคำมีจำนวน 30 หมู่บ้าน (ประชัน รักพงษ์ ,2541)

รูปที่ 2.3 แสดงผังสรุปประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 วิถีชีวิต ความเชื่อของชาวไทลื้อ ลักษณะเด่นทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบเรือนไทลื้อ

2.2.1 วิถีชีวิตและพฤติกรรมของชาวไทลื้อ

การดำรงชีวิตหลักของชาวไทลื้อเดิม คือการทำนา มีทั้งระบบนาขั้นบันไดและนาพื้นราบ ตลอดจนการทำสวน ประกอบหารเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน เช่น ปลา เป็ด ไก่ หมู วัว ควาย ยามว่างมักสานกระบุงตลอดจนทอผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีธรรมชาติเพื่อใช้เองและเป็นรายได้เสริมเศรษฐกิจของกลุ่มไทเหนือ จึงเป็นแบบกึ่งยังชีพ ทำเอง-ขายเอง-ใช้เอง แต่ปัจจุบันการทำนา คนที่ไม่มีจะเช่าและจ่ายปันผลผลิตเป็นค่าเช่า นอกจากนี้ชาวไทลื้อหรือคนไททางเหนือถือว่าได้เปรียบที่มีชัยภูมิทำกินที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องดิ้นรนมาก มักใช้เวลาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างมาก สังคมเครือญาติของคนไทลื้อมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยสมาชิก 2-3 รุ่น ที่อยู่ในเรือนเดียวกันหรือใกล้กัน เมื่อแต่งงานจะย้ายไปเรือนฝ่ายชายยกเว้นลูกสาวคนสุดท้อง การแต่งงานใช้พิธีผูกข้อมือเป็นสัญลักษณ์

รูปที่ 2.4 แสดงวิถีชีวิตของชาวไทลื้อในอำเภอเชียงคำ (Michael Morman ,2501-2504)

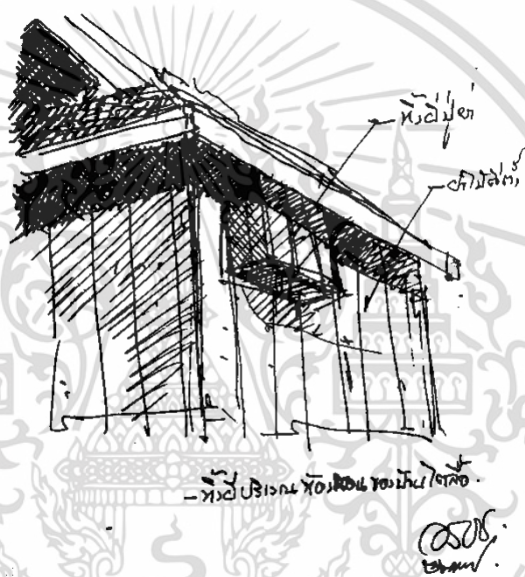
2.2.2 ความเชื่อของชาวไทลื้อในการสร้างเรือน

ความเชื่อของชาวไทลื้อมีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทเหนืออยู่หลายอย่าง ได้แก่

1) ความเชื่อเรื่องผี โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ผีดี คือผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ผีบรรพบุรุษ (ผีเฮือน) ผีบ้านผีเมือง (ผีที่คอยดูแลรักษาบ้านเมือง) ผีเสี้ยว ผีเสี้ยน ผีเหมืองผาย ผีขุนน้ำ 2) ผีร้าย เป็นวิญญาณที่อาจทำร้ายคนให้เจ็บป่วยได้ การเคารพกราบไหว้จึงเป็นการแสดงความต้องการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับผีอย่างสงบสุข ความเชื่อเรื่องผีสะท้อนให้เห็นได้จากภายในบ้านของชาวไทลื้อจะมีหิ้งบรรพบุรุษหรือหิ้งผี มีไว้เพื่อกราบไหว้และแสดงถึงความเคารพ การกตัญญูต่อพ่อแม่

รูปที่ 2.5 แสดงพิธีกรรมเช่นไหว้ผี บนห้างผีมีหมอนและเกล้าเป็นเครื่องเซ่น
(Michael Morman ,2503)

รูปที่ 2.6 แสดงภาพสเก็ตตำแหน่งและลักษณะของห้องพระและห้องบรรพบุรุษ
(อรศิริ ปาณินท์ ,2535)

2) ความเชื่อเรื่องขวัญ เป็นความเชื่อว่าคนและสรรพสิ่งรอบข้างล้วนมีขวัญติดอยู่กับตัว เมื่อขวัญออกจากตัวอาจทำให้เกิดการเจ็บป่วยไม่สบายหรือถึงขั้นตาย จึงมีประเพณี เรียกขวัญ สูขวัญ เพื่อกล่อมขวัญให้กลับมาอยู่กับตัวและทำให้มีชีวิตที่สงบสุข โดยความเชื่อขวัญปรากฏอยู่ในเรื่องของกลุ่มไททางเหนือที่เรียกพื้นที่นั้นว่า เสาขวัญ

3) ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อร่วมกันกับคนไทยที่เป็นชาวพุทธโดยมีความเชื่อที่ผสมผสานกับเรื่องผีตลอดจนศาสนาพราหมณ์ คือเชื่อเกี่ยวกับความดีงาม บุญบาป จึงสังเกตได้ว่าชาวไทยให้ความสำคัญกับวัดและมีประเพณีเพื่อแสดงถึงการทำบุญบำรุงศาสนา นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่นๆ เช่น ไสยศาสตร์ อาคม โหราศาสตร์ที่เกี่ยวกับฤกษ์ยาม (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี ,2556:85-86) ความเชื่อในเรื่องพญานาค โดยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อนี้จากลักษณะของบันไดนาคในเรื่องไทลื้อ (บุญยงค์ เกศเทศ ,2548) เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.7 แสดงภาพสเก็ตลักษณะวัดในวัฒนธรรมไทลื้อ (อรศิริ ปาณินท์ ,2535)

4) ความเชื่อในการปลูกเรือน ชาวไทลื้อเรียกการปลูกเรือนว่า “ปักเฮิน” ผู้ที่จะปักเฮินของตนเองจะต้องสะสมไม้ไว้เพียงพอ ซึ่งต้องใช้เวลาหลายปีให้เพียงพอต่อการสร้างเรือน วิธีปฏิบัติของสังคมชาวไทลื้อจะต้องให้ครอบครัวที่แต่งงานใหม่ผลัดกันอยู่บ้านเดิมของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นระยะเวลา 3 ปี เรียกว่า “สามปีไปสามปีออก” เป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้การครองเรือนจากผู้อาวุโส เมื่อพร้อมแล้วก็จะมีการปักเฮิน (จักรพันธ์ ม่วงคราม, 2558) ก่อนที่จะนำไม้มาสร้างเรือนต้องมีพิธีขอมาเทวดาอารักษ์ที่สิ่งอยู่ในไม้ บอกถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำไม้ไปใช้ เมื่อเตรียมส่วยประกอบหมดแล้วก็จะเริ่มพิธีปักเฮินตามฤกษ์ยามจากพ่ออาจารย์ประจำหมู่บ้าน เพื่อความสิริมงคล โดยนอกจากนี้ประเพณีปักเฮินยังแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจความสมัครสมานสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลในบรรดาเพื่อนบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ช่วยทำพิธียกเสาขวัญหรือเสามงคลและเสาอื่น ๆ รวมทั้งตั้งโครงสร้างหลักที่สำคัญของบ้านจนเสร็จ (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2551)

ตามความเชื่อของชาวไทลื้อมักจะนิยมปักเฮินในเดือนคู่ ยกเว้นเดือน 10 ซึ่งตรงกับเดือนเข้าพรรษา ส่วนเดือนคี่ไม่มีการทำพิธีเนื่องจากเชื่อกันว่าจะไม่เป็นมงคล (การนับเรือนของชาวไทลื้อจะนับเร็วกว่าชาวไทยสยาม 1 เดือน) (จักรพันธ์ ม่วงคราม, 2558)

รูปที่ 2.8 แสดงการปักเสาเฮินของชาวไทลื้อในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

(Michael Morman ,2503)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 ลักษณะเด่นทางกายภาพและที่ตั้งของหมู่บ้านไทลื้อ

หมู่บ้านไทลื้อสิบสองปันนามีลักษณะการตั้งถิ่นฐานทางกายภาพทั้งแบบเป็นหมู่บ้านพื้นราบ และหมู่บ้านบนเนินเขา องค์ประกอบหลักของหมู่บ้าน คือ กลุ่มบ้าน ช่่วงบ้าน และเสาใจบ้าน เสื้อบ้าน วัด บ่อน้ำประจำหมู่บ้าน และบ่อน้ำของวัด ในหมู่บ้านแต่ละแห่งจะพบการวางผังหมู่บ้านที่มีองค์ประกอบต่างๆ กระจุกตัวค่อนข้างแน่น เพราะพื้นที่ตั้งของหมู่บ้านมีจำกัด พื้นที่การเกษตรซึ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิต (อรสิริ ปาณินท์ ,2538)

(จักรพันธ์ ม่วงคร้าม ,2558 : 33) กล่าวว่า ชาวไทลื้อในพื้นที่อำเภอเชียงคำมีการตั้งถิ่นฐานลักษณะเดียวกันชาวไทลื้อดั้งเดิมในสิบสองปันนา มีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายภายใต้สังคมเกษตรกรรม สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเชียงคำที่เป็นที่ราบระหว่างหุบเขา มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน โดยลักษณะการตั้งของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างของภูมิประเทศ ส่งผลถึงรายละเอียดปลีกย่อยของการวางผังหมู่บ้านรวมถึงการจัดการน้ำด้วยองค์ประกอบหลักของหมู่บ้าน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนสำคัญได้แก่

1) พื้นที่อยู่อาศัย คือ บ้าน หรือ “เฮิน”

2) พื้นที่ทางจิตวิญญาณ เนื่องจากชาวไทลื้อมีความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับผี ความเชื่อดังกล่าวจึงแสดงออกให้เห็นถึงการจัดการพื้นที่ภายในหมู่บ้าน โดยมี “หอเสื้อบ้าน” ซึ่งเปรียบเสมือนผีประจำหมู่บ้าน ซึ่งคอยปกป้องรักษาคุ้มครองให้ความร่มเย็น นอกจากนี้ชาวไทลื้อเชื่อว่าเมืองหรือหมู่บ้านก็มีชีวิตเฉกเช่นเดียวกับมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย “กาย” และ “ใจ” ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านจึงเปรียบเหมือนร่างกาย ย่อมมีจุดที่ยึดเหนี่ยวเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้านจึงเรียกพื้นที่ดังกล่าวว่า “ใจบ้าน” ซึ่งแตกต่างหากจากหอเสื้อบ้าน โดยลักษณะของ “เสาใจบ้าน” จะเป็นการนำเสาสูงประมาณ 1 เมตร จำนวน 5 ต้น สี่ต้นแรกปักเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ส่วนเสาที่ห้าปักกึ่งกลางที่เหลี่ยม ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีสืบชะตาบ้าน

รูปที่ 2.9 แสดงพิธีกรรมส่งเคราะห์บ้านบริเวณ “เสาใจบ้าน” บ้านแพด ต.เชียงบาน อ.เชียงคำ จ.พะเยา (ฐานข้อมูลจดหมายเหตุทางมานุษยวิทยา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร รหัสเอกสาร MM/20071004094312)

3) พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน หรือพื้นที่ส่วนกลาง นอกจากนี้สถานที่ที่แสดงถึงความเชื่อทางศาสนาที่ขาดไม่ได้เลยคือ วัด ชาวไทลื้อจะถือว่าพระอยู่ที่วัดผีปู่ย่าตายายอยู่ที่บ้าน มีการพบปะกันที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดอย่างสม่ำเสมอทั้งที่มาทำบุญตามปกติประจำวัน และทำบุญตามเทศกาลสำคัญของปี แสดงถึงความสัมพันธ์อันอบอุ่นและใกล้ชิดระหว่างหมู่บ้านกับวัด (อรศิริ ปาณินท์ ,2538)

4) พื้นที่ทางการเกษตร คือพื้นที่ที่ชาวไทลื้อใช้ในการทำเกษตรกรรมต่างๆ สวน ไร่ นา มีการแยกออกจากพื้นที่อาศัยอย่างชัดเจน

รูปที่ 2.10 แสดงการทำนาพื้นราบของชาวไทลื้อ (Michael Morman ,2501-2504)

2.3 รูปลักษณ์และองค์ประกอบของเรือนไทลื้อ

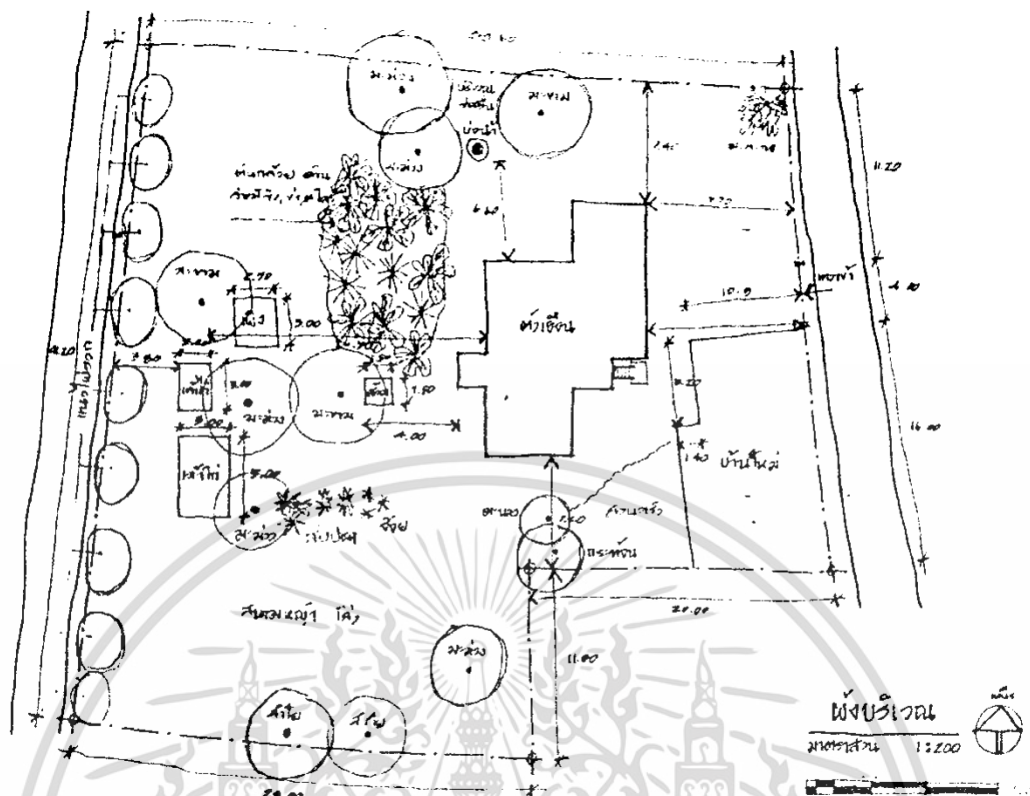
พื้นที่อยู่อาศัยหรือบ้านของชาวไทลื้อ เรียกว่า “เรือน” หรือ “เฮิน” มีลักษณะเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่งคล้ายเรือนไทยภาคกลาง หลังคาลาดชัน ยื่นชายคาเหมือนปีกนก ฝาผายออก นิยมคลุมหลังคาแฝดเพื่อคลุมพื้นที่สองส่วนหลักของบ้าน คือ พื้นที่เฮินนอนและเฮินไฟ

2.3.1 ผังบริเวณบ้าน

ลักษณะของผังบริเวณบ้านของชาวไทลื้อประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ได้แก่ บริเวณที่ตั้งของเรือน ซึ่งมักจะอยู่บริเวณตรงกลางค่อนข้างด้านหน้า ปลูกเรือนขวางตะวันไปตาแนวแกนเหนือใต้ ทั้งนี้ชาวไทลื้อเชื่อว่าการวางจั่วเรือนไปทางทิศตะวันออกและตะวันตกนั้นจะนำมาซึ่งความอับมงคล (จักรพันธ์ ม่วงคราม ,2558 : 36) และอีกส่วนคือ พื้นที่ใช้เป็นสวนเพื่อปลูกพืชสวนครัวเพื่อใช้ในการบริโภคภายในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างที่เรียกว่า “ชวง” มีลักษณะเป็นลานดินเปิดโล่งสามารถใช้งานได้อเนกประสงค์เป็นพื้นที่ตากผลผลิตทางการเกษตร ลานเด็กเล่น เป็นต้น

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, (2547) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อในแคว้นสิบสองปันนาในสมัยก่อนไว้ว่า บริเวณบ้านแต่ละหลัง มีเนื้อที่ 1 งาน ถึง 1 ไร่ ล้อมรั้วรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยม รั้วมี 3 แบบ คือ รั้วสลาบ รั้วตาแสง รั้วค่าง มักมีไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้ปรง ขึ้นอยู่ริมรั้วด้านใน เหมือนที่อำเภอเชียงคำ (กวิณ ว่องวิทย์การ, 2547 : 112) นอกจากนี้บริเวณบ้านยังนิยมปลูกพืชมงคลไว้โดยรอบแนวรั้วบ้าน เช่น มะขาม มะม่วง ขนุน ลำไย ไม้ผลต่างๆรวมทั้งไม้ดอกนานาชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.11 แสดงผังบริเวณบ้านชาวไทลื้อเชียงคำ บ้านของ นายยอด หอมมาน
ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ (กวิน ว่องวิทย์การ และคณะ ,2547)

2.3.2 องค์ประกอบของเรือนไทลื้อในอดีต

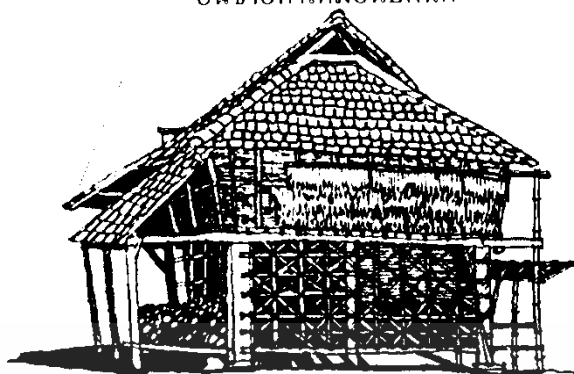
การออกแบบงานสถาปัตยกรรมโดยทั่วไปในทุกวัฒนธรรม มักประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ หลัก 3 ประการ คือ 1) คุณลักษณะของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม 2) คุณลักษณะของประโยชน์ใช้สอยทางพื้นที่ 3) คุณลักษณะของโครงสร้างเรือนและวัสดุ ซึ่งแต่ละพื้นที่แต่ละเผ่าพันธุ์ย่อมมีความแตกต่างกัน (อรศิริ ปาณินท์ ,2548) ในงานออกแบบนั้นแสดงถึงภูมิปัญญาของชาวไทลื้อที่ถ่ายทอดมารุ่นสู่รุ่นผ่านเรือนที่พักอาศัย บ่งบอกถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเรือนไทลื้อ มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มไททางเหนือ คือยกพื้นสูง ทำให้ช่วยระบายอากาศ ป้องกันความชื้นและน้ำท่วม อีกทั้งช่วยป้องกันสัตว์ร้ายต่างๆที่มีอยู่ในเขตป่าร้อนชื้น (จุ เหลียนเหวิน ,2537) แต่เดิมเรือนไทลื้อเป็นเรือนนอนยกประสงค์ มีหลังคาจั่วผสมปั้นหยาลาดต่ำลง 2 ข้าง การคลุมของหลังคาแปรไปตามสภาพภูมิอากาศ องค์ประกอบต่างๆของเรือนมีดังนี้

2.3.2.1 รูปทรงหลังคา

โดยเรือนไทใหญ่ และเรือนไทลื้อจะมีสัดส่วนหลังคาคลุมชายยาว เพื่อลดการปะทะกับลมและฝน จึงทำให้มีขนาดหน้าจั่วเล็กเมื่อชายคาโดยรอบถูกยื่นออกไปคลุมผนัง บางพื้นที่มีการซ้อนชั้นของหลังคาเพื่อคลุมผนังจนแทบไม่เห็นผนังเรือน แต่มีการพลิกแพลงวิธีการต่อหลังคาเพิ่มโดยการต่อมุขหรือแบบเรือนแฝดบ้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

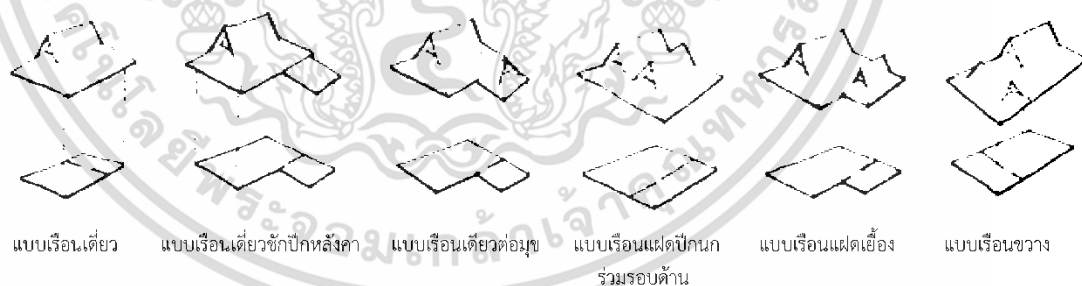
ยื่นชายคาเหมือนปีกนก

รูปที่ 2.12 แสดงลักษณะของเรือนไทลื้อ (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี ,2556 : 87)

จากการศึกษาการจัดจำแนกรูปแบบของเรือนไทลื้อ โดย วนิดา พึ่งสุนทร (2533) ได้จำแนกรูปแบบของหลังคาในสิบสองปันนา ในลักษณะของรูปแบบเรือนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงหลังคา กับลักษณะแผนผังเรือน สามารถแบ่งได้ทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่

- 1) แบบเรือนเดี่ยว
- 2) แบบเรือนเดี่ยวชกปีกหลังคา เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยด้านข้าง
- 3) แบบเรือนเดี่ยวต่อมุข เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยด้านข้างและพื้นที่นั้นไม่ถูกกีดโดยความลาดของหลังคา
- 4) แบบเรือนแฝดปีกนกพร้อมรอบด้าน กลางเรือนมีรางรินเชื่อมหลังคา
- 5) แบบเรือนแฝดเอียง เพิ่มพื้นที่ด้านข้าง แต่ยกจั่วส่วนต่อเป็นหลังใหม่เชื่อมด้วยรางริน
- 6) แบบเรือนขวาง เป็นการเพิ่มพื้นที่ด้านสกัดของเรือน ตั้งจั่วขวางกับเรือนประธาน

แบบเรือนเดี่ยว

แบบเรือนเดี่ยวชกปีกหลังคา

แบบเรือนเดี่ยวต่อมุข

แบบเรือนแฝดปีกนก

แบบเรือนแฝดเอียง

แบบเรือนขวาง

พร้อมรอบด้าน

รูปที่ 2.13 แสดงรูปทรงหลังคาเรือนไทลื้อทั้ง 6 แบบ (วนิดา พึ่งสุนทร ,2533 : 27)

หลังคาส่วนใหญ่ของเรือนไทลื้อเดิม สำหรับเรือนของผู้มีฐานะดีจะมุงด้วยกระเบื้องดินขอหรือแป้นเกล็ด ส่วนเรือนชาวบ้านยากจนมักจะอยู่ตามชายป่าริมเขา มุงด้วยใบตองสาด ใบพลวง หญ้าคาหรือจาก

2.3.2 ฝาผนังเรือน

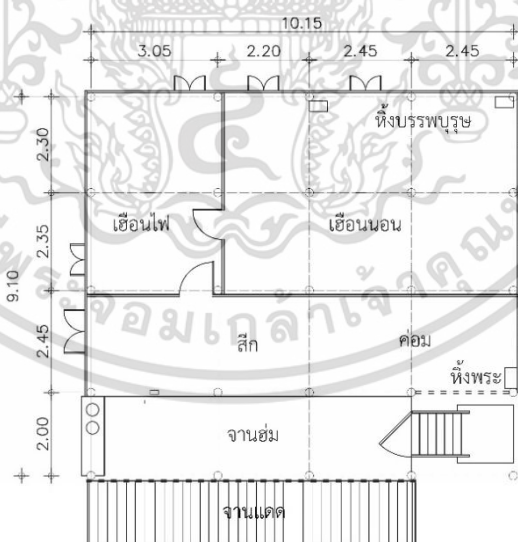
โดยส่วนใหญ่ฝาผนังเรือนในอดีตของเรือนไทยลื้อจะใช้ไม้แป้นและไม้ไผ่สานเป็นวัสดุหลักในการทำฝาผนังเรือน จะใช้ไม้ตีตามแนวตั้งในลักษณะผายออก ภายหลังจากที่นิยมตีซ้อนเกล็ดตามแนวนอนและตั้งฉากกับพื้นเรือน บริเวณมุมที่ชนกันของฝาเรือนจะใช้ไม้ตีทับตามตั้งไว้ สัดส่วนผนังมีความสูง 2.00 เมตร จากระดับพื้นภายใน การติดตั้งด้วยฝาไม้แป้นจะติดกับโครงคร่าวไม้ที่ทำเป็นกรอบติดกับโครงร่างพื้นและช่อ หรือแปของเรือน ตีตามตั้งตั้งเว้นระยะประมาณ 0.50-1.00 เมตร แต่ในเรือนที่ทำฝาเรือนแบบไผ่สานจะมีการตีโครงที่ไม่ถี่เหมือนการตีไม้แป้น เรือนไทยลื้อเดิมจะมีช่องเปิดน้อยมาก จะมีเพียง 1- 2 ช่อง บริเวณห้องนอนเท่านั้น แต่ลักษณะผนังเรือนในอำเภอเชียงคำมีการทำช่องเปิดเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่อบอุ่นกว่าเรือนไทยลื้อดั้งเดิมในสิบสองปันนา

2.3.3 พื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน

ตำแหน่งพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทยลื้อมีความคล้ายคลึงกับเรือนไทยวนในล้านนาที่เน้นการเปิดโล่ง พื้นที่ใช้สอยหลักของเรือนอยู่ชั้นบนแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆที่สัมพันธ์กับกิจกรรมประจำวัน โดยจำแนกประเภทของผังพื้นเรือน จูเหลียงเหวิน ,(2535) ได้จำแนก ออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1) ผังพื้นแบบดั้งเดิม มีลักษณะผังเรือนเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ไม่รวมกับพื้นที่นอกชาน หลังคาหน้าจั่ว อาจจะมีชายคาต่อเป็นหลังคาสองชั้น มีระเบียงหน้าห้อง โถง ห้องนอน และส่วนภายในบ้านทั้งหมด

2) ผังพื้นแบบขยาย เป็นลักษณะของบ้านผู้มีฐานะ หรือบ้านสร้างใหม่ มักมีขนาดใหญ่กว่าและแบ่งส่วนมากกว่าบ้านสร้างตามผังดั้งเดิม มีความลึกกว่า กว้างกว่า อาจมีการดัดแปลงโถงเป็นรูปตัวแอล ผังจึงกลายเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำให้หลังคาหน้าจั่วแบ่งเป็นหลายตอน

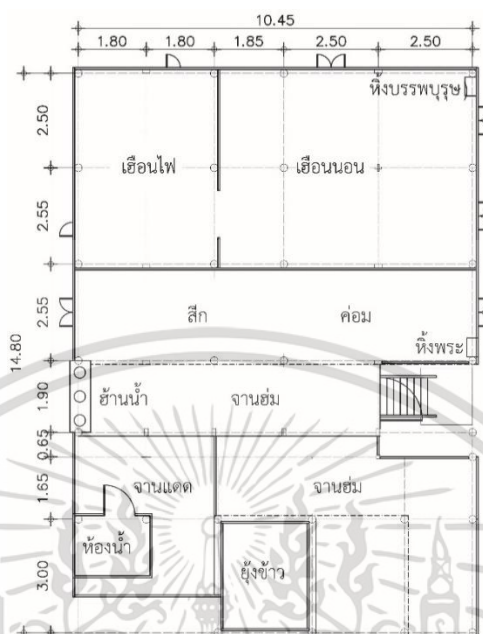

รูปที่ 2.14 แสดงตัวอย่างผังพื้นเรือนแบบขยาย (ประเภทเรือนแฝด)

3) ผังพื้นแบบพัฒนา บ้านของผู้นำหมู่บ้าน หรือเศรษฐีในสมัยก่อน มีการสร้างยื่นเข้าติดกับตัวบ้าน โดยยกระดับพื้นอยู่ในระดับเดียวกัน บางหลังเชื่อมต่อพื้นที่ยื่นเข้ากับระเบียง เช่นเดียวกับเรือนที่พบในอำเภอเชียงคำมีการเชื่อมพื้นที่โดยใช้ชานแดดเชื่อมกลางระหว่างเรือนและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยุ่งซ้ำกลายเป็นเรือนหลังเดียวกัน อาจมีการต่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยอื่นออกไปอีกตามความต้องการของผู้
อยู่อาศัย หลังคาจึงมีรูปทรงที่ซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น

รูปที่ 2.15 แสดงตัวอย่างผังพื้นเรือนแบบพัฒนา (ประเภทเรือนแฝดมียุ่งฉาง)

วนิดา พึ่งสุนทร (2533) ,อรศิริ ปาณินท์ (2535) และจักรพันธ์ ม่วงคราม (2558) ได้
แบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไถ่และลำดับการเข้าถึงพื้นที่ภายในตัวเรือน โดยพื้นที่ถัดจากบันไดเข้า
สู่ตัวเรือนแบ่งดังนี้

2.3.3.1 ขาน หรือ งาน ขานในเรือนไถ่มี 2 ส่วน คือ งานใต้ หรืองานฮ่อม และ
งานแดด หรืองานกอน

- งานใต้ หรืองานใต้ชายหลังคา มีชายคายื่นจากหน้าจั่วมาคลุมอยู่ต่อเนื่องติดกับ
บันไดและค่อม งานฮ่อมจะยาวไปตลอดความกว้างของเรือน ใช้เป็นที่ฝังเมล็ดพืช ตากผ้า ฯลฯ (จักร
พันธ์ ม่วงคราม ,2557)

- งานแดด หรืองานกอน เป็นส่วนงานที่ไม่มีหลังคาคลุม มีการลดระดับลงใช้เป็น
พื้นที่สำหรับซักล้าง อาบน้ำ ตากเมล็ดพันธุ์และวางของอื่นๆ เดิมใช้ไม้ไผ่ตีฟากปู มักมีความชันจาก
น้ำฝนและการซักล้าง ทำให้ฝุ่ยง่าย การใช้ฟากไม้ไผ่จึงทำให้เปลี่ยนได้ง่าย

โดยบริเวณงานฮ่อมและงานแดด ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญอีก 2 ส่วนคือ

- 1) **ม้านั่ง** บริเวณใกล้บันไดที่สร้างขึ้นมาเป็นราวกันตก
- 2) **ร้านน้ำหรือฮ้านน้ำ** มักอยู่ในตำแหน่งปลายสุดด้านทิศตะวันตก หรือทิศตรงข้าม
กับหัวบันได มีลักษณะเป็นชั้นไม้สูงจากพื้น 0.70 เซนติเมตร ใช้วางหม้อดินเผาบรรจุน้ำ (รัตนพร
และคณะ, 2527 : อ้างอิงใน กวิน ว่องวิทย์การ, 2547 :180)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.16 แสดงพื้นที่ด้านซ้ายนอกชายคาเรียกว่า จานแดด พื้นที่ด้านขวาเป็นแนวยาวไปกับตัวเรือน เรียกว่า จานฮ่อม

รูปที่ 2.17 แสดงพื้นที่ฮ้านนั่งกันตัก และฮ้านน้ำที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของงาน

2.3.3.2 หัวค่อม และ สีก เป็นพื้นที่ที่ถึงเปิดโล่งเชื่อมถัดจากงาน มีลักษณะคล้ายกับ “เต็น” ในเรือนไทยวนล้านนา มีการยกระดับจากพื้นงานมาประมาณ 25 เซนติเมตรไปตลอดความยาวของงาน พอดีกับการนั่งย่อนขาได้ มักใช้เป็นที่นั่งพักผ่อน ทำงานบ้าน เปรียบได้กับเป็นห้องรับแขกของบ้าน

นอกจากนี้ยังแบ่งช่วงการใช้พื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ “ค่อม” กับ “สีก” ค่อมจะอยู่ติดกับบันได เป็นส่วนนอนของลูกชายที่กำลังแตกหนุ่ม หรือใช้เป็นที่พักค้างแรมของญาติที่มาเยี่ยมเยียน โดยบริเวณเหนือค่อมในบางเรือนจะมี “หิ้งพระ” ไว้สำหรับวางพระพุทธรูปหรือสิ่งศักดิ์ทางพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวพุทธของชาวไทลื้อ ถัดจากค่อมไปซึ่งเชื่อมต่อเป็นพื้นที่เดียวกันคือส่วนของสีก ใช้สำหรับนั่งเล่น รับแขก กินข้าว และใช้เป็นพื้นที่นอเนกประสงค์อื่นๆ วางตู้เย็น วางโทรทัศน์ เก็บของ ส่วนบนของค่อมและสีก จะมี “ควน” หรือเพดาน ซึ่งเป็นโครงสร้างของเรือนใช้เป็นพื้นที่เก็บของ ปัจจุบันมีการกั้นพื้นที่บางส่วนใช้เป็นตู้เก็บเสื้อผ้า ตู้เก็บของ หรือใช้ฉากกั้นใช้เป็นห้องนอนลูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.18 แสดงพื้นที่ที่ถูกยกระดับจากงาน เรียกว่า ค่อมและสีก

กวิณ ว่องวิทย์การ (2547) กล่าวถึงการใช้พื้นที่ของไทลื้อโดยการเรียกพื้นที่ต่างๆ (ส่วนใหญ่) ที่แบ่งนัยของความเป็นอเนกประสงค์อยู่ เช่น ลาน ช่วง ใต้ถุน ชาน ระเบียง โถง ซึ่งแต่ละส่วนที่กล่าวมานี้สามารถรองรับประโยชน์ใช้สอยได้อย่างทั้งในเวลาเดียวกัน หรือคนละเวลา เช่น ตอนเช้าใช้ชานนอกเป็นที่อาบน้ำ ซักผ้า ตอนกลางวันช่วงแดดแรงใช้เป็นที่ตากเมล็ดพืชเมื่อยามโพล้เพล้หรือฝนตกก็ย้ายเมล็ดมาตาก บริเวณชานร่ม ซึ่งพื้นที่อเนกประสงค์นี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ส่วนร่วมเท่านั้น ส่วนที่มิดชิดของบ้าน คือ โถงภายใน ห้องนอน ซึ่งเป็นห้องต่อเนื่อง 2-3 ลักษณะเป็นโถงใช้งานอเนกประสงค์ในชีวิตประจำวัน คือ ใช้พักผ่อน ใช้เป็นครัวไฟ โดยในพื้นที่อำเภอเชียงคำสำหรับครอบครัวใหญ่จะมีการแบ่งพื้นที่แสดงออกทางรูปทรงของอาคารชัดเจน มีลักษณะเป็นเรือนแฝด เรียกว่า เือนสองหลังหน้าเบียง ประกอบด้วยเรือนนอนซึ่งเป็นเรือนหลังใหญ่

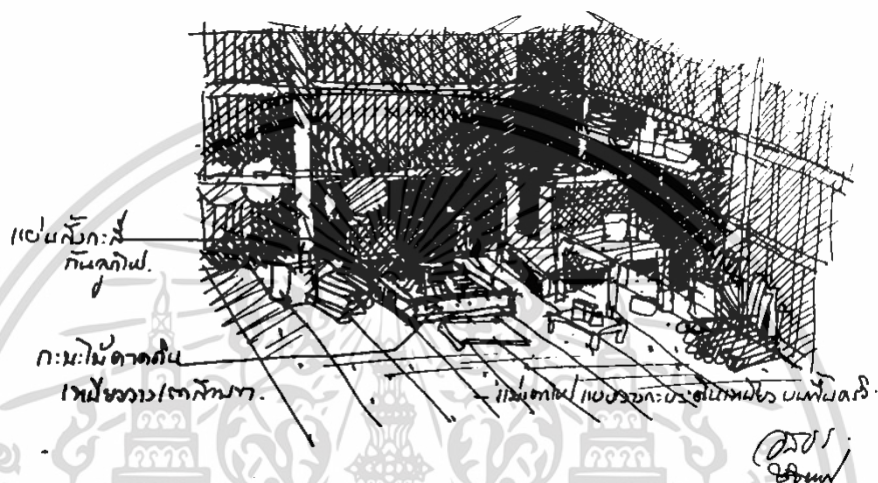
2.3.3.3 เือนนอน อยู่ทางทิศตะวันออกของบ้าน เป็นส่วนที่ถัดมาจากค่อมและสีก โดยมีระดับพื้นเดียวกัน ลักษณะเป็นห้องโถงขนาดใหญ่ โถง ไม่มีการกั้นห้องภายในแม้จะเป็นเรือนขนาดใหญ่ แต่จะแยกพื้นที่แต่ละบุคคลด้วยมุ้ง โดยหันหัวไปทางทิศตะวันออก ในเรือนไทลื้อจะมีห้องนอนห้องเดียวถือได้ว่าเป็นที่ที่ห้ามบุคคลภายนอกเข้า ยกเว้นในบางกรณี บริเวณเหนือหัวนอนเจ้าของเรือนจะมี “หิ้งบรรพบุรุษ” (กวิณ ว่องวิทย์การ ,2547) มักจะอยู่ที่ “เสาขวัญ” หรือเสามงคลต้นแรก

รูปที่ 2.19 แสดงพื้นที่ภายในเือนนอน การวางที่นอนกับพื้นและพื้นที่หิ้งบรรพบุรุษบริเวณเหนือหัวของที่นอนของเจ้าของเรือนหรือผู้อาวุโสส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3.4 เอินไฟ หรือ ครัวไฟ มักอยู่ทางทิศตะวันตกตรงข้ามกับเอินนอน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ช่วงกั้นความร้อนจากแสงแดดยามบ่ายที่แผ่เข้าสู่ส่วนอื่นๆ และยังอาศัยความร้อนจากแสงแดดลดความอับชื้นได้อีกด้วย โดยพื้นที่เอินไฟจะมี “แม่เตาไฟ” ลักษณะเป็นกระบะไม้ดาดดินเหนียว และตั้งเตาไฟเช่นเดียวกับบ้านไทใหญ่และไทยวน โดยใช้เป็นเตาไฟที่ตั้งเตาอังโล่ บางบ้านใช้เตาสามขา ยังพบอยู่บ้านในเรือนบางหลังในอำเภอเชียงคำ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเปลี่ยนมาใช้เตาแก๊สตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป พื้นที่ห้องครัวล้อมด้วยอุปกรณ์ครัวทุกประเภท เหนือเตาไฟจะแขวนตะแกรงไม้ไผ่วางเครื่องใช้ หรืออาหารแห้ง ปลา เนื้อ ถือเป็นกรรมควันไปในตัวเพื่อถนอมอาหาร

รูปที่ 2.20 แสดงภาพสเก็ตลักษณะครั้วไฟในเรือนไทลื้อสิบสองปันนา (อรศิริ ปาณินท์ ,2535)

รูปที่ 2.21 แสดงลักษณะพื้นที่เอินไฟจำลองในเรือนแม่แสงดา สมฤทธิ บ้านธาตุดุสบแวน อำเภอเชียงคำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3.5 หล่องข้าว หรือยุงข้าว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรือนไทลื้อ เป็นอาคารยกใต้ถุนสูงในบางเรือนมีการสร้างยุงข้าวติดหรือเชื่อมเข้ากับพื้นที่เรือนที่อยู่อาศัยมีรูปแบบเดียวกับเรือนหลัก ใช้สำหรับเก็บข้าวเปลือกซึ่งเป็นผลผลิตหลักในการดำรงชีพของชาวไทลื้อ โดยมีความเชื่อว่าหลังคายุงข้าวจะต้องไม่ชิดกับหลังคาเรือน โดยพื้นที่ใช้สอยของยุงข้าวจะประกอบไปด้วย ระเบียงและส่วนเก็บข้าว ระเบียงใช้เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาทำสวน ภายในยุงจะเป็นส่วนเก็บข้าวแยกเก็บส่วนกันระหว่างข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีต่อไป

โดยภายหลังบริเวณระเบียงยุงข้าวที่พบส่วนใหญ่มีการตัดแปลงพื้นที่เป็นที่ทำอาหาร หรือพื้นที่อเนกประสงค์อื่นๆเนื่องจากเจ้าของเรือนไม่ได้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมแบบเดิมพบในเรือนหลสยหลังในพื้นที่อำเภอเชียงคำ

รูปที่ 2.22 แสดงลักษณะพื้นที่บริเวณระเบียงยุงข้าว ใช้ในการเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

รูปที่ 2.23 แสดงลักษณะพื้นที่ระเบียงยุงข้าวที่มีการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยไปจากเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.4.1 ความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Vernacular Architecture” หมายถึง รูปแบบของอาคารที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นและเน้นเอาเฉพาะอาคารประเภทพักอาศัย ซึ่งมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะของวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และดินฟ้าอากาศที่ต่างกัน (Paul Oliver ,1976) สะท้อนให้เห็นศักยภาพสูงสุดของอารยธรรมของแต่ละชุมชน และเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญ แสดงศักยภาพในการก่อสร้างของแต่ละสังคม (Paul Jacques Geillo ,1975)

นอกจากคำว่า Vernacular Architecture ,Indigenous Architecture แล้วยังใช้คำว่า Folk Architecture ขึ้นอยู่กับนักวิชาการแต่ละคน เพื่อใช้เรียก สถาปัตยกรรมชาวบ้าน โดย Brunce allsop ,(1981) ได้ให้ความหมายของ Folk Architecture หมายถึง สถาปัตยกรรมที่พักอาศัยของประชาชนตามธรรมชาติ หากแม้เคลื่อนย้ายไปจากถิ่นเดิมเข้าไปอาศัยในถิ่นอื่นที่มีลักษณะดินฟ้าอากาศรุนแรง ยังนำรูปแบบอาคารเดิมไปใช้ในการสร้าง รูปแบบและวิธีการก่อสร้างก็ยังคงปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน อาจปรับปรุงจากรูปแบบดั้งเดิมจนได้รูปแบบที่เหมาะสมและตายตัวในเวลาต่อมา ดังนั้นสถาปัตยกรรมทั้ง 2 ประเภทมีความใกล้เคียงกัน หากแต่ Vernacular Architecture นั้นสามารถแก้ไขดัดแปลงได้โดยดัดแปลงรูปแบบ Folk Architecture ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากสภาพแวดล้อมเดิม

2.4.2 แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

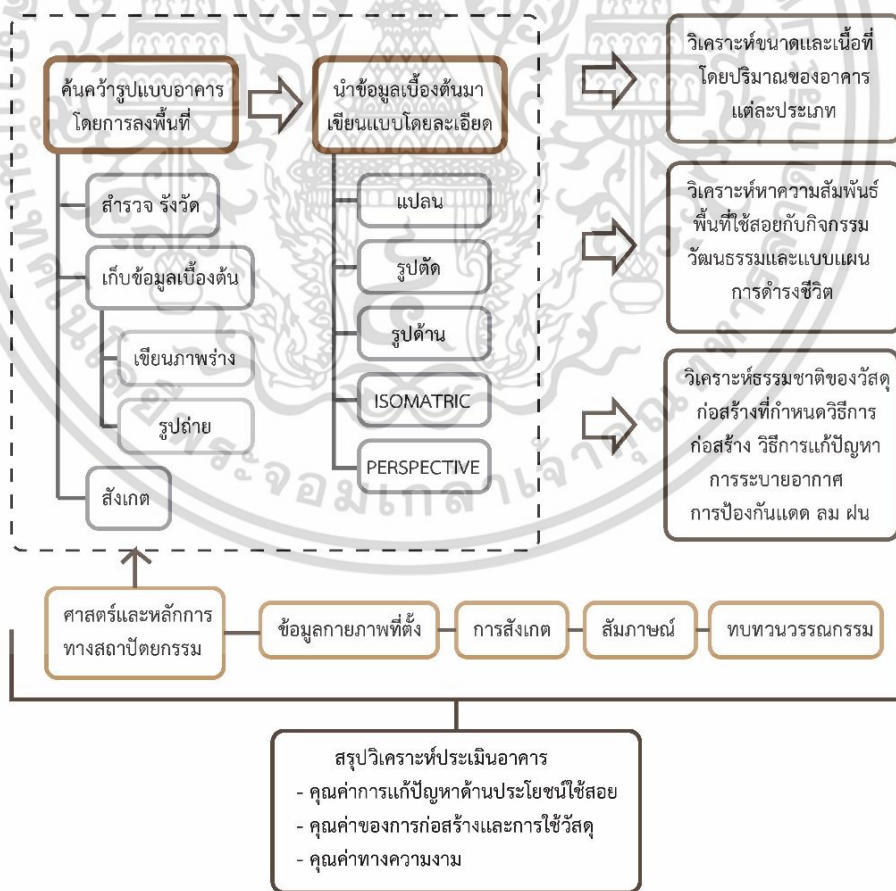
วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2529) กล่าวถึงแนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สรุปได้ว่า ในทางสถาปัตยกรรมนั้นมีแนวทางการศึกษาที่แต่ต่างกันตามจุดประสงค์ในการศึกษา และยังกล่าวเสริมถึงขั้นตอนการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลไว้โดย อ้างถึงการศึกษาวิธีการของ R.W. BRUN SKILL ทำให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการค้นคว้าศึกษาเฉพาะกรณีไปโดยวิธีการวิเคราะห์อย่างเจาะลึกตามประเด็นการศึกษาที่สนใจ สรุปแนวทางการศึกษาเป็นหัวข้อใหญ่ๆได้ดังนี้

- ก) การแบ่งประเภทของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ
  - อาคารประเภทที่พักอาศัย (domestic architecture)
  - อาคารสำหรับประกอบกิจการทางเกษตรกรรม (architecture of agriculture)
  - อาคารสำหรับประกอบอุตสาหกรรมของชาวบ้าน
- ข) การศึกษาพื้นที่ตั้งของอาคารพื้นถิ่น (Vernacular Zone) โดยศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
- ค) การศึกษาในรายละเอียดของส่วนประกอบอาคารจากวัสดุและวิธีการก่อสร้าง โดยแยกส่วนประกอบของอาคาร

การค้นคว้าเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นต้องใช้ความรู้หลักเหตุผลผสมผสานกับความรู้ที่เป็นประสบการณ์หรือจิตนิยมควบคู่กันไป (Fritjof Capra, 1985) การศึกษาเบื้องต้นนั้นต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สมบูรณ์ไว้สำหรับใช้เขียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หาลักษณะรูปแบบอาคารโดยการสำรวจ วัดขนาดอาคาร ทำการเขียนภาพร่าง ถ่ายภาพเก็บไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ตามหลักการศึกษจะต้องนำข้อมูลมาเขียนแบบละเอียด เพื่อศึกษาปริมาตรของรูปทรงและพื้นที่ (space) ตลอดจนความสัมพันธ์ของเนื้อที่ภายในอาคาร เพื่อจะใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นที่ต้องการศึกษาในแง่มุมที่ต้องการศึกษาได้อย่างสะดวก เมื่อได้ข้อมูลจากการสำรวจแล้วก็นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็นแต่ละประเด็นดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ขั้นแรก คือการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ และเนื้อที่โดยปริมาตรที่ใช้ในแต่ละประเภทของอาคาร
- 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตามมิติของเวลาและฤดูกาล และพื้นที่ที่ใช้สอยรวมถึงลักษณะของพฤติกรรมที่มาจากคติความเชื่อตามแบบแผนการดำรงชีวิตที่สัมพันธ์หรือมีผลต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอาคาร หลักการที่ใช้วิเคราะห์นั้นต้องอาศัยการสังเกต สัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อของท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) วิเคราะห์จากโครงสร้างธรรมชาติของวัสดุก่อสร้างที่กำหนดวิธีการก่อสร้าง การระบายอากาศภายในอาคาร การจัดวางพื้นที่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศและทิศทางของแดดและลม

รูปที่ 2.24 แสดงแนวทางการค้นคว้าอาคารพื้นถิ่น (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ ,2529)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 ปัจจัยที่ใช้ในการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมเรือนและผังบริเวณ

สภาพแวดล้อมของเรือนและผังบริเวณของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อจัดเป็นองค์ประกอบภูมิทัศน์ของชนบท ซึ่งประกอบด้วยภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ อันขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศในตำแหน่งการตั้งถิ่นฐานและภูมิทัศน์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองวิถีชีวิต John Perkin, (2003) ได้แยกปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ชนบท (Evolving rural landscape) ไว้ 9 ประเด็น ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
2. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะเศรษฐกิจศาสตร์
4. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต
5. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร
6. การเปลี่ยนแปลงด้านการผสมผสานทางวัฒนธรรม
7. การเปลี่ยนแปลงด้านระบบการทำกิจกรรม
8. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี
9. การเปลี่ยนแปลงด้านการค้าขายและอุตสาหกรรม

2.4.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้น (Comparative Floor Plan Analysis)

จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ ,2550 ได้กล่าวถึงการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้น เป็นวิธีการเพื่อใช้พัฒนาแนวคิดในการจัดการเชิงพื้นที่ในกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม ในแต่ละผังพื้นจะบ่งบอกถึงจุดหมายของการใช้อาคาร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นใน อาคารนั้นๆ โดยที่ผู้เป็นสถาปนิกจะเปรียบเทียบอย่างคร่าวๆ ของการวางผังอาคารประเภทเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจในความต้องการเชิงพื้นที่ พัฒนาแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับพื้นที่และทดสอบปัจจัยที่เป็นประโยชน์ของแผนผัง เพื่อการปรับปรุงหรือตัดแปลงอาคาร

ลักษณะของพื้นที่ คือสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (abstraction) เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอาคารจริงเป็นข้อมูลสำคัญที่จะคงอยู่กับอาคารไปนานเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นๆ ผังพื้นมีส่วนทำให้เกิดลักษณะทางสังคมของอาคาร ผังพื้นทำให้เกิดการจัดพื้นที่ของบุคคลหรือก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้นสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบอาคารที่มีประโยชน์ใช้สอยใกล้เคียงกัน หรือมีรูปแบบอาคารประเภทเดียวกันและมีขนาดใกล้เคียงกัน โดยผังพื้นที่นำมาเปรียบเทียบนั้นสามารถใช้อธิบายให้เข้าใจถึงลักษณะองค์ประกอบและปัญหาเชิงพื้นที่ของพื้นที่นั้น

2.4.3.1 วิธีการศึกษาขนาดพื้นที่ ความสัมพันธ์ กลุ่มของพื้นที่ และพื้นที่ส่วนรวม

ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกันแต่มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าความไม่เหมือนกันในด้านขนาดที่แตกต่างกันของผังพื้น แต่มีประโยชน์ใช้สอยอย่างเดียวกัน ในการจัดรูปแบบผังพื้นเรือนจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องขนาดด้วย โดยขนาดนั้นสามารถนำมาอธิบายในส่วนของความต้องการใช้พื้นที่ที่แตกต่างกัน การนำขนาดพื้นที่มาเปรียบเทียบและหาค่าเฉลี่ยนั้นจากการเปรียบเทียบจะทำให้ทราบว่าพื้นที่นั้นๆมีการจัดให้มากหรือน้อยตามจุดประสงค์ของการใช้งาน นอกจากนี้ในการจัดพื้นที่ภายในอาคารนั้น รูปแบบของการจัดวางผังพื้นอาจจ้องนำมาวิเคราะห์ภาพรวม โดยพิจารณาสภาพแวดล้อม ทิศทางลมแดด ที่มีผลต่อเรือนรวมไปถึงลักษณะช่องเปิดต่างๆ

การปิดล้อมของพื้นที่ ซึ่งต้องวิเคราะห์ถึงการจัดตำแหน่งพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4 การอ่านมโนภาพทางสถาปัตยกรรม

ศรีศักดิ์ พัฒนวลิน และพีรตร แก้วลาย ,2557 กล่าวว่า มโนภาพ การอ่านมโนภาพทางสถาปัตยกรรมเป็นการวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้ใช้สถาปัตยกรรมที่เกิดจากความรับรู้ทางจิตวิทยาและการตีความจากประสบการณ์การรับรู้ของผู้ใช้สอยในพื้นที่ลักษณะต่างๆ ที่สัมพันธ์กับระบบกายภาพทางสถาปัตยกรรม โดยเฮร์แมน เฮอร์ตซ์เบอเกอร์ (Herman Gertberger) ได้แบ่งเกณฑ์ในการศึกษาถึงจิตวิทยาที่เกิดขึ้นจากการใช้สอยของมนุษย์ เป็น 4 รูปแบบ โดยผู้วิจัยสนใจเกณฑ์ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์พื้นที่ภายในทั้งหมด 3 รูปแบบคือ

2.4.4.1 การวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลกับส่วนสาธารณะ (Private & Public Area) เป็นการตีความการใช้สอยพื้นที่ของผู้ใช้อาคาร คำนึงถึงเกณฑ์การเข้าถึง ความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบดูแลในพื้นที่ จำเป็นต้องศึกษาถึงลำดับการให้ความสำคัญ และลักษณะการใช้สอยของที่ว่างแต่ละส่วนรวมถึงประเภทและจำนวนของผู้ใช้สอย โดยสามารถแบ่งระดับการรับรู้เป็น 4 ระดับ เรียงลำดับความเป็นส่วนบุคคลจากน้อยไปหามาก ดังนี้

- 1) บริเวณส่วนสาธารณะ (Public Area)
- 2) บริเวณส่วนกึ่งสาธารณะ (Semi-Public Area)
- 3) บริเวณกึ่งบุคคล (Semi-Private Area)
- 4) บริเวณส่วนบุคคล (Private Area)

2.4.4.2 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย (Usage Zoning) ลักษณะการแบ่งส่วนใช้สอยของพื้นที่ต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในอาคารตามความต้องการของผู้ใช้ในระดับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล การใช้สอยต่างๆ มีความหลากหลายของขนาดพื้นที่ ลักษณะการปิดล้อม ลักษณะการเข้าถึง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมและประเภทของผู้ใช้สอยเป็นสำคัญ

2.4.4.3 การวิเคราะห์บริเวณระหว่างกลาง (In-between Area) แสดงถึงพื้นที่ที่เป็นรอยต่อระหว่างส่วนใช้สอยต่างๆ โดยเฉพาะจุดเชื่อมต่อระหว่างที่ว่างภายในอาคารและภายนอกอาคาร เพราะเป็นจุดผ่าน (transition) ซึ่งอยู่กลางระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะ บริเวณระหว่างกลางอาจรวมไปถึงพื้นที่เชื่อมต่อและแบ่งแยกส่วนใช้สอยในเวลาเดียวกัน

2.4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยไม่เพียงศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเพียงอย่างเดียวยังสนใจการศึกษาสถาปัตยกรรมของชาติพันธุ์ใกล้เคียง เนื่องด้วยบริบทและความใกล้ชิดของวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาอยู่ใน 3 ประเด็นหลักคือ

- 1) ตัวแปรที่สนใจศึกษา
- 2) วิธีการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกลุ่มตัวอย่าง
- 3) ประเด็นการสรุปผล

โดยประเด็นดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของงานวิจัยแต่ละเรื่องและนำไปปรับใช้การศึกษาตัวแปร วิธีการวิจัยการลงภาคสนาม เกณฑ์การคัดเลือกเรือน และการสรุปวิเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษา

ตารางที่ 2.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่สนใจศึกษาและนำมาวิเคราะห์	วิธีการวิจัยและเครื่องมือ /กลุ่มตัวอย่าง	การสรุปผล
<p>1. อินทนน สุกกรี (2559) บทความ : พลวัตของภูมิปัญญา ในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างถิ่น กำเนิดในเมืองลวง สิบสองพัน นา กับบ้านลวงเหนือ-บ้านลวงใต้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่</p>	<p>1. ถิ่นฐานการตั้งบ้านเรือนในแต่ละหมู่บ้าน 2. ลักษณะของเรือน - รูปทรงทางกายภาพ - โครงสร้างวัสดุ - ผังและลำดับการเข้าถึง - วิถีชีวิตและองค์ประกอบพื้นที่ใช้สอย - พัฒนาการของเรือน นำข้อมูลที่ได้จากทั้ง 2 พื้นที่คัดสรร ได้แก่ บ้านลวงเหนือ-บ้านลวงใต้ อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และ เมืองลวง สิบสองพันนา ประเทศจีน มาเปรียบเทียบ กันภูมิปัญญา</p>	<p>การสังเกตและสำรวจ มีขั้นตอนดังนี้ 1. ทบทวนด้านเอกสาร 2. การสำรวจเบื้องต้น 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่, ครั้งที่ 2 พื้นที่สิบ สองพันนา มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเรือนและเตรียม เครื่องมือ - เรือนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ลักษณะทาง กายภาพใกล้เคียงกับวรรณกรรม หรือมี รูปแบบการซ้ากันเป็นตัวแทนของเรือน - บทสัมภาษณ์ประเด็นด้านภูมิหลังและการ ตั้งถิ่นฐาน ด้านภูมิปัญญาและด้านพลวัต - พิมพ์แผนที่กายภาพ - ทำแผนที่หมู่บ้านในแต่ละบ้าน 3. การสำรวจเชิงลึก 2 ครั้ง กลุ่มตัวอย่าง เรือนพื้นถิ่นไทลื้อในบ้านลวงเหนือ-ลวงใต้ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ และ เรือนพื้นถิ่น ไทลื้อในเมืองลวง แคว้นสิบสองพันนา ประเทศจีน</p>	<p>จากการนำตัวแปรที่สนใจศึกษา 5 ตัวแปรได้แก่ 1) การตั้งถิ่นฐาน 2) รูปทรงทางกายภาพ 3) โครงสร้างและวัสดุ 4) ผังและการเข้าถึง 5) วิถีชีวิตและพื้นที่ใช้สอย มาเปรียบเทียบระหว่างสองพื้นที่ โดย ภูมิปัญญาในทั้งสองพื้นที่ได้รับอิทธิพล จากบริบทที่ต่างกัน ส่งผลให้เกิดพลวัต ของภูมิปัญญาในเรือนพื้นถิ่น สามารถ สรุปปัจจัยได้ดังนี้ 1) ปัจจัยจากกระแสวัฒนธรรมหลัก 2) ปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศ 3) ปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศ 4) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 5) ปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีและสาธารณสุข 6) ปัจจัยจากค่านิยมของคนในท้องถิ่น</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่สนใจศึกษาและนำมาวิเคราะห์	วิธีการวิจัยและเครื่องมือ /กลุ่มตัวอย่าง	การสรุปผล
<p>2. จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ (2550) แนวทางการออกแบบที่ว่างและการจัดวางพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารพักอาศัยที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา</p>	<p>ตัวแปรที่ได้จากศึกษาทฤษฎี ปัจจัยพฤติกรรมผู้ใช้งาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมและพฤติกรรม 2) พื้นที่ใช้สอยภายในเรือน 3) แนวคิดเอกลักษณ์ที่ว่างภายในเรือนล้านนา 4) ทศนคติของผู้ใช้อาคาร <p>ตัวแปรควบคุม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทศนคติส่วนบุคคลเกี่ยวกับแนวคิดด้านการออกแบบเรือนล้านนาของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสถาปัตยกรรมล้านนา <p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดวางที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารภายใต้ความรู้สึกของกลุ่มคนปัจจุบัน (User กลุ่มใหม่) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากเอกสาร เพื่อสรุปเป็นแนวทางการดำเนินวิจัย 2. เก็บข้อมูลเรือนล้านนาประยุกต์ จากการสังเกต รั้ววัด ถ่ายภาพ 3. เก็บข้อมูลเรือนล้านนาเดิม จากการสังเกต รั้ววัด ถ่ายภาพ 4. เก็บข้อมูลเรือนพักอาศัยในปัจจุบันจากการสังเกต รั้ววัด ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ 5. แจกแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ พื้นที่แก่ผู้ที่พักอาศัยในบ้านจัดสรร ในจังหวัดเชียงใหม่ <p>กลุ่มตัวอย่าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - สํารวจเรือนล้านนา เดิม จำนวน 4 หลัง - สํารวจเรือน ล้านนาประยุกต์ จำนวน 4 หลัง - สํารวจเรือนพักอาศัยปัจจุบันจำนวน 4 หลัง 	<p>รูปแบบของการจัดวางผังพื้นนำมาวิเคราะห์ภาพรวม เช่นขนาดของอาคาร ,จำนวนผู้พักอาศัย,อาชีพ ,กิจกรรมเอกลักษณ์ในทุกด้าน เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบอาคารที่มีเอกลักษณ์ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์และเสนอเป็นแนวทางการออกแบบอาคารพักอาศัยที่มีแนวคิดจากเรือนล้านนา ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.เอกลักษณ์ทางด้านที่ว่างที่ควรนำไปใช้ในการออกแบบ 2.เอกลักษณ์ทางด้านพื้นที่ที่ควรนำไปใช้ในการออกแบบ 3.เอกลักษณ์ทางกายภาพที่ควรนำไปใช้ในการออกแบบ 4.ข้อเสนอแนะจากปัญหาในการใช้งานอาคารปัจจุบัน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่สนใจศึกษาและนำมาวิเคราะห์	วิธีการวิจัยและเครื่องมือ /กลุ่มตัวอย่าง	การสรุปผล
<p>3. กวิน ว่องวิทย์การ และ คณะ(2547)</p> <p>รายงานการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างพื้นที่คัสตรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน (รายงานนี้เป็นผลวิจัยจากระยะเวลา 3 ปี)</p>	<p>1. ในแง่ของผังชุมชน สนใจในประเด็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ พืชพันธุ์ - ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะผังชุมชน องค์ประกอบสำคัญในผัง และความเชื่อที่มีต่อชุมชน - ความเปลี่ยนแปลงของผังชุมชน <p>2. ในแง่ของผังบริเวณหรือสภาพแวดล้อมของเรือน สนใจในประเด็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตำแหน่ง ลักษณะขององค์ประกอบต่างๆ พืชพันธุ์บริเวณที่ตั้งเรือน ความเชื่อที่มีผลต่อผังบริเวณ - ความเปลี่ยนแปลงของผังชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน <p>3. ในแง่ของเรือน สนใจในประเด็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะทั่วไปของเรือน โครงสร้าง พื้นที่ใช้สอย ความเชื่อที่มีผลต่อการก่อสร้าง - ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเรือน 	<p>1. ค้นคว้าเอกสาร ภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน สภาพแวดล้อมวิถีชีวิตและความเชื่อของไทลื้อ - ข้อมูลด้านผังชุมชน ผังบริเวณและเรือน <p>2. สัมภาษณ์จากนักวิชาการและชาวบ้านไทลื้อ ในหัวข้อเดียวกับที่สืบค้นจากเอกสารในข้างต้น</p> <p>3. สสำรวจภาคสนาม โดยเลือกหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา โดยเป็นหมู่บ้านที่ยังพอมิเรือนพื้นถิ่นไทลื้อหลงเหลืออยู่ มีรูปทรงของเรือนใกล้เคียงกับเรือนไทลื้อ การบันทึกข้อมูลทำโดยการจดบันทึก ถ่ายภาพ สเก็ตซ์ภาพ และทำรังวัด</p> <p>รายงานนี้เป็นผลวิจัยจากระยะเวลา 3 ปี แบ่งเป็น ปีที่ 1 ศึกษาในอำเภอเชียงคำ ปีที่ 2 ศึกษาในแคว้นสิบสองปันนา ปีที่ 3 นำผลการวิจัยจากปีที่ 1,2 มาเปรียบเทียบและสรุป</p>	<p>การสรุปผลกล่าวถึง ลักษณะเด่นของบ้านไทลื้อ โดยพิจารณาครอบคลุม 3 ระดับ คือ 1) ระดับผังชุมชน 2) ระดับผังบริเวณรอบๆเรือน 3) ระดับตัวเรือน โดยลักษณะเด่นที่เรียกว่าเรือนไทลื้อได้สมบูรณ์จะต้องมีชุมชน สภาพแวดล้อม และตัวเรือน เกี่ยวโยงเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน โดยลักษณะเด่นของเรือนไทลื้อประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นบ้านที่ถูกสร้างสรรค์ให้รองรับวิถีชีวิตของผู้อยู่ 2. เป็นบ้านที่ถูกสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความเคารพและเข้าใจธรรมชาติ 3. เป็นบ้านที่มีลักษณะ”เปิด”เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน 4. เป็นบ้านที่รองรับประโยชน์ใช้สอยอเนกประสงค์ 5. เป็นบ้านที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยน ต่อเติม ซ่อมแซม 6. เป็นบ้านที่ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ใช้สอยต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่สนใจศึกษาและนำมาวิเคราะห์	วิธีการวิจัยและเครื่องมือ/กลุ่มตัวอย่าง	การสรุปผล
<p>4. อรศิริ ปาณินท์และคณะ (2545-2548) ภูมิปัญญา พัฒนาการและความสัมพันธ์ ระหว่างกันของเรือนพื้นถิ่นไทย เชนเชียงใหม่-เชียงใหม่</p>	<p>1. คติความเชื่อเกี่ยวกับเรือน 2. ผังบริเวณชุมชน 3. ผังบริเวณเรือนและแผนผังเรือน 4. ลักษณะและองค์ประกอบของเรือน 5. โครงสร้างและวัสดุ นำเอาภูมิปัญญาของ 2 พื้นที่มา เปรียบเทียบกันถึงความเหมือนและความ ต่างกันในแต่ละประเด็น และสรุปเป็นพัฒนาการของเรือน ความ แปรเปลี่ยนตามช่วงเวลา</p>	<p>1. เน้นการสำรวจภาคสนามรวมกับ การศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านจาก ภาพถ่ายทางอากาศ 2. แยกศึกษา แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ - พื้นที่ไทเขินในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง โดยจากภาพถ่ายทาง อากาศ คัดเลือกเรือนตัวอย่าง 10 หลัง - พื้นที่ไทเขินในเชียงใหม่ แยกศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม 6 หมู่บ้านใน 3 อำเภอ กลุ่มที่ 1 : ทำผังหมู่บ้าน, ความสัมพันธ์ ระหว่างผังหมู่บ้านกับผังบริเวณเรือนและ ทำคณียภาพ กลุ่มที่ 2 : จัดทำผังเรือน และ สัมภาษณ์การใช้สอย วัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ ,รูปตัดรายละเอียดโครงสร้างและวัสดุเรือน กลุ่มที่ 3 : สัมภาษณ์วิถีชีวิต ความเชื่อ การ ดำรงชีวิต สังคม เศรษฐกิจ กลุ่มที่ 4 : ทำ รายละเอียดเปรียบเทียบเรือนทุกหลัง พร้อมสัมภาษณ์ เลือกกรณีศึกษา จากกลุ่มอายุของเรือนใน 3 ช่วงเวลา คือ เก่า (เกิน 50 ปี) กลาง (30- 50 ปี) และใหม่ (1-30 ปี)</p>	<p>การศึกษานี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมกับธรรมชาติและวิถีชีวิต ของชาวไทยเขินในเชียงใหม่และเชียงใหม่ โดยมีการสรุปผลตามคำถามวิจัย ดังนี้ - ความสัมพันธ์ทางระบบนิเวศ ภูมิ- ลักษณะและผังหมู่บ้านในพื้นที่เชียงใหม่มี ความแปรเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาของ การตั้งหมู่บ้านและการพัฒนาระบบ- สาธารณูปโภค ส่วนในเชียงใหม่ที่ยังคง เป็นสังคมบุพกาลจะคงความเข้มข้นของ สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศได้มากกว่า - ผังบริเวณของเรือนและหมู่บ้านจะ พยายามใช้ประโยชน์จากลำคลองและ ถนนให้มากที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัย สำคัญในการใช้งาน - กลุ่มเรือนทั้งสองพื้นที่ต่างมีรูปแบบ เฉพาะของตนเอง มีความเหมือนในการ ใช้วัสดุและพื้นที่ แต่เชียงใหม่จะมีความ เชื่อที่หลงเหลือมากกว่า ในขณะที่พื้นที่ ใช้สอยของเชียงใหม่สามารถปรับตัวได้ มากกว่า</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่สนใจศึกษาและนำมาวิเคราะห์	วิธีการวิจัยและเครื่องมือ /กลุ่มตัวอย่าง	การสรุปผล
<p>5. เปรมยุตา ชมพุดำ (2557) การเปรียบเทียบการใช้วัสดุก่อสร้างของเรือนพื้นถิ่นในปัจจุบันกับ เรือนพื้นถิ่นอีสานดั้งเดิม กรณีศึกษา : หมู่บ้านห้วยชัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม</p>	<p>ศึกษารายละเอียดของส่วนประกอบอาคารจากวัสดุและวิธีการก่อสร้าง</p> <p>1) ภายภาพเรือน</p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปทรงหลังคา - ทิศการวางเรือน - รูปแบบเรือน - ลักษณะการใช้งานพื้นที่ <p>2) วัสดุที่ใช้ในเรือน แจกแจงข้อมูลวัสดุที่ใช้ในแต่ละองค์ประกอบเรือนเพื่อใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้วัสดุก่อสร้างในเรือนพื้นถิ่นอีสานดั้งเดิมกับเรือนพื้นถิ่นในปัจจุบัน โดยแบ่งกลุ่มวัสดุออกเป็น 3 กลุ่มตามองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม คือ Superstructure Enclosure System และอื่นๆ แล้วทำการวิเคราะห์ถึงผลของความแตกต่างจากการใช้วัสดุที่ส่งผลต่อกายภาพของเรือน</p> <p>3) แนวคิดการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างในเรือนพื้นถิ่นปัจจุบัน</p>	<p>1.ศึกษารูปแบบเรือนพื้นถิ่นอีสานดั้งเดิมจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสรุปรูปแบบเรือน อีสาน ลักษณะเฉพาะของเรือนอีสานแบบต่างๆ เพื่อทำ การเปรียบเทียบและกำหนดเกณฑ์คัดกรองกรณีศึกษา</p> <p>2. กำหนดเกณฑ์คัดกรองเรือนกรณีศึกษาที่จะทำการเก็บข้อมูล</p> <p>3. การสำรวจพื้นที่กรณีศึกษาเบื้องต้น</p> <p>4. การสำรวจเพื่อคัดกรองกรณีศึกษา</p> <p>5. การสำรวจและเก็บข้อมูลเรือนกรณีศึกษา</p> <p>6.ศึกษาและวิเคราะห์</p>	<p>ส่วนใหญ่องค์ประกอบเรือนทั้งหมดยังคงใช้วัสดุแบบดั้งเดิมได้แก่ โครงสร้างหลัก โครงสร้างพื้น โครงสร้างผนัง และโครงสร้างหลังคา เนื่องจากยังคงเชื่อมั่นในวัสดุที่คุ้นเคยมากกว่าวัสดุอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เช่น เหล็ก เป็นต้น อีกทั้งช่างยังไม่มีความรู้เรื่องการก่อสร้างวัสดุอื่นที่นอกเหนือจากไม้ ทำให้การก่อสร้างโครงสร้างพื้น ผนัง หลังคา ยังเป็นโครงสร้างไม้แบบเดิม นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนมาใช้วัสดุอุตสาหกรรมบ้าง ได้แก่ เสาเรือน วัสดุมุง วัสดุปิดล้อมผนังและช่องเปิด และบางหลังไม่พบในองค์ประกอบ ของเรือนพื้นถิ่นในปัจจุบัน ได้แก่ กระจาด ยิงลม และชานจั่ว</p>

2.4.6 สรุปการทบทวนงานวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นตัวแปรที่สนใจศึกษาของแต่ละงานวิจัย วิธีการวิจัย เครื่องมือ และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สามารถนำไปต่อยอดภายใต้บริบทที่ใกล้เคียงกัน โดยในงานของผู้วิจัยมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละงานวิจัย จึงมีการเลือกใช้ประเด็นและนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานวิจัย

โดยในประเด็นแปรที่สนใจศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ปัจจัยทางกายภาพภายนอกเรือนที่ส่งผลต่อพื้นที่ภายใน และตัวเรือน
  - ผังบริเวณรอบเรือน
  - ทิศทางการวางเรือน
  - ลักษณะการใช้พื้นที่
  - รูปแบบเรือน
  - วัสดุที่ใช้สร้างเรือน
- 2) ปัจจัยการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือน
  - กิจกรรมและพฤติกรรม
  - การจัดพื้นที่ใช้สอย
  - ลักษณะพื้นที่ภายใน
  - การวางเครื่องเรือน
  - ความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในที่เชื่อมโยงกับภายนอก

ตารางที่ 2.2 ประเด็นปัจจัยที่สนใจนำไปศึกษาในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อ

ประเด็นที่สนใจงานวิจัยของ	ปัจจัยทางกายภาพภายนอกเรือนที่ส่งผลต่อพื้นที่ภายใน และตัวเรือน	ปัจจัยการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือน	การวิเคราะห์ข้อมูล
อินทนน สุกรี	×	×	✓
จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ		×	○
กวิณ ว่องวิทย์การ	×	×	✓
อรศิริ ปาณินท์	×	×	✓
เปรมยุดา ชมพุดำ	×		✓

หมายเหตุ : × คือ ศึกษาในปัจจัยนั้น , ○ คือ เปรียบเทียบหาเอกลักษณ์ , ✓ คือ เปรียบเทียบหาการเปลี่ยนแปลง

โดยจากตารางที่ 2.2 พบว่า งานวิจัยของจรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ ,2552 เป็นงานวิจัยเดียวที่ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของปัจจัยทางกายภาพภายนอกเรือน เนื่องจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเน้นให้ความสนใจกับพื้นที่ภายในเป็นหลัก พฤติกรรมการใช้สอยภายในเรือน เพื่อสรุปผลหาเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อใช้เป็นแนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในอาคารพักอาศัยที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา แต่ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของ อินทนน สุกรี ,2559 กวิณ ว่องวิทย์การ ,2547 และอรศิริ ปาณินท์ , (2545-2548) ให้ความสนใจกับการศึกษาปัจจัยพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนด้วยเช่นกัน โดยตัวแปรที่สนใจศึกษาพื้นที่ภายในร่วมด้วยส่วนใหญ่เป็นตัวแปรเรื่องของผังพื้นเรือน ลักษณะและองค์ประกอบของเรือน เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเป็นพัฒนาการของเรือนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรสนใจศึกษาทั้งปัจจัยทางกายภาพภายนอกเรือนที่ส่งผลต่อพื้นที่ภายในเรือน และปัจจัยการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือน เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์นำไปสู่การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้การเลือกวิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการใช้เครื่องมือการวิจัย และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยมีประเภทของเครื่องมือที่

ไม่ว่าการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำมาปรับใช้ ได้แก่ แบบสังเกตกรณีศึกษา แบบสัมภาษณ์ การคัดเลือกตามเกณฑ์การคัดสรรเรือตามข้อมูลที่กำหนด (อายุเรือ, ทัศนียภาพภายนอกเรือ) การแบ่งกลุ่มข้อมูล มีรายละเอียดแต่ละหัวข้อดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 การศึกษาเครื่องมือการวิจัยและการคัดเลือกกรณีศึกษา

เรื่องที่ศึกษา งานวิจัยของ	แบบสังเกต กรณีศึกษา (รังวัด)	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์	เกณฑ์การคัดเลือก ตามข้อมูลเงื่อนไขที่ กำหนด	การแบ่งกลุ่ม ข้อมูล
อินทนน สุภกริ	×		×	×	
จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ	×	×		×	×
กวิณ ว่องวิทย์การ	×		×	×	
อรศิริ ปาณินท์	×		×	×	×
เปรมยุดา ชมพุดำ	×			×	

หมายเหตุ : × คือ ศึกษาในเครื่องมือการวิจัยและการคัดเลือกกรณีศึกษา

จากตารางที่ 2.4 พบว่า ทูงานวิจัยมีการใช้แบบสังเกตกรณีศึกษาเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลที่ได้จากการรังวัดกรณีศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบของเรือในแต่ละหลัง และมีการใช้เกณฑ์การคัดเลือกกรณีศึกษาตามข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เช่น รูปแบบภายนอกเรือ อายุของเรือ เป็นต้น โดยจากการใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ งานวิจัยของ จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ ,2552 และอรศิริ ปาณินท์ ,2545-2548 ได้ผลจากการคัดเลือกข้อมูลนำไปสู่การแบ่งกลุ่มข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ งานวิจัยของอินทนน สุภกริ ,2559 กวิณ ว่องวิทย์การ ,2547 และอรศิริ ปาณินท์ ,2545-2548 มีการใช้แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อสอบถามถึงประเด็นที่สนใจ เช่น ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าของเรือ จำนวนสมาชิกภายในเรือ เป็นต้น และงานวิจัยของจรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ ,2552 เป็นงานวิจัยเดียวที่ใช้แบบสอบถาม เนื่องจากต้องการสอบถามความเข้าใจในเอกลักษณ์ภายในของเรือ ล้าหนา และนำผลที่ได้ไปสรุปเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า เครื่องมือการวิจัยที่ควรนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้แก่ แบบสังเกตกรณีศึกษา (รังวัด) แบบสัมภาษณ์ เกณฑ์การคัดเลือกตามข้อมูลที่เงื่อนไขกำหนด และการแบ่งกลุ่มข้อมูลเป็นกลุ่มเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้ออำเภอเชียงคำที่เกี่ยวกับผังพื้นและพัฒนาการความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยภายในที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวไทลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภายใน และสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อให้เหมาะสมต่อการใช้งานในอนาคต มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การศึกษาเบื้องต้น

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อที่เกี่ยวกับผังพื้นและพัฒนาการของพื้นที่ใช้สอยภายใน กิจกรรม และพฤติกรรมของผู้ใช้เรือนที่เปลี่ยนไปจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพสถาปัตยกรรมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตต่อไป โดยการศึกษาและการสำรวจเบื้องต้น โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น ประเภท 2 ได้แก่

- ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามทั้งหมด โดยบันทึกสภาพทั่วไปใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการถ่ายภาพ โดยหลังจากที่ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ เพื่อหาข้อสรุปของขอบเขตพื้นที่ในการออกสำรวจภาคสนาม

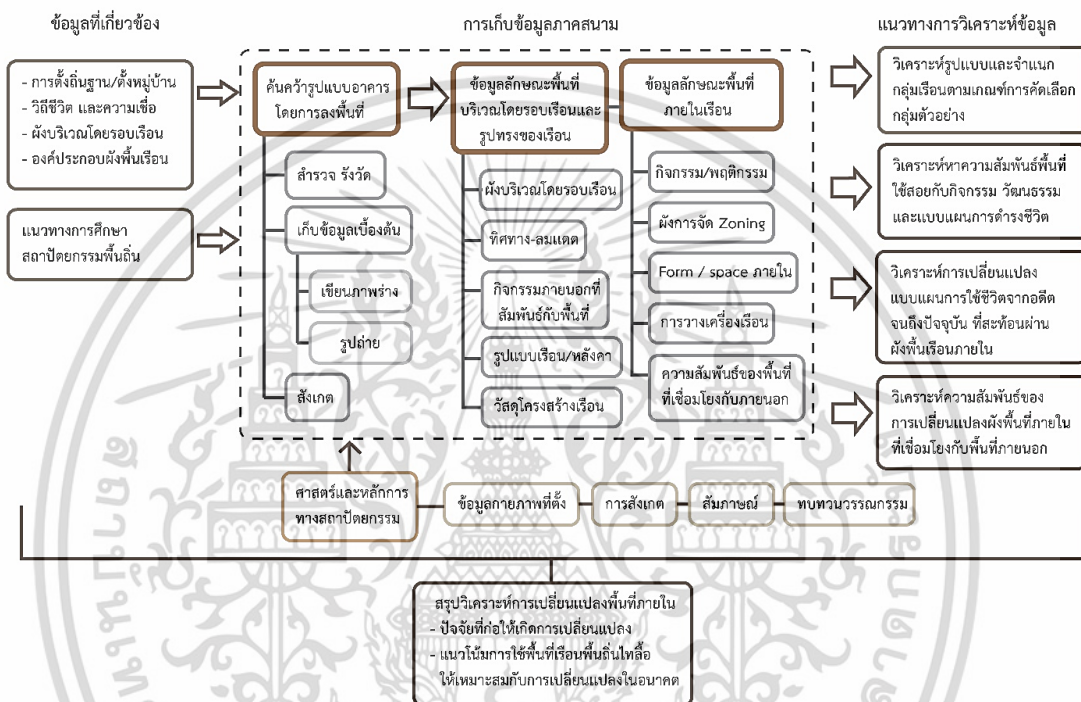
- ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า วรรณกรรม บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถแยกออกเป็นแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. วรรณกรรมเพื่อเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา โดยศึกษาจาก รายงานการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างพื้นที่คัสสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปีที่ 2 (กวิน ว่องวิทย์การ และคณะ,2547), 30 ขาดิ ในเชียงราย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ,2551 : 127-133) ,บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น(อรสิริ ปาณินท์,2539 :) ขนชาติไต สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมในสิบสองปันนา(จุฬาลักษณ์,2537) เรือนพื้นถิ่นล้านนา (ฐาปณีย์ เครือระยา ,2558) ไทลื้อคือใคร ,ถิ่นฐานไทลื้อในล้านนา (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2551) รูปแบบบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์ (ระวีวรรณ โอพารัตน์มณี,2556)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวไทลื้อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเรือน ได้แก่ ถิ่นฐานไทลื้อในล้านนา (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2551) ,ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2551) รูปแบบบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์ (ระวีวรรณ โอพารัตน์มณี,2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.วรรณกรรมและงานวิจัยที่ผลสำรวจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของไทลื้อในประเทศไทย องค์ประกอบของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ โดยศึกษาจาก ประชาชาติไต้ สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียม ไต้ในสิบสองปันนา(จูเหลียงเหวิน ,2537)บทความเรือนไต้ลื้อสิบสองปันนา (วนิดา พึ่งสุนทร.2533) เรือนไทลื้อ(สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.2551) เรือนไทลื้อเชียงคำ (จักรพันธ์ ม่วงคราม ,2558)รายงานการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่าง พื้นที่คัศสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่ลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปีที่ 1 (กวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ.2547)

รูปที่ 3.1 แสดงวิธีการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย

3.2 การดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทั้งข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ สามารถวางแผนและออกแบบการวิจัยรวมทั้งเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยสามารถกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มข้อมูล คือ กลุ่มเรือนไทลื้อดั้งเดิม และกลุ่มเรือนไทลื้อปัจจุบัน

3.3.1 ข้อมูลกลุ่มที่ 1 (เรือนไทลื้อดั้งเดิม)

1.ศึกษารูปแบบเรือนพื้นถิ่นไทลื้อดั้งเดิมจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสรุปรูปแบบเรือนลักษณะเฉพาะของเรือนไทลื้อรูปแบบต่างๆ เพื่อทำ การเปรียบเทียบและกำหนดเกณฑ์คัดกรองกรณีศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม เน้นข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับเรือนไทลื้อในเชียงคำ เพื่อทราบถึงตำแหน่งของหมู่บ้านและจำนวนเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยเป็นอย่างสูง

ไถลื้อดั้งเดิมในพื้นที่อำเภอเชียงคำ โดยศึกษาจาก รายงานการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภูมิปัญญาใน พัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไถลื้อระหว่างพื้นที่คัดสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับ พื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน (กวิณ ว่องวิทย์การ และ คณะ, 2547)

3. ออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการสำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เก็บข้อมูล เกี่ยวกับ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของเรือนและเจ้าของเรือน และแบบสังเกตโดยแบ่งประเด็นสังเกต ออกเป็น 2 ประเด็น คือ พื้นที่ภายในเรือน และวัสดุโครงสร้างที่ใช้ในเรือน

- กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเรือนกรณีศึกษาที่จะทำการเก็บข้อมูล โดยเกณฑ์การคัดกรอง เรือนที่สภาพทางกายภาพยังมีลักษณะแบบเรือนไถลื้อดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ เป็นเรือน ประเภทอะไร อายุเรือนไม่น้อยกว่า 50 ปี มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยน้อยที่สุด

4. สำรวจเพื่อคัดกรองกรณีศึกษา โดยจากการศึกษาของกวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ, 2547 พบเรือนไถลื้อในปี 2547 ที่มีลักษณะคล้ายเรือนไถลื้อดั้งเดิม จำนวน 31 หลัง การสำรวจครั้งนี้เพื่อ หาจำนวนหลังที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน โดยทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล และถ่ายภาพเรือนและพื้นที่ ภายใน

เบื้องต้นพบเพียง 5 หลัง จาก 31 จึงมีการศึกษาเอกสารเพิ่มเติม พบเรือนไถลื้อที่ตกสำรวจ เพิ่มเติมอีก 2 หลัง จากการศึกษาของฐาปณีย์ เครือระยา, 2558 รวมเรือนไถลื้อดั้งเดิมทั้งสิ้น 7 หลัง

5. สำรวจพื้นที่กรณีศึกษาอีกครั้งโดยทำการสำรวจเชิงลึก มีการสำรวจ-รังวัด เขียนภาพร่าง และถ่ายภาพเรือนกรณีศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สรุปผลต่อไป

3.3.2 ข้อมูลกลุ่มที่ 2 (เรือนไถลื้อปัจจุบัน)

1. จากการศึกษาและสำรวจข้อมูลกลุ่มที่ 1 (เรือนไถลื้อดั้งเดิม) เป็นฐานข้อมูลสู่การสำรวจ เรือนไถลื้อในกลุ่มที่ 2 โดยมีขอบเขตการเลือกเรือนไถลื้อปัจจุบันในพื้นที่ 9 หมู่บ้านในอำเภอเชียงคำ ซึ่งเป็นเรือนไถลื้อที่มีการก่อสร้างในยุคถัดมา มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายใน และรูปแบบภายนอกของ เรือนบางส่วนโดยนำเอาเทคนิคใหม่เข้ามาใช้ในการก่อสร้างวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเรือนเปลี่ยนไปบ้าง แต่ยังคงรูปแบบโดยรวมเป็นเรือนไถลื้อ มีอายุเรือนที่ไม่น้อยกว่า 20-40 ปี

2. นำเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการสำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามข้อมูลชุดที่ 1 โดยใช้เก็บ ข้อมูลเกี่ยวกับ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของเรือนและเจ้าของเรือน และแบบสังเกตโดยแบ่งประเด็น สังเกตออกเป็น 2 ประเด็น คือ พื้นที่ภายในเรือน และวัสดุโครงสร้างที่ใช้ในเรือน การเพิ่มรูปแบบ เครื่องเรือนและการและความพันธ์ในพื้นที่

- กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเรือนกรณีศึกษาที่จะทำการเก็บข้อมูล โดยเกณฑ์การคัดกรอง เรือนที่สภาพทางกายภาพยังมีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ยังคงใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการสร้าง เรือน เป็นเรือน 2 ชั้น โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกเรือนกลุ่มที่ 2 มีการนำเอาปัจจัยด้านอาชีพของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าของเรือนมาเป็นเกณฑ์ร่วมกับอายุเรือนที่ไม่น้อยกว่า 20-40 ปี เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรมการใช้งานในแต่ละกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน

- เกณฑ์การแบ่งกลุ่มอาชีพใช้ข้อมูลจากอาชีพส่วนใหญ่ที่พบในพื้นที่อำเภอเชียงคำ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อาชีพทำงานนอกบ้านมีเงินเดือน อาชีพค้าขาย อาชีพพื้นฐานเดิมของคนไทลื้อ และอาชีพอื่นๆ

4. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาเชิงลึก โดยทำการเลือกตามกลุ่มอาชีพทั้ง 4 ในแต่ละหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูลใช้ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบต่อไป

3.3 การเก็บข้อมูล

3.3.1 การเก็บข้อมูลของผู้อยู่อาศัย

1. วิธีการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนในกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของเรือน (อายุเรือน, จำนวนสมาชิกภายในเรือน, อาชีพของเจ้าของเรือน) และทำการจดบันทึก

2. วิธีการสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของคนในเรือน เป็นลักษณะการพูดคุยกับเจ้าของเรือนและผู้ที่อาศัยอยู่ ณ ขณะนั้น เพื่อทำความเข้าใจกับสภาพโดยรวมของเรือน ประกอบกับการเดินพหุขมสภาพภายในเรือน โดยเน้นถามประเด็นเหตุผลการเปลี่ยนแปลงของลักษณะพื้นที่ใช้สอยในส่วนต่างๆ

รูปที่ 3.2 แสดงการเก็บข้อมูลเรือนไทลื้อ

ที่มา : ผู้วิจัย

3.3.2 การเก็บข้อมูลจากที่อยู่อาศัย

1. การเก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมจากภาพถ่าย จากหลังคาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะมีกล้องอยู่ 1 ตัว เพื่อใช้ในการบันทึกภาพถ่ายสภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งภายนอกและภายในเรือนของเรือนตามแต่จะได้รับการอนุญาตจากเจ้าของเรือน และถ่ายเจาะในแต่ละพื้นที่ที่สนใจ โดยสังเกตและพูดคุยกับเจ้าของเรือนไปพร้อมกัน

2. วิธีการสำรวจสภาพแวดล้อมในส่วนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ถ่ายภาพ เนื่องจากบางพื้นที่ในแต่ละเรือนอาจเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลเฉพาะผู้อยู่อาศัย ผู้วิจัยจึงทำการพูดคุย และจดบันทึกลักษณะการใช้งานภายในพื้นที่แทนการถ่ายภาพที่มีข้อจำกัด เพื่อเสริมข้อมูลในการทำการวิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การบันทึกผังพื้นที่เรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสำรวจ สังเกต รั้ววัด และบันทึกผังพื้นที่เรือน ของเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการพูดคุยซักถามจากเจ้าของเรือน เพื่อประกอบการทำความเข้าใจในแต่ละส่วนพื้นที่ใช้สอย

วิธีการเก็บข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลใน 2 ช่วงเวลา คือ ในวันที่ 22 – 25 ธันวาคม พ.ศ.2559 เป็นการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเรือนไทลื้อดั้งเดิม จำนวน 7 หลังคาเรือน ส่วนในช่วงที่ 2 ในวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เป็นการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเรือนไทลื้อปัจจุบัน จำนวน 28 หลัง โดยได้มีผู้ร่วมลงพื้นที่เก็บข้อมูล ซึ่งมีเป็นผู้ที่ได้รับการนับถือจากเจ้าของเรือนเนื่องจากมีอาชีพรับราชการครู ในอำเภอเชียงคำอาชีพรับราชการครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่คนในพื้นที่ยอมรับและให้ความเคารพนอกจากนั้นในบางหมู่บ้านต้องมีการได้รับการให้ความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยภายในหมู่บ้าน เป็นผู้พาเข้าไปสำรวจเรือนที่มีเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือก เนื่องจากคนในพื้นที่จะสามารถพูดภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทลื้อ) และเป็นทีไว้วางใจของเจ้าของเรือนกลุ่มตัวอย่างนั้นๆ

3.4 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามสามารถจัดข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ในแต่ละชุดข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบเรือนไทลื้อ ดังนี้

3.4.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในเรือน ประกอบด้วย ผังบริเวณเรือน และภาพถ่ายเรือน ประกอบด้วย ผังผังตำแหน่งเรือน ภาพถ่ายภายนอกเรือน จากข้อมูลกลุ่มนี้สรุปเป็นลักษณะทางกายภาพของเรือน ในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย

- 1) รูปแบบสถาปัตยกรรมของเรือน (Form)
- 2) ทิศทางแดด
- 3) ลักษณะการปิดล้อมพื้นที่

3.4.2 พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมภายใน ประกอบด้วย แพลนผังพื้นที่เรือน ผังพฤติกรรม ลักษณะพื้นที่ภายในเรือน การวิเคราะห์บริเวณสาธารณะและบริเวณส่วนบุคคล รูปถ่ายประกอบ แจกแจงข้อมูลกิจกรรมพฤติกรรมในแต่ละพื้นที่ ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงการใช้งานที่เปลี่ยนไป รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ภายในเรือน และความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภายนอก ในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ผังพื้นที่เรือนชั้น 1 และชั้น 2
- 2) ผังพฤติกรรมการใช้สอยพื้นที่ การเข้าถึงพื้นที่และบริเวณส่วนสาธารณะ,ส่วนบุคคล
- 3) ลักษณะการใช้งานพื้นที่ภายในแต่ละส่วน
- 4) รูปแบบวัสดุที่ใช้กับพื้น,ผนัง,เพดาน
- 5) รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 การสรุปและประเมินผล

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะพื้นที่ภายในที่เปลี่ยนไปของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อใน 2 ช่วงเวลา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน นำไปสู่การประมวลผลเพื่อสรุปข้อค้นพบ ตรวจสอบคำถามการวิจัย และตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภายในเรือนและภายนอกเรือน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมของเรือนไทลื้อทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ เรือนไทลื้อดั้งเดิม และเรือนไทลื้อในปัจจุบันตามแต่ละกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่ม

2. สรุปการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม พฤติกรรม ตามการใช้สอยพื้นที่ภายในที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในเรือน วิเคราะห์เปรียบเทียบขนาดของพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งของพื้นที่ รูปแบบการใช้วัสดุ การเพิ่มพื้นที่ส่วนบุคคล และการใช้เครื่องเรือนในอาคารที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้ใช้ในเรือนไทลื้อ ทั้ง 2 กลุ่ม มีความใกล้เคียงกันหรือไม่ มียังมีพฤติกรรมใดที่ยังคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไป (การทำพื้นที่ซ้อนทับภายในอาคารเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่ใช้สอย) และพื้นที่ใดบ้างที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของเรือนไทลื้อที่ยังคงเหลืออยู่

4) วิเคราะห์สรุปตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย รวมไปถึงเสนอข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะที่สัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับแนวทางการออกแบบเรือนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและวิถีของชายไทลื้อเชิงคำในอนาคตและการวิจัยอื่นๆต่อไป

3.6 ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพการสำรวจและการลงพื้นที่ภาคสนามจึงมีข้อจำกัดหลายประการ โดยสามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้

3.6.1 ข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เฉพาะกลุ่ม ในการเข้าสำรวจพื้นที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจึงมีข้อจำกัดในด้านของวัฒนธรรม (ภาษาท้องถิ่น) และค่านิยมของคนในชุมชน โดยการมีผู้ที่สามารถพาผู้วิจัยเข้าไปภายในชุมชนได้ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากเนื่องจากหากมีผู้ที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นกับชาวบ้านในชุมชนได้ สื่อสารกันเข้าใจ จะได้รับความไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล นอกจากนี้ค่านิยมด้านอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน เช่น อาชีพรับราชการครูจะได้รับการยอมรับและความเชื่อถือมาก เนื่องจากเป็นผู้สอนวิชาความรู้ให้กับคนในชุมชนย่อมไม่มีเข้ามาหลอกลวงหรือนำสิ่งไม่ดีเข้ามาในชุมชน

3.6.2 ข้อจำกัดของระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจ

การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจประชากรของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ควรมีระยะเวลาในการลงพื้นที่อย่างน้อย 1 เดือน และควรเว้นระยะการลงพื้นที่วันเว้นวัน หรือ เว้น 2 วัน แล้วค่อยทำการลงพื้นที่สำรวจต่อ เนื่องจาก การลงพื้นที่สำรวจในแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะต้องเดินสำรวจและเข้าไปขอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่ได้โดยไม่ได้รับอนุญาต การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย และต้องแจ้งถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความร่วมมือจากชาวบ้านเจ้าของเรือนและทำการสัมภาษณ์ อาจเกิดภาวะความกดดัน ความเกรงใจ เมื่อถูกปฏิเสธ หรือไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของเรือน ส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้วิจัยและผู้ติดตาม ซึ่งก่อให้เกิดภาวะหมดกำลังใจไม่ยอมทำการสำรวจต่อ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพักสภาพจิตใจ และวางแผนการลงพื้นที่ให้รอบคอบ

3.6.3 ข้อจำกัดการใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

โดยในการลงพื้นที่สำรวจเรือนแต่ละหลัง ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น กล้องถ่ายรูป สมุดจด ตลับเมตรเพื่อทำการรังวัด เป็นต้น ผู้วิจัยควรมีผู้ช่วยในการช่วยทำการรังวัด และสเกตผังประกอบ เนื่องจากในบางเรือนผู้วิจัยจะไม่สามารถทำการถ่ายรูปพื้นที่บางส่วนได้ ดังนั้นการมีผู้ช่วยคอยจะทำให้การเก็บข้อมูลรวดเร็วยิ่งขึ้น และผู้วิจัยจะได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนได้อย่างเต็มที่ลดการตกหล่นของข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

กรณีศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาในบทนี้กล่าวถึงข้อมูลของพื้นที่กรณีศึกษาเรือนไถลื้อในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยข้อมูลการลงภาคสนามทั้งหมด 9 หมู่บ้าน พบเรือนไถลื้อทั้งหมด 34 หลัง ซึ่งได้มีการจำแนกประเภทของเรือนตามเกณฑ์การคัดสรรอายุเรือน โดยแบ่งแยกเรือนไถลื้อออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เรือนไถลื้อดั้งเดิม 7 หลัง และเรือนไถลื้อในปัจจุบัน 27 หลัง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงลักษณะผังพื้นและที่ว่างภายในเรือนไถลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ลักษณะของเรือนไถลื้อโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลสถานที่ตั้ง อายุเรือน และจำนวนผู้อยู่อาศัย
2. ผังบริเวณที่ตั้งเรือน
3. ผังพื้นเรือน
4. ลักษณะที่ว่างภายในเรือน
5. ภาพถ่ายทัศนียภาพภายนอกและภายในเรือน
6. การเปรียบเทียบลักษณะของแต่ละพื้นที่และการใช้งาน

4.1 ลักษณะทางกายภาพของเรือนไถลื้อดั้งเดิม

ลักษณะของเรือนไถลื้อดั้งเดิม คือ ลักษณะของกรณีศึกษาเรือนไถลื้อที่มีอายุเรือนมากกว่า 50 ปี มีลักษณะรูปแบบภายนอกและพื้นที่ภายในเรือนที่ใกล้เคียงกับข้อมูลที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม โดยการลงพื้นที่ภาคสนามในการศึกษาคั้งนี้ รวมพื้นที่ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ในอำเภอเชียงคำ จากฐานข้อมูลเดิมของ กวิน ว่องวิทย์การ และคณะ (2543) ได้มีการพบเรือนไถลื้อดั้งเดิมจำนวน 33 หลัง แต่จากการสำรวจเรือนไถลื้อดั้งเดิมของผู้วิจัย พบเรือนไถลื้อในพื้นที่ดังกล่าว คงเหลือเพียง 7 หลัง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการสำรวจกรณีศึกษาเรือนไถลื้อดั้งเดิมตามเกณฑ์การคัดเลือก

ชื่อเจ้าของเรือน	อายุเรือน	อาชีพ	พื้นที่ภายในจากการทบทวนวรรณกรรม														ประเภทของเรือน
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
กรณีศึกษา A1	55 ปี	ทำนา	●		●	●		●	●	●		●	●	●		เรือนแฝดไม่มียุงข้าว	
กรณีศึกษา A2	100 ปี	ยอมผ้า	●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	เรือนแฝดมียุงข้าวแยก	
กรณีศึกษา A3	56 ปี	ทำนา	●	●	●		●		●	●	●		●	●	●	เรือนแฝดมียุงข้าวแยก	
กรณีศึกษา A4	55 ปี	ทำสวน	●	●	●				●	●		●		●	●	เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว	
กรณีศึกษา A5	62 ปี	ไม่มีอาชีพ	●	●	●	●		●	●	●	●		●	●	●	เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว	
กรณีศึกษา A6	55 ปี	ทอผ้า	●	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว	
กรณีศึกษา A7	60 ปี	รับจ้างทั่วไป	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	เรือนแฝดมียุงข้าวแยก	

หมายเหตุ :

พื้นที่ 1 = งานอ้อม

พื้นที่ 2 = งานแคต

พื้นที่ 3 = ค่อม

พื้นที่ 4 = ลิก

พื้นที่ 5 = อานนัง

พื้นที่ 6 = อานน้ำ

พื้นที่ 7 = เอนนอน

พื้นที่ 8 = เอนไฟ

พื้นที่ 9 = ห้องน้ำด้านบน

พื้นที่ 10 = ห้องน้ำด้านล่าง

พื้นที่ 11 = หิ้งบรรพบุรุษ

พื้นที่ 12 = หิ้งเทวดา

พื้นที่ 13 = หิ้งพระ

พื้นที่ 14 = ยุงข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการสำรวจการใช้รูปแบบวัสดุของกรณีศึกษาเรือนไทลื้อดั้งเดิม

ชื่อเจ้าของเรือน	อายุเรือน	รูปแบบวัสดุ								
		วัสดุพื้น		วัสดุผนัง			วัสดุเสา		วัสดุหลังคา	
		ไม้	ปูน	ไม้	ไม้ไผ่	อิฐ	ไม้	ปูน	เดิม	เปลี่ยน
กรณีศึกษา A1	55 ปี	●		●			●		●	
กรณีศึกษา A2	100 ปี	●		●			●		●	
กรณีศึกษา A3	56 ปี	●	●	●	●	●	●	●		●
กรณีศึกษา A4	55 ปี	●		●			●			●
กรณีศึกษา A5	62 ปี	●		●			●			●
กรณีศึกษา A6	55 ปี	●		●			●		●	
กรณีศึกษา A7	60 ปี	●		●			●	●	●	

จากตารางที่ 4.1 และ 4.2 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเรือนไทลื้อแบบดั้งเดิม โดยใช้เกณฑ์การสำรวจพื้นที่ภายในที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยยังคงมีพื้นที่ใกล้เคียงกับรูปแบบเรือนดั้งเดิมและวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเรือนเป็นไม้เกือบทั้งหมด มีการเปลี่ยนวัสดุไปบางส่วนภายหลัง เนื่องจากอายุการใช้งานที่ยาวของวัสดุเดิมไม่สามารถใช้งานต่อได้

4.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A1)

ที่ตั้ง : 154 หมู่ 6 (บ้านแพด)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 55 ปี (สร้างในปี พ.ศ 2505)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 8 คน

สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 1 คน

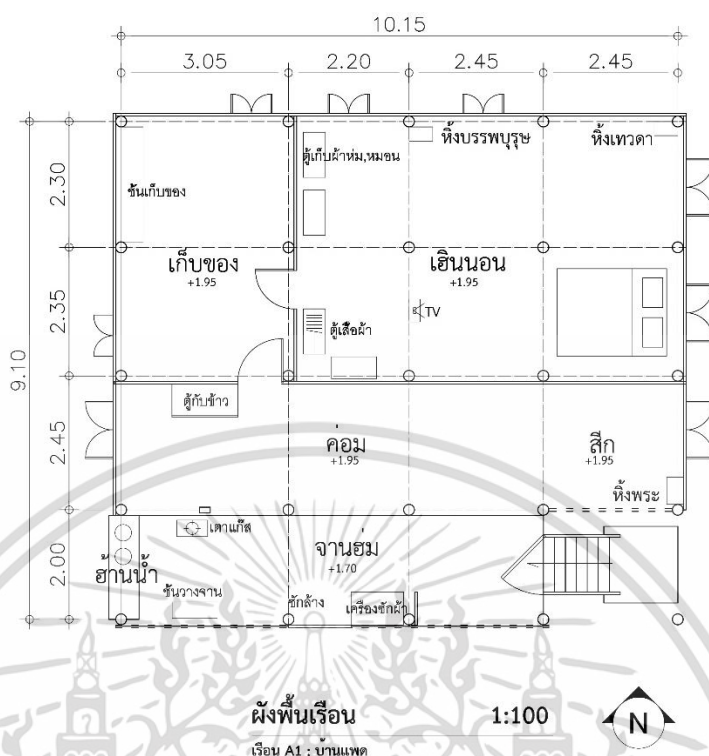
อาชีพ : ทำนา

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดไม่มียุงข้าว เนื่องจากยุงข้าวเดิมได้มีการรื้อถอนออกไปแล้ว

รูปที่ 4.1 แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.2 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A1

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A1

ผังพื้นเรือนเดิมในอดีต	ผังพื้นเรือนในปัจจุบัน	พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A1 พบว่า ลักษณะการใช้งานพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบการใช้งานเดิม ไม่ได้มีการต่อเติม แต่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานจากเดิมไปในบริเวณพื้นที่ที่เอนไฟ และจานอ้ม โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A1

ลักษณะพื้นที่	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่
<p>งานห่ม</p> 	<p>พื้นที่งานห่มเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ที่สามารถใช้วางข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ตามความต้องการของเจ้าของเรือน แต่ในปัจจุบันเจ้าของเรือนอาศัยอยู่เพียงลำพัง และเพื่อความสะดวกในการทำงาน ได้มีการย้ายพื้นที่การทำอาหารจากพื้นที่เดิมมาใช้พื้นที่งานห่มแทน เนื่องจากมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่เปิดโล่งกว่า ประกอบกับสามารถล้างเครื่องครัวได้ง่ายเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ติดกับบริเวณซักล้าง และอาบน้ำ</p>
<p>เฮินไฟ</p> 	<p>เนื่องจากการย้ายกิจกรรมการทำครัว บริเวณเฮินไฟเดิมจึงถูกใช้เป็นที่สำหรับเก็บของ เก็บข้าวเปลือก เป็นต้น ส่วนพื้นที่สำหรับวางตุ้กับข้าว หรืออุปกรณ์ที่ใช้ทำครัวได้ถูกย้ายออกมาวางด้านนอกในบริเวณค่อม และงานห่มเพื่ออำนวยความสะดวก</p>
<p>หิ้งพระ, หิ้งเทวดา, หิ้งบรรพบุรุษ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทยลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A2)

ที่ตั้ง : 12 หมู่ 3 (บ้านเชียงบาน)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 100 กว่าปี (ไม่ระบุปีที่สร้าง)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 4 คน

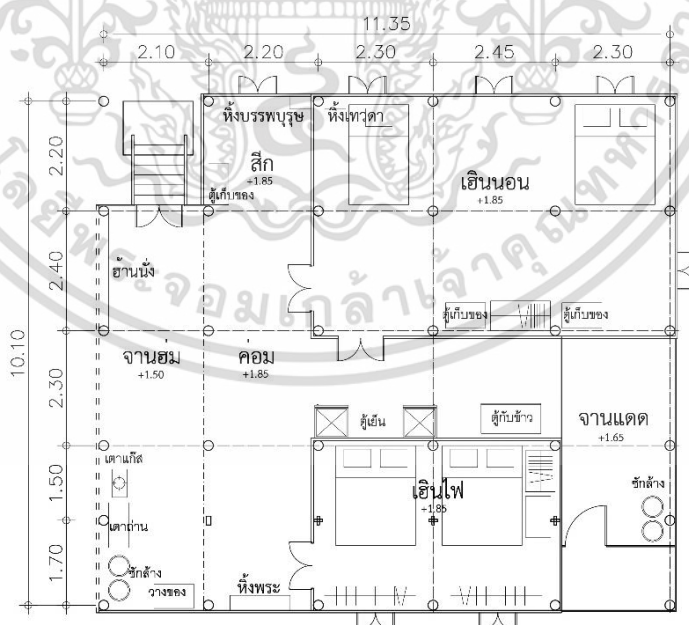
สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 2 คน (ยาย,หลาน)

อาชีพ : ย้อมผ้า-ทอผ้า

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแปดมียุ้งข้าวแยก ยกใต้ถุนสูง วัสดุเรือนโครงสร้างและผนังเรือนเป็นไม้ทั้งหมด หลังคามุงแป้นเกล็ดในรูปแบบดั้งเดิมของเรือนไทลื้อ

รูปที่ 4.3 แสดงทัศนียภาพภายนอกของเรือน A2

ผังพื้นเรือน

1:100

เรือน A2 : บ้านเชียงบาน

รูปที่ 4.4 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน A2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A2

ผังพื้นเรือนเดิมในอดีต	ผังพื้นเรือนในปัจจุบัน	พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A1 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ได้แก่บริเวณพื้นที่ค่อมและสีกพื้นที่จวนฮ่อม และพื้นที่เอนไฟ ในขณะที่เดียวกัน พบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่อเติมพื้นที่เพื่อการใช้งานที่เพิ่มขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A2

พื้นที่ภายในเรือน A2	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>จวนฮ่อม</p>	<p>พื้นที่จวนฮ่อมจากเดิมเป็นพื้นที่โล่ง ใช้งานของหรือผลผลิตทางการเกษตร ปัจจุบันเจ้าของเรือน ได้มีการย้ายพื้นที่การทำอาหารจากพื้นที่เดิมมาใช้พื้นที่จวนฮ่อมแทน เนื่องจากมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่เปิดโล่งกว่า ประกอบกับสามารถล้างเครื่องครัวได้ง่ายเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ติดกับบริเวณซีกล่าง และฮ้านน้ำ</p>
<p>เอนไฟเปลี่ยนเป็นเอนนอน</p>	<p>เนื่องจากมีจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น จึงใช้พื้นที่เอนไฟซึ่งเป็นห้องปิดล้อมมิดชิด เปลี่ยนเป็นเอนนอนสำหรับสมาชิกที่เข้ามาอาศัยเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยไปจากเดิม</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

พื้นที่ภายในเรือน A2	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>งานแดด</p> 	<p>พื้นที่งานแดดถูกเปลี่ยนเป็นงานฮ่อม เนื่องจากวัสดุพื้นซึ่งใช้ไม้เป็นหลักเมื่ออยู่กลางแดดและถูกน้ำซึกล้างเป็นเวลาหลายปีจึงเกิดการพุพัง เจ้าของเรือนจึงแก้ไขโดยการมุงหลังคา เพื่อป้องกันการพุพังเพิ่มเติม และเพื่อความสะดวกของคนในเรือนมีการต่อเติมห้องน้ำต่อจากตัวงานออกไป</p>
<p>ค่อมและสีก</p> 	<p>พื้นที่ค่อมเดิมใช้เป็นที่นอนของลูกผู้ชายหรือใช้รับรองแขก ปัจจุบันพื้นที่นี้ถูกใช้เป็นที่เก็บและวางสิ่งของ เช่น ตู้เก็บของ ตะกร้าผ้า โดยนอกจากจะเปลี่ยนการใช้งานแล้ว ยังมีการปูเสื่อน้ำมันทับตรงพื้นไม้บริเวณค่อมทั้งหมด เนื่องจากเจ้าของเรือนต้องการให้พื้นที่ทำความสะอาดได้ง่าย และอาจได้รับอิทธิพลการใช้วัสดุสมัยใหม่</p>
<p>หิ้งเทวดา หิ้งพระ หิ้งบรรพบุรุษ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

4.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A3)

ที่ตั้ง : 4 หมู่ 4 (บ้านลำ)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 54 ปี (พ.ศ. 2507)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 6 คน

สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 1 คน

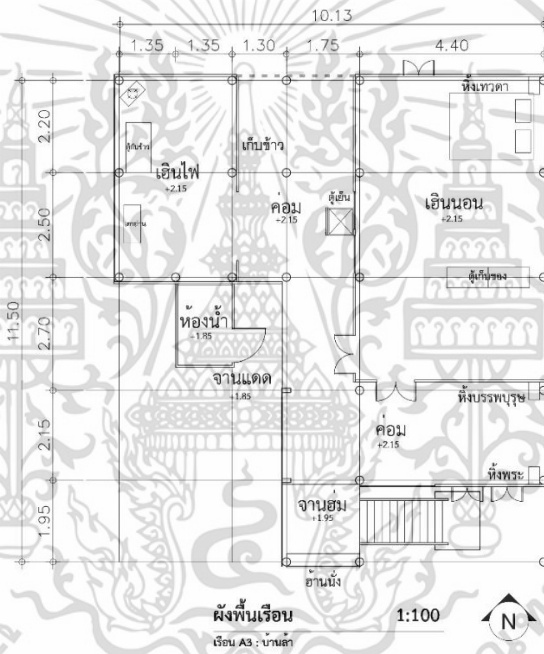
อาชีพ : ทำนา

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดมียั้งข้าวแยก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

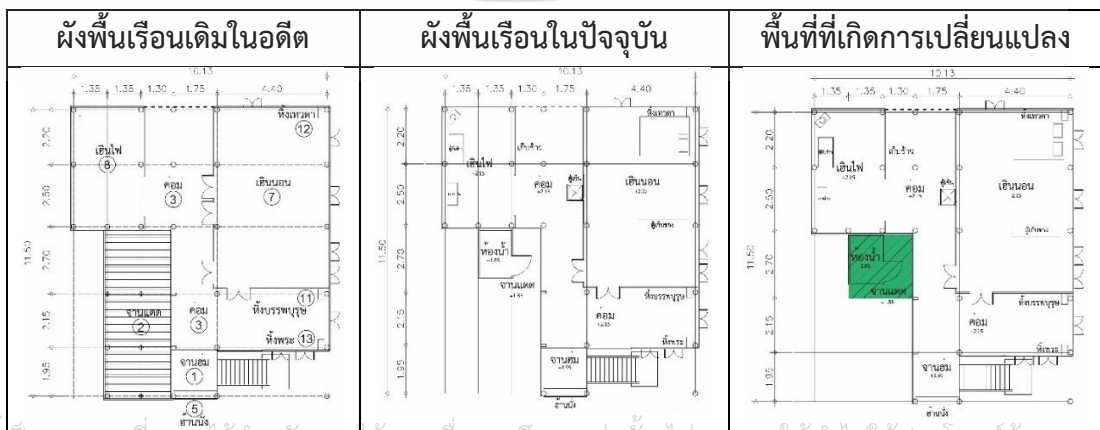

รูปที่ 4.5 แสดงทัศนียภาพเรือน A3

รูปที่ 4.6 แสดงผังพื้นเรือน A3

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่ให้รับทราบเชิงนโยบายเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใด
 ไม่ว่าการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A3 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยมีการต่อเติมพื้นที่เพื่อการใช้งานที่เพิ่มขึ้น และการรื้อถอนส่วนพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A3

พื้นที่ภายในเรือน A3	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>รื้อถอนงานแดดเดิม</p> 	<p>เนื่องจากพื้นที่งานแดดเดิมใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก งานแดดถูกใช้งานกลางแจ้งมาเป็นระยะเวลานานทำให้เสื่อมโทรมและผุพัง เจ้าของเรือนจึงรื้อถอนงานแดดออกทั้งหมด และได้สร้างต่อเติมห้องน้ำและงานแดดปูนขึ้นใหม่แทนพื้นที่เดิม แต่ลดขนาดของพื้นที่ลงตามการใช้งาน</p>
<p>เฮินไฟ</p> 	<p>พื้นที่เฮินไฟยังคงถูกใช้งานในรูปแบบเดิม เนื่องจากเจ้าของเรือนยังใช้เตาถ่าน และพื้นที่ในการใช้ประกอบอาหาร นอกจากนี้ยังใช้เป็นพื้นที่เก็บข้าวสาร อาหารแห้ง และอุปกรณ์ต่างๆ</p>
<p>เฮินนอน</p> 	<p>รูปแบบเฮินนอนยังคงเป็นห้องโล่งเชื่อมถึงกัน ไม่มีการกั้นห้องเพิ่มเติม แต่เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่ลดลงทำให้เกิดพื้นที่ว่างไม่ได้ใช้นอน จึงใช้สำหรับเป็นพื้นที่เก็บเครื่องนอนส่วนที่ไม่ได้ใช้งาน</p>
<p>หิ้งเทวดา หิ้งพระ หิ้งบรรพบุรุษ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 กรณีศึกษาที่ 4 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A4)

ที่ตั้ง : 55 หมู่ 6 (บ้านแพด)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 55 ปี (พ.ศ. 2506)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 5 คน

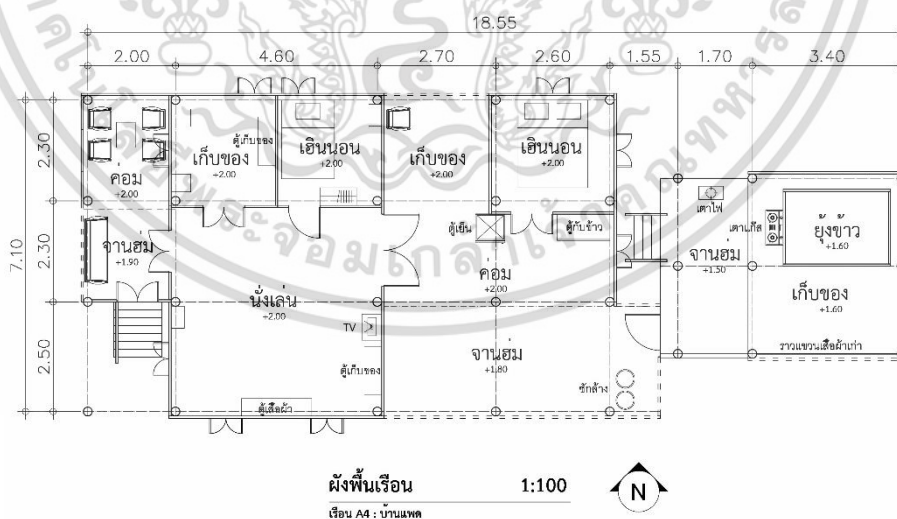
สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 2 คน

อาชีพ : ทำนา

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดเชื่อมต่อกับยุงข้าว

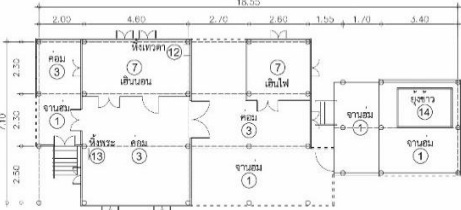
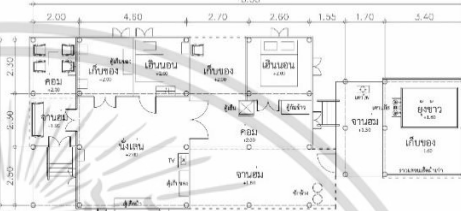
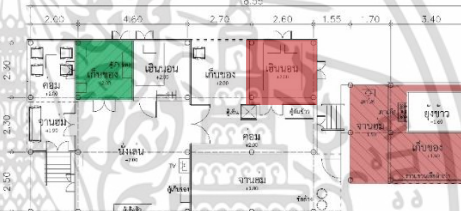
รูปที่ 4.7 แสดงทัศนียภาพเรือน A4

รูปที่ 4.8 แสดงผังพื้นเรือน A4

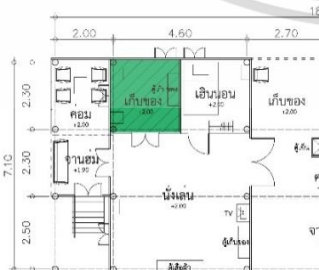
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A4

<p>ผังพื้นเรือนเดิมในอดีต</p>	
<p>ผังพื้นเรือนในปัจจุบัน</p>	
<p>พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง</p>	

จากตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A4 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่โดยการต่อเติมกันห้องบริเวณเอนนอน และการเปลี่ยนรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณเอนไฟและงานอ้อมที่ติดกับยุงข้าว โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A4

พื้นที่ภายในเรือน A4	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>เอนนอน</p> 	<p>เดิมพื้นที่เอนนอนมีลักษณะเป็นห้องโล่งเชื่อมถึงกัน แต่ปัจจุบันได้มีการกั้นห้องแยกเอนนอนออกเป็นห้องนอนจำนวน 2 ห้อง แต่ห้องหนึ่งถูกใช้เป็นพื้นที่เก็บของแทนการนอน เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่ลดลง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

พื้นที่ภายในเรือน A4	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>เอนไฟเป็นเอนนอน</p> 	<p>เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ในอดีตช่วงหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงใช้พื้นที่เอนไฟเดิมใช้เป็นพื้นที่เอนนอน เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในเรือน ส่งผลมาจนถึงปัจจุบันเอนไฟจึงถูกย้ายไปใช้ในพื้นที่อื่นแทน</p>
<p>งานอ้อมที่ติดกับยุงข้าว</p> 	<p>พื้นที่การทำครัวเดิมใช้พื้นที่ของเอนไฟ แต่เนื่องจากเอนไฟถูกใช้เป็นห้องนอนจึงได้ย้ายพื้นที่การทำครัวมาใช้บริเวณงานอ้อมที่ติดกับยุงข้าว ใช้ทั้งเตาแก๊สและเตาไฟ นอกจากนี้พื้นที่บริเวณรอบๆ ยุงข้าวยังถูกใช้เป็นพื้นที่เก็บของแล้วแขวนเสื้อผ้า</p>
<p>หิ้งเทวดา หิ้งพระ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง แต่ในเรือน A4 ไม่พบพื้นที่หิ้งบรรพบุรุษ พบแต่เพียงรูปภาพของบรรพบุรุษแขวนไว้เท่านั้น</p>

4.1.5 กรณีศึกษาที่ 5 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A5)

ที่ตั้ง : 60 หมู่ 4 (บ้านมาง)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 60 ปี (พ.ศ. 2501)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 6 คน

สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 1 คน

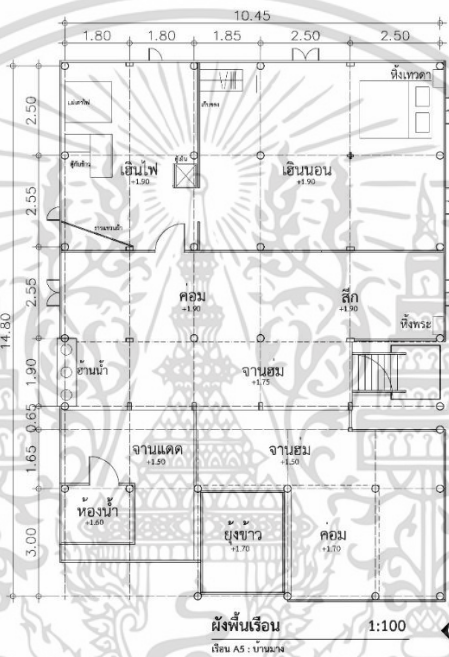
อาชีพ : ไม่มีอาชีพ

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดเชื่อมต่อกับยุงข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

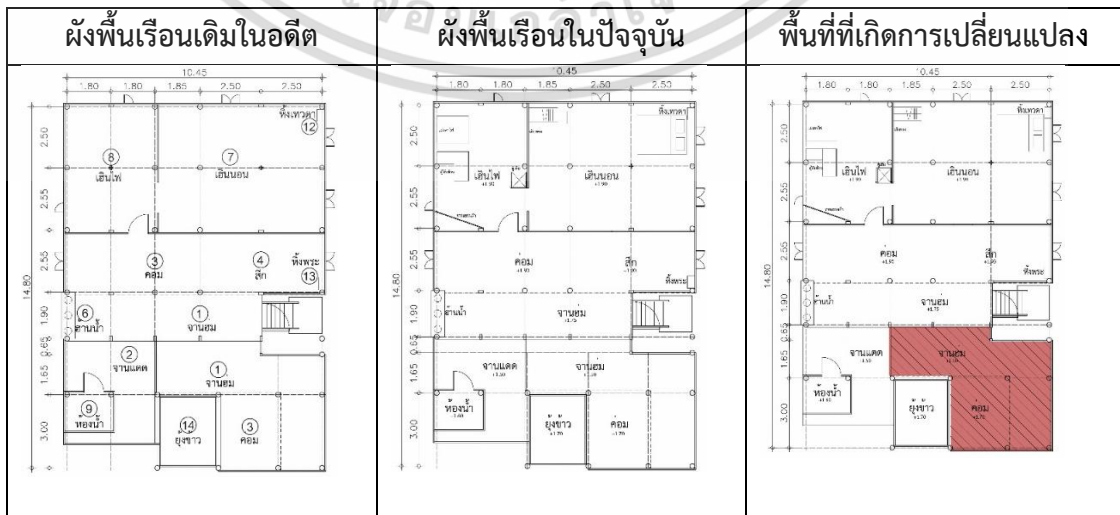

รูปที่ 4.9 แสดงทัศนียภาพเรือน A5

รูปที่ 4.10 แสดงผังพื้นเรือน A5

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A5 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยยังคงใช้ในรูปแบบเดิม แต่เกิดพื้นที่ว่างในเรือนมากขึ้น และเกิดพื้นที่ที่ไม่ถูกใช้งานด้วย โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A5

พื้นที่ภายในเรือน A5	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>ค่อมและสีก</p> 	<p>พื้นที่ค่อมและสีกยังคงถูกใช้งานเป็นพื้นที่รับแขกและพื้นที่นั่งพักผ่อน โดยเจ้าของเรือนเป็นผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวตนเองลำบาก จึงมักใช้พื้นที่นี้สำหรับพักผ่อนเป็นส่วนใหญ่</p>
<p>เฮินนอน</p> 	<p>พื้นที่ว่างภายในเฮินนอนที่ไม่ถูกใช้งานเนื่องจากจำนวนสมาชิกในเรือนที่ลดลง ซึ่งเดิมพื้นที่ดังกล่าวใช้สำหรับวางฟูกนอน หรือของใช้ส่วนตัว</p>
<p>เฮินไฟ</p> 	<p>พื้นที่เฮินไฟยังคงใช้เป็นที่ประกอบอาหาร เก็บข้าวสารอาหารแห้ง และยังคงใช้เป็นราวแขวนเสื้อผ้าของเจ้าของเรือน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ระบายอากาศได้ดี และสะดวกต่อการหยิบใช้</p>
<p>ยั้งข้าว</p> 	<p>พื้นที่บริเวณจานฮ่อมที่ติดกับยั้งข้าว เดิมอาชีพหลักของคนในเรือนทำอาชีพเกษตรกรรมจึงใช้พื้นที่สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตร แต่ในปัจจุบันเจ้าของเรือนไม่ได้ประกอบอาชีพดังกล่าวแล้ว และเนื่องจากไม่สามารถเคลื่อนตัวมาพื้นที่นี้ได้ จึงใช้เก็บของที่</p> <p>ไม่ถูกใช้งาน</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

พื้นที่ภายในเรือน A5	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>หิ้งเทวดา หิ้งบรรพบุรุษ หิ้งพระ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทยลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

4.1.6 กรณีศึกษาที่ 6 : เรือนไทลื้อดั้งเดิม (A6)

ที่ตั้ง : หมู่ 2 (บ้านธาตุ)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 55 ปี (พ.ศ. 2501)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 7 คน

สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 1 คน

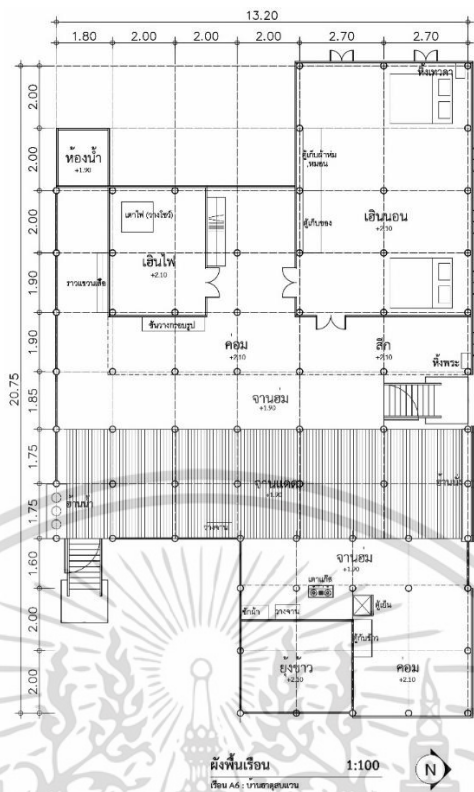
อาชีพ : ไม่มีอาชีพ

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดเชื่อมต่อกับยุงข้าว

รูปที่ 4.11 แสดงทัศนียภาพเรือน A6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.12 แสดงผังพื้นเรือน A6

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A5

ผังพื้นเรือนเดิมในอดีต	ผังพื้นเรือนในปัจจุบัน	พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A6 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเนื่องจากเรือน A5 ถูกใช้เป็นการเรียนตัวอย่างในการศึกษารูปแบบของเรือนไทยดั้งเดิม แต่ยังคงมีผู้นอนอาศัยอยู่จริง โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง
การใช้พื้นที่เรือน A6

พื้นที่ภายในเรือน A6	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>เฮือนนอน</p> 	<p>พื้นที่ในเฮือนนอนที่เป็นโถงโถงถูกใช้เป็นที่ แสดงสินค้าทางวัฒนธรรม ผ้าทอ ผ้าชิ้นต่างๆ และเป็นที่พักสำหรับแขกที่เข้ามาพักแบบ โฮมสเตย์</p>
<p>เฮือนไฟตัวอย่าง</p> 	<p>เฮือนไฟเดิมได้ถูกใช้เป็นที่ไฟตัวอย่างสำหรับให้ นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมไม่ได้มีการประกอบ อาหารในพื้นที่นี้ แต่ย้ายพื้นที่ทำครัวไปใช้ บริเวณงานอ้อมติดยุงข้าวแทน เนื่องจากพื้นที่ เดิมไม่สะดวกต่อการใช้งาน</p>
<p>งานอ้อมติดยุงข้าว</p> 	<p>พื้นที่งานอ้อมติดยุงข้าวปัจจุบันใช้เป็นที่ ประกอบอาหารทั้งเตาแก๊ส และเตาถ่าน นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ตั้งเครื่องซักผ้า ตู้เย็น ชั้นวางเครื่องปรุงอาหาร</p>
<p>ค่อมติดยุงข้าว</p> 	<p>พื้นที่ค่อมติดยุงข้าวที่ยกระดับขึ้นจากงานอ้อม เป็นพื้นที่โล่งใช้งานแบบอเนกประสงค์ ใช้เป็น พื้นที่นั่งรับประทานอาหาร พักผ่อนดูโทรทัศน์ และยังสามารถใช้เป็นที่นั่งนอนเพิ่มสำหรับแขก ที่มาพักอีกด้วย</p>
<p>ฮ้านน้ำและฮ้านนั่ง</p> 	<p>พื้นที่ฮ้านน้ำและฮ้านนั่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ เรือนไทลื้อยังคงมีการใช้งานอยู่</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับควรใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

พื้นที่ภายในเรือน A6	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>หิ้งเทวดา หิ้งพระ</p> 	<p>หิ้งเทวดาในเรือนA6 มีลักษณะเป็นหิ้งเตี้ย ตั้งอยู่บริเวณเหนือหัวนอน หิ้งบรรพบุรุษในเรือนมีลักษณะเป็นเพียงรูปถ่ายวางเรียงกัน ด้านนอก ส่วนหิ้งพระมีหิ้งในบริเวณห้องนอน และบริเวณค่อมด้านหน้าเขื่อนนอน</p>

4.1.7 กรณีศึกษาที่ 7 : เรือนไถลื้อดั้งเดิม (A7)

ที่ตั้ง : หมู่ 1 (บ้านธาตุ)

วันที่ทำการสำรวจ : พฤศจิกายน 2559

อายุเรือน : 60 ปี (พ.ศ. 2501)

สมาชิกที่อาศัยในอดีต : 7 คน

สมาชิกที่อาศัยในปัจจุบัน : 1 คน

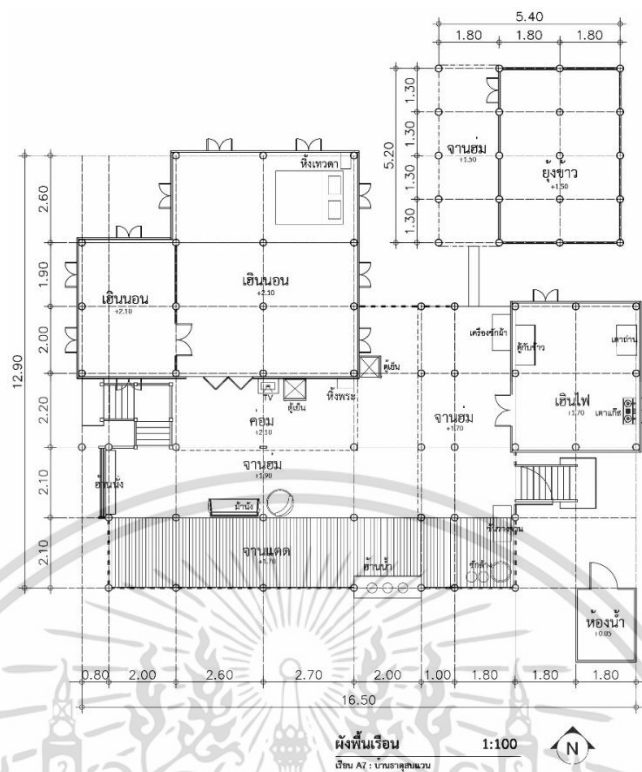
อาชีพ : รับจ้างทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของเรือน : เรือนแฝดแยกยั้งข้าว

รูปที่ 4.13 แสดงทัศนียภาพเรือน A7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.14 แสดงผังพื้นเรือน A7

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ในรูปแบบผังพื้นเรือน A7

ผังพื้นเรือนเดิมในอดีต	ผังพื้นเรือนในปัจจุบัน	พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบผังพื้นเรือนระหว่างการใช้งานพื้นที่ในอดีตและปัจจุบันเรือน A7 พบว่าลักษณะการใช้งานพื้นที่ใช้สอยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ โดยการต่อเติมกันห้องบริเวณเฮินนอน แต่พื้นที่ส่วนอื่นยังคงรูปแบบการใช้งานเดิม โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.16 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมภายในเรือนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เรือน A7

พื้นที่ภายในเรือน A7	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
<p>เฮินนอน</p> 	<p>เดิมพื้นที่เฮินนอนมีลักษณะเป็นห้องโถงเชื่อมถึงกัน แต่ปัจจุบันได้มีการกั้นห้องแยกเฮินนอนออกเป็นห้องนอนจำนวน 2 ห้อง แต่เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่ลดลงห้องนอนที่ถูกแยกจึงใช้เก็บของที่มิได้ใช้</p>
<p>ค่อม</p> 	<p>พื้นที่ค่อมและจานฮ่อมมีการนำเสื่อน้ำมันมาปูทับบริเวณพื้นไม้เพื่อง่ายต่อการทำความสะอาดและเพื่อต้องการให้พื้นผิวเรียบเสมอกัน</p>
<p>ฮ้านน้ำ ฮ้านนั่ง</p> 	<p>พื้นที่ฮ้านน้ำและฮ้านนั่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์เรือนไทลื้อยังคงมีการใช้งานอยู่</p>
<p>ทางเชื่อมไปยังข้าว</p> 	<p>ยั้งข้าวตั้งอยู่ติดกับเฮินไฟมีการวางแป้นไม้เพื่อสามารถใช้เดินเชื่อมต่อระหว่างกันได้</p>
<p>หิ้งเทวดา หิ้งบรรพบุรุษ หิ้งพระ</p> 	<p>พื้นที่หิ้งเทวดา หิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษ เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่ยังคงสภาพเดิม แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทลื้อที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

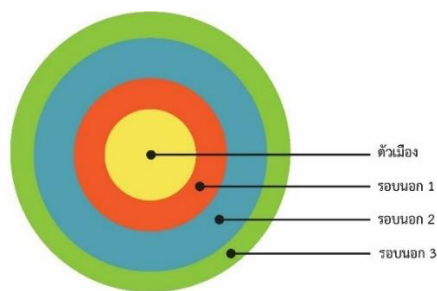
4.2 ลักษณะทางกายภาพของเรือนไถลปัจจุบัน

จากการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่หมู่บ้านที่มีคนไถลอาศัยอยู่ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ผู้วิจัยพบว่า เรือนไถลที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเรือนไถลปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 21 หลัง โดยสามารถแบ่งเรือนออกเป็นกลุ่มตามอาชีพส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่ โดยการกำหนดอาชีพจากการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าของเรือนไถล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (A) ค้าขาย (B) เกษตรกรรม-ทอผ้า (C) และผู้สูงอายุ (D)

ตารางที่ 4.17 รายชื่อกรณีศึกษาเรือนไถลในแต่ละหมู่บ้านแบ่งตามกลุ่มอาชีพ

ชื่อหมู่บ้าน	กลุ่มอาชีพ			
	อาชีพทำงานนอกบ้าน มีเงินเดือน (A)	อาชีพค้าขาย (B)	อาชีพพื้นฐานเดิมของคน ไถล (C)	ไม่มีอาชีพ (D)
บ้านธาตุสบ แวน (1)	B1A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 2 คน	B1B (ขายขนม) สมาชิกในเรือน 3 คน	-	B1D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 2 คน
บ้านนาง (2)	B2A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 7 คน	-	-	B2D (ข้าราชการบำนาญ) สมาชิกในเรือน 2 คน
บ้านแพด (3)	B3A (ทหาร) สมาชิกในเรือน 5 คน	B3B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 2 คน	B3C (ทอผ้า) สมาชิกในเรือน 1 คน	
บ้านเชียงบาน (4)	B4A (เจ้าหน้าที่ อบต.) สมาชิกในเรือน 5 คน	B3B (ขายกล้วยเดี่ยว) สมาชิกในเรือน 1 คน	B3C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	-
บ้านทุ่งมอก (5)	B5A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 4 คน	B5B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 3 คน	B5C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 4 คน	
บ้านน้ำแวน (6)	B6A (พยาบาล) สมาชิกในเรือน 3 คน	B6B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 4 คน	B6C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B6D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 1 คน
บ้านลำ (7)	B7A (พนักงานวิทยาลัย การอาชีพ) สมาชิกในเรือน 3 คน	B7B (ขายอาหารแห้ง) สมาชิกในเรือน 2 คน	B7C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	-
บ้านหนองลือ (8)		-	B8C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B8D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 1 คน
บ้านปางวัว (9)		-	B9C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B9D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 2 คน
รวมทั้งหมด			27 หลัง	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.15 แสดงการแบ่งกลุ่มของหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์ที่ตั้งของหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน โดยใช้ตัวอำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางความเจริญที่ขยายวงออกไปกระจายสู่รอบนอก เพื่อการจัดกลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากความเจริญของชุมชนส่งผลถึงการเกิดอาชีพที่แตกต่างกัน จึงสามารถแบ่งกลุ่มของหมู่บ้านได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

หมู่บ้านที่อยู่ในตัวเมือง ได้แก่ บ้านธาตุสบแวน บ้านมาง
หมู่บ้านที่อยู่รอบนอก 1 ได้แก่ บ้านแพต บ้านเชียงบาน
หมู่บ้านที่อยู่รอบนอก 2 ได้แก่ บ้านทุ่งมอก บ้านน้ำแวน บ้านลำ
หมู่บ้านที่อยู่รอบนอก 3 ได้แก่ บ้านปางวัว บ้านหนองลือ

โดยเมื่อแบ่งกลุ่มหมู่บ้านชัดเจนแล้วผู้วิจัยจึงเลือกเรือนในแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะอาชีพคล้ายกัน จำนวนสมาชิกใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูลที่ซ้ำกัน ดังนี้

ตารางที่ 4.18 ผลการเลือกเรือนในแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะอาชีพคล้ายกัน จำนวนสมาชิกใกล้เคียงกัน

ชื่อหมู่บ้าน	กลุ่มอาชีพ			
	อาชีพทำงานนอกบ้าน มีเงินเดือน (A)	อาชีพค้าขาย (B)	อาชีพพื้นฐานเดิมของ คนไทลื้อ (C)	ไม่มีอาชีพ (D)
บ้านธาตุสบ แวน (1)	B1A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 2 คน	B1B (ขายขนม) สมาชิกในเรือน 3 คน	-	B1D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 2 คน
บ้านมาง (2)	B2A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 7 คน	-	-	B2D (บ้านาญ) สมาชิกในเรือน 2 คน
บ้านแพต (3)	B3A (ทหาร) สมาชิกในเรือน 5 คน	B3B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 2 คน	B3C (ทอผ้า) สมาชิกในเรือน 1 คน	
บ้านเชียงบาน (4)	B4A (เจ้าหน้าที่ อบต.) สมาชิกในเรือน 5 คน	B4B (ขายกล้วยเดี่ยว) สมาชิกในเรือน 1 คน	B4C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	-
บ้านทุ่งมอก (5)	B5A (รับราชการครู) สมาชิกในเรือน 4 คน	B5B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 3 คน	B5C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 4 คน B5D (ทอผ้า) สมาชิกในเรือน 2 คน	
บ้านน้ำแวน (6)	B6A (พยาบาล) สมาชิกในเรือน 3 คน	B6B (ขายของชำ) สมาชิกในเรือน 4 คน	B6C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B6D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 1 คน
บ้านลำ (7)	B7A (พนักงานวิทยาลัย การอาชีพ) สมาชิกในเรือน 3 คน	B7B (ขายอาหารแห้ง) สมาชิกในเรือน 2 คน	B7C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	กลุ่มอาชีพ			
	ข้าราชการ,พนักงาน รัฐวิสาหกิจ (A)	ค้าขาย (B)	เกษตรกรรม/ทอผ้า (C)	ผู้สูงอายุ/ไม่มีอาชีพ (D)
บ้านหนองลือ (8)	-	-	B8C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B8D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 1 คน
บ้านปางวัว (9)	-	-	B9C (ทำนา) สมาชิกในเรือน 2 คน	B9D (ไม่มีอาชีพ) สมาชิกในเรือน 2 คน
รวม	20 หลัง			

จากตารางที่ 4.11 จึงสามารถสรุปจำนวนของกรณีศึกษาเรือนไทลื้อปัจจุบันคือ 21 หลัง จากจำนวนทั้งหมด 27 หลัง โดยแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละเรือนดังนี้

4.2.1 กรณีศึกษาที่ B1A

ที่ตั้ง : 37 หมู่ 1 ต.ห้วยวน (บ้านธาตุสบแวน)

อาชีพเจ้าของเรือน : รับราชการครู

สมาชิกในเรือน : 2 คน

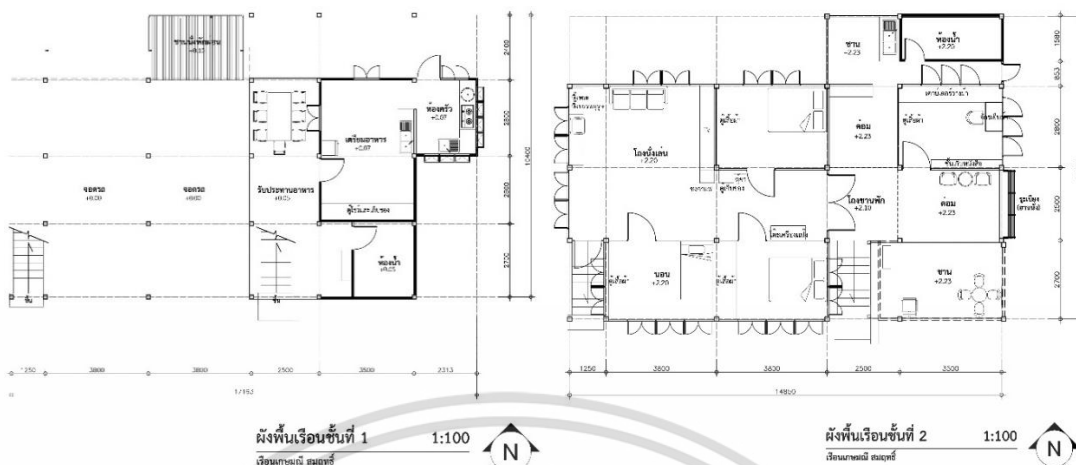
อายุเรือน : 44 ปี (พ.ศ. 2517)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเดิมเป็นเสาไม้ มีการต่อเติมเพิ่มส่วนด้านหลังเรือน บริเวณห้องน้ำด้านบนและห้องครัวด้านล่าง

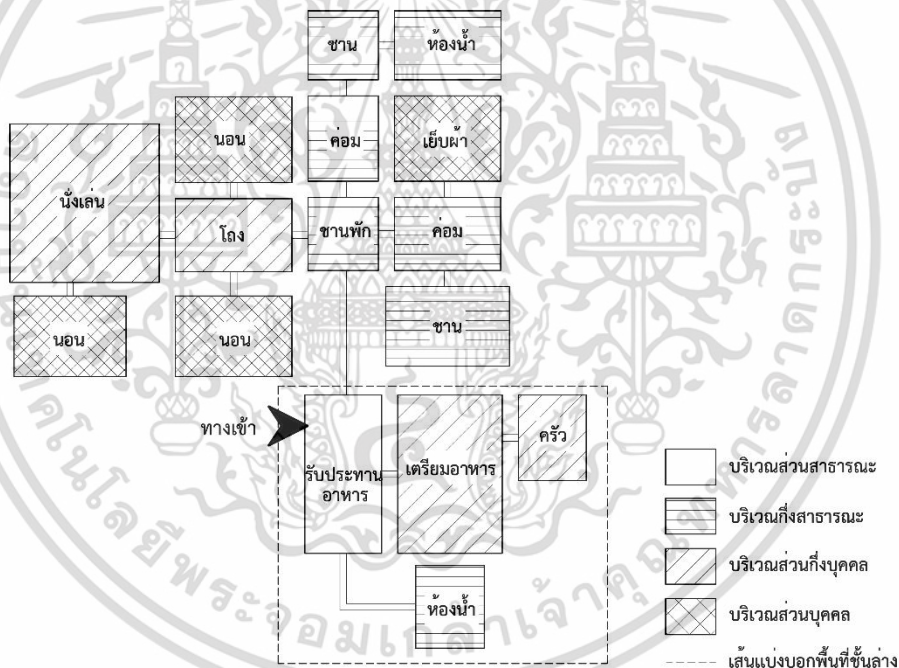

รูปที่ 4.16 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.17 แสดงลักษณะผังพื้นเรือน B1A

รูปที่ 4.18 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B1A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.19 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B1A

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ชานต่อค่อม	งานแดด		<ul style="list-style-type: none"> - ชานด้านหน้ามีการปรับปรุงพื้นที่การใช้งานเดิมจากงานแดด เป็นพื้นที่รับแขกและพื้นที่พักผ่อน ลักษณะการใช้สอยพื้นที่แบบงานฮ่อม พร้อมทั้งเปลี่ยนวัสดุพื้น ทำราวระเบียงไม้ฉลุตามรูปแบบเรือนไท ล้านนาประยุกต์ มุงหลังคากันแดดกันฝน เพื่อความแข็งแรงทนทาน - ชานด้านหลัง ยังมีการใช้งานเหมือนงานแดดเดิมคือ สำหรับตากผ้า ซักล้าง แต่มีการปิดล้อมพื้นที่เพื่อความเป็นส่วนตัวของคนในบ้าน 	
โถงชานพัก ต่อค่อม	ค่อม		พื้นที่ค่อมที่ต่อกับชานยังมีลักษณะเป็นพื้นที่โถงเป็นโถงกลางเข้าสู่พื้นที่อื่นๆในเรือน	
โถงนั่งเล่น	ค่อม		พื้นที่โถงกลางบ้านใช้ส่วนรวมร่วมกัน เป็นที่นั่งพักผ่อนของสมาชิกในบ้าน ลักษณะเป็นโถงสูง เดิมถูกใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์อยู่แล้ว	
ห้องนอน	เฮ็นนอน		เฮ็นนอนหรือห้องนอนมีการแยกสัดส่วนพื้นที่ของแต่ละบุคคลชัดเจน จากเดิมที่มีการนอนในห้องโถงนอนรวมกัน แต่ปัจจุบันห้องนอนกลายเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลชัดเจน มีเครื่องเรือนที่เพิ่มเข้ามา เช่น เตียงนอน สำหรับวางฟูก ตู้เสื้อผ้า ตู้เก็บของ สำหรับใช้ในการเก็บเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัว	

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่	ตำแหน่ง
ห้องเย็บผ้า	เอนไฟ (ห้องครัว)		<p>ห้องเย็บผ้า เดิมเป็นพื้นที่เอนไฟติดกับค่อมและชานด้านหลัง เมื่อมีการย้ายเอนไฟลงไปที่ใต้ถุนเรือน สมาชิกในเรือนจึงปรับเปลี่ยนให้เป็นห้องสำหรับใช้งานเพิ่มเติม เดิมเปลี่ยนเป็นห้องนอน แต่ปัจจุบันใช้เป็นห้องเย็บผ้าแทน</p>	
ห้องน้ำ (บน-ล่าง)	ใต้ถุน เรือน		<p>ห้องน้ำภายในเรือน มีการต่อเติมใหม่ทั้งบนเรือนและใต้ถุนเรือน โดยห้องน้ำด้านบนส่วนใหญ่ใช้สำหรับคนในบ้าน ส่วนห้องน้ำด้านล่างเอาไว้สำหรับรับแขก</p>	<p>ห้องน้ำบน</p> <p>ห้องน้ำล่าง</p>
ห้องครัว/ รับประทานอาหาร	ใต้ถุน เรือน		<p>เนื่องจากการย้ายห้องครัวลงมาใช้งานใต้ถุนเรือน โดยมีการแยกส่วนของพื้นที่สำหรับทำครัว ลักษณะของครัวในปัจจุบันเป็นครัวแบบสมัยใหม่ คือแยกส่วนเตรียมอาหาร ตู้เก็บจานหรือเครื่องครัว ออกจากพื้นที่ทำอาหาร ส่วนพื้นที่ด้านนอกใช้สำหรับรับประทานอาหารและรับแขกได้เช่นกัน</p>	

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่	ตำแหน่ง
ที่จอดรถ/ ชานพักผ่อน	ใต้ถุน เรือน		<p>พื้นที่ใต้ถุนเรือนใช้สำหรับจอดรถทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ มีการต่อเติมพื้นที่ชานนั่งเล่น ลักษณะเป็นพื้นไม้ยกสูงชันประมาณ 10 เซนติเมตร ใช้เป็นพื้นที่พักผ่อน และพื้นที่อเนกประสงค์ ติดกับชานดังกล่าวเป็นพื้นที่เก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด และเครื่องซักผ้า</p>	
ห้องพระ	ห้องพระ		<p>มุมด้านทิศตะวันตกของโถงนั่งเล่นเป็นพื้นที่ของห้องพระ ลักษณะเป็นชั้นวางพระพุทธรูป สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือของคนในเรือน เดิมเป็นห้องสูงเหนือหัว แต่ปัจจุบันเป็นเพียงโต๊ะเท่านั้น</p>	

ตารางที่ 4.20 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
<p>ชาน</p> 	<p>-<u>ชานรุ่มด้านหน้า</u> ใช้พื้นกระเบื้องแทนพื้นไม้เดิม เนื่องจากเปลี่ยนรูปแบบการใช้พื้นที่ เป็นที่นั่งพักผ่อน เพื่อความแข็งแรงทนทานในการเคลื่อนย้ายเครื่องเรือนสีของกระเบื้องโทนใกล้เคียงกับพื้นไม้</p> <p>-<u>ชานรุ่มด้านหลัง</u> เนื่องจากใช้เป็นที่ตากผ้า จึงใช้พื้นกระเบื้องเหมาะกับกรซักรีด ไม่พุง</p>		<p>-<u>ชานรุ่มด้านหน้า</u> ยังคงใช้เป็นระเบียบไม้ แต่มีเปลี่ยนรูปแบบให้มีฉลุตลอดลาย ทำสี และเคลือบเงาไม้</p> <p>-<u>ชานรุ่มด้านหลัง</u> ยังใช้ประโยชน์จากแสงแดด จึงทำเป็นโครงผนังไม้เทียม เว้นช่องให้แสงสาดถึง ทำหน้าต่างช่องเปิด เพื่อความโปร่ง แต่บังสายตา</p>		<p>-<u>ชานรุ่มด้านหน้า</u> เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องจากพื้นที่ค่อมลาดชันไปตามแนวหลังคา</p> <p>-<u>ชานรุ่มด้านหลัง</u> ปิดฝ้าด้วยระแนงไม้เทียม</p>	
<p>โถงเชื่อม , ค่อม</p> 	<p>ยังคงเป็นวัสดุพื้นไม้เดิม แต่ทำสีใหม่และเคลือบเงา เพื่อรักษาวัสดุเดิมให้คงทนสวยงาม</p>		<p>ประตูไม้เดิมบานเดิมทำสีใหม่และเคลือบเงา มีช่องแสงด้านบน ผนังเรือนยังคงเป็นผนังไม้เดิม</p>		<p>เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณลาดชันไปตามแนวหลังคา</p>	
<p>โถงนั่งเล่น</p> 	<p>ยังคงเป็นวัสดุพื้นไม้เดิม แต่ทำสีใหม่และเคลือบเงา เพื่อรักษาวัสดุเดิมให้คงทนสวยงาม</p>		<p>- ผนังเรือนยังคงเป็นผนังไม้เดิมแต่มีการกรุไม้อัดปิดเพิ่ม และทำสีเคลือบเงา หน้าต่างบานเปิดกระฉก บังสายตาจากภายนอกด้วยม่านโปร่ง</p>		<p>เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณลาดชัน ไปตามแนวหลังคา</p>	

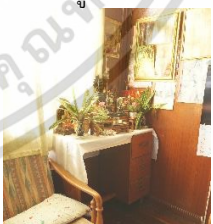

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย				
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน		
ห้องนอน		<p>พื้นไม้เดิมแต่ทำสีใหม่และเคลือบเงา เพื่อรักษาวัสดุเดิมให้คงทนสวยงาม</p> 	<p>ประตูและหน้าต่างไม้แบบเดิมทำสีใหม่และเคลือบเงา ตัดมุ้งลวดโปร่งกันยุง เนื่องจากเรือนมีลักษณะเปิดโล่งกันยุงรบกวนเวลานอน มีช่องแสงด้านบน ผนังเรือนยังคงเป็นผนังไม้เดิม</p>		<p>เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณลาดชันไปตามแนวหลังคา</p>
ห้องเย็บผ้า		<p>พื้นไม้เดิมแต่ทำสีใหม่และเคลือบเงา เพื่อรักษาวัสดุเดิมให้คงทนสวยงาม</p> 	<p>ผนังโครงไม้กรุกระฉากเดิมเป็นผนังคร่าวไฟ แต่เปลี่ยนพื้นที่เป็นห้องนอน จึงเปลี่ยนรูปแบบผนังใช้ไม้ฉาบติดเพิ่ม เพื่อความเป็นส่วนตัว ส่วนผนังไม้เดิม ทำสีและเคลือบเงาเพื่อรักษาวัสดุ</p>		<p>เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณลาดชันไปตามแนวหลังคา</p>
ห้องครัว		<p>พื้นปูกระเบื้อง สีใกล้เคียงกับไม้</p> 	<p>เจาะผนังกันระหว่างห้องครัวและส่วนเตรียมอาหารทำเป็นชั้นวางของ</p>		<p>เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณ</p>

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ห้องครัว		พื้นปูกระเบื้อง สีสว่าง เพื่อเห็นคราบสกปรกได้ง่าย		ปูกระเบื้องผนังเพื่อง่ายต่อการทำความสะอาด ด้านบนเป็นช่องเปิด กระจก ทั้ง ระบายอากาศ และกลิ่นจากการปรุงอาหาร		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
รับประทานอาหาร (ใต้ถุน)		พื้นปูกระเบื้อง สีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่เปิดโล่งใต้ถุนเรือนโล่ง		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ชานพักผ่อน		พื้นไม้เทียมยกระดับขึ้น 10 เซนติเมตร		พื้นที่เปิดโล่งใต้ถุนเรือนโล่ง		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ

ตารางที่ 4.21 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ชาน-ค่อม	 <p>เก้าอี้ลอยตัว - ใช้สำหรับนั่งพักผ่อน</p>	 <p>ฮ้านนั่งเดิม และตู้ติดกับที่สำหรับใช้เก็บหนังสือ</p>	ห้องเย็บผ้า	 <p>การวางจักรเย็บผ้าสำหรับเย็บ โต๊ะและชั้นวางของบนผนังห้องเพื่อการใช้งานที่คล่องตัว</p>	-
โถง	 <ul style="list-style-type: none"> - ตู้ไม้บานกระจกใช้เก็บของ - ชุดโต๊ะเครื่องแป้งไม้ <ul style="list-style-type: none"> - กล่องชั้นไม้ไว้สำหรับวางกาน้ำร้อนและเก็บผงที่ใช้ขงต่างๆ - ลิ่นชักพลาสติกสำหรับเก็บของ 	-	โถงนั่งเล่น	 <ul style="list-style-type: none"> - ชุดโต๊ะเก้าอี้และโซฟาไม้ ใช้สำหรับนั่งพักผ่อน วางด้วยพุกและหมอนอิง <ul style="list-style-type: none"> - โต๊ะไม้มีลิ้นชักข้างใช้วางโต๊ะหมู่บูชาขนาดเล็กแทนหิ้งพระ 	 <ul style="list-style-type: none"> - ตู้โชว์สูงใช้สำหรับวางโทรทัศน์และเก็บของมีค่า กรอบรูปต่างๆ ยึดติดกับผนัง

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ห้องนอน	 <p>เตียงไม้ยกสูงจากพื้น</p>	 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้ติดกับที่ ใช้เป็นผนังกัน แยกห้องนอน</p>	 <p>ชุดโต๊ะไม้และเก้าอี้สำหรับนั่ง รับประทานอาหาร</p>	 <p>ตู้ไม้ติดกับที่ใช้สำหรับเก็บเครื่องครัว</p> <p>เคาน์เตอร์ก่ออิฐปูกระเบื้องสำหรับ ทำครัว</p>	

4.2.2 กรณีศึกษาที่ B1B

ที่ตั้ง : 132 หมู่ 1 ต.ห้วยวน (บ้านธาตุสบแวน)

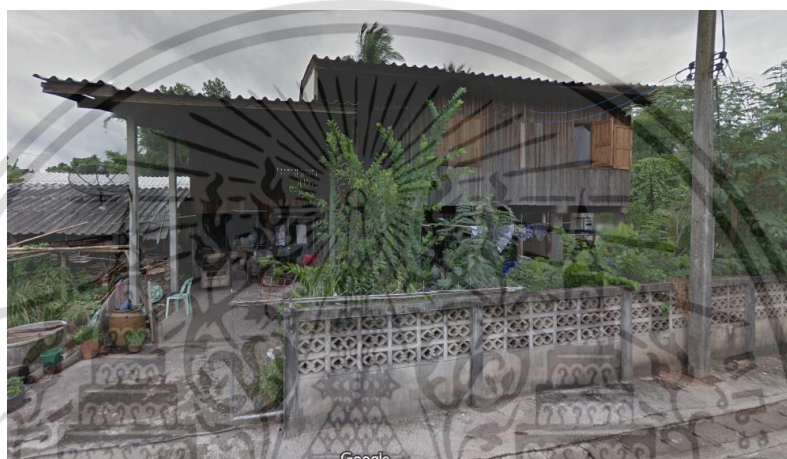
อาชีพเจ้าของเรือน : ค้าขาย (ห่อขนมขาย)

สมาชิกในเรือน : 3 คน

อายุเรือน : 38 ปี (พ.ศ. 2523)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เรือนไม้ยกใต้ถุนสูงจากเดิมหล่อฐานเสาด้วย

คอนกรีต

รูปที่ 4.19 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1B

รูปที่ 4.20 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B1B

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ลานซีเมนต์	ลานหน้า บ้าน		พื้นที่ลานหน้าบ้านใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น จอดรถจักรยานยนต์ และมีที่นั่งเป็นชิงช้าไม้สำหรับนั่งเล่นและพักผ่อน ตากใบตองก่อนนำมาห่อขนม	
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าใช้สำหรับพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น นั่งห่อขนม รับประทานอาหารมีชุดรับแขกทำด้วยไม้วางไว้ 1 ชุด และวางชั้นวาง โต๊ะสำหรับวางวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ห่อขนม	
เก็บของ	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนถัดเข้าไปด้านในใช้สำหรับพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น เก็บของวัสดุอุปกรณ์ในการทำขนม เก็บมะพร้าว ไม้สำหรับทำฟืน	
ครัว	ใต้ถุนเรือน		เนื่องจากการย้ายห้องครัวลงมาใต้ถุนเรือนที่ต่อเติมขึ้นใหม่เพื่อสะดวกในการทำงาน มีเตาแก๊สใช้ในการประกอบอาหาร และใช้เตาฟืนต้มขนม	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
โถงกลาง	ค่อม		พื้นที่โถงกลางบ้านใช้ส่วนรวมร่วมกัน ลักษณะเป็นโถงสูง เป็นที่นั่งพักผ่อนของสมาชิกในบ้าน เช่นดูโทรทัศน์ วางชั้นวางอุปกรณ์การเรียนของลูกชาย	
ชาน/เก็บ เสื้อผ้า	งานฮ่อม		ใช้วางเครื่องซักผ้าและอุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน และเก็บเสื้อผ้า	
ห้องน้ำ			ห้องน้ำภายในเรือน มีการต่อเติมใหม่ทั้งบนเรือนและใต้ถุนเรือน โดยห้องน้ำด้านบนส่วนใหญ่ใช้สำหรับคนในบ้าน ส่วนห้องน้ำด้านล่างเอาไว้สำหรับรับแขก	<p>ห้องน้ำบน</p> <p>ห้องน้ำล่าง</p>
ห้องนอน	เฮือนนอน		เป็นห้องโล่ง วางเครื่องนอนไว้กับพื้น ใช้มุ้งกางไว้ 2 หลัง ไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนชัดเจน	

ตารางที่ 4.23 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1B

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย				
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน		
ใต้ถุนเรือน		พื้นซีเมนต์ทั่วบริเวณ 	พื้นที่เปิดโล่ง		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้น ชั้นบน
เก็บของ		พื้นซีเมนต์ทั่วบริเวณ 	ผนังส่วนล่างก่ออิฐทึบ ด้านบนเป็นช่องโปร่งทำ เป็นช่องระบายอากาศ		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้
ครัว		พื้นซีเมนต์ทั่วบริเวณ 	ผนังส่วนล่างก่ออิฐทึบ ด้านบนเป็นช่องโปร่งทำ เป็นช่องระบายอากาศ		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน
โถงกลาง		พื้นไม้เดิม 	ผนังเรือนเป็นไม้ ประตู และหน้าต่างไม้ บางจุด เป็นผนังไม้อัดปิดชั่วคราว		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน เปิดโล่ง มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ชาน		พื้นซีเมนต์ปูด้วยกระเบื้อง ลดระดับลงจากโถง		ผนังก่ออิฐฉาบปูน และ ผนังระแนงไม้โปร่ง ระบายอากาศ		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน เปิดโล่ง มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน		พื้นไม้ปิดทับด้วยเสื่อ น้ำมัน		ประตูและหน้าต่างไม้		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน เปิดโล่ง มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นซีเมนต์ปูด้วยกระเบื้อง		ผนังก่ออิฐ ด้านบนเป็นอิฐ โปร่งเป็นช่องลม		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน

ตารางที่ 4.24 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1B

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ลานซีเมนต์	 <p>ชิงช้าไม้ ใช้ตากใบตองชั่วคราว</p>	-	ใต้ถุนเรือน	 <p>ชุดโต๊ะและเก้าอี้ไม้ทำสี่เหลี่ยมใช้นั่งรับประทานอาหาร</p>	 <p>ฮ้านไม้สำหรับนั่งยึดติดกับเสาเรือน</p>
เก็บของ	 <p>ชั้นไม้วางของ อุปกรณ์ต่างๆ</p>	-	ครัว	 <p>โต๊ะไม้วางชั้นวางของ</p> <p>โต๊ะไม้วางเตาแก๊สและเครื่องปรุง</p>	 <p>เคาน์เตอร์ล่างจาก ด้านล่างใช้เป็นพื้นที่เก็บของ</p>

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
โถงกลาง	 <p>เตียงที่ไม่ถูกใช้งาน โต๊ะและเก้าอี้ สำหรับ</p>	-	ห้องนอน	 <p>เตียงไม้ยกจากพื้น โต๊ะเครื่องแป้งไม้ และโครงเหล็กแขวนผ้า</p>	 <p>หิ้งพระติดผนังด้านตะวันตก</p>
ชาน	 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้ และตู้เก็บของไม้บาน กระจก</p>		เก็บผ้า	 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้ MDF กั้นแบ่งส่วนพื้นที่เก็บ เสื้อผ้า</p>	

4.2.3 กรณีศึกษาที่ B1D

ที่ตั้ง : 10 หมู่ 1 ต.ห้วยวน (บ้านธาตุสบแวน)

อาชีพเจ้าของเรือน : ไม่มีอาชีพ (ผู้สูงอายุ)

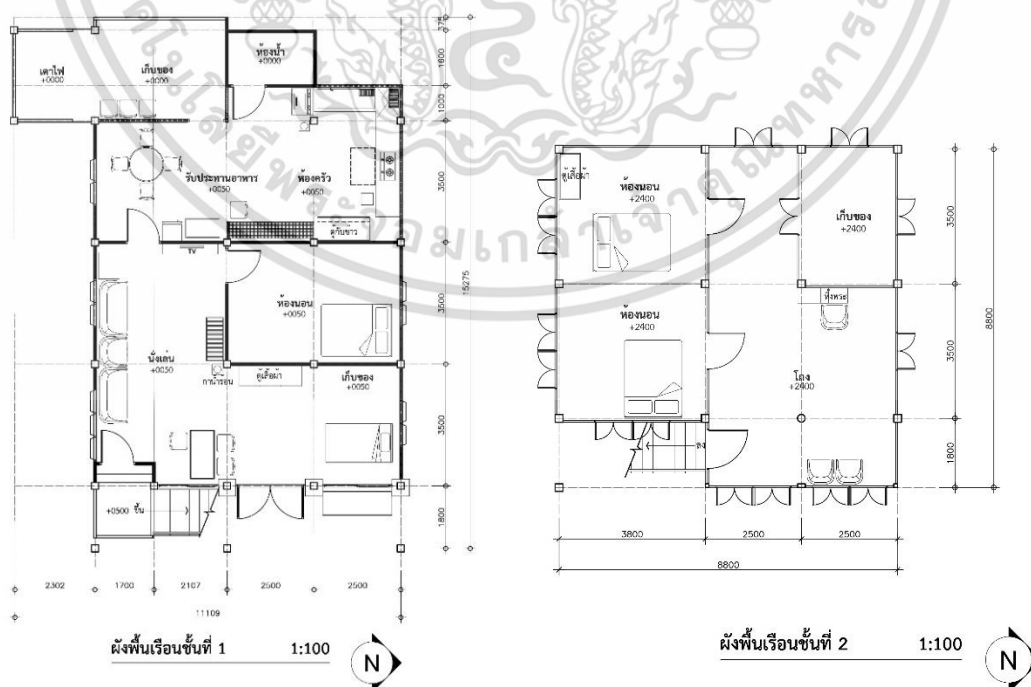
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 49 ปี (พ.ศ. 2512)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งาน

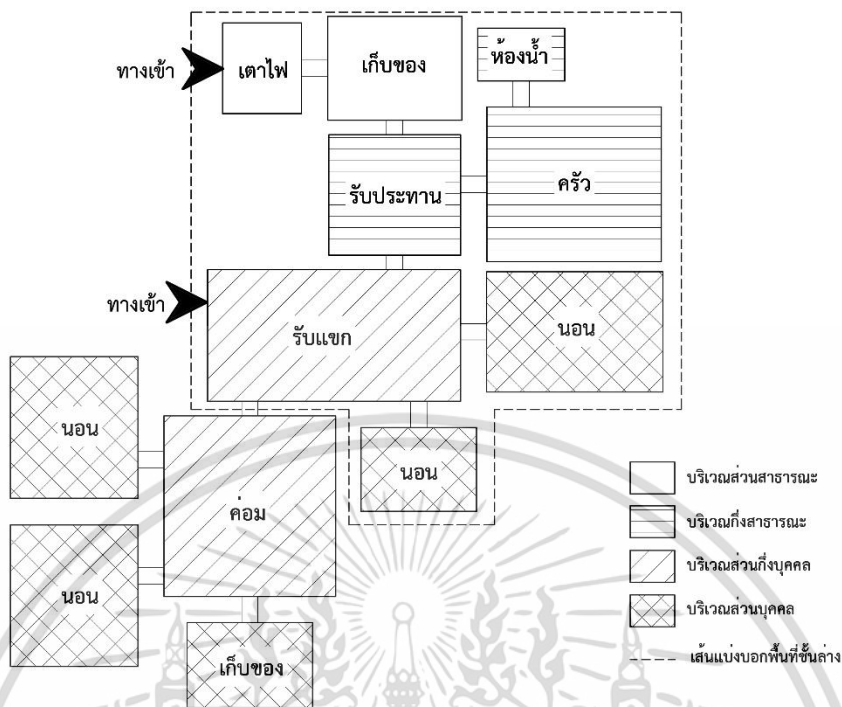

รูปที่ 4.23 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B1D

รูปที่ 4.24 แสดงผังพื้นเรือน B1D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.25 แสดงแผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B1D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.25 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B1D

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
เตาไฟ/เก็บของ	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่เตาไฟด้านนอก เปรียบเหมือนทางเข้าของบ้านใช้เป็นพื้นที่นั่งคุย พบปะของแขกที่มาเยี่ยมเยียน นอกจากนี้ยังใช้เป็นพื้นที่เก็บของ	
ห้องครัว	ใต้ถุนเรือน		เนื่องจากการย้ายห้องครัวลงมาใต้ถุนเรือนที่ต่อเติมขึ้นใหม่เพื่อสะดวกในการใช้งาน มีพื้นที่ทำครัว และพื้นที่รับประทานอาหาร	
ห้องน้ำ	ใต้ถุนเรือน		ต่อเติมห้องน้ำด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกในเรือนซึ่งเป็นผู้สูงอายุ	
นั่งเล่น	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่นั่งเล่นพักผ่อนใต้ถุนเรือน มีลักษณะเป็นโถงโถ่ง ประดับด้วยชั้นวางทีวีและชั้นวางของต่างๆ บางครั้งใช้เป็นพื้นที่รับแขก	
นอน (ด้านนอก)	ใต้ถุนเรือน		ถัดจากพื้นที่นั่งเล่นเป็นส่วนเตียงนอน แม้พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่หน้าบ้าน แต่ประตูด้านหน้าไม่ได้ถูกใช้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนกิ่งบุคคล	

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน ด้านล่าง	ใต้ถุน เรือน	ไม่สามารถเข้าได้	มีการกั้นห้องในส่วนพื้นที่ใต้ถุนเรือนใช้เป็นห้องนอนของเจ้าของเรือน ถือเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล	
โถง	ค่อม		พื้นที่โถงด้านบนไม่ได้ถูกใช้งานเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินขึ้นลง บันได แต่ยังคงมีเครื่องเรือนที่สามารถใช้นั่งได้ และหิ้งพระใช้เคารพ กราบไว้	
ห้องนอนบน	เฮือน นอน		พื้นที่ห้องนอนด้านบนไม่ได้ถูกใช้งานเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินขึ้น ลงบันได	
เก็บของ	เฮือน นอน	ไม่สามารถเข้าได้	ใช้เป็นพื้นที่เก็บของเครื่องนอนต่างๆ	

ตารางที่ 4.26 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B1D

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
เตาไฟ/เก็บของ		พื้นซีเมนต์เรียบ		ผนังปูนก่อขึ้นมาสูง 60 เซนติเมตร และ 160 เซนติเมตร		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องครัว		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูน และ ผนังระแนงไม้โปร่งระบายอากาศ		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
นั่งเล่น/ ห้องนอน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย	 	ผนังก่ออิฐฉาบปูน หน้าต่างบานเกล็ด และ หน้าต่างกระจกโครงอลูมิเนียม		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
โถง		พื้นไม้เดิมปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน สีใกล้เคียงกับไม้ เนื่องจากต้องการทำความสะอาดง่าย		ผนังไม้เดิม หน้าต่างบานเปิดไม้ทั้งบานแบบเดิม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน		พื้นไม้เดิมปูด้วยเสื่อ		ผนังไม้เดิม หน้าต่างบานเปิดไม้ทั้งบานแบบเดิม ติดมุงลาดกันยุง		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ

ตารางที่ 4.27 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B1D

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
เตาไฟ/ เก็บของ	 <p>เก้าอี้พลาสติก ชั้นไม้-ชั้นพลาสติกสำหรับวางของ</p>	-	ห้องครัว	 <p>ชั้นวางจาน และชุดเก้าอี้ไม้สำหรับรับประทานอาหาร</p>	 <p>เคาน์เตอร์ทำครัวและอ่างล้างจาน ปูกระเบื้องลายเดียวกับพื้น</p>
นั่งเล่น/ ห้องนอน	 <p>ชุดเก้าอี้ไม้รับแขก โต๊ะไม้-เก้าอี้พลาสติก เตียงโครงเหล็กขนาด 3 ฟุต และ ตู้เสื้อผ้าไม้ MDF</p>	-	โถง/ ห้องนอน	 <p>ชุดเก้าอี้ไม้รับแขก ตู้ไม้เก็บของ และชั้นไม้ หวายสำหรับวางของ</p> <p>เตียงไม้ยกจากพื้น และตู้ไม้เก็บของ บานเลื่อนกระจก</p>	 <p>หิ้งพระติดกับผนังสูงจากพื้น</p>

4.2.4 กรณีศึกษาที่ B2A

ที่ตั้ง : (บ้านมาง)

อาชีพเจ้าของเรือน : รับราชการครู

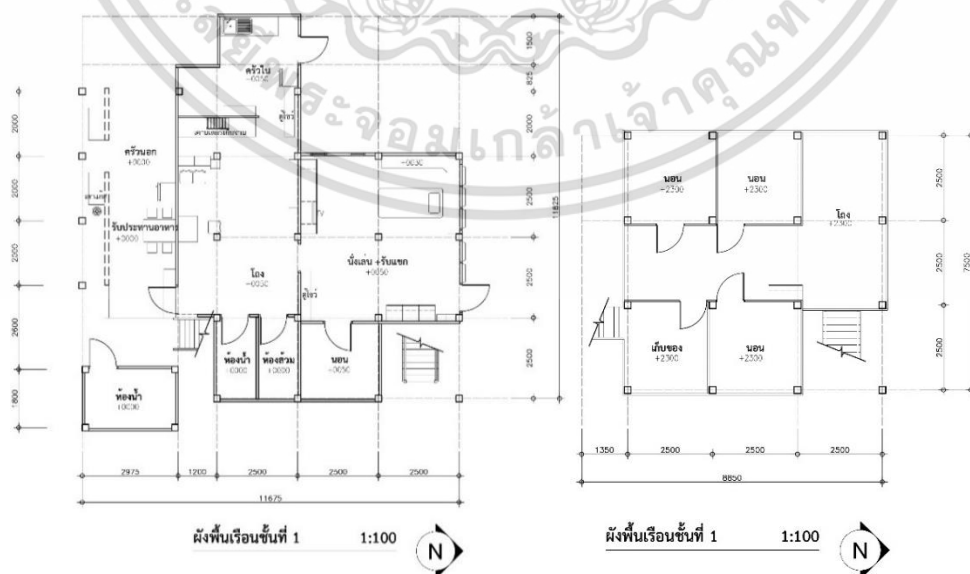
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 49 ปี (พ.ศ. 2512)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งาน

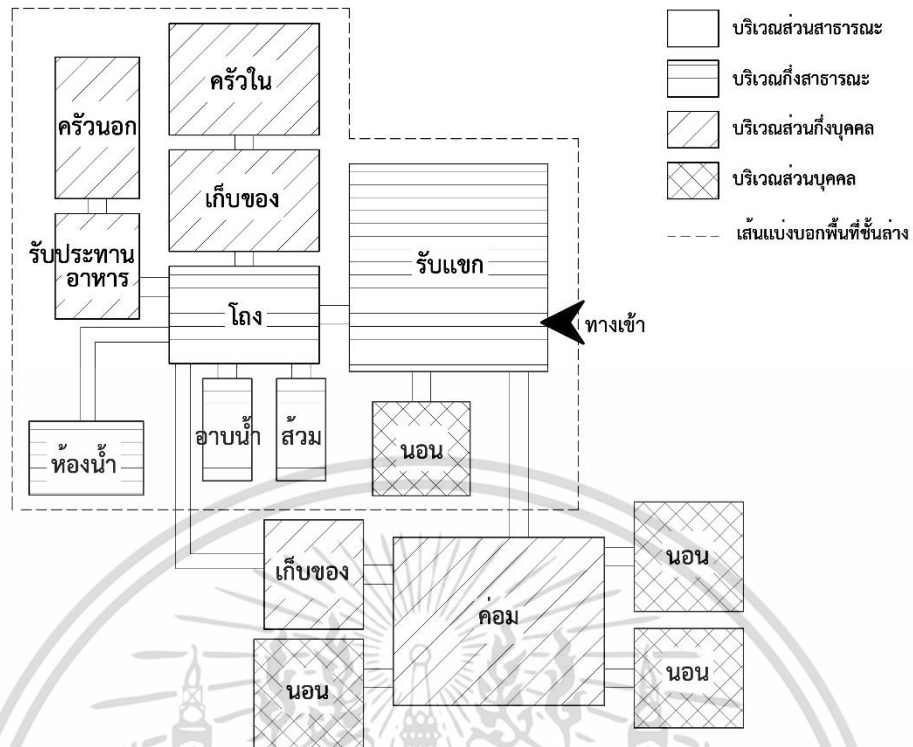

รูปที่ 4.26 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B2A

รูปที่ 4.27 แสดงผังพื้นเรือน B2A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.28 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B2A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B2A

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
รับแขก+พักผ่อน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นที่พักผ่อนของสมาชิกภายในเรือน สำหรับนั่งดูทีวีหรือนอนหลับ	
ห้องนอน	ใต้ถุนเรือน	ไม่สามารถเข้าได้	ห้องนอนของพ่อแม่ด้านล่างที่ต่อเติมเนื่องจากห้องนอนไม่เพียงพอกับจำนวนสมาชิกในเรือนและเพื่อสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ	
ห้องครัวด้านใน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ห้องครัวที่มีการต่อเติมเพิ่มบริเวณถัดไปด้านหลังของเรือน ใช้เป็นพื้นที่เก็บของ ล้างจาน และเตรียมอาหาร	
โถงด้านล่าง	ใต้ถุนเรือน		เป็นพื้นที่โล่งเนกประสงค์ใช้วางเครื่องเรือนเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ได้ใช้งาน ชั้นวางของต่างๆ เป็นจุดเชื่อมพื้นที่พักผ่อนด้านหน้า ห้องครัว ห้องน้ำ และครัวด้านนอก	
ห้องน้ำ	ใต้ถุนเรือน		ห้องน้ำในเรือนแยกห้องส้วมและห้องอาบน้ำ เพื่อการใช้งานที่สะดวกขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเพื่อรองรับการใช้งานของสมาชิกในเรือนที่เพิ่มขึ้น	

ตารางที่ 4.28(ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องครัว ด้านนอก	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ครัวด้านนอกใช้สำหรับประกอบอาหาร เนื่องจากเป็นพื้นที่โล่ง โปร่งปากศาลายาเทได้ดี และมีพื้นที่สำหรับนั่งรับประทานอาหาร	
โถง	ค่อม		เป็นโถงโถงกลางเรือน ใช้งานอเนกประสงค์ โดยใช้เป็นพื้นที่วางโต๊ะ หมูบชา หรือหิ้งพระ ชุดโต๊ะนั่งสำหรับพักผ่อน และวางตู้เก็บของ	
ห้องนอน	เฮือนนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่สำหรับนอนหลังพักผ่อน มีการกั้นห้องเพื่อแยกพื้นที่ส่วนบุคคลของสามชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.29 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B2A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
รับแขก+ พักผ่อน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังก่ออิฐฉาบปูน โข่ว แนวอิฐทาสี หน้าต่างบาน เกล็ด และหน้าต่าง กระจกโครงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
โถงด้านล่าง		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐทำช่องเปิดทาสี เพื่อระบายอากาศและนำ แสงเข้ามาในพื้นที่		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องครัวด้าน ใน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ทำช่องเปิดทาสีเพื่อ ระบายอากาศและนำแสง เข้ามาในพื้นที่		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องครัวด้าน นอก		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
โถงด้านบน		พื้นไม้ใช้เสื่อน้ำมันปิดทับ		พื้นที่โล่งกลางเรือน ผนังเรือนโดยรอบเป็นผนังไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.30 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B2A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
รับแขก+พักผ่อน	 ตู้ไม้วางทีวีด้านในใช้เป็นพื้นที่เก็บของ	 พื้นปูนยกระดับขึ้น 30 เซนติเมตร ใช้สำหรับนั่ง	ห้องนอน		-
โถงด้านล่าง	 ชั้นไม้วางของใช้ต่างๆ ตู้ลิ้นชักพลาสติกเก็บของ		ห้องครัวใน		

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ห้องครัว ด้านนอก	 <p>โต๊ะไม้ใช้วางอุปกรณ์ทำครัวต่างๆ ชุดโต๊ะไม้รับประทานอาหาร</p>			 <p>โต๊ะไม้เครื่องหมนบูซาและชุดเก้าอี้ไม้ รับแขก</p> <p>ตู้ไม้เก็บของบานกระจก</p>	-

4.2.5 กรณีศึกษาที่ B3A

ที่ตั้ง : (บ้านแพด)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทหาร

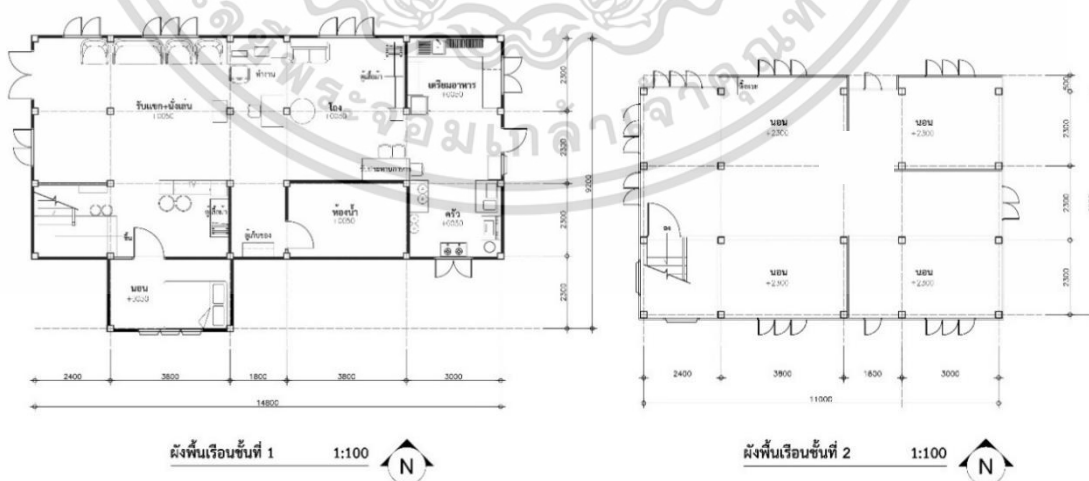
สมาชิกในเรือน : 5 คน

อายุเรือน : 36 ปี (พ.ศ. 2525)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งาน

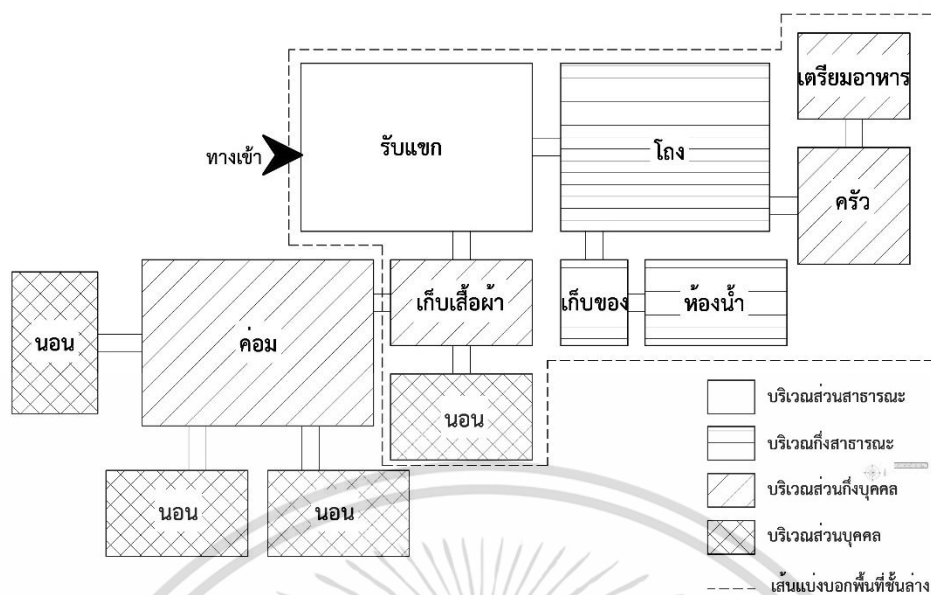

รูปที่ 4.29 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3A

รูปที่ 4.30 แสดงผังพื้นเรือน B3A

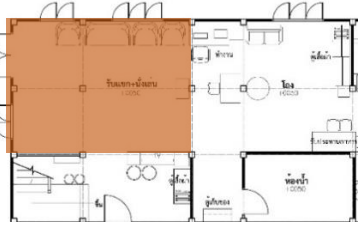

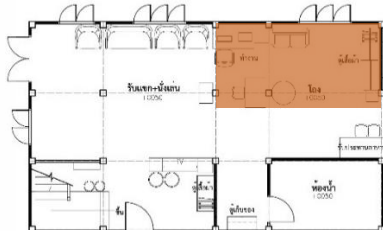

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.31 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B3A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B3A

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
รับแขก+พักผ่อน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นที่รับแขกและพักผ่อนของสมาชิกภายในเรือน สำหรับนั่งดูทีวีหรือนอนหลับ	
โถง	ใต้ถุนเรือน		เนื่องจากใต้ถุนเรือนมีการต่อเติมเพิ่มเติม เป็นพื้นที่ลักษณะเป็นโถงโถงเชื่อมต่อกัน ดังนั้นพื้นที่โถงกลางจึงมีกิจกรรมที่ใช้พื้นที่บริเวณนี้	
เตรียมอาหาร	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ห้องครัวที่มีการต่อเติมเพิ่มเติมบริเวณถัดไปด้านหลังของเรือน ใช้เป็นพื้นที่เก็บของ ล้างจาน และเตรียมอาหาร	
ห้องครัว	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ห้องครัวที่มีการต่อเติมเพิ่มเติมบริเวณถัดไปด้านหลังของเรือน ใช้เป็นพื้นที่ทำอาหารและรับประทานอาหาร	

ตารางที่ 4.31 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน ด้านล่าง	ใต้ถุน เรือน		เนื่องจากมีสมาชิกภายในเรือนเพิ่มขึ้นจึงมีการต่อเติมพื้นที่ ห้องนอน และความต้องการติดเครื่องปรับอากาศ พื้นที่ด้านหน้า ห้องใช้เป็นพื้นที่เก็บเสื้อผ้า	
ห้องน้ำ	ใต้ถุน เรือน		ต่อเติมห้องน้ำด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกใน เรือน	
โถงด้านบน	ค่อม	ไม่สามารถเข้าได้	เนื่องจากพื้นที่ด้านบนเป็นพื้นที่เฉพาะของสมาชิกภายในเรือน ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้	
ห้องนอน ด้านบน		ไม่สามารถเข้าได้	เนื่องจากพื้นที่ด้านบนเป็นพื้นที่เฉพาะของสมาชิกภายในเรือน ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเข้าพื้นที่	

ตารางที่ 4.32 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B2A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
รับแขก+ พักผ่อน+โถง		พื้นปูกระเบื้องสีสว่าง		ผนังก่ออิฐฉาบปูน บานหน้าต่างไม้ พื้นทีโถงกลางโถง เสาเรือนเป็นเสาคอนกรีต		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างพื้นเรือนด้านบน
เตรียม อาหาร+ครัว		พื้นปูกระเบื้องสีสว่าง		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว ช่องเปิดหน้าต่างบานเปิดไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน ด้านล่าง		พื้นปูกระเบื้องสีสว่าง		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว ช่องเปิดหน้าต่างอลูมิเนียมบานกระฉก		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
โถงด้านบน	-	พื้นไม้	-	ผนังเรือนไม้แนวตั้ง ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้	-	ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน ด้านบน	-	พื้นไม้	-	ผนังเรือนไม้แนวตั้ง ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้	-	ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.33 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
รับแขก+พักผ่อน	 <p>ชุดโต๊ะไม้รับแขกทำสีเคลือบ วางติดผนัง</p> <p>ตู้ไม้วางทีวีทำสีเคลือบ</p>	-	โถง	 <p>โต๊ะไม้วางติดชิดผนังสำหรับวางคอมพิวเตอร์</p> <p>โต๊ะไม้และเก้าอี้ไม้วางชิดเสา</p>	-
เก็บผ้า	 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้ MDF ลื่นชักพลาสติก</p>	-	เก็บของ	 <p>ตู้ไม้บานกระจกสำหรับเก็บของ</p>	-
เตรียมอาหาร		 <p>เคาน์เตอร์เตรียมอาหาร</p>	ครัว	 <p>โต๊ะไม้วางอุปกรณ์ทำครัว</p>	-

4.2.6 กรณีศึกษาที่ B3B

ที่ตั้ง : หมู่ 6 (บ้านแพด)

อาชีพเจ้าของเรือน : ค้าขาย (ร้านของชำ)

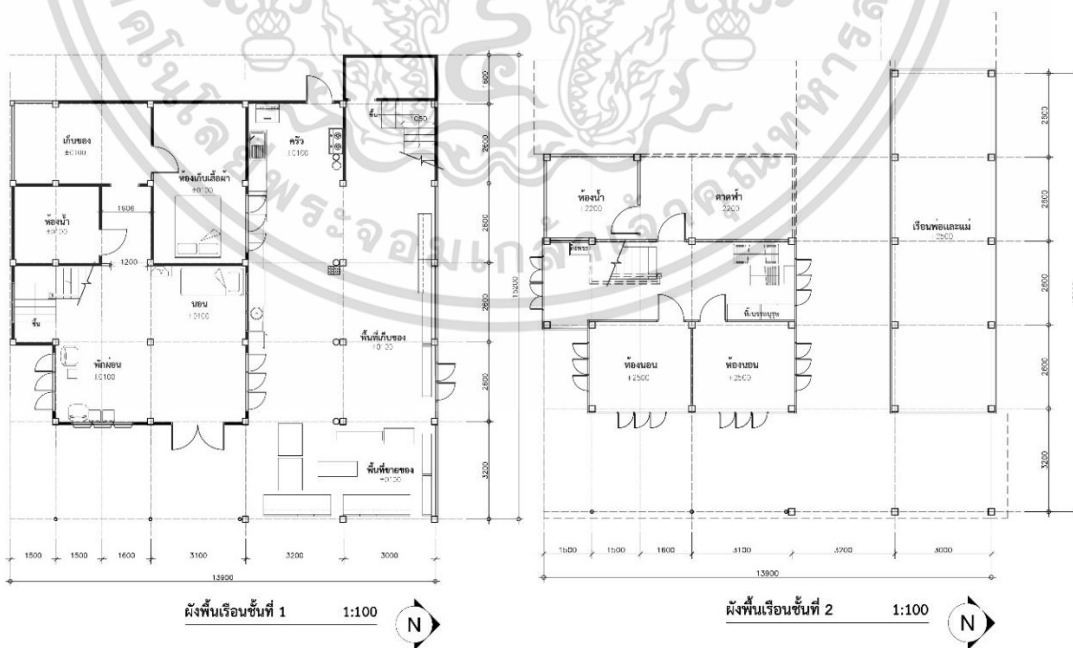
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 44 ปี (พ.ศ. 2517)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง 2 หลัง โดยเรือนใหญ่เป็นเรือนหลัก ส่วนเรือนด้านข้างเป็นเรือนของพ่อแม่ ปัจจุบันมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งานและใช้ในการประกอบอาชีพค้าขาย

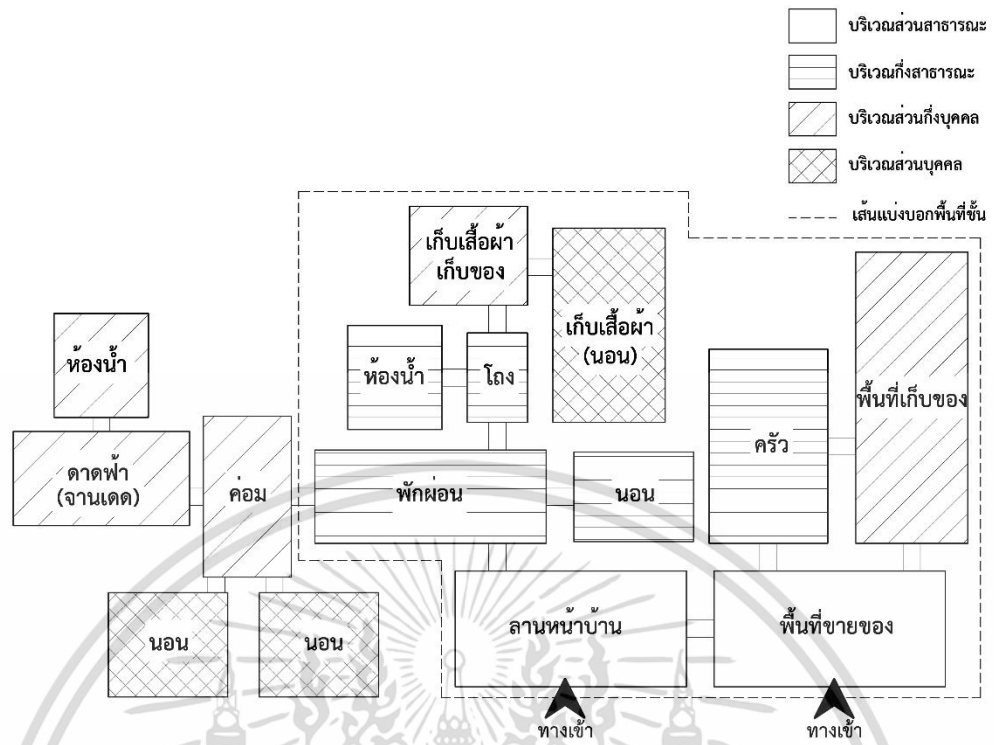

รูปที่ 4.32 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3B

รูปที่ 4.33 แสดงผังพื้นเรือน B3B

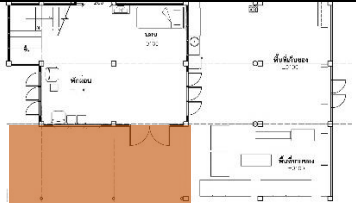

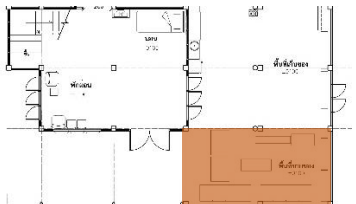

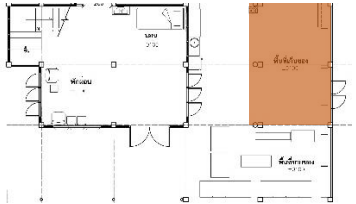

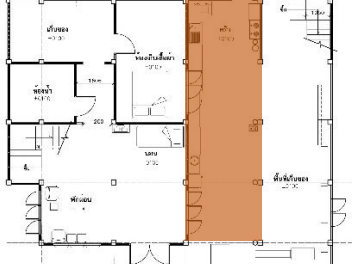
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.34 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B3B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

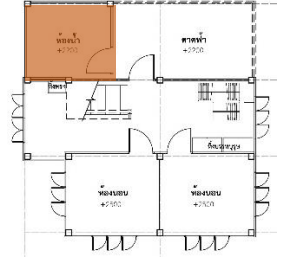
ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B3B

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ลานหน้า บ้าน	ลานหน้า บ้าน		ลานหน้าบ้านเป็นพื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม ใช้เป็นพื้นที่ อเนกประสงค์ใช้รับแขกและพบปะพูดคุยกัน	
พื้นที่ขายของ	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่โล่งใต้ถุนเรือนด้านข้างใช้สำหรับพื้นที่สำหรับค้าขาย วางชั้น ของต่างๆ พร้อมทั้งมีการแขวน	
เก็บของชาย	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่โล่งใต้ถุนเรือนด้านข้างถัดจากพื้นที่ขายของ ใช้สำหรับเก็บตุณ ของ ก่อองกระดาษ จอดรถจักรยานยนต์	
ครัว	ใต้ถุน เรือน		โถงกลางเชื่อมระหว่างเรือนใหญ่กับเรือนด้านข้างใช้เป็นพื้นที่ทำครัว ล้างจาน และซักผ้า	

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
พักผ่อน	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนด้านหน้าที่มีการต่อเติมปิดล้อม ใช้เป็นพื้นที่พักผ่อน นั่งเล่น และยังเป็นที่นั่งนอน	
ห้องนอน ด้านล่าง	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนด้านหน้าที่มีการต่อเติมถัดมาเป็นห้องนอน ปัจจุบันใช้เป็นที่เก็บเสื้อผ้า มีราวแขวนกลางห้อง ส่วนเครื่องเรือนเตียงนอนใช้วางของ	
เก็บของ	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ถัดจากห้องนอนเป็นพื้นที่ว่าง เจ้าของเรือนใช้สำหรับเป็นพื้นที่เก็บของใช้ ตู้เก็บของ และใช้เป็นราวแขวนผ้า	
ห้องน้ำ	ใต้ถุน เรือน		ต่อเติมห้องน้ำด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกในเรือน	

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
โถง	ค้อม		พื้นที่โถงด้านบนเป็นพื้นที่โถงหน้าห้องนอนเดิมเป็นพื้นที่ค้อม ปัจจุบันวางตู้เก็บของ โดยบนตู้ใช้วางรูปภาพต่างๆ เปรียบเสมือน หิ้งบรรพบุรุษ และพหิ้งพระติดผนังทางทิศตะวันตก	
ห้องนอน	เฮือนนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่สำหรับนอนหลังพักผ่อน มีการกันห้องเพื่อแยกพื้นที่ส่วน บุคคลของสมาชิกภายในเรือน	
ศาลาฟ้า	งานแดด		เดิมเป็นพื้นที่งานแดดมีการรื้อถอนและต่อเติมเป็นศาลาฟ้า กลางแจ้ง ใช้เป็นพื้นที่ตากผ้า และซักล้าง	
ห้องน้ำ	งานแดด		ต่อเติมห้องน้ำด้านบนเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกในเรือน	

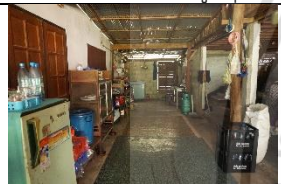

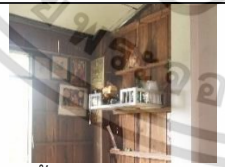
ตารางที่ 4.35 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B2B

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ลานหน้าบ้าน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		พื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคาโครงเหล็ก
พื้นที่ขายของ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว ประตูเหล็กม้วน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
เก็บของสำหรับขาย		พื้นซีเมนต์		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ครัว		พื้นซีเมนต์		พื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
พักผ่อน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว หน้าต่างบานไม้		เพดานปิดผ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด		เพดาน		
ห้องนอน ด้านล่าง		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูน หน้าต่างบานไม้		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
เก็บของ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังเรือนไม้แนวตั้ง ช่อง เปิดหน้าต่างบานไม้ และ ระแนงช่องแสงด้านบน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
โถง		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้แนวตั้ง ช่อง เปิดหน้าต่างกระจกกรอบ บานไม้		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ดาดฟ้า		พื้นปูน		ผนังก่ออิฐฉาบปูนสูง 120 เซนติเมตร		ไม่มีหลังคาคลุม
ห้องน้ำบน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ขาว ช่องแสงด้านบน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.36 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3B

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ลานหน้าบ้าน	 <p>เก้าอี้ท่อนไม้กึ่งทำสี่เหลี่ยม และโต๊ะไม้สำหรับนั่งพบปะพูดคุย</p>		พื้นที่ขายของ	 <p>ตู้กระจกวางของ ชั้นโครงเหล็กวางสินค้า</p>	
ครัว			เก็บของสำหรับขาย	 <p>ตู้ไม้บานกระจกเก็บของ</p>	
พักผ่อน	 <p>เก้าอี้พลาสติก ตู้ไม้วางทีวี และเตียงนอนไม้ขนาด 3 ฟุต</p>		ห้องนอนด้านล่าง	 <p>เตียงไม้ทำสี่ ตู้ไม้และราวแขวนเสื้อผ้า</p>	
โถง	 <p>ราวแขวนเสื้อผ้า และตู้ไม้เก็บเสื้อผ้าบานกระจก</p>	 <p>หิ้งพระติดผนังไม้</p>			

4.2.7 กรณีศึกษาที่ B3C

ที่ตั้ง : 64 หมู่ 6 ต.เชียงบาน (บ้านแพด)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทอผ้า

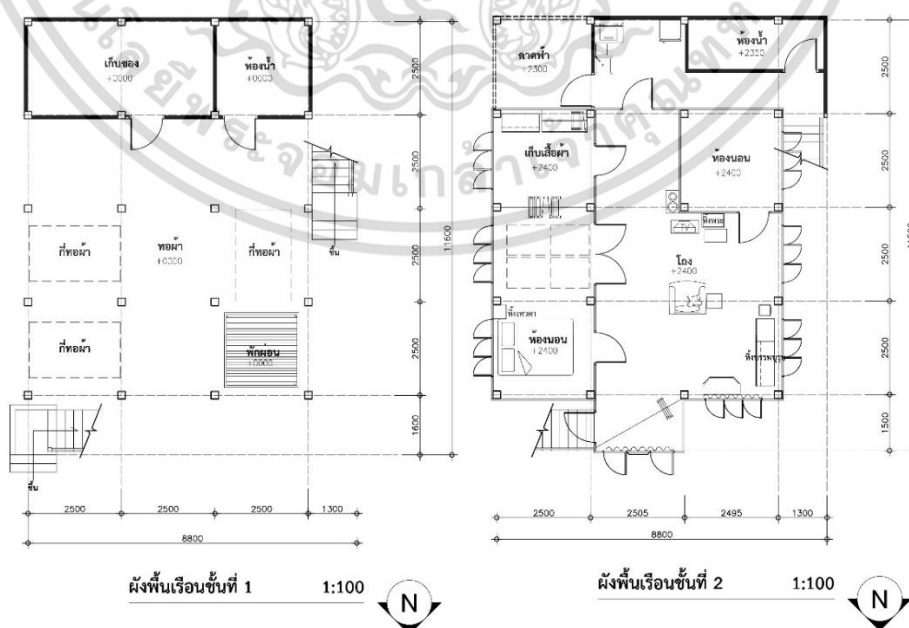
สมาชิกในเรือน : 1 คน

อายุเรือน : 33 ปี (พ.ศ.2528)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาปูน มีการต่อเติมเพิ่มส่วนด้านล่าง บริเวณห้องเก็บของและห้องน้ำด้านล่าง

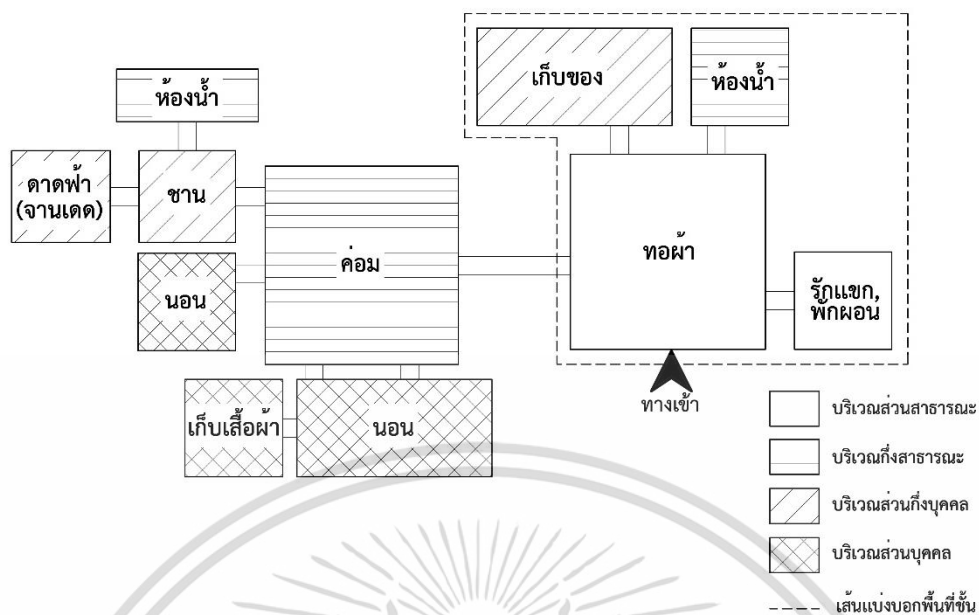

รูปที่ 4.35 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3C

รูปที่ 4.36 แสดงผังพื้นเรือน B3C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

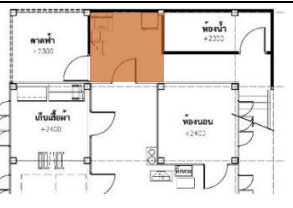

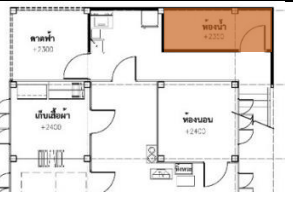
รูปที่ 4.37 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B3C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B3C

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ทอผ้า+ พักผ่อน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนลักษณะเป็นพื้นที่โล่งไม่มีผนัง เจ้าของเรือนใช้เป็นพื้นที่สำหรับทอผ้า และนั่งพักผ่อน	
ห้องเก็บของ/ห้องน้ำล้าง	ใต้ถุนเรือน		ใต้ถุนเรือนเปิดโล่งวางก็ใช้สำหรับทอผ้า รวบรวมสำหรับตากผ้าที่ผอมสีแล้ว ใช้พื้นที่ส่วนนี้เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าทั้งหมด	
โถง	ค่อม		โถงด้านเป็นพื้นที่โล่งเนกประสงค์ใช้สำหรับนั่งพักผ่อนดูทีวี วางตู้เก็บของต่างๆ เดิมใช้รับแขกแต่ปัจจุบันเป็นพื้นที่สำหรับสมาชิกในเรือนเท่านั้น	
ห้องนอน	เฮินนอน		ห้องนอนเป็นห้องโล่งเชื่อมกัน ไม่มีการกั้นห้องแยกพื้นที่ส่วนบุคคล ประกอบด้วยที่นอน และที่เก็บเครื่องนอน โดยพื้นที่เหนือหัวเตียงเป็นหิ้งเทวดา	

ตารางที่ 4.37 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ชาน	ชาน		ชานด้านหลังเป็นพื้นที่ซักรีด	
ห้องน้ำ	ชาน		ต่อเติมห้องน้ำติดกับส่วนชานเพื่อความสะดวกในการใช้งาน	

ตารางที่ 4.38 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3C

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ทอผ้า+ พักผ่อน		พื้นดินเรียบ		พื้นที่เปิดโล่ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
เก็บของ		พื้นดินเรียบ		พื้นที่เปิดโล่ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
โถง		พื้นไม้		พื้นที่โถงไม่มีผนังกัน ผนัง เรือนโดยรอบเป็นไม้ แนวนอน ช่องเปิดประตู บานไม้		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ห้องนอน		พื้นไม้		ผนังเรือนโดยรอบเป็น ไม้แนวตั้ง ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ห้องน้ำบน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ขาว ประตูบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ชาน		พื้นปูนวางทับด้วยเสื่อ น้้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ขาว ช่องเปิดหน้าต่าง บานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.39 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3C

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ทอผ้า+ พักผ่อน	 <p>ก๊ทอผ้า</p> <p>แคร่ไม้ไผ่สำหรับนั่งพักผ่อน</p>	-	โถง	 <p>ตู้ไม้ทำสีเคลือบเงาบานกระฉก และตู้วางทีวี</p> <p>เก้าอี้สำหรับนั่งดูทีวี</p>	 <p>หิ้งพระติดผนัง</p>
ห้องนอน	 <p>เตียงไม้ ตู้ไม้สำหรับเก็บเสื้อผ้า</p>	 <p>หิ้งเทวดา</p>	ชาน	 <p>เครื่องซักผ้าและตู้เย็น</p>	-

4.2.8 กรณีศึกษาที่ B3D

ที่ตั้ง : 58 หมู่ 6 ต.เชียงบาน (บ้านแพด)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทอผ้า (ผู้สูงอายุ)

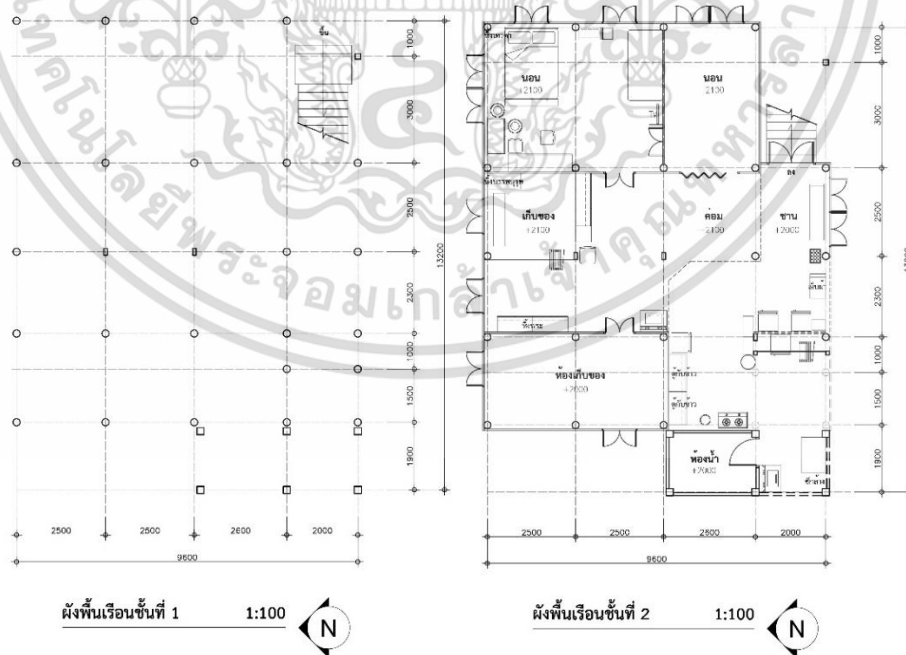
สมาชิกในเรือน : 1 คน

อายุเรือน : 49 ปี (พ.ศ. 2512)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาไม้ ใต้ถุนเรือนเปิดโล่ง

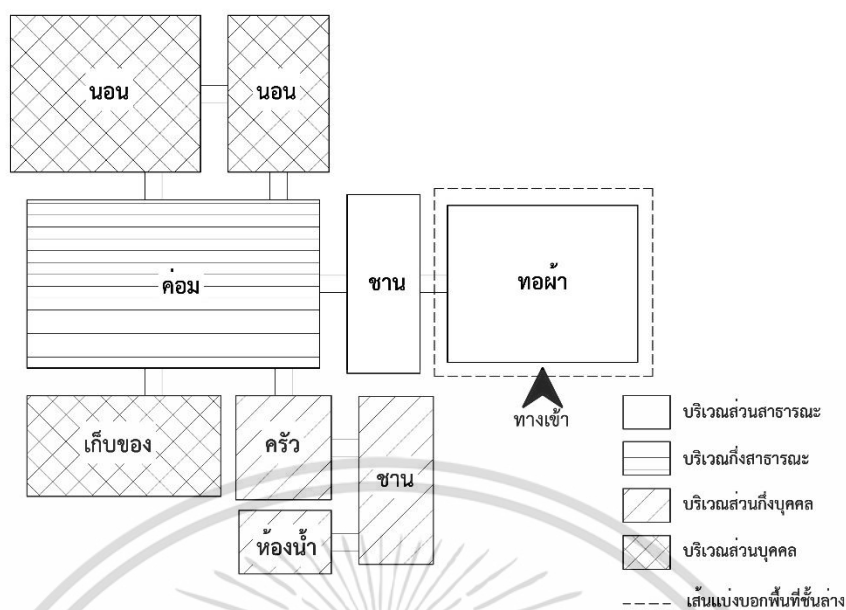

รูปที่ 4.38 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B3D

รูปที่ 4.39 แสดงผังพื้นเรือน B3D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.40 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B3D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B3D

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ทอผ้า	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนลักษณะเป็นพื้นที่โล่งไม่มีผนัง เจ้าของเรือนใช้เป็นพื้นที่สำหรับทอผ้า และนั่งพักผ่อน	
ชาน	งานฮ่อม		พื้นที่ชานเป็นพื้นไม้ปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน ลักษณะคล้ายทางเดินเข้าสู่เรือน การใช้พื้นที่เปรียบเหมือนส่วนรับแขกวางม้านั่งยาว เพื่อให้แขกนั่งพัก	
ค่อม	ค่อม		พื้นไม้ยกระดับขึ้นจากชานประมาณ 10 เซนติเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่โล่งใช้งานอเนกประสงค์ เช่น วางเครื่องเรือนต่างๆ ตู้เก็บของ เครื่องซักผ้าเก่า ด้านบนตู้เก็บของวางพระแทนหิ้งพระ และวางรูปของบรรพบุรุษทำหน้าที่แทนหิ้งบรรพบุรุษ	
ห้องนอน	เฮินนอน		เฮินนอนหรือห้องนอนมีการแยกสัดส่วนพื้นที่เป็น 2 ห้อง จากเดิมที่นอนในห้องโล่งนอนรวมกัน แต่ปัจจุบันห้องนอนกลายเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลชัดเจน มีเครื่องเรือนที่เพิ่มเข้ามา เช่น เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า ตู้เก็บของ สำหรับใช้ในการเก็บเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัว มีการกางมุ้งเพื่อกันยุงเนื่องจากเป็นห้องเปิดโล่ง	

ตารางที่ 4.40 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
เก็บของ	เอนไฟ		บริเวณเอนไฟเดิมถูกใช้เป็นที่สำหรับเก็บของอุปกรณ์ ต่างๆ เช่น เครื่องซักผ้าเก่า ถังชั่วคราว เป็นต้น โดยย้ายพื้นที่ ทำครัวไปบริเวณชานด้านนอกแทน	
ครัว	ชาน		พื้นที่ทำครัวถูกย้ายมาบริเวณพื้นที่ชานด้านนอกซึ่งถูกรื้อถอนและต่อ เติมขึ้นใหม่ เป็นพื้นที่เปิดโล่งกว่าเอนไฟเดิม ระบายอากาศได้ แต่ยัง เน้นการนั่งทำครัวกับพื้นแบบเดิม	
ชานนอก	ชานแดด		พื้นที่ชานนอกถัดจากพื้นที่ทำครัว ใช้เป็นที่ราวตากผ้า มีลักษณะ เป็นระเบียงไม้ พื้นี่เตาไฟและพื้นที่ซักล้าง	
ห้องน้ำ	ชานแดด		ห้องน้ำติดกับส่วนชาน โดยพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่ของชานแดด มีการต่อ เติมใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกการใช้งานของผู้สูงอายุ	

ตารางที่ 4.41 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B3D

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ชาน		พื้นไม้เดิมปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังเรือนไม้แนวอน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อม		พื้นไม้เดิมยกระดับความสูงจากชานประมาณ 20 เซนติเมตร		พื้นที่โล่งไม่มีผนังกัน ผนังเรือนโดยรอบเป็นไม้แนวอน ช่องเปิดประตูไม้บานเฟี้ยม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน		พื้นไม้เดิมปูทับด้วยเสื่อสาน สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังเรือนโดยรอบเป็นไม้แนวอน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ ติดม่านกันแสง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
เก็บของ		พื้นไม้		ผนังเรือนโดยรอบเป็นไม้แนวอน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ครัว		พื้นไม้เดิมปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน สีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่เปิดโล่งกันบริเวณด้วยระแนงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ชานนอก		พื้นไม้เดิมปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน สีใกล้เคียงกับไม้		ระเบียงไม้และระเบียงปูนที่ต่อเติมเพิ่ม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.42 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B3D

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ทอผ้า+ พักผ่อน	 <p>ที่ทอผ้าและแคร่ไม้สำหรับนั่งพักผ่อน</p>	-	<p>ชาน</p> <p>เก้าอี้ไม้ยาวสำหรับนั่งพัก</p> 	-	
ค่อม	 <p>ตู้ไม้เก็บของ เครื่องซักผ้าเก่า และตู้เย็น</p> <p>โต๊ะไม้ และเตียงไม้ที่ไม่ถูกใช้งาน</p>	-	<p>ห้องนอน</p> <p>เตียงไม้ยกระดับจากพื้น 30 เซนติเมตร</p> <p>โต๊ะไม้วางทีวี กล่องพลาสติกสำหรับเก็บเครื่องนอน</p>	 <p>หิ้งเทวดา</p>	

ตารางที่ 4.42 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
เก็บของ	 <p>เครื่องซักผ้าเก่า ถังพลาสติก</p>	-	ครัว	 <p>ตู้กับข้าวโครงลูมิเนียม เตาแก๊ส</p>	-
ชานนอก	 <p>โต๊ะไม้วางอุปกรณ์ทำครัว</p>				

4.2.9 กรณีศึกษาที่ B4B

ที่ตั้ง : 32 หมู่ 4 ต.เชียงบาน (บ้านเชียงบาน)

อาชีพเจ้าของเรือน : ค้าขาย (ขายกล้วยเดี่ยว)

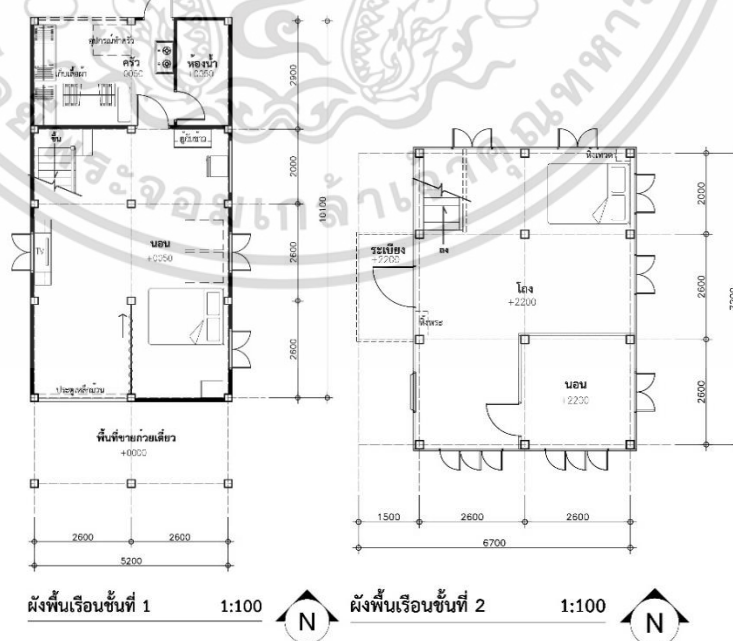
สมาชิกในเรือน : 1 คน

อายุเรือน : 34 ปี (พ.ศ.2526)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งาน

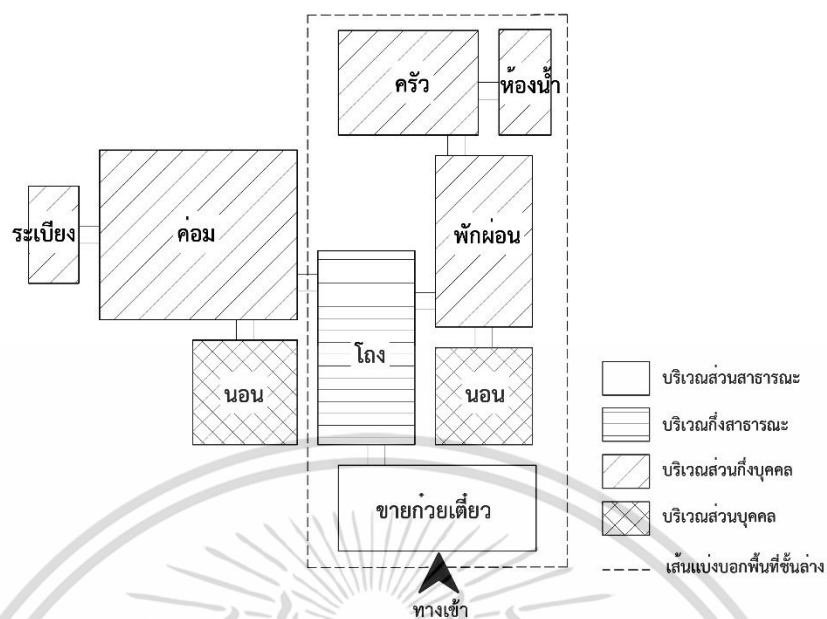

รูปที่ 4.41 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B4B

รูปที่ 4.42 แสดงผังพื้นเรือน B4B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.43 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B4B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B4B

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
พื้นที่ขายกล้วยเดี่ยว	ลานหน้าบ้าน		พื้นที่ลานด้านหน้าบ้านเป็นพื้นที่เปิดโล่ง เข้าถึงได้ง่าย ใช้เป็นพื้นที่วางโต๊ะสำหรับทำกล้วยเดี่ยว และชุดโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร	
โถงด้านล่าง	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนใช้งานอเนกประสงค์ เป็นพื้นที่นั่งเล่นดูทีวี โดยใช้การนั่งทำกิจกรรมกับพื้น	
ส่วนนอน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหนึ่งถูกแบ่งใช้เป็นที่สำหรับนอน โดยใช้ผ้ากั้นสายตาจากภายนอก	
ครัว	ใต้ถุนเรือน		ครัวด้านหลังเป็นพื้นที่สำหรับประกอบอาหารและในขณะที่เดียวกันก็เป็นพื้นที่เก็บเสื้อผ้าและรีดผ้า	

ตารางที่ 4.43 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องน้ำ	ใต้ถุนเรือน		ต่อเติมห้องน้ำด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกในเรือน	
โถงด้านบน	ค่อม		พื้นที่โถงด้านบนเดิมเป็นพื้นที่ของค่อม ปัจจุบันเจ้าของเรือนใช้งานพื้นที่ด้านล่างเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการใช้งานพื้นที่ด้านบนเรือน พื้นที่ดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนที่เก็บของ	
ห้องนอน	โถงส่วน นอน		ห้องนอนด้านบน เดิมเป็นโถงโถงเชื่อมกับโถงด้านนอก โดยมีการทำเป็นผนังไม้อัดกันพื้นที่ส่วนบุคคลทำเป็นห้องนอน	

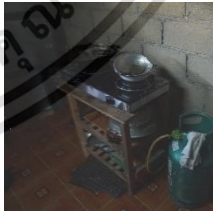
ตารางที่ 4.44 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B4B

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
พื้นที่ขาย ท้ายเดี่ยว		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม	-	ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
โถงด้านล่าง		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังก่ออิฐบล็อก ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้ ประตู เหล็กบานม้วน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
ส่วนนอน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังก่ออิฐบล็อก		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
ครัว		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย สีใกล้เคียงกับไม้		ผนังก่ออิฐบล็อก ช่องเปิด ระแนงเหล็ก บังสายการ มองเห็นจากด้านนอก ด้วยผ้า		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.44 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐบล็อก		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
โถงด้านบน		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้แนวนอนและแนวตั้ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้ฉัด		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.45 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B4B

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
พื้นที่ชาย ก่ายเดี่ยว	 <ul style="list-style-type: none"> - โต๊ะไม้และเก้าอี้ไม้สำหรับนั่งทานก่ายเดี่ยว - โต๊ะไม้สำหรับวางตู้ก่ายเดี่ยว 	-	โถง ด้านล่าง	 <ul style="list-style-type: none"> - ตู้ไม้MDF สำหรับวางทีวี - ตู้เสื้อผ้าประกอบ - ชั้นวางรองเท้าพลาสติก - โต๊ะเครื่องแป้งพลาสติก - ตู้เก็บเครื่องครัว 	-
ส่วนนอน	 <p>เตียงไม้ยกพื้นสูง</p>	-	ครัว	 <ul style="list-style-type: none"> - ตู้เก็บเสื้อผ้า - ราวแขวนผ้า - โต๊ะรีดผ้า <p>โต๊ะไม้สำหรับวางเตาแก๊ส</p>	-

ตารางที่ 4.45 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
โถงด้านบน	 <p>- เตียงไม้ใช้วางพูกเก่า - ตู้ไม้บานกระจกสำหรับเก็บของ</p>	 <p>หิ้งพระ หิ้งเทวดา</p>	-	-	-

4.2.10 กรณีศึกษาที่ B4C

ที่ตั้ง : 52/3 หมู่ 4 ต.เชียงบาน (บ้านเชียงบาน)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทำนา

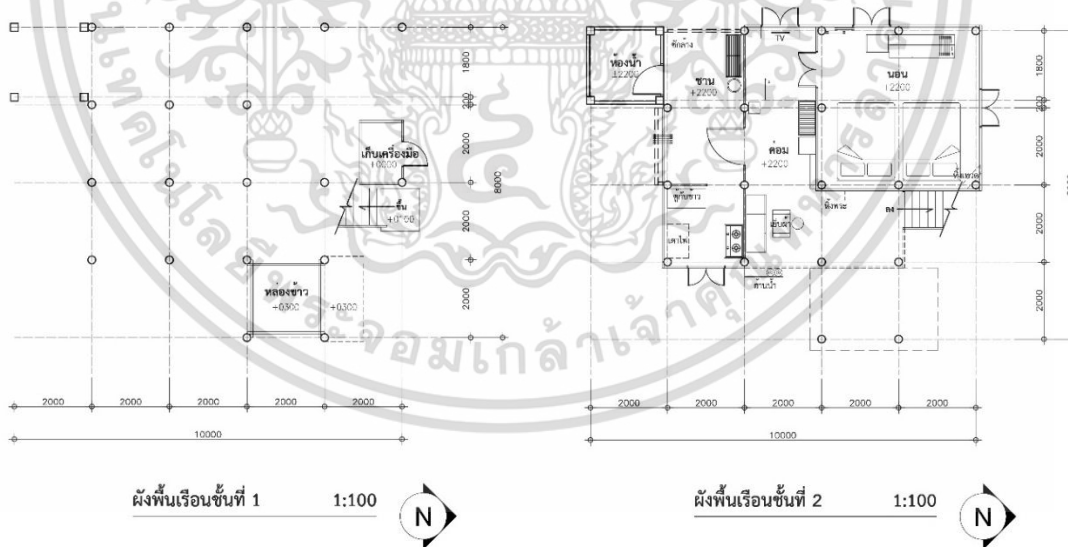
สมาชิกในเรือน : 3 คน

อายุเรือน : 40 ปี (พ.ศ 2520)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาไม้ ใต้ถุนเรือนเปิดโล่ง

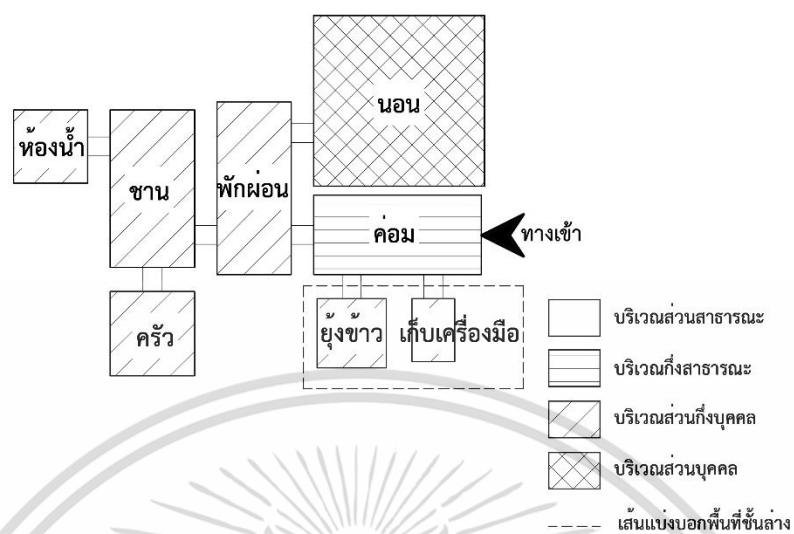

รูปที่ 4.44 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B4C

รูปที่ 4.45 แสดงผังพื้นเรือน B4C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

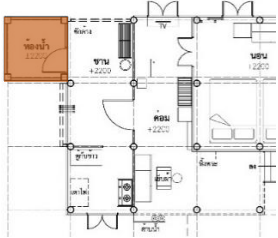
รูปที่ 4.46 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B4C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

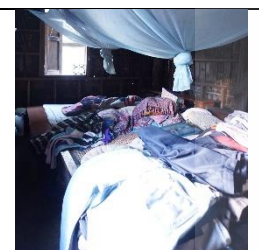
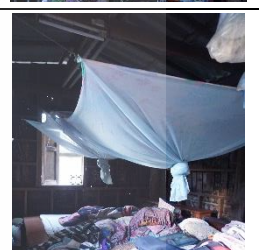
ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B4C

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ยุงข้าว	ยุงข้าว		ยุงข้าวใช้เป็นพื้นที่สำหรับเก็บผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ข้าวโพด เป็นต้น ค้างอยู่ติดกับเรือนโดยยกระดับพื้นขึ้นประมาณ 20 เซนติเมตร เดิมระดับความสูงของยุงข้าวจะยกพื้นสูงระดับเดียวกับพื้นเรือน	
เย็บผ้า	ค่อม		พื้นที่ค่อมเดิมถูกใช้เป็นที่สำหรับเย็บผ้า ซึ่งเป็นอาชีพเสริมของเจ้าของเรือน โดยระเบียบที่ติดกับค่อมยังคงมีฮ้านน้ำใช้สำหรับเก็บน้ำดื่ม	
ค่อม	ค่อม		พื้นที่ค่อมด้านในใช้เป็นที่สำหรับรับประทานอาหาร นั่งเล่นและพักผ่อน โดยยังคงลักษณะการนั่งกับพื้นในรูปแบบพฤติกรรมเดิม	
ห้องนอน	เฮ็นนอน		เฮ็นนอนยังคงเป็นห้องนอนร่วมกัน แต่มีเครื่องเรือนคือเตียงไม้เพิ่มเข้ามาใช้ในพื้นที่จากเดิมที่วางฟูกกับพื้น	

ตารางที่ 4.46 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ชาน	จานฮ่อม		พื้นที่ชานมีหลังคาคลุมต่อเติมใหม่เนื่องจากชานเดิมเป็นไม้พุงไป ใช้เป็นพื้นที่ซักล้างและตากผ้า	
ครัว	เอนไฟ		พื้นที่ครัวหรือเอนไฟเดิม ยังคงรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมเดิมคือการใช้เตาไฟ แต่มีการใช้เตาแก๊สเพิ่มเข้ามาพร้อมทั้งตู้กับข้าว	
ห้องน้ำ	ห้องน้ำ		ห้องน้ำที่ต่อเติมต่อจากส่วนชานเพื่อความสะดวกในการใช้งานของคนในเรือน	

ตารางที่ 4.47 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B4C

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ยุงข้าว		พื้นไม้		ผนังไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
เย็บผ้า		พื้นไม้ปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้แนวอนและแนวตั้ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อม		พื้นไม้ปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้แนวอนและแนวตั้ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องนอน		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้แนวอนและแนวตั้ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.47 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ชาน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ระเบียงก่ออิฐบล็อกสูงประมาณ 1.10 เมตร		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องครัว		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้แนวนอน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.48 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B4C

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
เย็บผ้า	 <p>จักเย็บผ้า ตู้เก็บของเหนือตู้วาง รูปภาพของบรรพบุรุษ</p>	 	ค่อม	 <p>ตุลีนซึกพลาสติก ตู้ไม้วางทีวี ชั้นวางของพลาสติก</p>	-
ห้องนอน	 <p>เตียงไม้ยกระดับจากพื้น ตู้เสื้อผ้าไม้</p>	 <p>หิ้งเทวดา</p>	ห้องครัว	 <p>ตู้กับข้าว เต้าแก๊ส ชั้นวางเครื่องปรุง</p>	

ตารางที่ 4.48 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ชาน	 <p>ชั้นไม้วางงานและเครื่องครัว</p>				

4.2.11 กรณีศึกษาที่ B5A

ที่ตั้ง : 28 หมู่ 2 ต.เชียงบาน (บ้านทุ่งมอก)

อาชีพเจ้าของเรือน : รับราชการครู

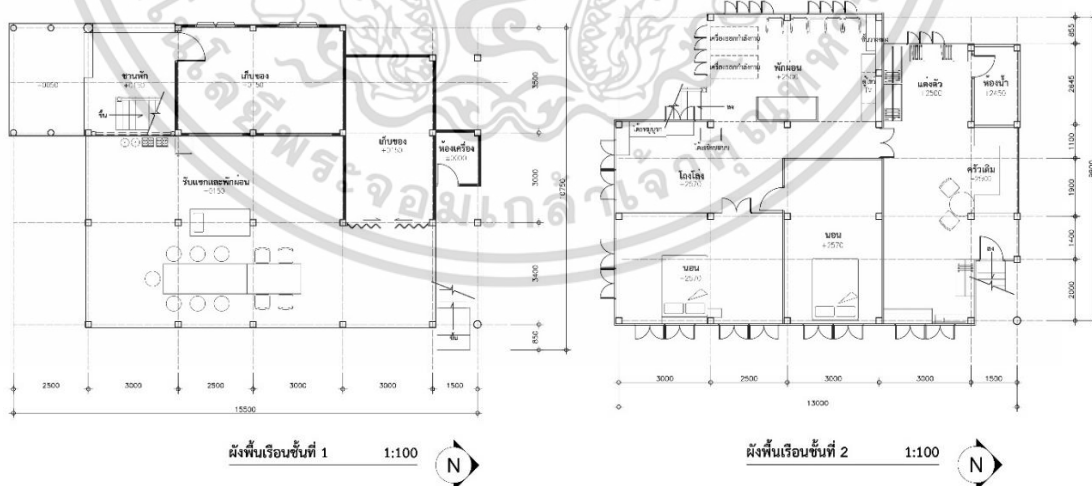
สมาชิกในเรือน : 4 คน

อายุเรือน : 45 ปี (พ.ศ. 2516)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเดิมเป็นเสาไม้เปลี่ยนเป็นเสาปูน มีการต่อเติมเพิ่มส่วนพื้นที่ใต้ถุนเรือน

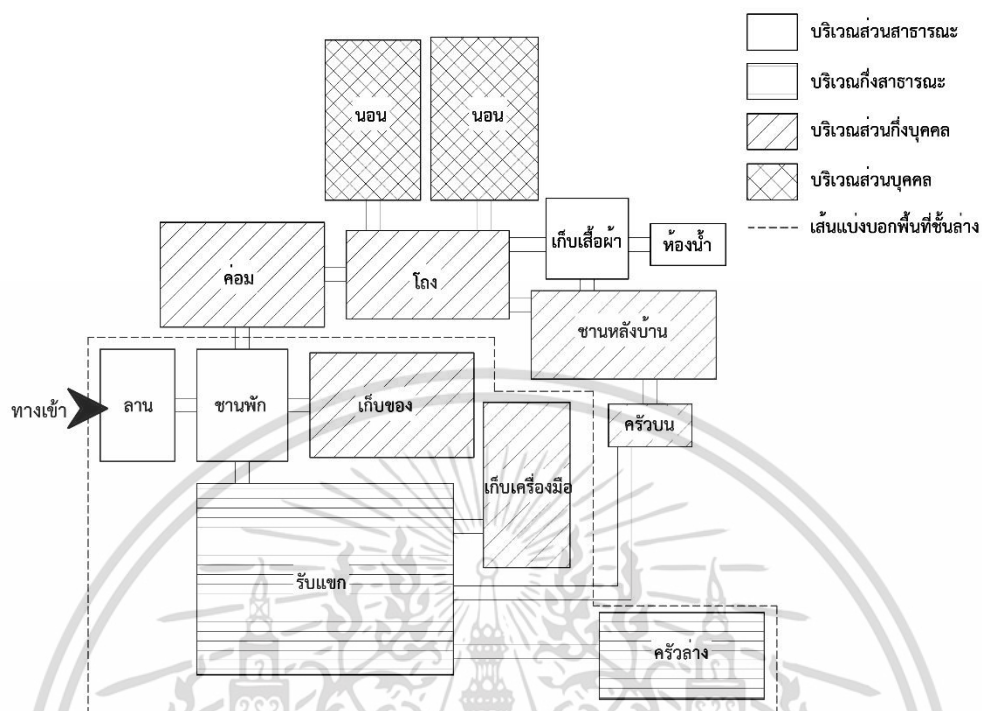

รูปที่ 4.47 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5A

รูปที่ 4.48 แสดงผังพื้นเรือน B5A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.49 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B5A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.49 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B5A

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ลานหน้าบ้าน	ลานหน้าบ้าน		ลานหน้าบ้านทำหลังคาคลุมเป็นซุ้มทางเข้า ปูกระเบื้องพื้นและวางเครื่องเรือน เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ใช้รับแขกและนั่งเล่นพักผ่อน	
รับแขก	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนมีการเทพื้นปูนยกระดับขึ้นจากระดับพื้นดิน 20 เซนติเมตร ใช้เป็นพื้นที่สำหรับรับแขก พักผ่อน และรับประทานอาหาร ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่นี้ในเวลากลางวัน เนื่องจากเป็นพื้นที่โล่งระบายอากาศได้ดี	
ครัวล่าง	ลานข้างบ้าน		ต่อเติมครัวด้านล่างเพ็ญเนื่องจากครัวด้านบนมีพื้นที่คับแคบระบายอากาศได้ไม่ดีเท่าที่ควร	
พักผ่อน	ค่อม		พื้นที่ค่อมด้านบนเป็นพื้นที่สำหรับสมาชิกในเรือนใช้งานอเนกประสงค์ เป็นพื้นที่ออกกำลังกาย นั่งทำงาน และนั่งพักผ่อนดูทีวี	
โถง	ค่อม		พื้นที่โถงหน้าห้องนอนเป็นพื้นที่โล่งใช้งานอเนกประสงค์ เดิมพระพุทธรูปจะวางอยู่บนหิ้งบริเวณค่อมแต่มีการย้ายมาวางในรูปแบบของโต๊ะหมู่บูชา	

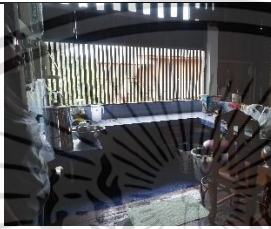
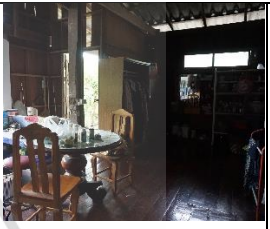

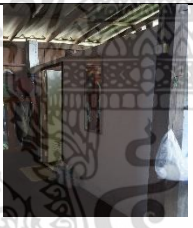
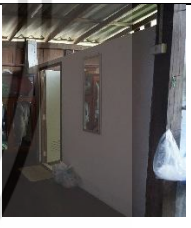

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน	เฮินนอน		พื้นที่ห้องนอน เดิมเป็นเฮินนอนที่เป็นห้องโล่ง มีการกั้นห้องและต่อ เติมพื้นที่ห้องนอนจากเดิมเป็น 2 ห้อง	
ครัวเดิม	เฮินไฟ		พื้นที่ครัวบน เดิมใช้เป็นพื้นที่ประกอบอาหารเป็นหลัก ปัจจุบันใช้เป็น ที่เตรียมอาหารและรับประทานอาหารในบางครั้ง	
แต่งตัว	ชาน		พื้นที่ชานวางหน้าห้องน้ำใช้เป็นพื้นที่เก็บเสื้อผ้า ชนวางผ้า และตู้ เสื้อผ้า	
ห้องน้ำ	ชาน		ห้องน้ำต่อเติมใหม่เพื่อความสะดวกของสมาชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.50 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ลานหน้าบ้าน		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลายสีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่โล่งมีหลังคาคลุม		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
รับแขก		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลายสีใกล้เคียงกับไม้		พื้นที่โล่งใต้ถุนเรือน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างพื้นเรือนด้านบน
พักผ่อน		พื้นไม้ทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้ปิดทับด้วยไม้อัดทำสี ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ด้านบนมีช่องแสงปิดด้วยกระจก		เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณ
โถง		พื้นไม้ทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้ปิดทับด้วยไม้อัดทำสี ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ด้านบนมีช่องแสงปิดด้วยกระจก		เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณ
ห้องนอน		พื้นไม้ทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้ปิดทับด้วยไม้อัดทำสีเคลือบเงา บานประตูไม้ ติดประตุมุงลาด		เพดานปิดฝ้าเรียบต่อเนื่องทั่วบริเวณ

ตารางที่ 4.50 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ครัว		พื้นปูกระเบื้อง		ผนังเรือนไม้ มีช่องเปิด ระแนงไม้ระบายอากาศ		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
แต่งตัว		พื้นไม้ทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้อง		ผนังก่ออิฐบล็อกจากปูน ทาสีขาว		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ครัวล่าง		พื้นไม้เรียบ		ผนังไม้ติดมุ้งลวด		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.51 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ลานหน้าบ้าน	 <p>เก้าอี้ไม้ทำสี่เคลือบเงา สำหรับนั่งเล่น</p>		รับแขก	 <p>โต๊ะเก้าอี้ไม้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร</p> <p>ตู้ไม้เก็บของ ชั้นวางรองเท้า</p>	
พักผ่อน	 <p>ชั้นไม้วางทีวี เครื่องออกกำลังกาย ชุดเก้าอี้ไม้ทำสี่เคลือบเงา</p>		โถง	 <p>ชุดโต๊ะหมู่บูชา โต๊ะรับแขกไม้</p>	
ห้องนอน	 <p>เตียงไม้ยกระดับ</p>			 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้ทำสีบานไม้ และบานกระจก</p>	

ตารางที่ 4.51 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ครัวบน	 ชุดโต๊ะเก้าอี้รับประทานอาหาร	 แคนเตอร์ก้ออิฐปูกระเบื้อง	ครัวล่าง	 ชั้นไม้วางของ ชุดโต๊ะเก้าอี้ไม้	

4.2.12 กรณีศึกษาที่ B5C

ที่ตั้ง : 86 หมู่ 2 ต.เชียงบาน (บ้านทุ่งมอก)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทำนา

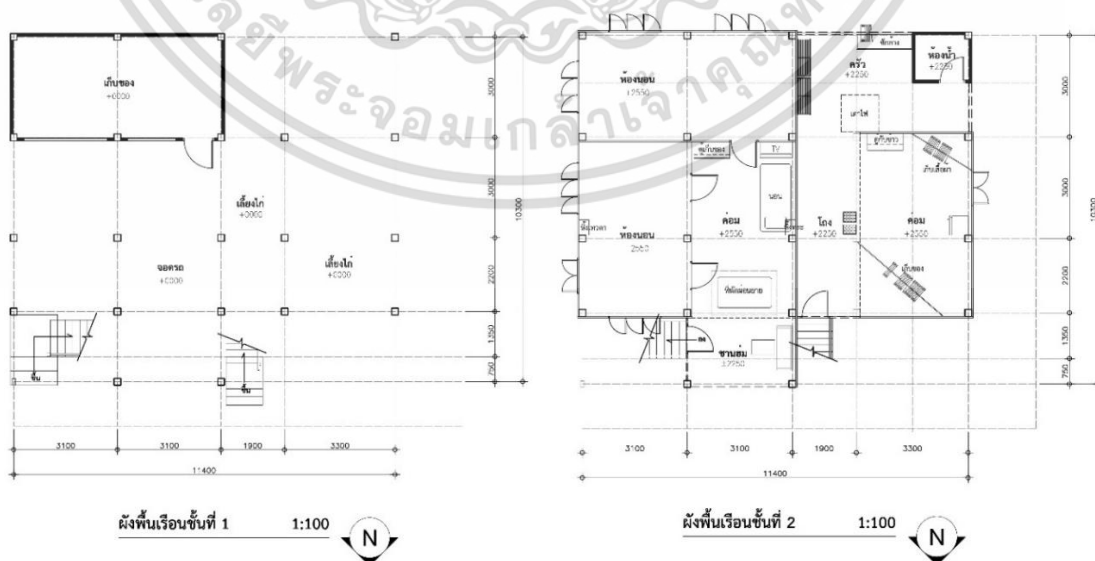
สมาชิกในเรือน : 4 คน

อายุเรือน : 51 ปี (พ.ศ.2510)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเดิมเป็นเสาไม้เปลี่ยนเป็นเสาปูน มีการต่อเติมเพิ่มส่วนพื้นที่ใต้ถุนเรือน

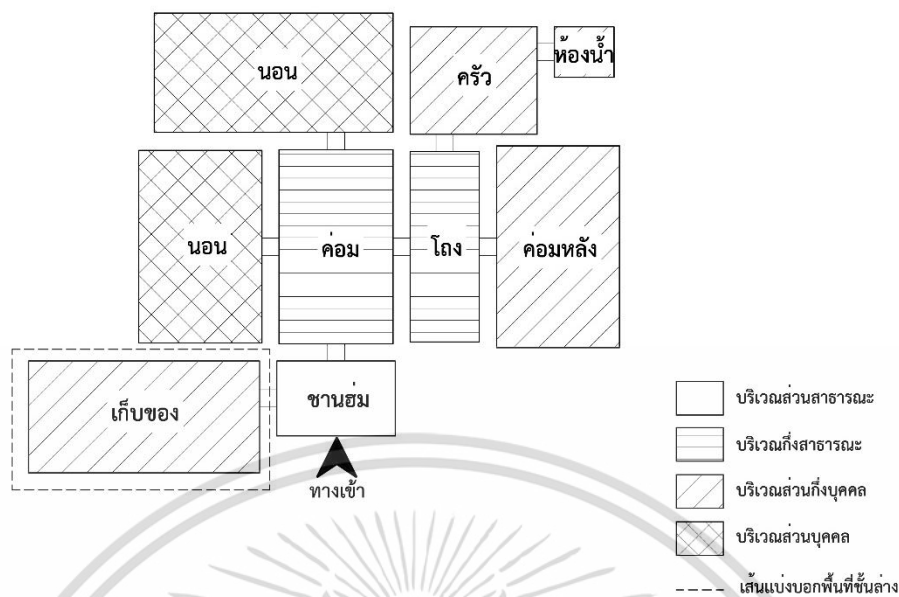

รูปที่ 4.50 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5C

รูปที่ 4.51 แสดงผังพื้นเรือน B5C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

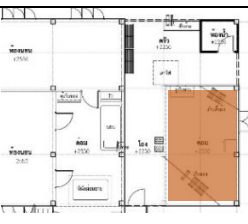

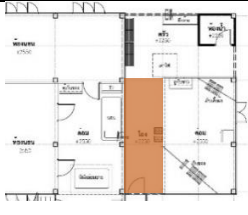

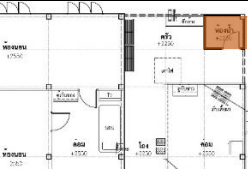
รูปที่ 4.52 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B5C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B5C

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่โล่ง ใช้นั่งพักผ่อน นอกจากนี้ยังใช้พื้นที่ว่าใต้ถุนเรือนเป็นที่จอดรถ เลี้ยงไก่ และเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ทำการเกษตร	
เก็บของ	ใต้ถุนเรือน		กันห้องบริเวณใต้ถุนเรือนโดยการก่ออิฐฉาบปูนแบ่งเป็นห้องเก็บของ	
ชาน	จานอ้อม		พื้นที่ชานด้านหน้าใช้เป็นส่วนรับแขก แต่เนื่องจากสมาชิกภายในเรือนมีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินได้ จึงใช้พื้นที่นี้เป็นที่พักผ่อนในเวลากลางวัน	
ค่อมด้านหน้า	ค่อม		พื้นที่ค่อมใช้เป็นที่พักผ่อนของผู้สูงอายุ และที่นั่งเล่นดูทีวีของสมาชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.52 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน	เฮินนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่เฮินนอนมีการกั้นห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน	
ค่อม ด้านหลัง	ค่อม		พื้นที่ค่อมด้านหลังเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ใช้เป็นพื้นที่เก็บของ ข้าวสาร ตู้กับข้าว	
โถง	ชาน		พื้นที่โถงกลางเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างเรือนนอนด้านหน้ากับเรือน ด้านข้าง เป็นพื้นที่โล่งอากาศถ่ายเท	
ครัว	ชาน		พื้นที่ครัวมีการต่อเติมใหม่ โดยใช้เป็นพื้นที่ปูน แต่ยังคงพฤติกรรม การทำครัวแบบเดิมคือการใช้เตาไฟ	
ห้องน้ำ	ชาน		ห้องน้ำต่อเติมใหม่เพื่อความสะอาดของสมาชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.53 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5C

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย			
	พื้น	ผนังและช่องเปิด		เพดาน
ใต้ถุนเรือน	 พื้นดินเรียบ		พื้นที่โล่งใต้ถุนเรือน	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
ชาน	 พื้นไม้		ผนังเรือนไม้ ระเบียงไม้ ความสูง 1.10 เมตร	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อมด้านหน้า	 พื้นไม้ปูเสื่อ		ผนังหนังเรือนไม้ ช่องเปิด ประตูหน้าต่างบานไม้ ช่องแสงกระจกด้านบน	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อมด้านหลัง	 พื้นไม้		ผนังหนังเรือนไม้ ช่องเปิด ประตูหน้าต่างบานไม้	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.53 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด		เพดาน		
โถง		พื้นไม้ปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ช่องเปิดประตูระแนงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ครัว		พื้นปูนเรียบ		ผนังเรื่อนไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นปูนเรียบ		ผนังก่ออิฐบล็อกจากปูน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.54 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5C

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>แคร่ไม้ไผ่สำหรับนั่งพักผ่อน</p>	-	ชาน	 <p>โต๊ะไม้ เก้าอี้ยาว สำหรับรับแขก</p>	-
ค่อมด้านหน้า	 <p>พูกนอนของผู้สูงอายุ ตุ้วางทีวี ตุ้ไม้เก็บของบานกระจก</p>	 <p>หิ้งพระ</p>	ค่อมด้านหลัง	 <p>ตุ้กับข้าวโครงลูมิเนียม</p>	-
ครัว	 <p>ชั้นไม้วางเครื่องปรุง</p>				

4.2.13 กรณีศึกษาที่ B5D

ที่ตั้ง : 51 หมู่ 2 ต.เชียงบาน (บ้านทุ่งมอก)

อาชีพเจ้าของเรือน : ผู้สูงอายุ (ทอผ้า)

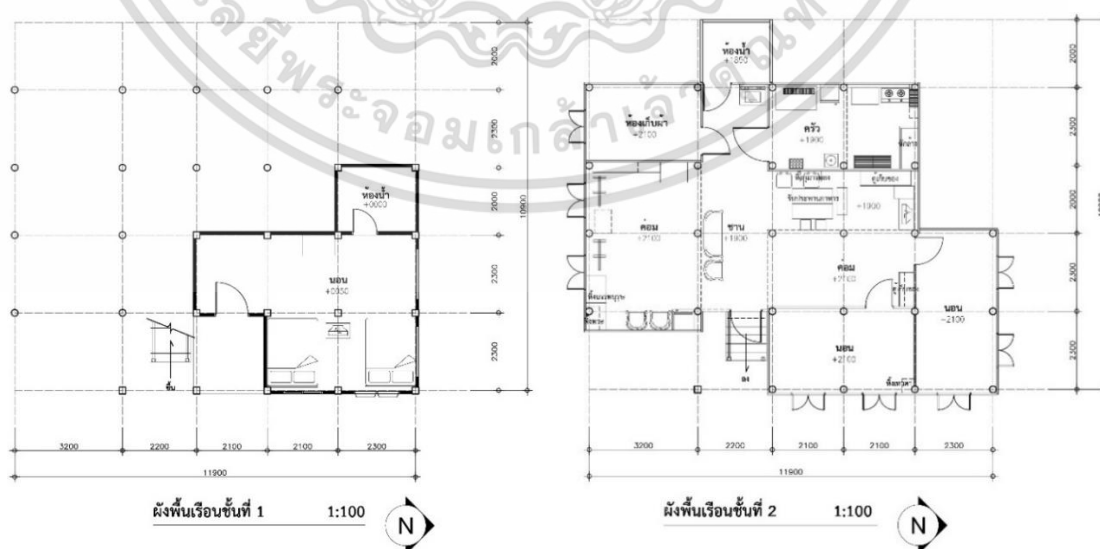
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 33 ปี (พ.ศ. 2527)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเดิมเป็นเสาไม้ มีการต่อเติมเพิ่มส่วนใต้ถุนเรือนทำเป็นห้องนอนและห้องน้ำ

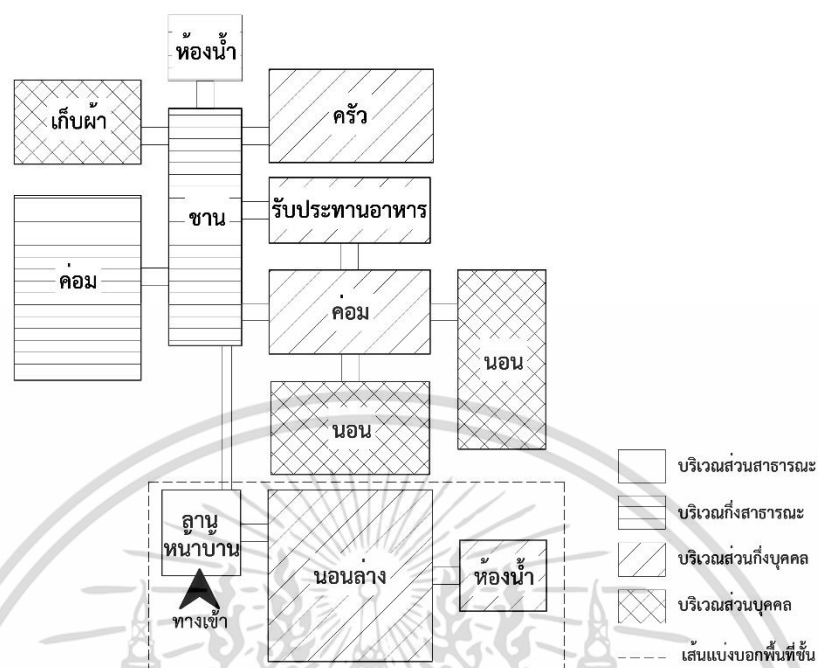

รูปที่ 4.53 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B5D

รูปที่ 4.54 แสดงผังพื้นเรือน B5D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

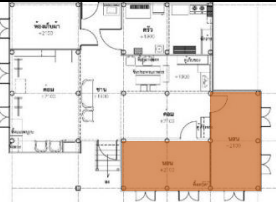
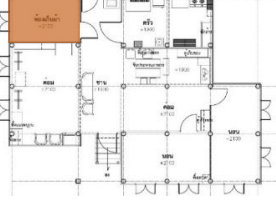

รูปที่ 4.55 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B5D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.55 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B5D

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ค่อม	ค่อม		พื้นที่ค่อมยกระดับขึ้นจากพื้นเรือนประมาณ 20 เซนติเมตร เป็นพื้นที่ อเนกประสงค์ใช้สำหรับวางเก้าอี้รับแขก โต๊ะวางพระและรูปภาพ บรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังใช้เก็บอุปกรณ์สำหรับการทอผ้า	
ชาน	ชาน		พื้นที่ชานเชื่อมค่อมส่วนห้องนอนเปรียบเหมือนทางเดิมเชื่อมพื้นที่ ต่างๆภายในบ้าน	
ค่อมหน้า ห้องนอน	ค่อม		พื้นที่ค่อมหน้าห้องนอนลักษณะเป็นพื้นที่โล่งไม่มีเครื่องเรือนวาง ใช้ เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ต่างๆ	
รับประทานอาหาร	ชาน		พื้นที่ชานส่วนหนึ่งใช้เป็นพื้นที่รับประทานอาหารและนั่งดูทีวีของ สมาชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.55 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน	เฮินนอน		พื้นที่เฮินนอนมีการกั้นห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน	
ห้องครัว	เฮินไฟ		ครัวเป็นพื้นที่ครัวเดิมผนังเรือนโดยรอบเป็นระแนงไม้ระบาย อากาศได้ดี ต่อเติมส่วนซีกล่างเพิ่มเติมเพื่อการใช้งานที่คงทนถาวร	
ห้องเก็บผ้า	เฮินนอน		เนื่องจากเจ้าของเรือนประกอบอาชีพทอผ้าเป็นหลักจึงมีห้องสำหรับ เก็บผ้าและใช้เป็นพื้นที่สำหรับตัดเย็บ	
ห้องนอน ด้านล่าง	ใต้ถุน เรือน		ห้องนอนด้านล่างมีการต่อเติมเพิ่มโดยใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนชั้นบน พักผ่อนในเวลากลางวัน	
ห้องน้ำ	ใต้ถุน เรือน		ห้องน้ำภายในเรือน มีการต่อเติมใหม่ทั้งบนเรือนและใต้ถุนเรือนเพื่อ ความสะดวกในการใช้งาน	ห้องน้ำ ห้องน้ำล่าง

ตารางที่ 4.56 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B5D

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ค่อม		พื้นไม้ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ชาน		พื้นไม้ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมันสีคล้ายไม้		โถงโถง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อมหน้าห้องนอน		พื้นไม้ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้ปิดทับด้วยไม้อัดทำสีเคลือบเงา ติตราวจับ ช่องเปิดประตูบานไม้ติดมุ้งลวดกันยุง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
รับประทานอาหาร		พื้นไม้ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้ปิดทับด้วยไม้อัดทำสีเคลือบเงา		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องครัว		พื้นไม้และพื้นปูนบริเวณซีกล่าง		ผนังระแนงไม้โปร่งระบายอากาศได้ดี		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.56 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ห้องนอน ด้านล่าง		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐบล็อกฉาบปูน ทาสีขาว ช่องแสงอิฐ บล็อก ช่องเปิดบานเกล็ด กระจก		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างพื้นเรือน ด้านบน
ห้องน้ำล่าง		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐบล็อกฉาบปูน ตกแต่งด้วยกระเบื้องผนัง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.57 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B5D

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ค่อม	 โต๊ะไม้สำหรับวางพระพุทธรูป และรูปภาพบรรพบุรุษ เก้าอี้ไม้ทำสำหรับนั่งพักผ่อน ชั้นไม้วางของติดผนัง		 ชุดเก้าอี้ไม้ยาวสำหรับรับแขก		-

ตารางที่ 4.57 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
รับประทานอาหาร	 <p>โต๊ะกินข้าวจักรไม้-เก้าอี้ไม้ทำสี ตู้ไม้วางทีวี-ตู้ไม้เก็บของบานกระจก</p>	 <p>หิ้งนางแก้วและกุมาร</p>	ครัว	 <p>โต๊ะวางเครื่องครัว ชั้นไม้วางเครื่องปรุง ชั้น พลาสติกวางจาน</p>	-
ห้องนอนใต้ถุน เรือน	 <p>เตียงไม้ ชั้นวางทีวี</p> <p>โต๊ะไม้วางของ</p>				

4.2.14 กรณีศึกษาที่ B6A

ที่ตั้ง : หมู่ 11 ต.เชียงบาน (บ้านน้ำแวน)

อาชีพเจ้าของเรือน : พยาบาลวิชาชีพ

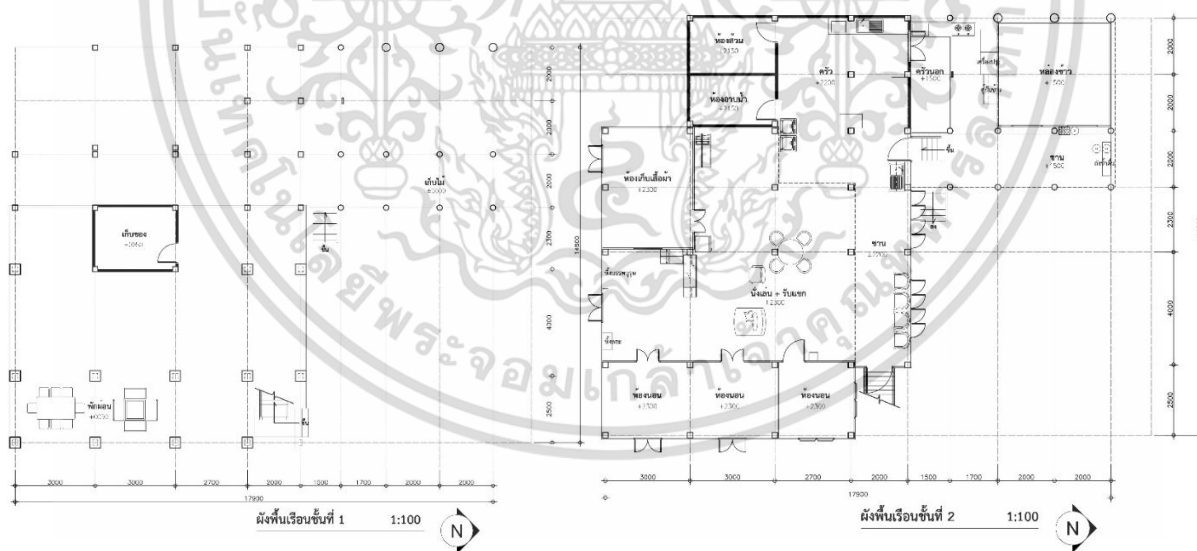
สมาชิกในเรือน : 3 คน

อายุเรือน : 52 ปี (พ.ศ.2509)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเดิมเป็นเสาไม้แต่มีการพอกเสาเรือน ยังมีขี้ขาวเชื่อมกับตัวเรือน

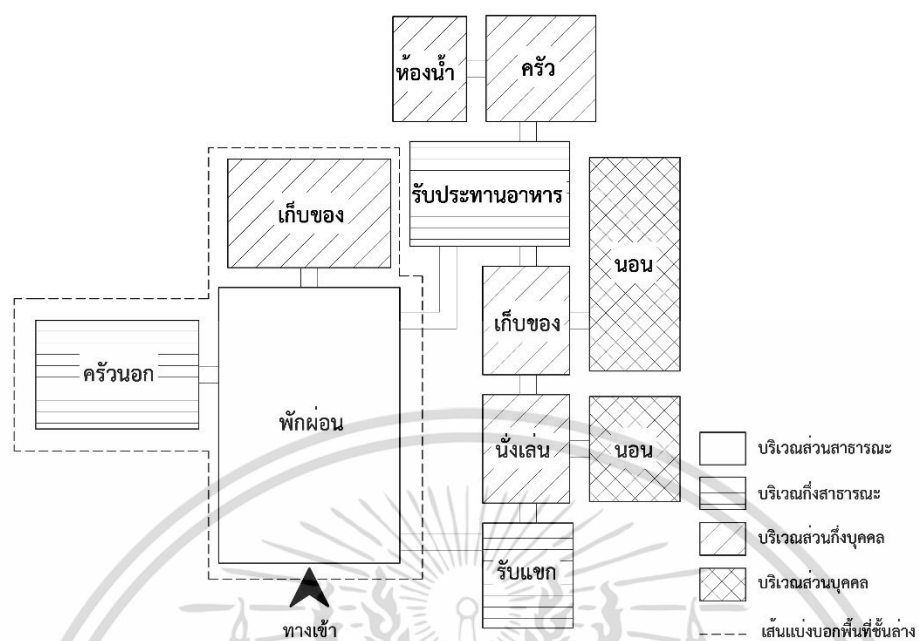

รูปที่ 4.56 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6A

รูปที่ 4.57 แสดงผังพื้นเรือน B6A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.58 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B6A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

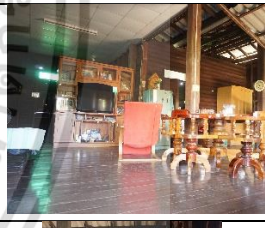

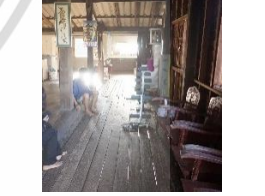
ตารางที่ 4.58 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B6A

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนและรักแขก	
ชาน	จานฮ่อม		พื้นที่ชานเดิมเป็นพื้นที่งานฮ่อมมีระเบียงเปิดโล่ง ปัจจุบันได้รื้อถอนระเบียงออกและทำเป็นผนังเรือนมีหน้าต่างเพิ่มความเป็นส่วนตัวและยังกันลมกันฝนที่สาดเข้าสู่ตัวเรือน ใช้สำหรับรับแขกหรือนั่งพักผ่อน	
ค่อม	ค่อม		พื้นที่ค่อมกลางเรือนเป็นพื้นที่นั่งพักผ่อนและรับประทานอาหารของคนในเรือนเนื่องจากเป็นพื้นที่โล่งกว้างอากาศถ่ายเท	
ห้องนอน	เฮือนนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่สำหรับนอนหลังพักผ่อน มีการกั้นห้องเพื่อแยกพื้นที่ส่วนบุคคลของสามชิกภายในเรือน	

ตารางที่ 4.58 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
เก็บเสื้อผ้า	เอนไฟ	ไม่สามารถเข้าได้	เดิมเป็นเอนไฟแต่เนื่องจากอากาศไม่ถ่ายเทเท่าที่ควรจำมีการย้ายครัวไปประกอบอาหารด้านนอก ปัจจุบันใช้เป็นห้องเก็บเสื้อผ้า	
เตรียม อาหาร	ชาน		มีการรื้อถอนชานไม้ ออกและต่อเติมพื้นที่เป็นเคาน์เตอร์ติดผนังใช้เป็น ที่เตรียมอาหารและวางอุปกรณ์ทำครัว	
ห้องน้ำ	ชาน		ห้องน้ำในเรือนแยกห้องส้วมและห้องอาบน้ำ เพื่อการใช้งานที่สะดวก ขึ้น	
ครัว	ชานของ ยั้งข้าว		พื้นที่ทำครัวย้ายมาทำด้านนอกบริเวณชานติดกับยั้งข้าวเนื่องจากมี การถ่ายเทอากาศที่ดี	
ยั้งข้าว	ยั้งข้าว		พื้นที่ชานหน้ายั้งข้าวใช้เป็นพื้นที่เนประสงคั้งพักผ่อนหรือกรอกน้ำ สำหรับใช้ในเรือน โดยพื้นที่ภายในยั้งข้าวยังใช้เป็นที่เก็บของและ ข้าวสาร	

ตารางที่ 4.59 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ใต้ถุนถื่น		พื้นซีเมนต์		พื้นที่เปิดโล่ง พอกเสา เรือนด้วยการท้ออิฐอิฐแนว		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้นชั้นบน
ชาน		พื้นไม้		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อม		พื้นไม้		พื้นที่เปิดโล่ง เสาเรือนไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
เตรียมอาหาร		พื้นปูกระเบื้องลายไม้		ผนังก่ออิฐบล็อกฉาบปูน ช่องแสงบล็อกแก้ว ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

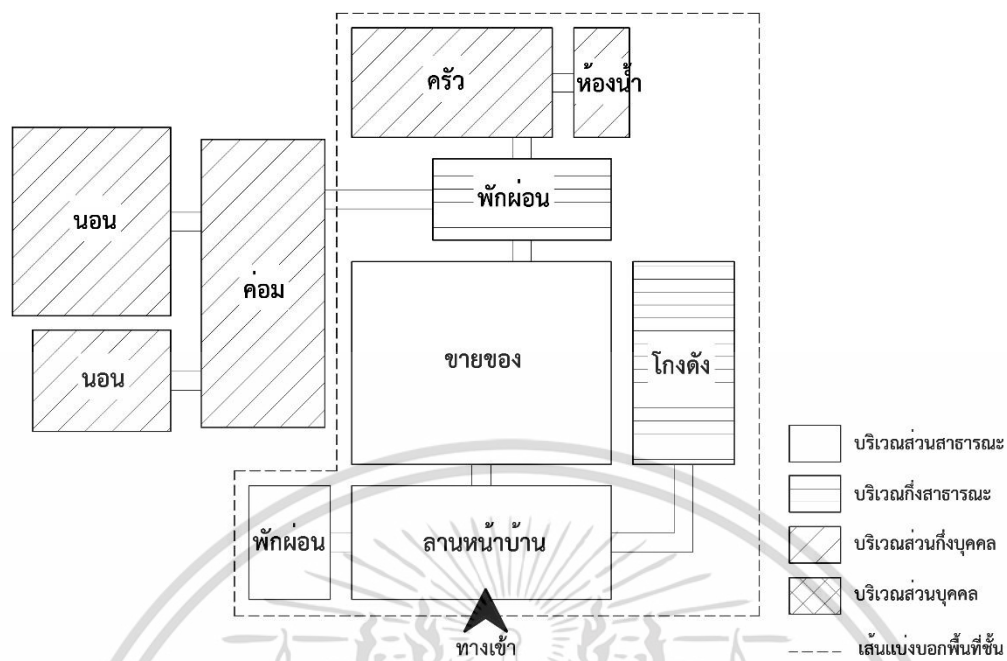
ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ห้องน้ำ		พื้นปูกระเบื้องลายไม้		ผนังก่ออิฐบล็อกฉาบปูน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ครัว		พื้นปูกระเบื้องลายไม้ พื้นไม้		พื้นที่โล่ง ผนังไม้ด้านข้าง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ยุ้งข้าว		พื้นไม้		พื้นที่เปิดโล่ง เส้าเรือนไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.60 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>ชุดม้านั่งหินอ่อน</p>		ชาน	 <p>เก้าอี้ไม้รับแขก - ซิงค์ล้างจานอลูมิเนียม</p>	
ค่อม	 <p>ชุดโต๊ะไม้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร ตู้โชว์ไม้วางทีวี-เก้าอี้อื่น</p>	 <p>หิ้งพระและหิ้งบรรพบุรุษ</p>	เตรียมอาหาร		 <p>เคาน์เตอร์ก่ออิฐบุล็กปูกระเบื้อง</p>
ครัว	 <p>ตู้กับข้าวโครงอลูมิเนียม ชั้นไม้วางเครื่องปรุง-โต๊ะวางเตาแก๊ส</p>	 <p>เคาน์เตอร์ล้างจานก่ออิฐบุล็ก</p>	ยุ่งข้าว	 <p>โต๊ะไม้วางถังน้ำ</p>	

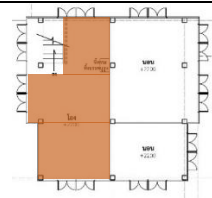
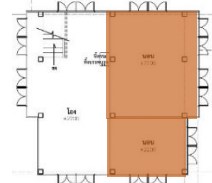
รูปที่ 4.61 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B6B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.61 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B6B

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ขายของ	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายเป็นหลัก ประกอบกับชั้นวางสินค้าต่างๆ ตู้ไม้เก็บของ โต๊ะคิดเงิน ตู้เก็บเครื่องดื่ม เย็น	
โกดังเก็บ ของ	ใต้ถุน เรือน		ต่อเติมพื้นที่ด้านข้างทำเป็นโกดังเก็บสินค้าที่จะใช้ขาย	
พักผ่อน/ พื้นที่เลี้ยง เด็ก	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ด้านในถัดจากพื้นที่ขายสินค้าเป็นพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนของสมาชิกภายในเรือน เนื่องจากในเรือนมีเด็กอ่อนพื้นที่นี้จึงถูกใช้เป็นพื้นที่สำหรับเด็กด้วย	
ห้องน้ำ	ใต้ถุน เรือน	ไม่สามารถเข้าได้	ต่อเติมห้องน้ำด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสมาชิกในเรือน	
ครัว	ใต้ถุน เรือน	ไม่สามารถเข้าได้	ย้ายครัวจากด้านบนมาใช้พื้นที่ด้านล่างใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่ต่อเติม เพิ่มพร้อมห้องน้ำ	

ตารางที่ 4.61 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
โถง		ไม่สามารถเข้าได้	โถงด้านบนเดิมเป็นพื้นที่ค่อม ประกอบด้วยหิ้งพระ และตู้ไม้เก็บของ	
ห้องนอน	เฮือนนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่เฮือนนอนมีการกั้นห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน	

ตารางที่ 4.62 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6B

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ขายของ		พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย		ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว ช่องเปิดประตูเหล็กบานม้วน ด้านบนเป็นช่องแสงอิฐบล็อก		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างพื้นเรือนด้านบน
โกดังเก็บของ		พื้นซีเมนต์เรียบ		ผนังก่ออิฐฉาบปูน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.62 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย		
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน
พื้นที่เลี้ยงเด็ก	 <p>พื้นปูกระเบื้องมีลวดลาย</p>	 <p>ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสีขาว ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ทาสีขาว</p>	 <p>ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างพื้นเรือนด้านบน</p>

ตารางที่ 4.63 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ชายของ	 <p>ชั้นวางของโครงเหล็ก โต๊ะวางสินค้า</p>		โกดังเก็บของ	 <p>ชั้นวางของโครงเหล็ก เก้าอี้พลาสติก</p>	
พักผ่อน/พื้นที่เลี้ยงเด็ก	 <p>เก้าอี้พลาสติก ตู้ไม้เก็บของและวางทีวี</p>				

4.2.16 กรณีศึกษาที่ B6C

ที่ตั้ง : 18 หมู่ 11 ต.เชียงบาน (บ้านน้ำแวน)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทำนา

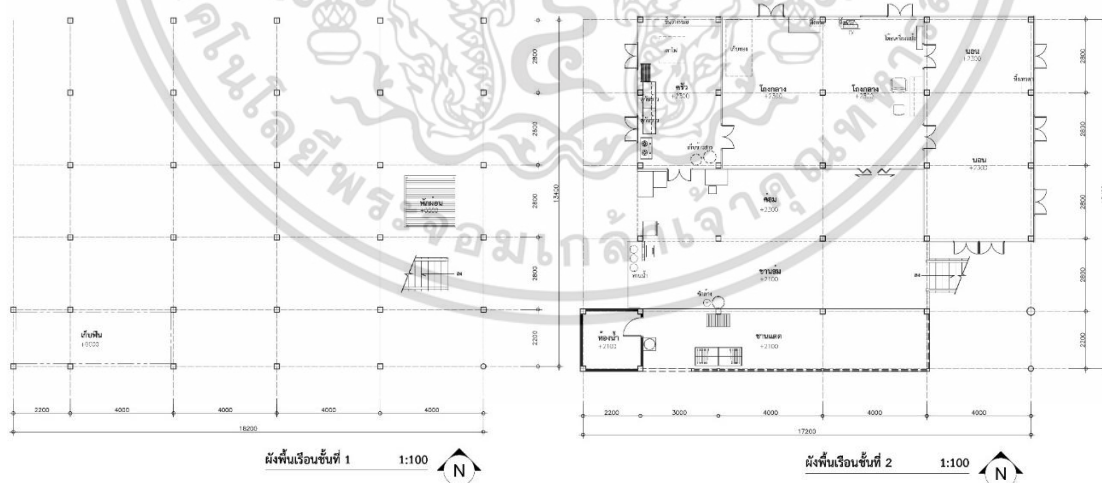
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 56 ปี (พ.ศ. 2505)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาไม้ ใต้ถุนเรือนเปิดโล่ง

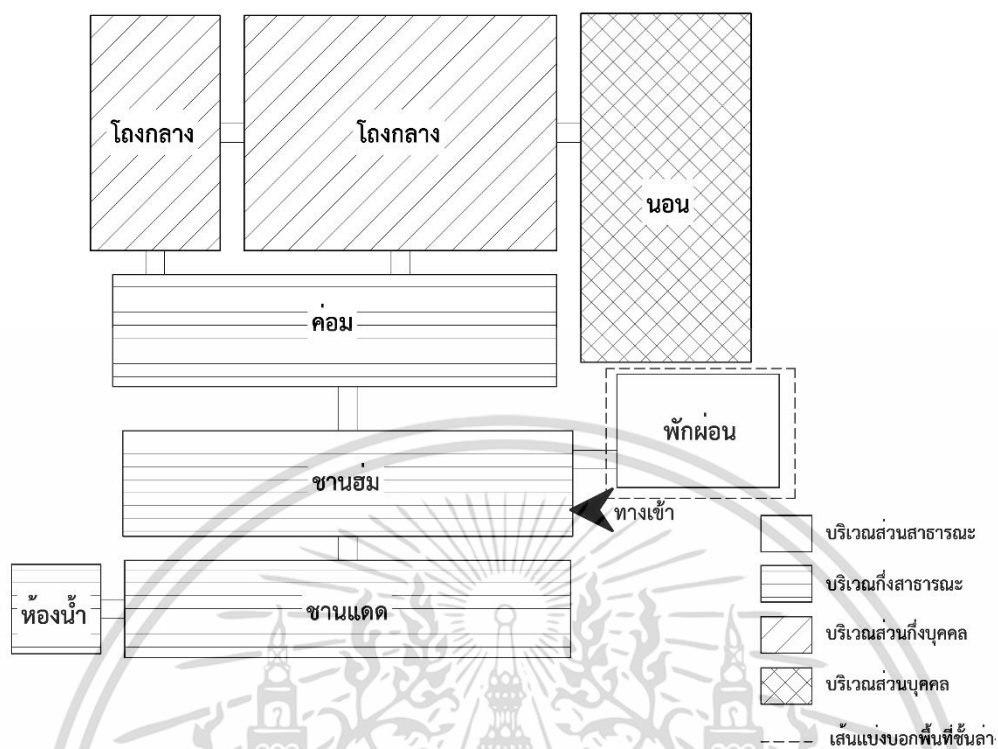

รูปที่ 4.62 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6C

รูปที่ 4.63 แสดงผังพื้นเรือน B6C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.64 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B6C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B6C

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าใช้สำหรับพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น รับแขก พักผ่อน และเก็บพื้นที่ใช้สำหรับประกอบอาหาร เป็นต้น	
ชาน	จานฮ่อม		ชานเป็นพื้นที่โล่งเชื่อมระหว่างชานแดดกับค่อม	
ชานแดด	จานแดด		ชานแดดเดิมเป็นพื้นและระเบียงไม้ แต่เนื่องจากเกิดการผุพังไปจึงรื้อถอนและทำการสร้างใหม่โดยใช้เป็นโครงสร้างคอนกรีตพื้นปูน และใช้ราระเบียงเป็นเหล็กกลม	
ห้องน้ำ	จานแดด		ห้องน้ำที่ต่อเติมจากสวนชานเพื่อความสะดวกในการใช้งานของคนในเรือน	

ตารางที่ 4.64 (ต่อ) แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B6C

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ค่อม	ค่อม		พื้นที่ค่อมยกระดับขึ้นจากพื้นไม้เรือนประมาณ 20 เซนติเมตร เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ใช้รับแขก นั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร	
โถงกลาง	โถงกลาง		ลักษณะพื้นที่โถงกลางเรือนถัดเข้ามาด้านในหลังประตูบานเพี้ยมเชื่อมระหว่างเอนนอนและเอนไฟ เป็นพื้นที่นั่งเล่นพักผ่อนของสมาชิกในเรือน	
ห้องนอน	เอนนอน		พื้นที่เอนนอนมีการกันห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน	
ห้องครัว	เอนไฟ		ห้องครัวยังคงรูปแบบเดิมในการใช้เตาไฟ มีการเพิ่มเครื่องเรือนเข้ามาใช้ในพื้นที่และเพิ่มเตาแก๊สเพื่อเพิ่มทางเลือกในการปรุงอาหาร	

ตารางที่ 4.65 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6C

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ใต้ถุนเรือน		พื้นดินเรียบ		พื้นที่โล่งไม่ปิดล้อม		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้น ชั้นบน
ชาน		พื้นไม้เรียบ		ประตูระแนงไม้ (ประตู แฉ้ว)		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ชานแดด		พื้นซีเมนต์		ราวระเบียงเหล็กกลม		ไม่มีหลังคาคลุม
ห้องน้ำ		พื้นซีเมนต์		ผนังก่ออิฐฉาบปูน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.65 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ค่อม		พื้นไม้เรียบปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด ประตูไม้บานเฟี้ยม หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
โถงกลาง		พื้นไม้เรียบปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด ประตูไม้บานคู่		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องครัว		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.66 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>แคร่ไม้ไผ่-ชิงช้าไม้ สำหรับนั่งเล่น</p>		ชาน	 <p>ราวตากผ้าโครงเบาเคลื่อนที่ได้</p>	 <p>ฮ้านน้ำ</p>
ค่อม	 <p>ชุดโต๊ะไม้สำหรับนั่งรับประทาน อาหาร ชั้นวางของ</p>		โถงกลาง	 <p>โต๊ะเครื่องไม้ - ตู้เก็บของโครงอลูมิเนียม เก้าอี้นอนพับได้ - เก้าอี้พลาสติก</p> <p>โต๊ะไม้วางทีวี ชั้นวางของโครงเบา</p>	 <p>หิ้งพระและหิ้งบรรพบุรุษ</p>
ห้องครัว	 <p>ตู้กับข้าวโครงอลูมิเนียม-ตู้วางเตาแก๊ส</p>	 <p>ชั้นวางเครื่องเรือนติดผนัง</p>			

4.2.17 กรณีศึกษาที่ B6D

ที่ตั้ง : หมู่ 11 ต.เชียงบาน (บ้านน้ำแวน)

อาชีพเจ้าของเรือน : ไม่มีอาชีพ

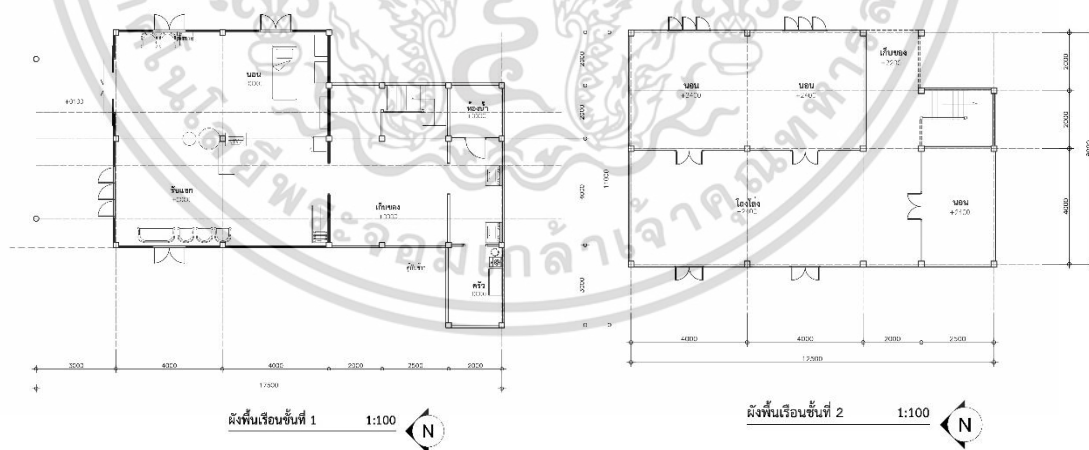
สมาชิกในเรือน : 1 คน

อายุเรือน : 43 ปี (พ.ศ.2518)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เดิมเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงมีการต่อเติมปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนเพื่อใช้งาน

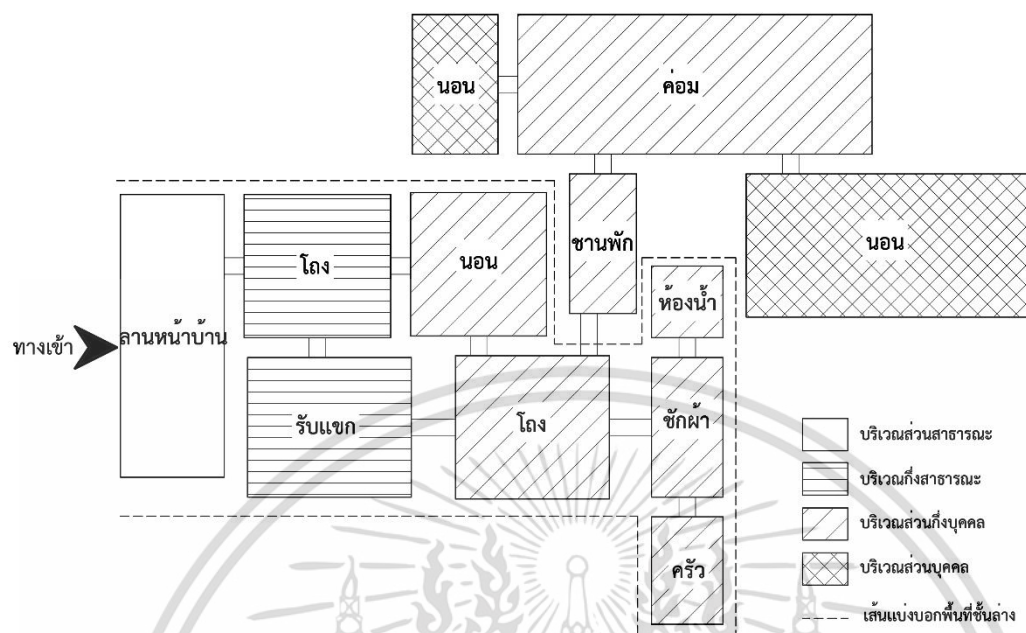

รูปที่ 4.65 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B6D

รูปที่ 4.66 แสดงผังพื้นเรือน B6D

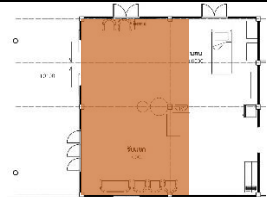

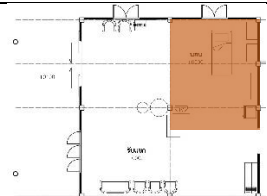

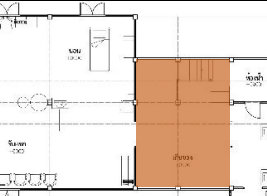

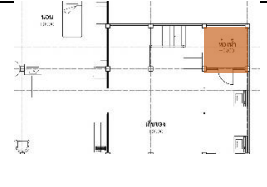

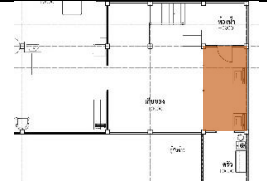
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

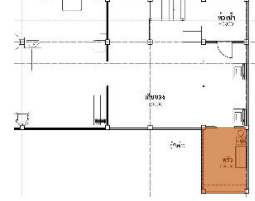
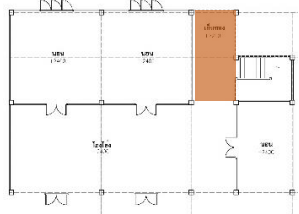
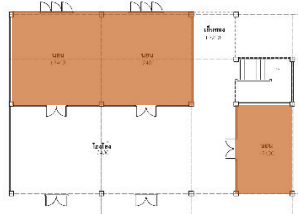
รูปที่ 4.67 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B6D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.67 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B6D

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
รับแขก	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าต่อเติมเป็นพื้นที่ปิดล้อม ใช้สำหรับงาน อเนกประสงค์ เช่น รับแขก พักผ่อน และรับประทานอาหารเป็นต้น	
ส่วนนอน	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าต่อเติมเป็นพื้นที่ปิดล้อม เนื่องจากเจ้าของ เรือนเป็นผู้สูงอายุจึงย้ายที่นอนลงมาใช้พื้นที่ด้านล่างแทน	
เก็บของ ด้านล่าง	ใต้ถุน เรือน		เป็นพื้นที่ใต้บันไดชั้นสองใช้สำหรับเก็บของและแขวนเสื้อผ้า	
ห้องน้ำ	ต่อเติม		ห้องน้ำที่ต่อเติมต่อเพิ่มด้านหลังถัดจากบันไดชั้นเรือน เพื่อความ สะดวกในการใช้งานของคนในเรือน	
ซักล้าง	ต่อเติม		พื้นที่ถัดจากห้องน้ำใช้เป็นพื้นที่วางเครื่องซักผ้า	

ตารางที่ 4.67 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ครัว	ต่อเติม		ต่อเติมครัวใหม่เพิ่มด้านหลัง ย้ายครัวจากด้านบนลงด้านล่างเพื่อการ ใช้งานครัวที่สะดวกขึ้นและระบายอากาศได้ดี	
เก็บของ ด้านบน	ชาน		พื้นที่ชานด้านบนใช้เป็นพื้นที่เก็บอุปกรณ์ ของใช้ต่างๆที่ไม่ได้ใช้งาน แล้ว	
ค่อม	ค่อม		พื้นที่โถงโถงหน้าเอนนอน ปัจจุบันไม่ถูกใช้งานแล้วเนื่องจากพื้นที่ใช้ งานหลักคือพื้นที่ใต้ถุนเรือน	
ห้องนอน	เอนนอน		เอนนอนปัจจุบันไม่ถูกใช้งานแล้วเนื่องจากพื้นที่ใช้งานหลักคือพื้นที่ใต้ ถุนเรือน	

ตารางที่ 4.68 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B6D

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
รับแขก		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ ประตูไม้บานเลื่อน		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้นชั้นบน
ส่วนนอน		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้นชั้นบน
เก็บของด้านล่าง		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้นชั้นบน
ห้องน้ำ		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน	-	ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ซักล้าง		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน ช่องแสงระแนงไม้	-	ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.68 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย				
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน
ห้องครัว		พื้นซีเมนต์ปิดทับด้วยเสื่อน้ำมัน		ผนังก่ออิฐฉาบปูน ช่องแสงระแนงไม้	- ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
เก็บของ ด้านบน		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิดระแนงไม้	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ค่อม		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิดหน้าต่างบานไม้ ช่องแสงกระจกฝ้า	 ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.69 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B6A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
รับแขก	 <p>ชุดเก้าอี้ไม้รับแขก</p> <p>โต๊ะเก้าอี้ไม้สำหรับรับประทานอาหาร</p>	 <p>หิ้งพระ</p>	ส่วนนอน	 <p>เตียงไม้ยกพื้นขนาด 3 ฟุต ชั้นไม้วางของ</p>	
ซักล้าง	 <p>เครื่องซักผ้า</p>		ครัว	 <p>ตู้กับข้าวอลูมิเนียม โต๊ะวางเตาแก๊ส</p>	
ค่อม	 <p>ตู้เสื้อผ้าไม้</p>				

4.2.18 กรณีศึกษาที่ B7A

ที่ตั้ง : 135 หมู่ 4 ต.เชียงบาน (บ้านลำ)

อาชีพเจ้าของเรือน : พนักงานบัญชีวิทยาลัยการอาชีพ, ช่างไม้

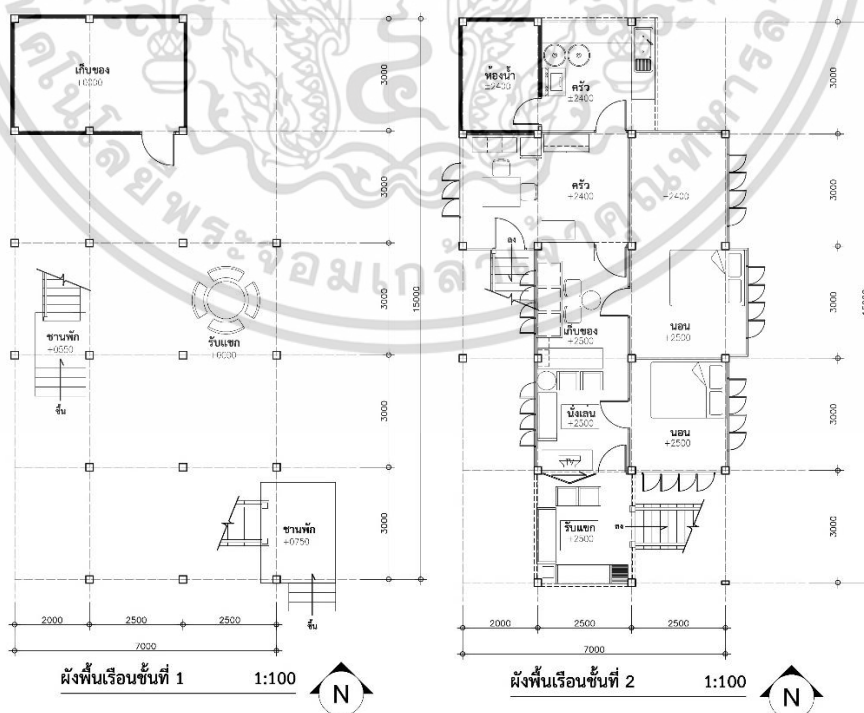
สมาชิกในเรือน : 3 คน

อายุเรือน : 25 ปี (พ.ศ.2535)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาปูน มีการต่อเติมเพิ่มส่วนด้านล่างบริเวณห้องเก็บของ

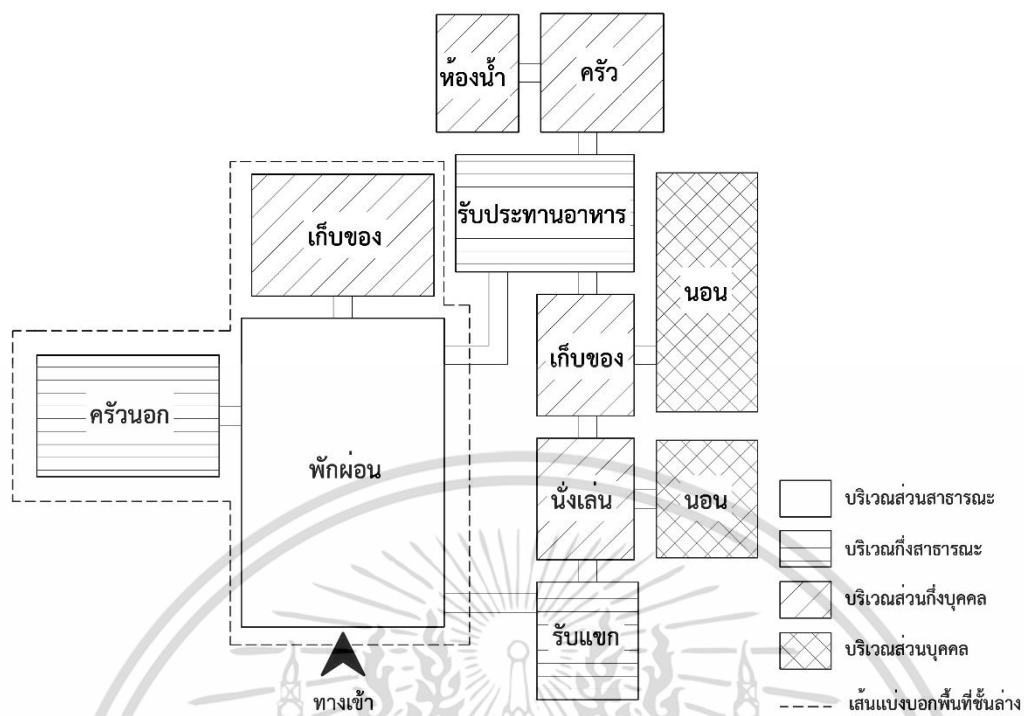

รูปที่ 4.68 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B7A

รูปที่ 4.69 แสดงผังพื้นเรือน B7A

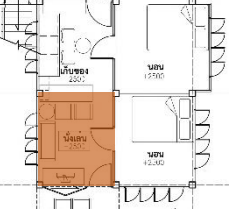
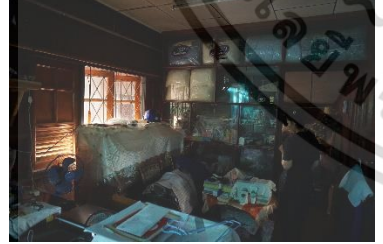
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูช่างในเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.70 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B7A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.70 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B7A

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุน เรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าใช้สำหรับพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น รับแขก พักผ่อน และเก็บพื้นที่ใช้สำหรับประกอบอาหาร เป็นต้น	
รับแขก	ชาน		พื้นที่ชานเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ใช้เป็นพื้นที่รับแขก	
พักผ่อน นั่งเล่น	ค่อม		โถงโล่งอเนกประสงค์ใช้สำหรับนั่งพักผ่อนดูทีวี เป็นพื้นที่สำหรับ สมาชิกในเรือนเท่านั้น	
เก็บของ	ค่อม		โถงโล่งอเนกประสงค์ถัดจากพื้นที่นั่งเล่น เป็นพื้นที่วางของใช้ต่างๆ และตู้เก็บของ	

ตารางที่ 4.70 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้ สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ห้องนอน	ห้องนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่ห้องนอนมีการกันห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน คือ ห้องนอนพ่อแม่ และห้องนอนลูก	
ครัว	ครัว		พื้นที่ครัวบน เดิมใช้เป็นพื้นที่ประกอบอาหารเป็นหลัก ปัจจุบันใช้เป็น ที่เตรียมอาหารและรับประทานอาหารในบางครั้ง	
ห้องน้ำ	ห้องน้ำ		ห้องน้ำที่ต่อเติมต่อเพิ่มด้านหลัง เพื่อความสะดวกในการใช้งานของ คนในเรือน	

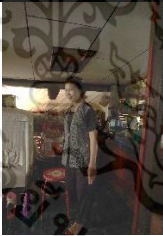
ตารางที่ 4.71 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B7A

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ใต้ถุนเรือน		พื้นซีเมนต์เรียบ		พื้นที่เปิดโล่ง		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้น ชั้นบน
รับแขก		พื้นไม้เรียบทำสีเคลือบเงา		ระเบียงไม้ลายฉลุทำสี เคลือบเงา		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
พักผ่อน นั่งเล่น		พื้นไม้เรียบทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้ ช่องแสง กระจกด้านบน		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
เก็บของ		พื้นไม้เรียบทำสีเคลือบเงา		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างกระจกกรอบไม้ ช่องแสงกระจกด้านบน		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ

ตารางที่ 4.71 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ครัว	 	<p>พื้นไม้เรียบทำสีเคลือบเงา</p> <p>พื้นปูกระเบื้อง</p> 	<p>ผนังเรื่อนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างกระจกกรอบไม้ ช่องแสงกระจกด้านบน</p> 	<p>เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ</p>		
ห้องน้ำ		<p>พื้นปูกระเบื้อง</p> 	<p>ผนังก่ออิฐฉาบปูนทาสี ขาว</p> 	<p>เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ</p>		

ตารางที่ 4.72 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B7A

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>ชุดโต๊ะหินอ่อนสำหรับนั่งพักผ่อน</p>		รับแขก	 <p>ชุดโต๊ะเก้าอี้ไม้รับแขก</p>	
นั่งเล่น	 <p>เก้าอี้ไม้ นั่งเล่น</p>		เก็บของ	 <p>โต๊ะไม้ยาวสำหรับวางของ</p>	 <p>ตู้เก็บของติดผนัง</p>
ครัว	 <p>ตู้กับข้าวไม้ ชั้นวางของ ชุดโต๊ะเก้าอี้ ไม้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร</p>	 <p>เคาเตอร์ล้างจาน</p>			

4.2.19 กรณีศึกษาที่ B7B

ที่ตั้ง : 1 หมู่ 4 ต.เชียงบาน (บ้านลำ)

อาชีพเจ้าของเรือน : ค้าขาย (ขายของแห้ง)

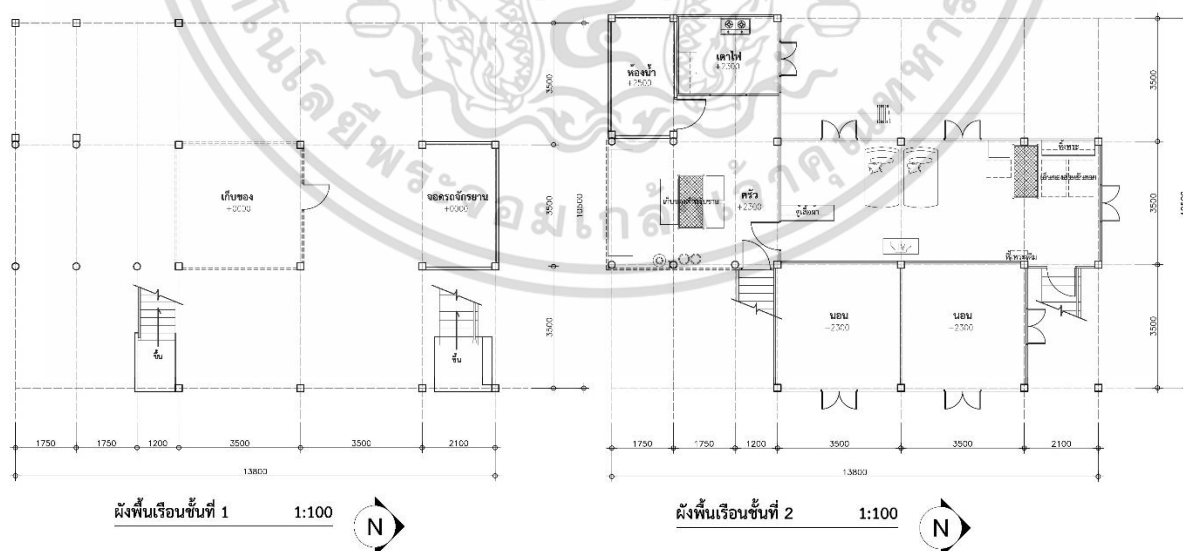
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 37 ปี (พ.ศ.2533)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาปูน มีการต่อเติมเพิ่มส่วนด้านล่างเป็นพื้นที่เก็บของ

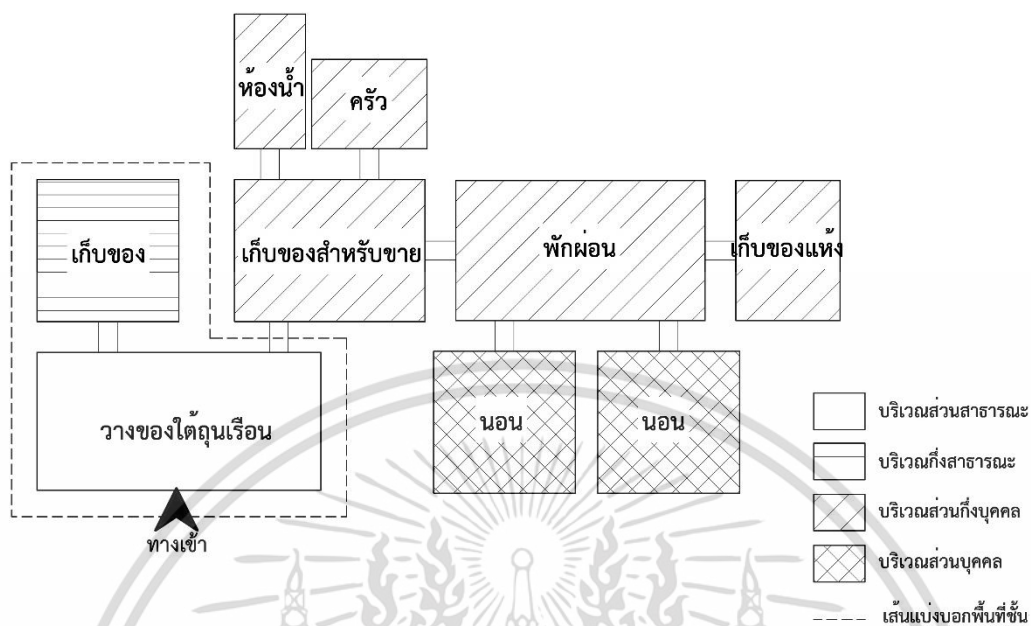

รูปที่ 4.71 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B7B

รูปที่ 4.72 แสดงผังพื้นเรือน B7B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.73 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B7B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.73 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B7B

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนบางส่วนปิดล้อมด้วยระแนงไม้ใช้เป็นที่เก็บของ	
ค่อม	ค่อม		โรงโม่เอเนกประสงค์ใช้สำหรับนั่งพักผ่อนดูทีวี เก็บของ เป็นพื้นที่สำหรับสมาชิกในเรือนเท่านั้น	
ห้องนอน	เฮินนอน	ไม่สามารถเข้าได้	พื้นที่ห้องนอนมีการกั้นห้องแยกพื้นที่ส่วนตัวเป็น 2 ห้องนอน	
เก็บของสำหรับขาย	ชาน		พื้นที่ชานส่วนหลังเป็นพื้นที่สำหรับเก็บวัตถุดิบ สินค้าต่างๆที่จะนำไปแปรรูปขาย โดยมีชั้นวางอยู่ตรงกลาง ถัดจากชั้นวางเป็นพื้นที่ซีกล่างสำหรับล้างจาน และเครื่องครัวที่ใช้ในการประกอบอาหาร	

ตารางที่ 4.73 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอยเดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ครัว	เฮินไฟ		ห้องครัวนอกจากจะใช้ประกอบอาหารทานแล้ว ยังเป็นพื้นที่สำหรับประกอบอาหารเพื่อแปรรูปใช้สำหรับขาย	
ห้องน้ำ	ต่อเติม		ห้องน้ำที่ต่อเติมต่อเพิ่มด้านหลังถัดจากครัว เพื่อความสะดวกในการใช้งานของคนในเรือน	

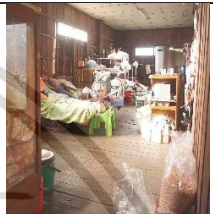

ตารางที่ 4.74 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B7B

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย		
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน
ใต้ถุนเรือน	 <p>พื้นดินเรียบ</p>	 <p>ผนังระแนงไม้</p>	 <p>ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้นชั้นบน</p>

ตารางที่ 4.74 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ค่อม		พื้นไม้เรียบทำสีเคลือบเงา		ผนังเรื่อนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้ ช่องแสง กระจกด้านบน		เพดานปิดฝ้าเรียบ ต่อเนื่องทั่วบริเวณ
เก็บของ สำหรับขาย		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรื่อนไม้ระแนง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ครัว		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรื่อนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.75 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B7B

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>โต๊ะไม้วางของ</p>		ค่อม	 <p>เก้าอี้สำหรับเอนนอนดูทีวี</p> <p>ชั้นวางของโครงเหล็ก</p>	 <p>หิ้งพระ</p>
เก็บของชาย	 <p>ชั้นวางของโครงเหล็ก โต๊ะไม้ตากอุปกรณ์ทำครัว</p>		ครัว	 <p>ตู้กับข้าวไม้ โต๊ะไม้วางเครื่องปรุงและเตาแก๊ส</p>	

4.2.20 กรณีศึกษาที่ B9C

ที่ตั้ง : หมู่ 1 ต.เชียงบาน (บ้านปางวัว)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทำนา

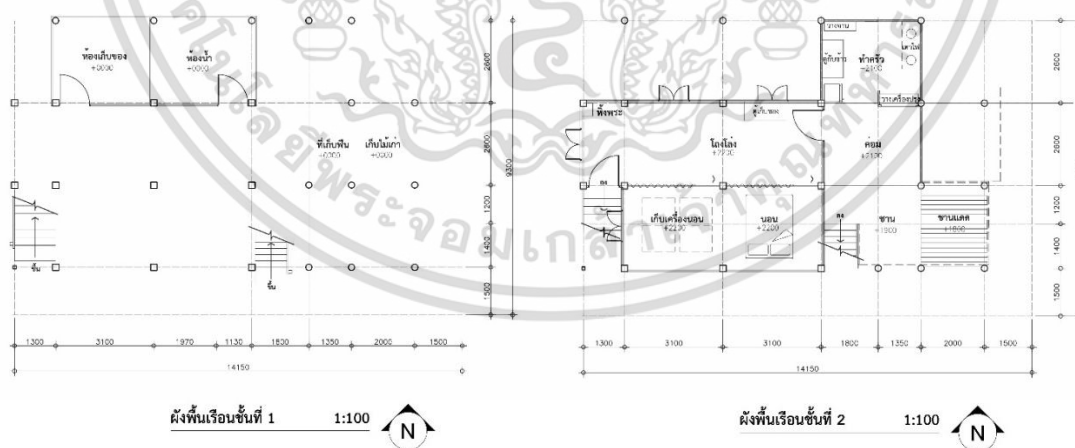
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 41 ปี (พ.ศ.2520)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนเดี่ยวไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาปูน
พื้นที่ใต้ถุนเรือนใช้เป็นพื้นที่เก็บของ และห้องน้ำ

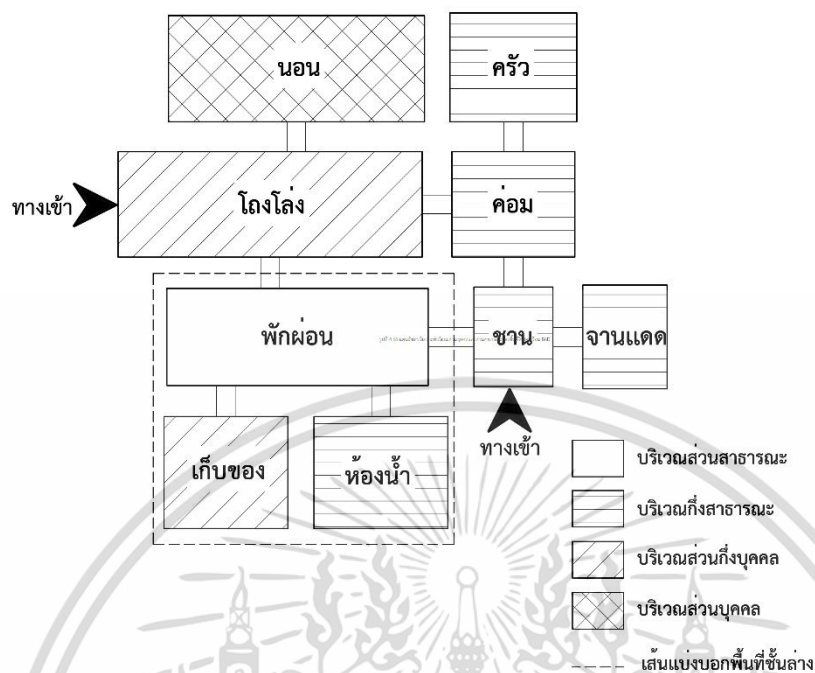

รูปที่ 4.74 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B9C

รูปที่ 4.75 แสดงผังพื้นเรือน B9C

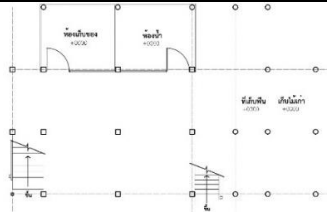

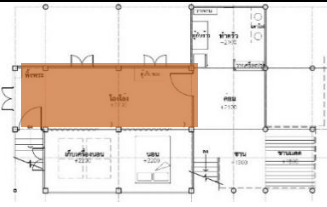

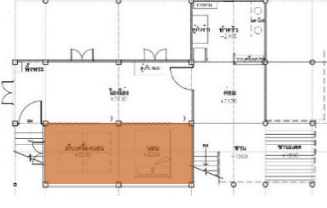

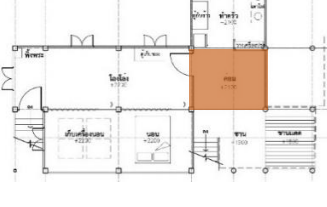
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.76 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B9C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.76 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B7C

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอย เดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนบางส่วนปิดล้อมด้วยผนังไม้ใช้เป็นที่เก็บของ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตรกรรม และห้องน้ำ	
โถงโล่ง	เฮินนอน		บนเรือนลักษณะเป็นโถงโล่งเชื่อมกันไม่มีการกันแบ่งห้องชัดเจน	
ส่วนนอน	เฮินนอน		พื้นที่ส่วนนอน ลักษณะการนอนยังคงเป็นการวางพูกกับพื้น ไม่มีการกัน ออกจากพื้นที่โถงโดยใช้ม่านกัน	
ค่อม	ค่อม		พื้นที่โล่งอเนกประสงค์สามารถใช้นั่งทำกับข้าวหรือนั่งเล่นพักผ่อนได้	

ตารางที่ 4.76 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอย เดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ครัว	เอนไฟ		พื้นที่ทำครัวยังคงรูปแบบเดิมของเตาไฟ อูกรณ์ทำครัวส่วนใหญ่จะ แขวนกับผนังเรือน	
ชาน	งานฮ่อม		พื้นที่โล่งเอนกประสงค์	
งานแดด	งานแดด		ใช้เป็นพื้นที่ตากผ้า และซักล้าง	

ตารางที่ 4.77 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B7C

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ใต้ถุนเรือน		พื้นดินเรียบ		พื้นที่โล่งมีการปิดล้อม บางส่วนด้วยผนังไม้		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้น ชั้นบน
โถงโล่ง		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ส่วนนอน		พื้นไม้เรียบ		ม่านกันแยกพื้นที่		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ค่อม		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด ด้านข้าง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.77 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น	ผนังและช่องเปิด	เพดาน			
ครัว		พื้นไม้เรียบ		ผนังเรือนไม้ช่องแสง ระแนงไม้ด้านบน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ชาน		พื้นไม้เรียบ		ระเบียงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
จานแดด		พื้นไม้เรียบ		ระเบียงไม้		ไม่มีหลังคาคลุม

ตารางที่ 4.78 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B7C

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>แคร่ไม้หนังพักผ่อน เก้าอี้ไม้</p>		โถงโล่ง	 <p>ตู้ไม้บานกระจกสำหรับเก็บของ</p>	 <p>หิ้งพระ</p>
ส่วนนอน	 <p>ฟูกนอน</p>		ครัว	 <p>ตู้กับข้าว ชั้นไม้วางจาน</p>	

4.2.21 กรณีศึกษาที่ B9D

ที่ตั้ง : หมู่ 1 ต.เชียงบาน (บ้านปางวัว)

อาชีพเจ้าของเรือน : ทำนา

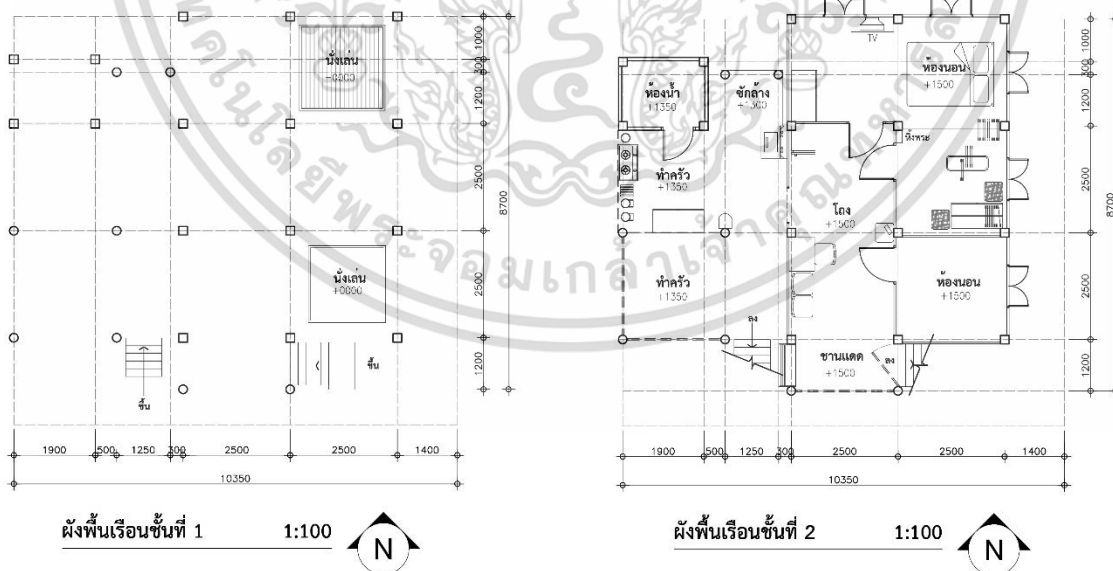
สมาชิกในเรือน : 2 คน

อายุเรือน : 30 ปี (พ.ศ.2530)

ลักษณะทางกายภาพของเรือน : เป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง โครงสร้างเรือนเป็นเสาปูน

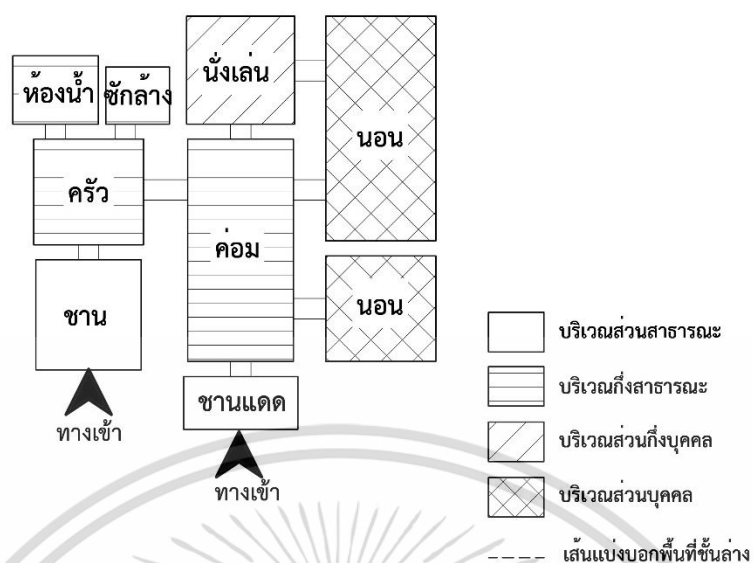

รูปที่ 4.77 แสดงทัศนียภาพภายนอกเรือน B9D

รูปที่ 4.78 แสดงผังพื้นเรือน B9D

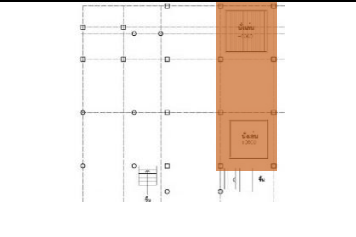

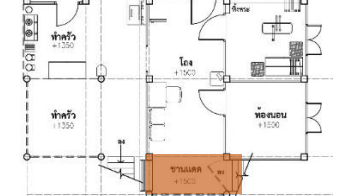

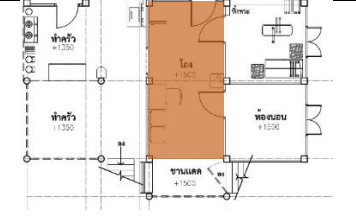

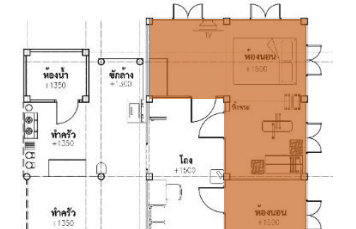
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

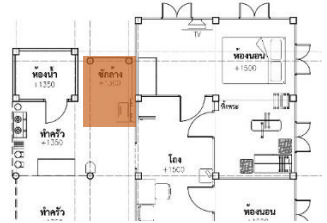

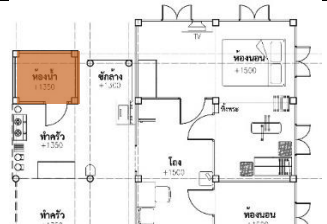

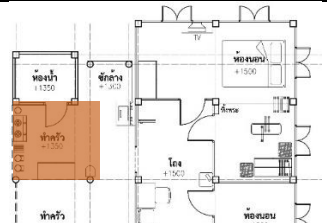

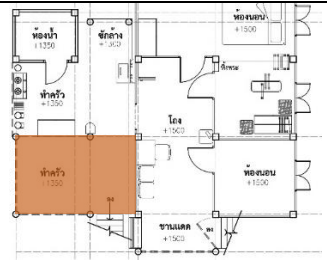
รูปที่ 4.79 แผนผังการวิเคราะห์บริเวณส่วนบุคคลและส่วนสาธารณะของพื้นที่ใช้สอยเรือน B9D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.79 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สอยในเรือน B9D

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอย เดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ใต้ถุนเรือน	ใต้ถุนเรือน		พื้นที่ใต้ถุนเรือนส่วนหน้าใช้สำหรับพื้นที่เอนกประสงค์ เช่น รับแขก พักผ่อน	
ชาน	งานห่ม		พื้นที่ชานเป็นพื้นที่โล่งหน้าเรือน เปรียบเหมือนชานพักมีฮ้านนั่งสำหรับนั่งพักผ่อน	
ค่อม	ค่อม		ลักษณะเป็นโถงโล่งเอนกประสงค์วางโต๊ะรับประทาน	
ห้องนอน	เฮินนอน , ค่อม		พื้นที่ห้องนอนมีการกั้นห้องเพิ่มด้วยไม้อัด โดยใช้พื้นที่ค่อมส่วนหนึ่ง กั้นแบ่งเป็นห้องนอน	

ตารางที่ 4.79 (ต่อ)

พื้นที่ ใช้สอย	พื้นที่ใช้สอย เดิม	ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้พื้นที่ใช้สอย	ตำแหน่ง
ซักรีด	งานแดด		พื้นที่ซักรีดสำหรับล้างจานซักรีดและซักผ้า	
ห้องน้ำ	ต่อเติม		ห้องน้ำที่ต่อเติมต่อเพิ่มเติมด้านหลังถัดจากครัว เพื่อความสะดวกในการ ใช้งานของคนในเรือน	
ทำครัว	เฮนไฟ		พื้นที่ครัวใช้ประกอบอาหาร ดดยยังคงมีเตาไปและมีการเพิ่มการใช้ เตาแก๊สเพื่อความสะดวกในการใช้งาน	
ชาน	งานอ้อม		พื้นที่ชานติดกับครัวเป็นพื้นที่เก็บของอเนกประสงค์ สำหรับเก็บวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตากผ้า	

ตารางที่ 4.80 ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้บริเวณพื้นที่ใช้สอย (พื้น,ผนังและช่องเปิด,เพดาน) เรือน B9D

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย			
	พื้น	ผนังและช่องเปิด		เพดาน
ใต้ถุนเรือน	 พื้นดินเรียบ	 พื้นโล่งไม่ปิดล้อม		ไม่มีกรุฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างไม้พื้น ชั้นบน
ชาน	 พื้นไม้เรียบ	 ระเบียงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ค่อม	 พื้นไม้เรียบ	 ผนังเรือนไม้ และผนังไม้ อัด		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา
ห้องนอน	 พื้นไม้เรียบ	 ผนังเรือนไม้ ช่องเปิด หน้าต่างบานไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็น โครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.80 (ต่อ)

พื้นที่ใช้สอย	ลักษณะการใช้วัสดุ และสีที่ใช้ บริเวณพื้นที่ใช้สอย					
	พื้น		ผนังและช่องเปิด		เพดาน	
ซักล้าง		พื้นไม้เรียบ		พื้นที่เปิดโล่ง		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ห้องน้ำ		พื้นซีเมนต์เรียบ		ผนังก่ออิฐฉาบปูน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ทำครัว		พื้นไม้เรียบ		ผนังไม้ไผ่สาน		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา
ชาน		พื้นไม้เรียบ		ระเบียงไม้		ไม่มีฝ้าเพดาน มองเห็นโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 4.81 รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ใช้สอย เรือน B9D

พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้		พื้นที่ใช้สอย	รูปแบบเครื่องเรือนที่ใช้	
	เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่		เครื่องเรือนเคลื่อนที่ได้	เครื่องเรือนติดกับที่
ใต้ถุนเรือน	 <p>แคร่ไม้สำหรับนั่งพักผ่อน</p>		ชาน		
ค่อม	 <p>โต๊ะไม้และเก้าอี้พลาสติก</p>		ห้องนอน	 <p>ตู้ไม้วางทีวีบานกระຈก ตู้เก็บของไม้บานกระຈก</p>	 <p>หิ้งพระ</p>
ครัว	 <p>ตู้เก็บของไม้ ตู้วางเตาแก๊ส</p>		ซักล้าง	 <p>ชั้นวางงาน เครื่องซักผ้า</p>	

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาบทนี้นำเสนอสาระสำคัญของการวิจัย สรุปผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเรือนไถลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2500-พ.ศ.2560) พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไถลื้อเชียงคำ และข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

เนื้อหาบทนี้นำเสนอสาระสำคัญของการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นชาติพันธุ์ไถลื้อเชียงคำ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไถลื้อชาติพันธุ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500-ปัจจุบัน พ.ศ.2560) 3) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไถลื้อเชียงคำให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตกลุ่มไถลื้อเชียงคำ การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่ ถ่ายภาพ ราชวัด เขียนแบบร่าง พร้อมทั้งสัมภาษณ์เจ้าของเรือนพื้นถิ่นไถลื้อ โดยแบ่งเรือนไถลื้อออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเรือนไถลื้อดั้งเดิม คัดเลือกจากอายุเรือนและรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม และ 2) กลุ่มเรือนไถลื้อปัจจุบัน คัดเลือกจากอายุเรือนและแบ่งตามกลุ่มอาชีพของเจ้าของเรือน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอาชีพได้แก่ กลุ่มอาชีพทำงานนอกร้านมีเงินเดือน กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพดั้งเดิม กลุ่มอาชีพอื่นๆ

ผู้วิจัยทำจึงทำการสรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพกับกิจกรรมและพฤติกรรมของกลุ่มเรือนไถลื้อดั้งเดิม และนำมาเปรียบเทียบกับเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพเรือนไถลื้อปัจจุบัน

5.1.1 ผลสรุปรูปแบบเรือนไถลื้อดั้งเดิมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาเรือนไถลื้อดั้งเดิมจำนวน 7 หลัง ภายในพื้นอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีอายุเรือนไม่น้อยกว่า 50 ปี และยังคงรูปแบบสถาปัตยกรรมใกล้เคียงกับรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ศึกษาได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยสามารถวิเคราะห์และสรุปลักษณะพื้นที่ภายในเรือนไถลื้อดั้งเดิม รูปแบบการใช้สอยพื้นที่ที่ยังคงอยู่ และรูปแบบการใช้สอยพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.1.1.1 รูปแบบสถาปัตยกรรม (Form)

เรือนไถลื้อดั้งเดิมที่พบจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่ง คล้ายเรือนไทยภาคกลาง วัสดุตัวเรือนส่วนใหญ่เป็นไม้ทั้งหมด โดยเรือนที่พบอยู่ในประเภทของเรือนเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แฝดทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ เรือนแฝดไม่มียุงข้าว เรือนแฝดมียุงข้าวแยก และ เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว ซึ่งมีลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ยังคงคล้ายคลึงเรือนดั้งเดิมในอดีต

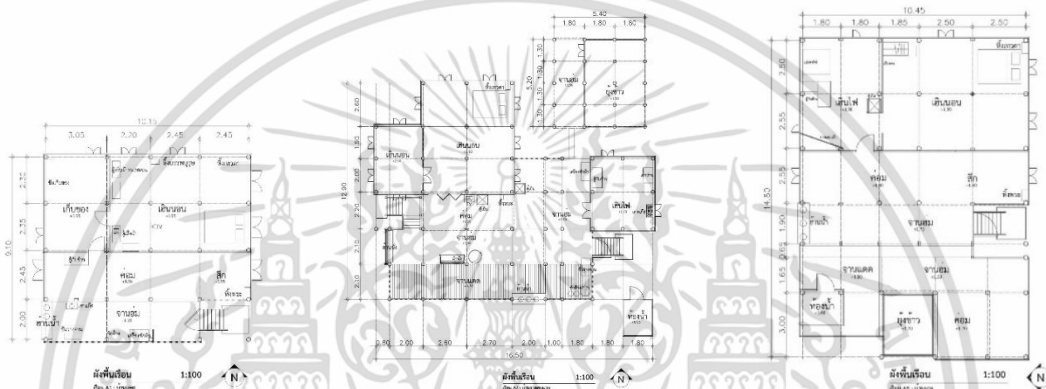

เรือนแฝดไม่มียุงข้าว

เรือนแฝดมียุงข้าวแยก

เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว

รูปที่ 5.1 แสดงรูปแบบเรือนไทลื้อดั้งเดิมที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน

เรือนแฝดไม่มียุงข้าว

เรือนแฝดมียุงข้าวแยก

เรือนแฝดเชื่อมยุงข้าว

รูปที่ 5.2 แสดงรูปแบบผังพื้นเรือนไทลื้อดั้งเดิมที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน

รูปแบบการใช้วัสดุของตัวเรือน พบว่าพื้นเรือนยังคงเป็นพื้นไม้แป้น ยกระดับหรือลดระดับตามการใช้งานในแต่ละพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันพบว่าบางหลังมีการนำเอาเสื่อน้ำมันมาปูทับบริเวณพื้นไม้ เนื่องจากมีความเรียบเสมอกัน และทำความสะอาดง่าย ผนังเรือนเป็นไม้แป้นตีซ้อนเกล็ดตามแนวนอนและตั้งฉากกับพื้นเรือน โดยรูปแบบของหลังคายังคงโครงสร้างเดิม แต่มีการเปลี่ยนรูปแบบวัสดุของหลังคาที่จากเดิมเป็นแป้นเกล็ด หรือดินขอทำเอง เป็นหลังคากระเบื้อง การเลือกใช้วัสดุใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเนื่องจากเทคโนโลยีด้านวัสดุในปัจจุบันมีการพัฒนาไปจากเดิมเพิ่มทางเลือกในการใช้งานมากขึ้น อีกทั้งปัญหาการดูแลรักษา และซ่อมแซมทำได้ยากขึ้น วัสดุเดิมที่ใช้ก็หายากในท้องตลาด ราคาสูง รูปแบบวัสดุใหม่ที่คงทนและราคาถูกลงจึงถูกนำมาใช้ทดแทนวัสดุเดิม

พื้นไม้แบบดั้งเดิม

พื้นไม้ปูเสื่อน้ำมันทับ

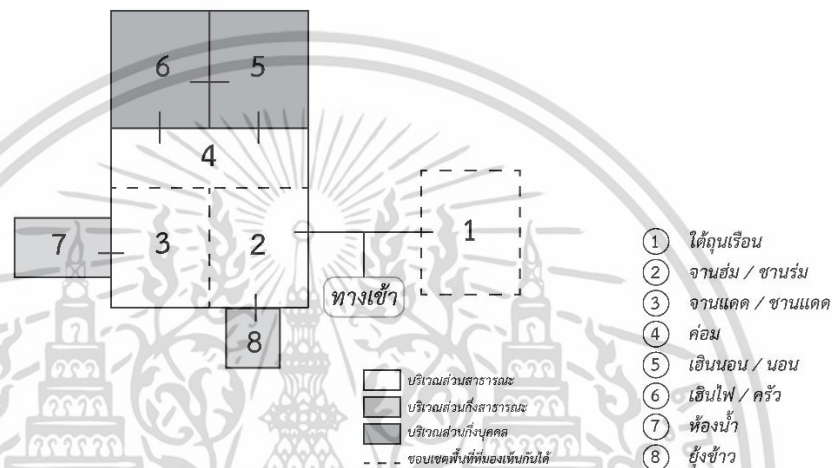
พื้นขานแดดเทปูน

รูปที่ 5.3 แสดงลักษณะการใช้วัสดุที่เปลี่ยนไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.1.2 พื้นที่ใช้สอยภายใน (Interior Space)

พื้นที่ใช้สอยในเรือนทึลื้อแบบดั้งเดิมประกอบด้วย 8 พื้นที่หลัก ได้แก่ ใต้ถุนเรือน จานฮ่อม จานแตก ค่อม เอินนอน เอินไฟ ห้องน้ำ และยั้งข้าว (แสดงในรูปที่ 5.4) โดยเรือนทึลื้อแบบดั้งเดิมที่พบในปัจจุบันยังคงพื้นที่ใช้สอยเดิมรูปแบบกิจกรรมเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและลักษณะการใช้พื้นที่ไปจากเดิม โดยสามารถอภิปรายประกอบกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในแยกตามประเด็นปัจจัยได้ดังนี้

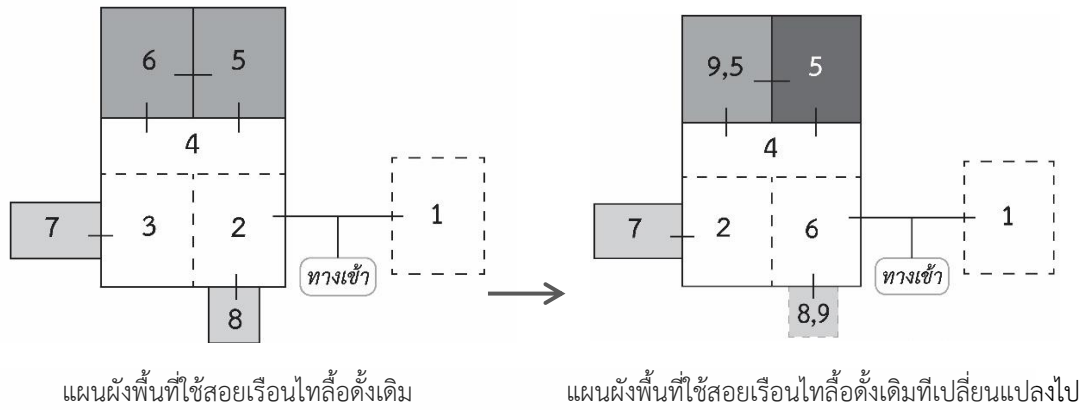

รูปที่ 5.4 แสดง diagram พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทึลื้อดั้งเดิม

1) ปัจจัยด้านอาชีพ

อาชีพพื้นฐานเดิมของกลุ่มคนชาติพันธุ์ทึลื้อเชียงคำ คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพเสริมที่ว่างเว้นจากการทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำหัตถกรรมทอผ้าและทำเครื่องจักรสาร โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมของเรือนทึลื้อและพื้นที่ใช้สอยต่างๆในอดีตนั้นเอื้อต่อการประกอบอาชีพ มีพื้นที่สำหรับเก็บผลผลิตที่ได้และพื้นที่สำหรับทำอาชีพเสริม แต่ในปัจจุบันพบว่าอาชีพของคนทึลื้อที่อาศัยอยู่ในเรือนทึลื้อแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพและเป็นผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานพื้นที่ภายในเรือน เกิดพื้นที่ที่ไม่ถูกใช้งานโดยแสดงให้เห็นจากพื้นที่ยั้งข้าว พื้นที่ใต้ถุนเรือน ที่ใช้สำหรับเก็บอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ถูกใช้งาน หรือมีการรื้อถอนออกไป เนื่องจากการดูแลรักษาทำได้ยากขึ้น ส่วนในบางเรือนที่ยังคงพบพื้นที่ยั้งข้าวมักมีการเพิ่มรูปแบบการใช้งานบริเวณพื้นที่ชานฮ่อมติดซึ่งติดกับยั้งข้าวใช้เป็นพื้นที่ทำครัว เนื่องจากเป็นมีลักษณะโปร่งระบายอากาศได้ดีกว่าพื้นที่เอินไฟเดิม ส่วนพื้นที่เอินไฟถูกใช้เป็นพื้นที่ห้องนอนหรือห้องเก็บของ บางเรือนใช้พื้นที่ยั้งข้าวเป็นพื้นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์แทน (แสดงในรูปที่ 5.5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

① ใต้ถุนเรือน	□ บริเวณส่วนสาธารณะ
② จานฮ่อม / ชานรม	■ บริเวณส่วนกึ่งสาธารณะ
③ จานแดด / ชานแดด	■ บริเวณส่วนกึ่งบุคคล
④ ค่อม	- - - - - ขอบเขตพื้นที่ที่มองเห็นกันได้
⑤ เอนนอน / นอน	
⑥ เอนไฟ / ครัว	
⑦ ห้องน้ำ	
⑧ ยุงข้าว	
⑨ เก็บของ	

รูปที่ 5.5 แสดง diagram การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนทลื้อดั้งเดิม

2) ปัจจัยด้านจำนวนผู้อยู่อาศัย

เรือนทลื้อดั้งเดิมในอดีตจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวในรูปแบบครอบครัวขยาย ซึ่งจะประกอบด้วยสมาชิก 2-3 รุ่น ประมาณ 6 คนขึ้นไป แต่ในปัจจุบันจำนวนสมาชิกภายในเรือนมีจำนวนลดลงเนื่องจากปัจจัยด้านอาชีพของเจ้าของเรือนที่เปลี่ยนไปจากเดิม การย้ายไปทำงานต่างถิ่น และการแยกเรือนครัวเรือนของสมาชิกเดิมไปตั้งเรือนใหม่ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ ก่อให้เกิดพื้นที่ว่างและพื้นที่ที่ไม่ถูกใช้งาน ความต้องการในการใช้พื้นที่บางส่วนลดลง การดูแลรักษาทำได้ยากขึ้นจึงเกิดการรื้อถอนหรือทำการต่อเติมเพื่อเปลี่ยนพื้นที่เดิมให้สามารถใช้งานได้คงทนถาวรมากขึ้นมักพบในพื้นที่ชานแดด โดยทำการรื้อถอนชานแดดเดิมแล้วทำการต่อเติมใหม่ด้วยวัสดุใหม่จากชานแดดเป็นชานรม (แสดงในรูปที่ 5.5) เพิ่มเติมพื้นที่ห้องน้ำบนเรือน นอกจากนี้แล้วสมาชิกในเรือนยังมีความต้องการพื้นที่ส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น จึงมีการกันพื้นที่หรือแบ่งห้องนอนจากเดิมที่พื้นที่เอนนอนจะนอนรวมกันในห้องเดียวหรือเปลี่ยนลักษณะการใช้งานจากพื้นที่พบในพื้นเอนไฟถูกเปลี่ยนใช้เป็นห้องนอนของสมาชิกในเรือนแทน

5.1.1.3 พื้นที่ใช้สอยที่ยังคงตำแหน่งและรูปแบบกิจกรรมเดิมของเรือนทลื้อดั้งเดิม

จากการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ภายในเรือนทลื้อดั้งเดิมในปัจจุบันพบว่าพื้นที่ใช้สอยบางพื้นที่ที่ยังคงรูปแบบการใช้สอยเดิมอยู่ ได้แก่ พื้นที่ค่อม และพื้นที่เอนนอน โดยพื้นที่ค่อมยังอยู่ในตำแหน่งเดิมและใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น รับแขก นั่งพักผ่อน เก็บของ เป็นต้น พื้นที่เอนนอนยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิมบริเวณที่เหนือ หรือทิศตะวันออกของเรือน นอกจากนี้ยังเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พบว่าในทุกเรือนยังคงตำแหน่งพื้นที่ทางจิตวิญญาณซึ่งประกอบด้วยหิ้งพระ หิ้งผี และหิ้งบรรพบุรุษ อันแสดงถึงวัฒนธรรมความเชื่อ และการนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทลื้อที่เหนียวแน่น

5.1.2 ผลสรุปรูปแบบเรือนไทลื้อปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายใน

จากการศึกษาเรือนไทลื้อที่มีคนไทลื้ออาศัยอยู่ ในพื้นที่อำเภอเชียงคำ มีอายุเรือน 20-40 ปี จำนวน 27 หลัง โดยสามารถวิเคราะห์และสรุปลักษณะพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อปัจจุบัน รูปแบบการใช้สอยพื้นที่ที่ยังคงอยู่ รูปแบบการใช้สอยพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.1.2.1 รูปแบบสถาปัตยกรรม (Form)

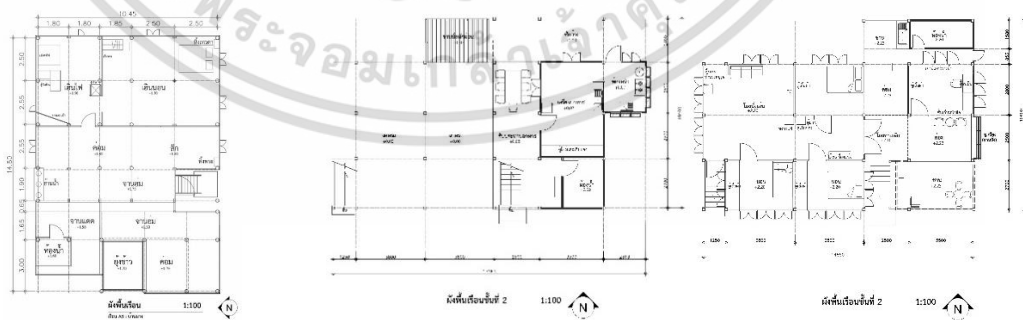
เรือนไทลื้อในปัจจุบันมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนัก ยังคงมีลักษณะเป็นเรือน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นไม้ ชั้นล่างเป็นพื้นที่ใต้ถุนโล่ง แต่อาจมีการต่อเติม ปิดล้อมพื้นที่เพิ่มเติม ขึ้นอยู่กับความต้องการใช้พื้นที่และจำนวนของสมาชิกภายในเรือน โดยการเลือกใช้วัสดุในการสร้างเรือนมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น การเลือกใช้กระเบื้องหลังคา การเลือกใช้วัสดุผนังก่ออิฐฉาบปูน การทาสีและเคลือบเงารักษาผนังไม้ รูปแบบประตูและหน้าต่างรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

เรือนไทลื้อดั้งเดิม

เรือนไทลื้อปัจจุบัน

รูปที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทลื้อดั้งเดิมและปัจจุบัน

ผังพื้นเรือนแบบดั้งเดิม

ผังพื้นเรือนปัจจุบัน

รูปที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบผังพื้นเรือนไทลื้อดั้งเดิมและปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.8 แสดงรูปแบบการเลือกใช้วัสดุพื้น ผนัง เพดานของเรือนไทยปัจจุบัน

การเลือกใช้วัสดุภายในเรือนไทยขึ้นอยู่กับความชอบ ความคงทนถาวรของวัสดุ และทุนทรัพย์ของเจ้าของเรือน โดยพบว่าส่วนใหญ่วัสดุที่เลือกใช้ยังคงเลือกที่ใกล้เคียงกับไม้ มีทางเลือกในการเปลี่ยนรูปแบบวัสดุไปจากเดิมในส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่ หรือยังคงวัสดุเดิมเพื่อความสวยงามโดยใช้การดูแลรักษาอายุการใช้งานแทนการเปลี่ยนรูปแบบ

5.1.2.2 พื้นที่ใช้สอยภายใน (Interior Space)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนไทยในปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกิจกรรมและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยสามารถอธิบายประกอบกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในแยกตามประเด็นปัจจัยได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่ตั้งหมู่บ้าน (location)

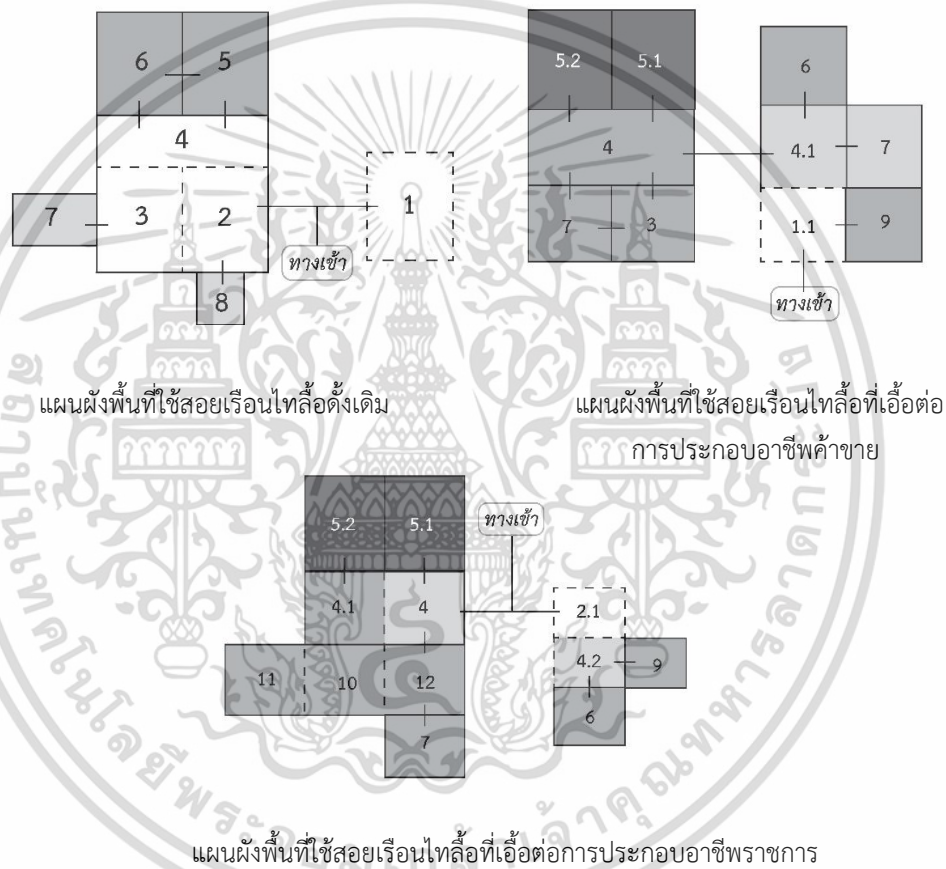
จากการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐาน และตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้านของคนไทยในปัจจุบัน พบว่าปัจจุบันตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้จุดศูนย์กลางความเจริญของตัวเมือง หรือตัวอำเภอ มีรูปแบบการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐ มีเงินเดือนประจำ และอาชีพค้าขาย กลับไม่พบผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานเดิมของคนไทย ในขณะเดียวกันพบว่า รูปแบบอาชีพของคนในหมู่บ้านที่กว้างออกไปจากตัวเมืองส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และไม่พบผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยด้านตำแหน่งที่ตั้งส่งผลโดยตรงกับรูปแบบอาชีพของคนในพื้นที่ ลักษณะวิถีชีวิต และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

2) ปัจจัยด้านอาชีพ

อาชีพของคนไทยในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ อาชีพทำงานนอกบ้านมีเงินเดือน ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการและพนักงานในหน่วยงานของรัฐ เช่น ครู พยาบาล ทหาร พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกรรม และผู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่มีอาชีพ โดยรูปแบบการประกอบอาชีพส่งผลถึงวิถีชีวิตของเจ้าของเรือน โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้พื้นที่และเอื้อต่อการประกอบอาชีพ เห็นได้ชัดจากเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีการเพิ่มพื้นที่ใช้สอยบริเวณใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมค้าขาย เก็บตุนสินค้า และพื้นที่ครัว เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ใช้สอยเรือนไทลื้อแบบดั้งเดิมจะพบว่า มีการใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนมากกว่าเดิม นอกจากนี้ยังพบว่าในเรือนที่ประกอบอาชีพทำงานนอกบ้านมีเงินเดือนมีการใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนมากขึ้น โดยมีการย้ายพื้นที่ทำครัวและพื้นที่รับแขกลงมายังพื้นที่ใต้ถุนเรือน เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และแยกความเป็นพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนบุคคลชัดเจน (แสดงในรูปที่ 5.9)

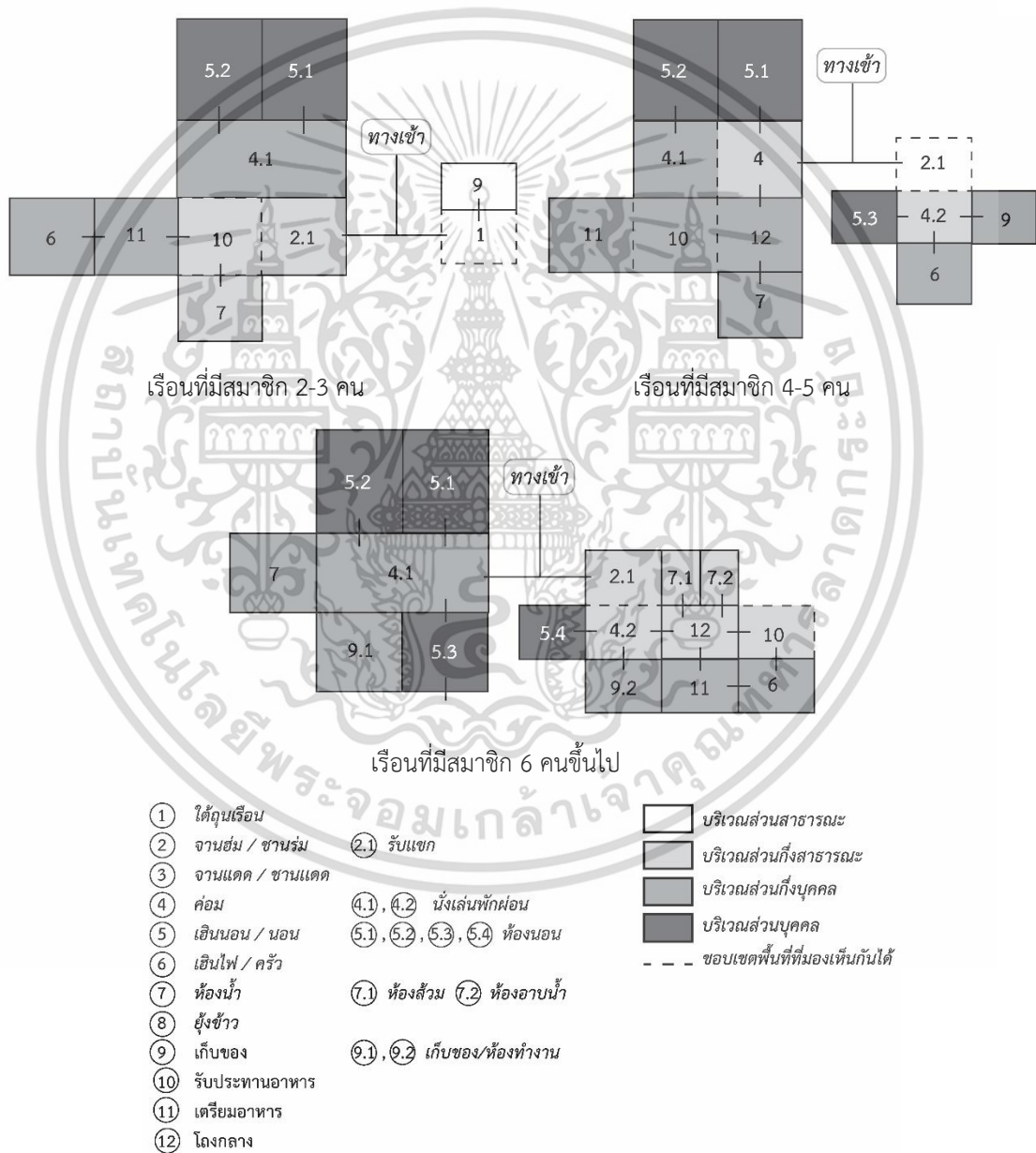
① ใต้ถุนเรือน	①.1 พื้นที่ค้าขาย	□ บริเวณส่วนสาธารณะ
② งานย้อม / ซาหร่ม	②.1 รับแขก	▒ บริเวณส่วนกึ่งสาธารณะ
③ งานแดด / ซาหรัด		■ บริเวณส่วนกึ่งบุคคล
④ ค่อม	④.1, ④.2 นั่งเล่นพักผ่อน	■ บริเวณส่วนบุคคล
⑤ เสินนอน / นอน	⑤.1, ⑤.2, ⑤.3, ⑤.4 ห้องนอน	- - - ขอบเขตพื้นที่มองเห็นกันได้
⑥ เสินไฟ / ครัว		
⑦ ห้องน้ำ	⑦.1 ห้องส้วม ⑦.2 ห้องอาบน้ำ	
⑧ ยั้งข้าว		
⑨ เก็บของ	⑨.1, ⑨.2 เก็บของ/ห้องทำงาน	
⑩ รับประทานอาหาร		
⑪ เตรียมอาหาร		
⑫ โถงกลาง		

รูปที่ 5.9 แสดง diagram การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทลื้อ

เนื่องจากปัจจัยด้านอาชีพ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ปัจจัยด้านจำนวนผู้อยู่อาศัย

เรือนไทยในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกภายในเรือนแตกต่างจากในอดีต ส่งผลต่อขนาดและจำนวนของพื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนของสมาชิกภายในเรือน สามารถแบ่งฟังก์ชันกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เรือนที่มีสมาชิก 2-3 คน , 4-5 คน และ 6 คนขึ้นไป โดยพบว่าเมื่อจำนวนสมาชิกภายในเรือนมีมากขึ้นการใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนก็มีมากขึ้นเช่นกัน พื้นที่ชั้นบนจะถูกใช้เป็นที่สำหรับสมาชิก มีการแบ่งพื้นที่ส่วนบุคคลบริเวณห้องนอน ส่วนพื้นที่ด้านล่างจะถูกใช้เป็นที่รับแขก เตรียมอาหาร และทำครัว นอกจากนี้ยังเพิ่มพื้นที่ห้องเก็บของแยกเป็นสัดส่วนหรืออาจใช้เป็นห้องทำงานได้ (แสดงในรูปที่ 5.10)

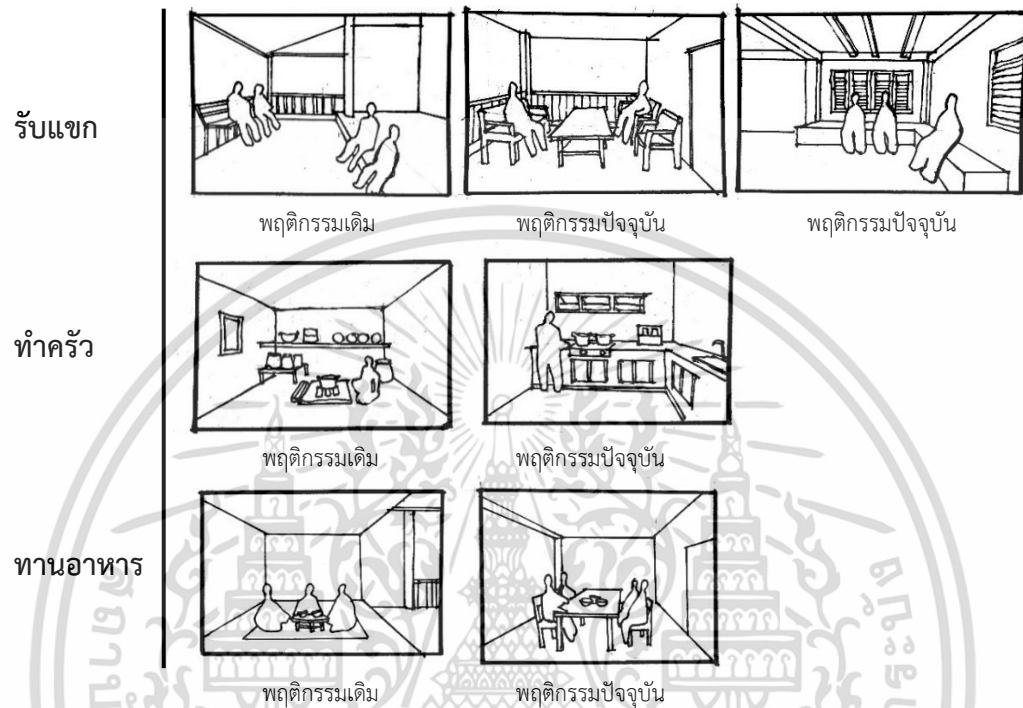

รูปที่ 5.10 แสดงแผนผังพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทยปัจจุบันแบ่งตามจำนวนสมาชิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.2.3 ลักษณะพฤติกรรมการใช้พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป

รูปแบบกิจกรรมที่เกิดในภายในเรือนไทยลื้อส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบเดิมแต่ลักษณะพฤติกรรมการใช้พื้นที่เปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากปัจจุบันมีการนำเครื่องเรือนเข้ามาใช้ในพื้นที่มากขึ้น เพื่อการใช้งานที่สะดวกสบายมากขึ้น (แสดงในรูปที่ 5.11)

รูปที่ 5.11 แสดงตัวอย่างการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในเรือนไทยลื้อปัจจุบัน

5.1.2.4 พื้นที่ใช้สอยที่ยังคงตำแหน่งและรูปแบบกิจกรรมเดิมของเรือนไทยลื้อปัจจุบัน

จากการศึกษาและวิเคราะห์เรือนไทยลื้อในปัจจุบันพบว่า พื้นที่ใช้สอยที่ยังคงตำแหน่งและรูปแบบกิจกรรมเดิมประกอบด้วยพื้นที่ดังนี้

เฮินนอน/ห้องนอน (ตำแหน่งที่ 5) แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งพื้นที่การใช้สอยไปจากเดิมในหลายพื้นที่แต่ตำแหน่งของห้องนอนก็จะยังคงอยู่ตำแหน่งเดิม คือ ทางทิศตะวันออกของบ้าน นอกจากนี้ยังมีการกั้นห้อง เพื่อเพิ่มพื้นที่ส่วนบุคคล หรืออาจมีการเพิ่มเติมจำนวนห้องแล้วแต่ความต้องการของผู้อยู่อาศัย ยังคงกิจกรรมแบบเดิม แต่พฤติกรรมการใช้พื้นที่เปลี่ยนแปลงไป

พื้นที่ค่อม / โถงนั่งเล่น (ตำแหน่งที่ 4) จะมีตำแหน่งการวางติดกับพื้นที่ห้องนอนเสมอ โดยลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็ยังคงรูปแบบเดิม คือ ใช้เป็นพื้นที่สำหรับนั่งเล่นพักผ่อน แต่อาจมีลักษณะพฤติกรรมการใช้พื้นที่ที่เปลี่ยนไปตามความต้องการของสมาชิกในเรือน

พื้นที่ทางจิตวิญญาณของคนไทยลื้อ ซึ่งจะตั้งอยู่ในบริเวณค่อม และห้องนอน ยังคงมีอยู่ในทุกเรือน อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดวางไปตามแต่ความต้องการของเจ้าของเรือน พื้นที่ลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงแก่นของวัฒนธรรม โดย Julian H. Steward, (1976) ได้กล่าวถึง

แนวคิดเรื่อง “แก่นวัฒนธรรม” (Cultural Core) ซึ่งหมายถึง “กลุ่มของลักษณะหรือแบบแผน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่โดยเว็บไซต์นี้ การนำ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดกับกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพและการจัดการทางเศรษฐกิจ” ซึ่งรูปแบบความเชื่อเรื่องผี และการนับถือพระพุทธรูปศาสนาของคนไทลื้อผ่านพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดจากรุ่นสู่รุ่น มีความสำคัญบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อ

5.2 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำ

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนไทลื้อดั้งเดิมและเรือนไทลื้อปัจจุบันในแต่ละกลุ่มอาชีพในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยพบว่า สามารถนำข้อมูลที่ได้สรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำในปัจจุบันและอนาคต ให้ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นเรือนไทลื้อเดิม และพัฒนาให้เหมาะสมกับรูปแบบวิถีชีวิตของกลุ่มไทลื้อเชียงคำ โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางการนำไปใช้ดังนี้

5.2.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอกเรือน

จากการผลสรุปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางกายภาพของเรือนไทลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอกของเรือนไทลื้อยังคงรูปแบบเดิม ทั้งลักษณะเป็นเรือนยกพื้นใต้ถุนสูง และรูปทรงหลังคาที่พบ ส่วนลักษณะของผนังตัวเรือนด้านบนอาจคงวัสดุเดิมที่เป็นผนังเรือนไม้เพื่อให้ความเป็นเอกลักษณ์ของเรือนไทลื้อ โดยระยะความสูงของบริเวณใต้ถุนเรือนจากระดับพื้นถึงระดับใต้ถองคานด้านบนจากเดิมที่สูงประมาณ 2.20 เมตร หากต้องการใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนสำหรับค้าขาย หรือเป็นใช้ให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้น สามารถปรับความสูงให้เพิ่มขึ้นจากเดิมอีกประมาณ 20 เซนติเมตร เพื่อการใช้งานที่สะดวกและไม่ส่งผลกระทบต่อรูปลักษณ์สถาปัตยกรรมโดยรวมของเรือน การใช้วัสดุโครงสร้างเรือนมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ จากเดิมเสาเรือนเป็นเสาไม้ต้องใช้สามารถเปลี่ยนมาใช้โครงสร้างเสาปูนเพื่อเพิ่มความแข็งแรงทนทานให้กับโครงสร้างของเรือน

การปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนหากเจ้าของเรือนประกอบอาชีพทำงานนอกบ้านหรืออาชีพพื้นฐานเดิมของคนไทลื้อ การปิดล้อมพื้นที่ใต้ถุนเรือนควรปิดล้อมเฉพาะพื้นที่ เช่น ปิดล้อมเพื่อทำเป็นห้องเก็บของ ห้องครัว หรือพื้นที่นั่งเล่น เป็นต้น โดยสามารถเปิดโล่งพื้นที่ส่วนอื่นเพื่อการถ่ายเทอากาศใต้ถุนเรือนได้สะดวกและยังคงใช้พื้นที่โล่งดังกล่าวเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ได้ แต่ในขณะเดียวกันเรือนที่เจ้าของเรือนประกอบอาชีพค้าขายควรมีการปิดล้อมพื้นที่ทั่วบริเวณใต้ถุนเรือนทั้งหมด เนื่องจากใช้พื้นที่สำหรับค้าขายและเก็บสินค้า โดยรูปแบบการปิดล้อมสามารถทำได้หลายรูปแบบเช่น ผนังก่ออิฐฉาบปูนทำช่องอิฐบล็อกด้านบน ผนังโครงเหล็กตาข่าย เป็นต้น นอกจากนี้เพื่อความปลอดภัยแล้วยังสามารถระบายอากาศในพื้นที่ได้อีกด้วย

รูปแบบประตู และหน้าต่าง สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการของเจ้าของเรือน หน้าต่างตัวเรือนด้านบนอาจเป็นหน้าต่างบานไม้เดิม หรือหน้าต่างบานกระฉากรอบบานไม้ ส่วนผนังเรือนด้านล่างสามารถใช้ในรูปแบบที่หลากหลายได้ เนื่องจากรูปแบบของหน้าต่างและประตูไม่ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมของเรือนมากนัก แต่อาจยังคงสีหรือวัสดุที่ใกล้เคียงกับไม้ โดยเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายรูปแบบของประตูจะมีความแตกต่างจากเรือนแบบอื่น บริเวณพื้นที่ขายของอาจมีการใช้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประตูเหล็กม้วน เนื่องต้องการความกว้างของช่องประตูเพื่อสามารถขนถ่ายสินค้าได้สะดวก แข็งแรง ทนทานและเลื่อนเปิด-ปิดได้ง่าย

5.2.2 รูปแบบการใช้พื้นที่ภายใน

จากการสรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอกเรือนส่งผลต่อเนื่องกับการใช้พื้นที่ภายใน โดยการใช้พื้นที่ภายในเรือนไทลื้อส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบกิจกรรมที่มีความใกล้เคียงกับกิจกรรมเดิมแต่มีการเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ไปจากเดิม นอกจากนี้ลักษณะของผังพื้นเรือนและตำแหน่งของพื้นที่ใช้สอยอาจยังคงพื้นที่ใช้สอยเดิมและเปลี่ยนตำแหน่งไปได้ดังนี้

5.2.2.1 **พื้นที่ภายในบนเรือน** เนื่องจากในอดีตพื้นที่ด้านบนเป็นพื้นที่ใช้สอยหลักของเรือนไทลื้อ ในปัจจุบันพบว่าพื้นที่ตัวเรือนด้านบนของทุกอาชีพส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่สำหรับนั่งเล่นพักผ่อน และพื้นที่ห้องนอน อาจมีการเพิ่มพื้นที่ห้องน้ำด้านบนเพื่อความสะดวกในการใช้งาน โดยลักษณะพื้นและผนังเรือนด้านบนยังคงเป็นวัสดุไม้เดิมเพื่อคงเอกลักษณ์ตามรูปสถาปัตยกรรมภายนอก แต่อาจมีการเปลี่ยนรูปแบบวัสดุได้ในส่วนของพื้นที่ห้องน้ำหรือชานแดดที่ต่อเติมใหม่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวต้องการความแข็งแรงทนทานในการใช้งาน รูปแบบของฝ้าเพดานจากเดิมที่เปิดโล่งเห็นโครงสร้างหลังคา อาจมีการตีฝ้าปิดเพิ่มขึ้นได้โดยตีฝ้าขนานกับพื้นเรือนเพื่อลดความร้อนภายในเรือน

1) **พื้นที่โล่งด้านบน** เดิมคือพื้นที่ค่อม ใช้สำหรับรับแขก หรือนั่งเล่นพักผ่อนกับพื้นเรือน โดยในปัจจุบันมีการนำเครื่องเรือนเข้ามาใช้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น เช่น ชุดโต๊ะ-เก้าอี้รับแขก เก้าอี้นอน เก้าอี้พนักพิง เป็นต้น นอกจากนี้จะใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนแล้วยังมีส่วนพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่แสดงถึงความเชื่อของคนไทลื้อในเรือนทุกอาชีพ แต่จะอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

2) **พื้นที่ห้องนอน** เดิมเป็นห้องโล่งเชื่อมถึงกัน อาจมีการนำเครื่องเรือนเข้ามาใช้ภายในพื้นที่ เช่น เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า โต๊ะทำงาน เป็นต้น โดยหากต้องการแบ่งพื้นที่ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นสามารถกันห้องได้หลายรูปแบบ เช่น การนำผ้ามาขึง การนำตู้เสื้อผ้ามากั้นส่วนพื้นที่เพื่อบังสายตาในลักษณะไม้ถาวรสามารถปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายได้ หรือการทำผนังปิดทึบด้วยไม้อัดหรือยิบซัมบอร์ดเพื่อการกันพื้นที่แบบถาวร เป็นต้น ส่วนพื้นที่ช่องเปิดต่าง ๆ มีการติดมุ้งลวดบริเวณเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองรูปแบบการนอนที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่กางมุ้งนอน

นอกจากนี้พบว่าตำแหน่งการใช้พื้นที่ห้องครัวด้านบนเรือนยังคงใช้ได้กับเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทอผ้า แต่ควรมีการทำช่องเปิด หน้าต่างเพื่อให้ระบายอากาศที่ดี ในขณะเดียวกันเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายและอาชีพทำงานนอกบ้านจะย้ายครัว และพื้นที่ส่วนอื่นลงใช้พื้นที่ใต้เรือน

5.2.2.1 **พื้นที่ภายในด้านล่าง** พื้นที่ใต้เรือนเดิมเป็นพื้นที่เปิดโล่งไม่มีการปิดล้อม ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ต่าง ๆ ได้ แต่ปัจจุบันสามารถย้ายตำแหน่งพื้นที่ใช้สอยจากบนเรือนลงมาใช้พื้นที่ใต้เรือนมากขึ้นโดยพบว่าหากเรือนที่ประกอบอาชีพทำงานนอกบ้านมีเงินเดือนจะมีการปิดล้อมพื้นที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ส่วนรับแขก ส่วนรับประทานอาหาร ห้องครัว ห้องเก็บของ และห้องน้ำ อาจมีการเปิดโล่งพื้นที่บางส่วนเพื่อให้พื้นที่ยังระบายอากาศได้ดี ในขณะเดียวกันเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายจะใช้พื้นที่ใต้เรือนส่วนใหญ่พื้นที่ใต้เรือนในการค้าขาย วางสินค้าและเก็บตุนสินค้า จึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควรปิดล้อมพื้นที่โดยรอบทั้งหมดให้มิดชิดเพื่อความปลอดภัย มีการนำเครื่องเรือนเข้ามาใช้ในพื้นที่ชายของ เช่น ชั้นวางสินค้า ตู้เก็บของ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น รูปแบบวัสดุพื้นอาจมีการเทปูนเรียบและปูกระเบื้องเนื่องจากสามารถใช้พื้นที่ได้ทั่วบริเวณ พื้นที่ส่วนอื่นที่จะปิดล้อมเพิ่มเติมอาจขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของเรือน การขยายออกของพื้นที่จากขอบเขตเรือนเดิมมักขยายออกไม่มากนักอาจมีการขยายออกเพิ่มพื้นที่เป็น ห้องครัว หรือห้องน้ำ

1) **พื้นที่ส่วนครัว** เดิมอยู่ตำแหน่งด้านบนเรือน เมื่อมีการย้ายพื้นที่ลงด้านล่าง ลักษณะพฤติกรรมจากเดิมที่นั่งทำครัวกับพื้น มีการเปลี่ยนมาทำครัวโดยการยืนทำกับเคาน์เตอร์ หรือเตวางบนโต๊ะ ดังนั้นการปูกระเบื้องผนังจึงเป็นการช่วยให้พื้นที่ห้องครัวทำความสะอาดได้ง่ายขึ้น รูปแบบผนังควรใช้เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนเพิ่มช่องเปิดด้านบนเพื่อใช้ระบายกลิ่นจากการทำครัวภายในพื้นที่ อาจมีการนำเครื่องเรือนโต๊ะเก้าอี้เข้ามาใช้ในพื้นที่ที่ถัดจากครัวเพื่อใช้เป็นส่วนรับประทานอาหาร

2) **ห้องน้ำ** ส่วนใหญ่จะมีการต่อเติมพื้นที่ห้องเพิ่มขึ้นทั้งบนเรือนและใต้ถุนเรือน อาจมีการแบ่งเป็นห้องอาบน้ำและห้องส้วม หรือใช้รวมในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ซักล้างด้านนอกที่ใช้สำหรับซักผ้า และตากผ้าเพื่อความสะดวกในการใช้งาน

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเปลี่ยนแปลงเรือนไทลื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หากต้องการนำรูปแบบของเรือนไทลื้อจะมีการใช้พัฒนาต่อไปในอนาคตและยังคงเอกลักษณ์ความเป็นเรือนของชาติพันธุ์ไทลื้อไว้ รูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอก สภาพแวดล้อมของเรือนยังคงมีความสำคัญ โดยยังคงต้องมีลักษณะของเรือนยกพื้นสูง หลังคาทรงเดิม ตำแหน่งของพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่แสดงเอกลักษณ์ของเรือนไทลื้อ สามารถปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในได้ เนื่องจากตำแหน่งพื้นที่โดยรวมไม่ได้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมากนักยังมีรูปแบบกิจกรรมเดิมในพื้นที่ส่วนใหญ่ แต่มีการเพิ่มเครื่องเรือนต่างๆเข้ามาใช้ในพื้นที่ใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ เตียง เป็นต้น เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการใช้งานมากขึ้นตามวิถีชีวิต พฤติกรรมต่างๆที่เปลี่ยนไปตามรูปแบบอาชีพและตามยุคสมัย มีเพิ่มพื้นที่ส่วนบุคคลและกึ่งบุคคลด้วยการกั้นห้องแยกส่วน วัสดุที่ใช้ก่อสร้างเรือนก็มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานไปเนื่องจากวัสดุเดิมหาได้ยากในปัจจุบันและความคงทนถาวรน้อยกว่าวัสดุใหม่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวัสดุที่สามารถใช้ทดแทนวัสดุเดิมและมีรูปปลั๊กอินที่ใกล้เคียงกันด้วยเทคโนโลยีการก่อสร้างที่พัฒนาไปจากเดิม

แนวทางการทำวิจัยต่อ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้เห็นว่าปัจจัยที่ควรให้ความสนใจในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย นอกเหนือจากเรื่องของปัจจัยด้านอาชีพของเจ้าของเรือนและจำนวนของสมาชิกภายในเรือนแล้ว ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุของสมาชิกในเรือน ปัจจัยด้านรายได้ และปัจจัยด้านการศึกษา ก็มีผลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเช่นกัน เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆที่กล่าวมานั้นล้วนส่งผลต่อพื้นที่จำเพาะในอีกหลายแง่มุม และควรใช้ปัจจัยด้านอาชีพเป็นปัจจัยแรกในการแบ่งกลุ่มเรือน เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมมนุษย์และสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น และส่งผลถึงการพัฒนาการศึกษา การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนในชาติพันธุ์อื่นต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยฉบับนี้ทำให้ผู้วิจัยพบข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม โดยผู้ที่สนใจทำการศึกษาควรนิ่ง 3 ประเด็น ที่ใช้ในการลงพื้นที่คือ

1) การเข้าถึงพื้นที่ ผู้วิจัยควรมีผู้ช่วยในการลงพื้นที่สำรวจที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ เพื่อสื่อสารกับคนในพื้นที่ หากผู้ช่วยทำการสำรวจประกอบอาชีพที่คนในพื้นที่นั้นให้การยอมรับจะได้รับความไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

2) ระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจ ควรมีระยะเวลาในการลงพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 เดือน เนื่องจากในการลงพื้นที่สำรวจในแต่ละครั้งผู้วิจัยควรเว้นระยะเวลา เพื่อไม่ให้เกิดความอึดอัดในการขอเข้าพื้นที่ และลดความกดดันของผู้วิจัยเอง

3) การใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ในการลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูล หากต้องมีการรังวัด ถ่ายรูป หรือเขียนแผนผังผู้วิจัยควรมีผู้ช่วยจดบันทึก เนื่องจากจะช่วยลดระยะเวลาในการอยู่ในพื้นที่ ยังช่วยให้ผู้วิจัยให้ความสนใจต่อการสอบถามข้อมูลจากเจ้าของเรือน ลดการตกหล่นของข้อมูล

บรรณานุกรม

- กวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ. (2548). **“การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อ ระหว่าง พื้นที่คัศสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน”**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- จรรยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ. (2550). แนวทางการออกแบบทิวทัศน์และ การจัดวางพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารพักอาศัยที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง)
- จุเหลียง เหวิน.(2537). **“ชนชาติไต : สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไตในสิบสองปันนา”** :The Dai or the Tai and their Architecture and Customs in South China.เชียงใหม่:สุริวงค์บุ๊คเซนเตอร์
- ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติคุณ. (2548). **“ภูมิทัศน์วัฒนธรรมไทลื้อ”**โครงการภูมิปัญญาพัฒนาการและความสัมพันธ์ระหว่างเรือนพื้นถิ่นไทย-ไท:คุณลักษณะของสถาปัตยกรรมในเรือนพื้นถิ่น. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ฐาปณีย์ เครือระยา.(2558). **“เรือนพื้นถิ่นล้านนา”**.เชียงใหม่:นันทกานต์ กราฟฟิก การพิมพ์ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). **“30 ชาติในเชียงราย”**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ:สยาม.
- เปรมยุดา ชมพูคำ. (2557). การเปรียบเทียบการใช้วัสดุก่อสร้างของเรือนพื้นถิ่นในปัจจุบันกับเรือนพื้นถิ่นอีสานดั้งเดิม กรณีศึกษา : หมู่บ้านห้วยชัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง)
- ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2556). **“รูปแบบบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์”**. เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วนิดา พิงสุนทร. (2533). **“เรือนไตลื้อสิบสองปันนา”**:วารสารวิชาการหน้าจั่ว ฉบับที่ 10.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิวัฒน์ เตมีพันธ์. (2559) **“สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”**.กรุงเทพฯ:ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ศรีศักดิ์ พัฒนวิสิน และพีรตร แก้วลาย. (2557). **“อ่านสถาปัตยกรรม”** กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดดา
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.(2551) **“ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท”**.เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อรศิริ ปาณินท์. (2539). **“บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น”**.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรศิริ ปาณินท์. (2548). **“ภูมิปัญญา พัฒนาการและความสัมพันธ์ระหว่างกันของเรือนพื้นถิ่นไทยเขินเชียงใหม่-เชียงตุง”**.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Julian H. Steward. (1976). *“Theory of Culture Change”*: The Methodology of Multilinear evolution. Chicago: University of Illinois Press.
- Paul Jacques Grillo. (1975) *“Form Function and Design”*.New York:Dover Publication,Inc.
- Paul Oliver. (1976). *“Primitive Dwelling And Vernacular Architecture”* Shelter and Society.London:Barrie & Jenkins Ltd,
- Micheal Morman. (2508).*“Ethnic Identification in a Complex Civilization”* :Who are the Lue?.Journal of American Anthropologist

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์เจ้าของเรือนไถลื้อ

วันที่ทำการสัมภาษณ์.....เวลา.....

1. ประเภทของเรือน.....กลุ่มที่.....
2. บ้านเลขที่.....หมู่บ้าน.....หมู่.....ตำบล.....
3. ชื่อเจ้าของเรือน.....
4. ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....
5. อาชีพ.....
6. จำนวนสมาชิกในเรือน(ปัจจุบัน).....คน หญิง.....คน ชาย.....คน

- วัยเด็ก.....คน
- วัยทำงาน.....คน
- ผู้สูงอายุ.....คน

7. จำนวนสมาชิกในเรือน(อดีต).....คน หญิง.....คน ชาย.....คน

อาชีพเดิมของเจ้าของเรือน.....

8. พ.ศ. การก่อตั้งเรือน.....อายุเรือน.....

มีการต่อเติมเพิ่ม.....ครั้ง

ต่อเติมส่วนไหนบ้าง.....

.....

.....

.....

9. พื้นที่ใช้สอยประจำ.....
- .....
- .....

10. ขนาดของพื้นที่ใช้สอยแต่ละส่วนมีความเพียงพอต่อการใช้งานหรือไม่ (ระบุพื้นที่หากเป็นพื้นที่เดิม)
- .....
- .....
- .....

11. ปัญหาการใช้งานในพื้นที่
- .....
- .....
- .....

12. ความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่ส่วนใด (ต่อเติม/เปลี่ยนแปลง)
- .....
- .....
- .....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Built Environment Research Associates Conference, BERACT, 2017
Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University, July 21, 2017

**การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ
กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา**

**The change of interior space in Tai-Lue vernacular dwellings
in Chiangkham district, Phayao province**

เมธิศา ถวิลวงศ์¹ และ รศ.จันทนี เพชรานนท์²

Metisa Thawinwong¹ and Assoc.Prof Jantanee Bejrananda²

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Email: kimintectint@gmail.com¹,bjantanee@gmail.com²

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อเชียงคำที่เกี่ยวกับผังพื้นและพัฒนาการของพื้นที่ใช้สอยภายในจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภายใน และสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนให้เหมาะสมต่อการใช้งานอนาคต ด้วยการสำรวจพื้นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ 4 ตำบล 8 หมู่บ้าน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมทั้งภายในและภายนอกจากข้อมูลพื้นฐานเดิมจำนวน 31 หลัง พบว่าเรือนไทลื้อที่ยังคงเอกลักษณ์วัฒนธรรมความเป็นไทลื้อมีจำนวน 7 หลัง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายใน ปัจจัยทางวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมของเรือนทั้งภายนอกและภายใน ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไปตามยุคสมัยส่งผลต่อการเปลี่ยนสภาพพื้นที่ภายใน ที่มีการเครื่องเรือนที่ใช้ภายในเพิ่มเติม ปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจส่งผลถึงการแยกเรือนและลดจำนวนสมาชิกภายในเรือน เนื่องจากการเคลื่อนย้ายการทำงานไปสู่เมืองใหญ่ ทำให้พื้นที่บางส่วนไม่ถูกใช้งานหรือเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย การศึกษานี้เป็นการศึกษานำร่องเพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้งานของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อที่มีการปรับเปลี่ยนสภาพสถาปัตยกรรมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตต่อไป

Abstract

This research studies about change of interior space in Tai Lue vernacular dwellings in terms of floor plan and revolution of interior space from past to present. Research objectives are to analyze factors that affect change of interior space and initiate development guideline to improve utility space for future usage. Survey areas include 4 Sub-districts and 8 villages of Tai Lue people in Chiangkham District, Payao. According to study of interior and exterior architecture in 31 Tai Lue houses of data base , there are 7 Tai Lue dwellings that maintain Tai Lue's cultures. Findings shown that change of

Instructions for Preparing Manuscripts
Author 1, Author 2, and Author 3

climate causes change of internal space, while equipment and construction materials affect change of internal and external architecture of the dwelling. Cultures that vary by generation of societies affect change of interior space that uses furniture for decoration. Economic factor leads to separation of household and fragmentation of family members according to career shift to urban area; therefore, some areas are not fully utilized. This research is pilot study that explores change of activities and space utilization of architectural adaptation in Tai Lue dwellings at present and in the future.

คำสำคัญ(Keywords): การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายใน (change of Interior space), เรือนพื้นถิ่น (Vernacular dwellings), ไทลื้อ (Tai-Lue)

1. ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องของแนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูเอกลักษณ์อัตลักษณ์ และภูมิปัญญาพื้นถิ่น การคืนสูรภาพเหง้าตัวตน โดยการสืบค้นถึงประวัติความเป็นมา คุณค่าต่างๆของวัฒนธรรมอันบรรณาการอยู่ในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่ แล้วนำมาปรับประยุกต์เพื่อสืบทอดคุณค่าเหล่านั้นอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันที่แตกต่างไปจากอดีตซึ่งอยู่บนรากฐานของการเคารพต่อบรรพบุรุษของเผ่าพันธุ์ และชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่สืบทอดและถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา การคืนสูรภาพเหง้าทำให้เข้าใจวิถีของผู้คนในอดีต เข้าใจความสัมพันธ์อันดีและสมดุลที่ผู้คนมีต่อธรรมชาติ

ชาติพันธุ์"ไท"เป็นชนชาติที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดทั้งวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย รวมถึงการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะชุมชน และสถาปัตยกรรมเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของชนกลุ่มอื่น ในปัจจุบันอาณาจักรของชาติพันธุ์ไทที่เคยมีในอดีต ได้ตกอยู่ใต้การปกครองของประเทศต่างๆ จึงมีการเปลี่ยนผ่านการปกครอง

และตกอยู่ในสภาวะที่ถูกห้อมล้อมจากกลุ่มชนวัฒนธรรมอื่นหลายยุคหลายสมัย (ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติคุณ, 2548)

"คนลื้อ" เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยในภาคใต้ของจีนและตอนเหนือของลาว (Micheal Morman, 2508) ไทลื้อ เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่อยู่ทางเหนือของคาบสมุทรอินโดจีน ประกอบด้วยกลุ่มใหญ่หลายกลุ่ม ได้แก่ ไทเขิน ไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ ไทลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่สิบสองปันนาคนจีนมักเรียกไทลื้อในจีนว่า"ไทน้ำ" เพราะทำนาในน้ำ(ระวีวรรณ โอพารรัตน์มณี, 2556) คนไทลื้ออพยพจากสิบสองปันนาไปในหลายพื้นที่ ปัจจุบันมีชุมชนไทลื้อที่กระจายตัวอยู่ในหลายจังหวัดของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน น่าน แพร่และพะเยาด้วย โดยชาวไทยลื้อในจังหวัดพะเยาที่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ค่อนข้างสมบูรณ์และเป็นที่ยังคงอยู่อย่างแพร่หลาย โดยไทลื้อในจังหวัดพะเยากระจายตัวอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ โดยส่วนใหญ่แล้วจะพบมากที่สุดที่อำเภอภูซาง และอำเภอเชียงคำ

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในบ้านพื้นดินไถลื้อ กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
เมธิตา ถวิลวงศ์, รศ.จันทน์ เพชรานนท์

ออกมาจากหมู่บ้านหลัก รวมถึงหมู่บ้านที่อยู่พวยมาจากแหล่งอื่นภายหลัง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาวไทลื้อดำรงชีพด้วยวิถีการเกษตรซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรดินและน้ำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยองค์ประกอบหลักของหมู่บ้านถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนสำคัญคือ พื้นที่อยู่อาศัย, พื้นที่ทางจิตวิญญาณ, พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านและพื้นที่ทางเกษตรกรรม (ฐาปนีย์ เครือระยา, 2558)

3.1.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

การแบ่งรูปแบบเรือนไทลื้อสามารถพิจารณาจากลักษณะของหลังคา ที่เกิดจากการพลิกแพลงหรือต่อเติมทางหลังคาทรงมะนิลาหรือปั้นหยาจั่วได้เป็นหลายรูปแบบ แบ่งได้เป็น 1) แบบเรือนเดี่ยว 2) แบบเรือนเดี่ยวซีกปีกหลังคาเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยด้านข้าง 3) แบบเรือนเดี่ยวต่อมุขเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยด้านข้างและพื้นที่นั้นไม่ถูกกดโดยความลาดของหลังคา 4) แบบเรือนแฝดมีปีกนกร่วมรอบด้านกลางเรือนมีรางรินเชื่อมหลังคา 5) แบบเรือนแฝดเยื้องเพิ่มพื้นที่ด้านข้าง แต่ยกจั่วส่วนต่อเป็นหลังใหม่เชื่อมด้วยรางริน 6) แบบเรือนขวาง เป็นการเพิ่มพื้นที่ด้านสกัดของเรือน ตั้งจั่วขวางกับเรือนประธาน(รูปที่ 3) (วนิดา พึ่งสุนทร, 2533)

รูปที่ 3 รูปทรงหลังคาไถลื้อทั้ง 6 แบบ

ที่มา : วนิดา พึ่งสุนทร (2533)

3.1.3 องค์ประกอบของผังพื้นเรือนและพื้นที่ใช้สอย อรศิริ ปานินท์(2539) ระวีวรรณ โอพารัตน์มณี (2556) และ ฐาปนีย์ เครือระยา (2558) กล่าวว่าตรงกันว่า องค์ประกอบต่างๆ ในเรือนไทลื้อมีความคล้ายคลึงกับเรือนไทล้านนา แต่

อาจเรียกชื่อต่างกันไปตามภาษาถิ่น พื้นที่ใช้สอยหลักอยู่บนเรือน แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันโดยจำแนกองค์ประกอบได้ดังนี้

เมื่อเข้าสู่เรือนพื้นที่ต่อจากบันไดบ้าน ได้แก่

1) **จานฮ่อม** เป็นชานที่มีชายคายื่นจากหน้าจั่วมาคลุมใช้เป็นที่ผึ่งเมล็ดพืช ตากผ้า ฯลฯ พื้นที่ต่อเนื่องจากจานฮ่อม คือ 2) **จานแตกหรือจานกอน** ไม่มีหลังคาคลุมใช้สำหรับซักล้างกลางแจ้ง โดยตำแหน่งปลายสุดของจานแตกมักจะสร้างระเบียงให้มี 3) **ฮ้านหนึ่ง** มีพนักพิง ใช้นั่งพักผ่อน ตรงข้ามกันมี 4) **ฮ้านหน้า** ลักษณะเป็นชั้นไม้สูงจากพื้นประมาณ 0.70 เมตร มีหลังคาคลุมและวางหม้อดินเผาสำหรับใส่น้ำไว้เพื่อต้มกิน ถัดไปจากชานคือ 5) **ค่อมและสีก** โดยบริเวณหัวค่อมบริเวณนี้มักสร้างเป็นม้านั่งยาวไปตามแนวชานใช้นั่งพักผ่อนรับแขกในตัว ยกระดับขึ้นจากชานประมาณ 25 เซนติเมตร ถัดมาคือพื้นที่ภายในบ้าน ซึ่งเป็นห้องต่อเนื่อง 2-3ลักษณะเป็นโถงใช้งานอเนกประสงค์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 6) **เฮินนอน** และ 7) **เฮินไฟ** โดยเฮินนอนจะเป็นส่วนที่ปิดมิดชิด ไม่มีฝ้าเพดานอยู่ทางทิศตะวันออกของเรือนมีลักษณะเป็นห้องที่มีขนาดใหญ่ ไม่มีการกั้นห้องภายใน มีเพียงห้องเดียว อรศิริ ปานินท์ (2539) กล่าวว่า แต่บางบ้านมีการกั้นด้วยผ้า幔หลากสี คล้ายโรงลิเกในต่างจังหวัด และในสวนนอนนี้ยังมีการแบ่งพื้นที่เฉพาะตัวของแต่ละคนซึ่งกันสัดส่วนด้วยผ้า幔 ในพื้นที่เฉพาะของแต่ละคนจะใช้เตียงหรือฟูกปูกับพื้นและกางมุ้ง โดยผู้อาวุโสหรือผู้ที่มีความสำคัญสูงสุดจะนอนอยู่ด้านในสุด และลูกหลานจะนอนเรียงลำดับตามอายุ (ฐาปนีย์ เครือระยา, 2558) บริเวณเสาเรือนเหนือหัวนอนของผู้อาวุโสจะมี 8) **หิ้งเทวดาเรือน** ซึ่งเป็นผีที่เกิดจากดวงวิญญาณบรรพบุรุษของผู้เฒ่าครอบครัวที่ล่วงลับไปแล้ว (เจีย

แยงจอง, 2548) โดยพื้นที่ติดกับเขื่อนนอน หรืออยู่ตรงข้ามทางทิศตะวันตกคือ **เขื่อนไฟ** ภายในเขื่อนไฟมี **แม่เตาไฟ** พื้นที่บริเวณครัวไฟจะล้อมไปด้วยอุปกรณ์ทุกประเภท เหนือเตาไฟจะแขวนตะแกรงไม้ไผ่วางเครื่องใช้และอาหารแห้ง(ฐาปนีย์ เครือระยา, 2558)

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ลงพื้นที่ภาคสนามในตำบลหยวน ตำบลเชียงบาน ตำบลน้ำแวน ตำบลฝายกาง พร้อมทั้งสัมภาษณ์เจ้าของเรือนและชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงจำนวนเรือนพื้นถิ่นไทลื้อที่ยังคงเหลือในอำเภอเชียงคำ ประกอบกับการสังเกตและสำรวจสภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัย มีขั้นตอนดังนี้

4.1 **สำรวจภาคสนามครั้งที่ 1 (เบื้องต้น)** เป็นการสำรวจภาพรวมของพื้นที่ โดยการลงพื้นที่สำรวจภายในพื้นที่ อ.เชียงคำ ในทั้งหมด 4 ตำบล 8 หมู่บ้านที่มีชาติพันธุ์ไทลื้ออาศัยอยู่ เทียบจากข้อมูลการสำรวจเดิมจากรายงานการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างพื้นที่คัดสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน” (กวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ, 2548) เพื่อสำรวจการคงเหลือของประชากรเดิมทั้งหมด 31 หลัง

4.1.1 **เกณฑ์การคัดสรรเรือนและการเตรียมเครื่องมือวิจัย** ผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนเก็บข้อมูลภาคสนาม ในการสำรวจขั้นต้นดังนี้ 1) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก(ออร์ศิริ ปานินทร์, 2543) คัดเลือกตามมีอายุเรือน, คัดเลือกตามลักษณะทางกายภาพของเรือนรูปแบบฝั่งพื้นเรือน ใกล้เคียงกับ

วรรณกรรมที่ได้ศึกษามาในแต่ละประเภทของเรือนไทลื้อ โดยเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยประกอบด้วย

- 1) **บทสัมภาษณ์**ถึงภูมิหลังของเรือนแต่ละหลัง อายุเรือน สมาชิกที่อาศัยภายในเรือนเดิมและปัจจุบัน อาชีพของเจ้าของเรือน
- 2) **ตาราง**ที่ใช้ในการสำรวจ เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรต่างๆของเรือนพื้นถิ่นไทลื้อในแต่ละหลัง โดยประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของเรือน การสังเกตพื้นที่ภายใน (รูปที่ 4) วัสดุของเรือน และประเภทของเรือน (รูปที่ 5)
- 3) **การบันทึกภาพ**ลักษณะทางกายภาพของเรือน และพื้นที่ภายในต่างๆของเรือนเพื่อเก็บใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อ	อายุเรือน	ชาติ	พื้นที่ภายในเรือน											
นางแสงนัย บึงคาคด	55	พม่า	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นางคำไผ่ พิชยพจน	>100	พม่า, จีน, ไท	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นายคำ สักคำ	56	พม่า	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นายคำทิพย์ บึงคาคด	55	พม่า	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นางคำแอน วงศ์ใหญ่	ไม่ระบุ	ไม่มีเชื้อ	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นางแสงลา สมฤทธิ์	ไม่ระบุ	พม่า	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
นายปึก สมฤทธิ์	>60	พม่า	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

รูปที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1

ชื่อ	อายุเรือน	วัสดุ				ประเภท		ประเภทเรือน
		ไม้	ปูน	ไม้	อิฐ	ดิน	ศิเมนต์	
นางแสงนัย บึงคาคด	55	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นางคำทิพย์ บึงคาคด	>100	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นายคำ สักคำ	56	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นางคำแอน วงศ์ใหญ่	56	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นางคำแอน วงศ์ใหญ่	ไม่ระบุ	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นางแสงลา สมฤทธิ์	ไม่ระบุ	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่
นายปึก สมฤทธิ์	>60	●	●	●	●	●	●	เรือนคอกไม้ไผ่

รูปที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1

4.2 การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ข้อมูลเชิงลึก) เมื่อทราบถึงจำนวนของประชากรของเรือนไทลื้อ ที่ได้จากการลงภาคสนามเบื้องต้นแล้ว โดยข้อมูลที่ได้อีกคือ การบันทึกของฝั่งพื้นเรือน ภาพถ่ายสภาพพื้นที่ภายในเรือน ผลการสัมภาษณ์เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปจากรูปแบบเดิมของผู้เจ้าของเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์จากการเปรียบเทียบเปลี่ยนแปลงการใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในบ้านพื้นถิ่นไทลื้อ กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
เมธิศา ถวิลวงศ์, รศ.จันทน์ เพชรานนท์

งานในพื้นที่ระหว่างรูปแบบการใช้งานเดิมและรูปแบบการใช้งานในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรจากลักษณะของผังพื้นที่ของเรือน

5. ผลการศึกษา

จากการสำรวจจำนวนเรือนพื้นถิ่นไทลื้อครั้งที่ 1 จำนวนของเรือนไทลื้อในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จากข้อมูลการศึกษาของกวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ (2548) พบว่า เรือนไทลื้อที่ยังคงสภาพสมบูรณ์และยังคงมีผู้อยู่อาศัยมีจำนวน 5 หลัง ทั้งหมด 31 หลังและพบเพิ่มเติมอีกจำนวน 2 หลังจากการศึกษาของฐานันท์ เจริญระยา (2558) รวมเรือนไทลื้อทั้งหมด 7 หลัง โดยการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 ทำให้ทราบถึงลักษณะพื้นที่ภายในที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเปรียบเทียบกัน

ตารางที่ 2 (ต่อ) ผังพื้นที่แสดงตำแหน่งพื้นที่ภายในเรือนพื้นถิ่นไทลื้อ

พื้นที่เดิม		พื้นที่ปัจจุบัน	
หลังที่ 3		หลังที่ 3	
หลังที่ 4		หลังที่ 4	
หลังที่ 5		หลังที่ 5	
หลังที่ 6		หลังที่ 6	
หลังที่ 7		หลังที่ 7	

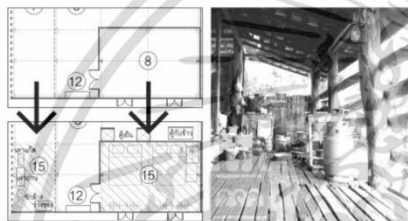
พื้นที่เดิม		พื้นที่ปัจจุบัน	
หลังที่ 1		หลังที่ 1	
หลังที่ 2		หลังที่ 2	

1	จานส้ม	9	ห้องน้ำ
2	จานแคด	10	ตัวบรรบูน
3	ค่อม	11	ที่นั่งหวาด
4	ตีก	12	ที่นั่งพระ
5	อ้านนั่ง	13	ห้องข้าว
6	อ้านน้ำ	14	พื้นที่ต่อเติมเพื่อการใช้งาน
7	เอ็นนอน	15	พื้นที่เติมแต่เปลี่ยนการใช้งาน
8	เอ็นไฟ	16	พื้นที่ไม่ได้ถูกใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

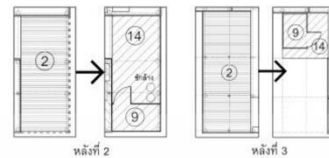
โดย(ตารางที่ 2)พบว่า พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงการใช้สอยภายในมากที่สุด ได้แก่ เอินไฟ จากผังพื้นเรือนหลังที่ 1,2,4 และ 6 มีการโยกย้ายการทำครัวจากภายในเอินไฟออกมาด้านนอกโดยใช้พื้นที่บริเวณชานฮ่อม และห้องข้าวแทนพื้นที่เดิม เพื่อการระบายอากาศในขณะที่ทำอาหาร ส่วนพื้นที่เอินไฟเดิมถูกใช้เป็นเอินนอนเพิ่มเติมในหลังที่ 2 (รูปที่ 6) เนื่องกรณีที่สมาชิกที่เพิ่มขึ้น และอีกกรณีหนึ่งที่สมาชิกลดลงพื้นที่เอินไฟจึงถูกใช้เป็นที่เก็บของ

ที่มา : ผู้วิจัย

รูปที่ 6 พื้นที่ชานฮ่อมที่ถูกใช้เป็นพื้นที่ทำครัว และพื้นที่เอินไฟที่เปลี่ยนการใช้งานเป็นเอินนอน

โดยพื้นที่ถัดมาได้แก่ ชานฮ่อม และชานแดด ชานฮ่อมในบางหลังถูกใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นพื้นที่ทำอาหาร พื้นที่ซีกล่าง (รูปที่ 5)มีการมุ่งหลังคาต่อเติมบริเวณชานแดดเพื่อเป็นการรักษาอายุการใช้งานของพื้นที่ดังกล่าวได้เพิ่มขึ้น(รูปที่ 6) ในขณะที่เดียวกันมีการื้อชานแดดในเรือนหลังที่3 ออกเนื่องจากการดูแลรักษาไม้ที่อยู่กลางแจ้งทำได้ยากประกอบกับขาดงบประมาณในการซ่อมแซม จึงถูกเปลี่ยนเป็นพื้นลาดปูนแทนและสร้างห้องน้ำด้านบนเพื่อความสะดวกของผู้อยู่อาศัย (รูปที่ 7)

รูปที่ 7 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของชานแดด
ที่มา : ผู้วิจัย

ส่วนถัดมาคือ การแบ่งพื้นที่เอินนอนที่เดิมเป็นเคยพื้นที่ห้องโถงโถงขนาดใหญ่ถูกแบ่งออกเป็นห้องแยกในหลังที่ 4 และ 7 (ตาราง 2) เพื่อความเป็นส่วนตัวของลูกชายและลูกสาวที่มีการแต่งงานเข้ามาเพิ่มจำนวนสมาชิกในเรือน นอกจากนี้ยังมีเรือนที่ลดจำนวนสมาชิกลงเนื่องจากการตาย หรือในบางหลังเหลือสมาชิกเพียงแคคนเดียว ส่งผลให้พื้นที่บางส่วนไม่ได้ถูกใช้งาน ก่อให้เกิดพื้นที่ว่างภายในเรือนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้อาศัยไม่สามารถเคลื่อนตัวไปใช้งานได้หรือ ไม่มีกิจกรรมนั้นๆแล้ว (รูปที่ 8)

รูปที่ 8 พื้นที่ภายในเรือนที่ไม่ได้ถูกใช้งาน
ที่มา : ผู้วิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลในชุดนี้(ชุดดั้งเดิม) พบว่า เรือนไทลื้อทั้ง 7 หลังมีผู้อาศัยเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพัง มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใน 3 รูปแบบคือพื้นที่เดิมแต่มีการใช้งานที่เปลี่ยนไป โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชานฮ่อมที่ถูกใช้เป็นพื้นที่ทำครัว หรือพื้นที่เอินไฟที่เปลี่ยนการใช้งานเป็นเอินนอน เนื่องด้วยปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจำนวน

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในบ้านพื้นถิ่นไทลื้อ กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
เมธิศา ถวิลวงศ์, รศ.จันทน์ เพชรานนท์

ผู้อาศัยที่เพิ่มขึ้น รูปแบบการเปลี่ยนแปลงต่อมาคือพื้นที่ที่ถูกต่อเติมเพื่อการใช้งาน โดยต่อเติมพื้นที่ชานแดดเพื่อเพิ่มพื้นที่ห้องน้ำเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป และรูปแบบสุดท้ายคือพื้นที่ว่างที่ไม่ถูกใช้งาน เนื่องจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปส่งผลให้ในพื้นที่ไม่เกิดกิจกรรมเติมและถูกทิ้งว่างไม่ถูกใช้งาน ทำให้ไม่มีการดูแลรักษา และทรุดโทลง

โดยข้อสรุปนี้เป็นข้อสรุปเฉพาะชุดดั้งเดิมเนื่องจากผู้วิจัยจะมีความรู้ข้อมูลเพิ่มเติมในอีก 2 ชุดข้อมูล คือ ชุดกลาง และชุดปัจจุบันต่อไป และจะนำข้อสรุปของทั้ง 2 ชุดมาสรุปรวมว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรือนพื้นถิ่นไทลื้อมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่อย่างไร เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ภายในต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

ในการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุดนี้ พบประเด็นปัญหาในการติดตามจำนวนของเรือนไทลื้อที่ยังเหลืออยู่ภายในพื้นที่เป็นไปได้อย่างลำบาก เนื่องจากจำนวนเรือนที่ลดลงมาก อีกทั้งยังมีข้อมูลเรือนไทลื้อที่ตกลงจากการสำรวจทำให้ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

รายการอ้างอิง

กวิณ ว่องวิทย์การ และคณะ. (2548). "การเปรียบเทียบภูมิปัญญาในพัฒนาการของบ้านพื้นถิ่นไทลื้อระหว่างพื้นที่ที่คัสสรรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย กับพื้นที่เลือกสรรในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน". : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติคุณ. (2548). "ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ไทลื้อ"โครงการภูมิปัญญาพัฒนาการและความสัมพันธ์ระหว่างเรือนพื้นถิ่นไทย-ไท: คุณลักษณะของสถาปัตยกรรมในเรือนพื้นถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ฐาปนีย์ เจริญระยา.(2558). "เรือนพื้นถิ่นล้านนา" เชียงใหม่: นันทกานต์ กราฟฟิค การพิมพ์
บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). "30 ชาติในเชียงราย". (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:สยาม.

ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2556). "รูปแบบ

บ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วนิดา พึ่งสุนทร. (2533). "เรือนใต้ลือสิบสองปันนา" :วารสารวิชาการหน้าจั่ว ฉบับที่ 10. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อรศิริ ปาณินท์. (2539). "บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น".

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Micheal Morman. (2508). "Ethnic Identification in a Complex Civilization :Who are the Lue?.

Journal of American Anthropologist

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวเมธิตา ถวิลวงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	28 มิถุนายน 2534
ที่อยู่	303 หมู่ 11 ต.ทุ่งกล้วย อ.ภูซาง จ.พะเยา 56110 โทร. 090-4199294
ประวัติการศึกษา	2558 ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่ภาคพายัพ เชียงใหม่
ประสบการณ์การทำงาน	2559-2560 สถาปนิกออกแบบภายใน บริษัท WPP Interior Watchapolporn

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้